

BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NIBR

Spenninger og harmoni - Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset

Marit Ekne Ruud, Bengt Andersen, Sara Berge,
Astri Margareta Dalseide, Helle Dyrendahl Staven,
Svenn-Erik Mamelund, Ragnhild Skogheim

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Spenninger og harmoni

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2018:4	Utfordringer og mulighetsrom. Oppstartsanalyse for områdeløft på Romsås og Grorud
NIBR-rapport 2017:18	Områdeløft Trosterud og Haugerud. Nullpunktsanalyse for måling av effekter.
NIBR-rapport 2017:19	Lindeberg som bosted – seks år med områdeløft
NIBR-rapport 2016:1	Områdeløft Ammerud – trygghet og trivsel på spill
NIBR-rapport 2014:11	Å bo på Lindeberg – beboeres erfaringer med området
NIBR-rapport 2011:19	Utviklingen av Søndre Nordstrand. Deltakelse og medvirkning fra innbyggere
Samarbeidsrapport NIBR/TØI 2011	Midtveisevaluering av Goruddalssatsingen

Publikasjonene
kan skrives ut fra
<http://www.oslomet.no/nibr>

Marit Ekne Ruud
Bengt Andersen
Sara Berge
Astri Margareta Dalseide
Helle Dyrendahl Staven
Svenn-Erik Mamelund
Ragnhild Skogheim

Spenninger og harmoni

- Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset

NIBR-rapport 2019:18

Tittel:	Spenninger og harmoni. Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset
Forfattere:	Marit Ekne Ruud, Bengt Andersen, Sara Berge, Astri Margareta Dalseide, Helle Dyrendahl Staven, Sverre-Erik Mamelund og Ragnhild Skogheim,
NIBR-rapport:	2019:18
ISSN:	1502-9794
ISBN:	978-82-8309-290-5
Prosjektnummer:	201408
Prosjektnavn:	Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset
Oppdragsgiver:	Bydel Alna
Prosjektleder:	Marit Ekne Ruud
Referat:	Denne rapporten presenterer resultater fra en sosiokulturell stedsanalyse fra Furuset gjennomført høsten 2019. Analysen inngår i bydelens programplan for Groruddalsatsingens delprogram nærmiljø for 2019 og vil bli lagt til grunn for oppdragsgivers innspill for et eventuelt områdeløft i 2020. Stedsanalysen har søkelys på <i>Utviklingstrekk</i> når det gjelder befolkning, levekår, mobilitet, fysisk miljø og sosial bærekraft siden 2007 eller 2008, <i>Utfordringer og muligheter</i> samt <i>Lokale interesser, behov og ressurser</i> på Furuset. Det innebærer kunnskap om hvilke interesser og behov ulike deler av befolkningen har avhengig av alder og livssituasjon, og hvilke ressurser vi finner i lokalsamfunnet.
Sammendrag:	Norsk
Dato:	Desember 2019
Antall sider:	155
Foto forsidebilder:	Bengt Andersen, AFI
Utgiver:	By- og regionforskningsinstituttet NIBR OsloMet - storbyuniversitetet Postboks 4 St. Olavs plass 0130 OSLO Telefon: (+47) 67 23 50 00 E-post: post-nibr@oslomet.no
Vår hjemmeside:	http://www.oslomet.no/nibr

Forord

Denne rapporten presenterer funn fra oppdraget «Kunnskapsgrunnlag, sosiokulturell stedsanalyse for Furuset» for Bydel Alna. Oppdraget er gjennomført i samarbeid med forskningsinstituttene By- og regionforskningsinstituttet (NIBR), Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), begge OsloMet – Storbyuniversitetet, og arkitektfirmaet Kåmmån. Forfatterne er etnolog Marit Ekne Ruud (prosjektleder) og sosiolog Ragnhild Skogheim, NIBR, sosialantropolog Bengt Andersen og samfunnsgeograf / demograf Sverre-Erik Mamelund, AFI, og arkitekt Astri Margareta Dalseide, Kåmmån. I tillegg har prosjektassistene Sara Berge og Helle Dyrendahl Staven fra AFI vært med i prosjektet.

Alle har bidratt på de enkelte kapitlene, i tillegg til å ha hovedansvar for deler av rapporten: Ruud har vært hovedforfatter av kapitlene 1, 5, 6.2, 7 og 8 (5 og 7 sammen med Skogheim), Andersen har vært hovedforfatter av kapittel 3.2 og kapittel 6.1, Mamelund har hatt ansvar for kapittel 3.1, Berg og Dyrendahl kapittel 4 (sammen med Dalseide), og Dalseide har vært hovedforfatter av kapittel 2.

Forfatterne ønsker å takke Bydel Alna ved Halvor Voldstad og Sara Jahangiry for godt samarbeid og all god hjelp i forbindelse med feltarbeid underveis.

Videre ønsker vi særlig å takke alle informantene som har brukt tid på å svare på surveyen og brukt tid til å snakke med oss. Uten at folk stiller opp hadde en slik studie ikke vært mulig å gjennomføre.

Oslo desember 2019

Berit Nordahl
Forskningssjef

Innhold

Forord	1
Innhold	2
Sammendrag	7
1 Hvorfor stedsanalyse på Furuset?	12
1.1 Sosiokulturell stedsanalyse	13
1.2 Levekår versus opplevd livskvalitet	14
1.3 Problemstillinger	15
1.4 Hvordan har vi gått fram – data og metode	16
1.4.1 Kvantitativ metode	17
1.4.2 Survey til beboere	18
1.4.3 Kvalitative forskningsstrategier og medvirkningsprosesser	22
2 Endringer og utvikling på Furuset de ti siste årene	24
2.1 Hovedfunn fra publikumsundersøkelsen og tidligere områdeløft	24
2.1.1 Publikumsundersøkelsen 2018	24
2.1.2 Erfaringer fra områdesatsingene	25
2.2 Kort om det fysiske miljøet	26
2.2.1 Vurdering av dagens fysiske tilstand for bygningsmasse og uterom	27
2.3 Planer og satsinger, hva har skjedd og hva er på gang på Furuset?	28
2.3.1 Viktige fysiske prosjekter i delbydelen 2009-2019	28
2.3.2 Planer om fysiske tiltak	30
2.3.3 Ressursmobilisering og innovasjon - Bydelen som lokalsamfunnsutvikler	33
2.3.4 Barnetråkk, ungdomstråkk og seniortråkk 2018	34
2.4 Oppsummering	34
3 Levekår og flytting	35
3.1 Demografi og levekår	35
3.1.1 Landbakgrunn	36
3.1.2 Trangboddhet	39
3.1.3 Inntekt	39
3.1.4 Utdanning	43
3.1.5 Tilknytning til arbeidslivet	47
3.1.6 Redusert funksjonsevne	49
3.1.7 Boligpriser	50
3.1.8 Brutto inn- og utflyttingsrater og netto innflyttingsrater	50
3.2 Fortellinger om til- og fraflyttinger på Furuset	56
3.2.1 For hvem er Furuset attraktiv, og hva er begrunnelsen for å flytte til Furuset?	58
3.2.2 Hvem har flyttet eller vurderer å flytte fra Furuset?	60
3.2.3 Markedsføring av boliger på Furuset	67
3.2.4 Oslo – en segregert by	69
3.3 Oppsummering	72
4 Stedsbruk - nabolaget som sosialt rom	74
4.1 Bruk av Verdensparken	74
4.1.1 Verdensparken som sosial arena	74

4.1.2	Verdensparken som tur- og treningsområde	77
4.1.3	Verdensparken som gangvei.....	77
4.1.4	Hvem bruker ikke Verdensparken	78
4.1.5	Tilbakemeldinger fra Furusetbefolkningen	78
4.1.6	Verdensparkens betydning for furusetbeboere	79
4.2	Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK)	79
4.2.1	Hvem benytter seg av tilbudene på FUBIAK?	81
4.2.2	Hva kan bli bedre på FUBIAK?	88
4.2.3	FUBIAK som møteplass. For hvem og hvordan?	92
4.3	Bruk av andre møtesteder på Furuset	92
4.3.1	Ungdommens stedsbruk.....	93
4.4	Oppsummering.....	95
5	Stedsinteresser – innspill til nærmiljøet	97
5.1	Ønsker om fysisk oppgradering	97
5.1.1	Verdensparken	97
5.1.2	Kollektivtilbudet.....	98
5.1.3	Furuset senter – navet i nærmiljøet	98
5.1.4	Utomhus – fremkommelighet	99
5.2	Sosiale tiltak	100
5.2.1	Tilbud til ungdommen	100
5.2.2	Tilbud til eldre	100
5.2.3	Sosiale møtesteder.....	100
5.3	Innspill fra sentrale aktører på Furuset	101
5.4	Oppsummering.....	101
6	Utfordringer og muligheter på Furuset	103
6.1	Barnehage- og skoletilbudet	103
6.2	Trivsel og trygghet – mistrivsel og uro på Furuset.....	105
6.2.1	Beboernes vurderinger av eget bosted	105
6.2.2	Utfordringer sett fra offentlige forebyggere	111
6.3	Utfordringer i beboeres hverdagsliv	115
6.3.1	Fattigdom blant barnefamilier.....	115
6.3.2	Motivasjon for egen mestring - språkopplæring.....	115
6.3.3	Foreldrerollen.....	118
6.3.4	Psykisk helse blant unge.....	118
6.3.5	Frivilligheten og ildsjeler i lokalmiljøet – sårbart og utfordrende.....	119
6.4	Oppsummering.....	119
7	Stedets sosiale bærekraft.....	121
7.1	Sosial bærekraft og sosial kapital	121
7.1.1	Tillit som integrerende faktor	122
7.2	Frivillighet og deltakelse på Furuset	123
7.2.1	Bydelsmødrene	126
7.2.2	Alnaskolen	127
7.2.3	Andre aktiviteter i nærmiljøet.....	128
7.3	Oppsummering.....	128

8	Videre utvikling av Furuset – muligheter og utfordringer.....	130
8.1	Hovedfunn	130
8.1.1	Funn fra surveyen.....	131
8.1.2	Utviklingstrekk.....	131
8.1.3	Utfordringer.....	131
8.1.4	Lokale interesser og ressurser	133
8.2	Stedsidentitet og stedstilknytning.....	133
8.2.1	Stedstilknytning på spill?	134
8.3	Interne og eksterne blikk – stedsbilder av Furuset.....	134
8.3.1	Det eksterne blikket.....	134
8.3.2	Beboernes blikk	135
8.4	Forslag til strategier og tiltak	136
8.4.1	Strategi 1: Styrke de fysiske omgivelsene	137
8.4.2	Strategi 2: Styrke og utvikle lokale ressurser	137
8.4.3	Strategi 3: Styrke integreringen lokalt	139
8.5	Hva kan et områdeløft ikke gjøre noe med?.....	140
9	Fremtidsbilder for Furuset.....	142
	Referanser	146

Figurliste

Figur 1.1: Kart over delbydel Furuset.....	13
Figur 1.2: Fordeling av respondentenes sosiale status	22
Figur 2.1: Oversikt over boligene på Furuset.....	27
Figur 3.1: Befolkning pr landbakgrunn Furuset 2008-2019	37
Figur 3.2: Befolkning pr landbakgrunn Bydel Alna 2008-2019	37
Figur 3.3: Befolkning pr landbakgrunn Oslo 2008-2019	38
Figur 3.4: Befolkning pr landbakgrunn Slemdal 2008-2019.	38
Figur 3.5: Bruttoinntekt 2007-2017 for Oslo, Bydel Alna og delbydelene Furuset og Slemdal.	39
Figur 3.6: Brutto inntektsfordelinger i prosent i 2016	40
Figur 3.7: Prosentvise endringer i bruttoinntektsfordelinger fra 2007-2017	41
Figur 3.8: Husholdninger med lav inntekt 2008-2017 i prosent.	41
Figur 3.9: Husholdninger med lav inntekt, ikke-vestlig bakgrunn 2008-2017 i prosent.....	42
Figur 3.10: Husholdninger med over halvparten av inntekten fra overføringer 2008-2017 i prosent.	43
Figur 3.11: Personer 21-29 år som har påbegynt men ikke fullført videregående skole etter fem år.....	43
Figur 3.12: Utdanningsnivå i delbydel Furuset i prosent.....	44
Figur 3.13: Utdanningsnivå i Bydel Alna 2007-2017 (i prosent)	44
Figur 3.14: Utdanningsnivå i Oslo 2007-2017 (i prosent).	45
Figur 3.15: Utdanningsnivå i delbydel Slemdal 2007-2018 (i prosent)	45
Figur 3.16: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i delbydel Furuset i 2017 (i prosent).....	46
Figur 3.17: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i Bydel Alna i 2017 (i prosent)	46
Figur 3.18: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i Oslo 2017 (i prosent)	47
Figur 3.19: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i delbydel Slemdal 2017 (i prosent)	47
Figur 3.20: Sysselsettingsrater i prosent 2020-2017	48
Figur 3.21: Arbeidsledighetsrate i prosent 2010-2017	49
Figur 3.22: Personer 16-66 år med redusert funksjonsevne 2000-2016 (i prosent)	49
Figur 3.23: Gjennomsnittlig kvadratmeterpris pr bolig 2004-2018.....	50
Figur 3.24: Landbakgrunn til innflyttere i delbydel Furuset 2007-2018 (i prosent)	51
Figur 3.25: Landbakgrunn til innflyttere i delbydel Slemdal 2007-2018 (i prosent)	51
Figur 3.26: Innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018.	52
Figur 3.27: Innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemdal 2008-2018. .	52
Figur 3.28: Andel utflyttere pr landbakgrunn i delbydel Furuset (i prosent).....	53
Figur 3.29: Andel utflyttere pr landbakgrunn i delbydel Slemdal (i prosent).....	53
Figur 3.30: Utflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018.	54
Figur 3.31: Utflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemdal 2008-2018.....	54
Figur 3.32: Netto innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018.....	55
Figur 3.33: Netto innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemdal 2008-2018.	55
Figur 3.34: Botid i området. N=175.	56
Figur 3.35: Beregnet botid i området. N=175.....	56
Figur 4.1: Oversikt over stedsbruk på Furuset.....	93
Figur 6.1: Barns skoletilknytning i nærmiljøet. N=54.	103
Figur 6.2: Skole- og barnehage tilbudet på Furuset. N=52.....	104
Figur 6.3: Fritidstilbudet til barn og unge på Furuset. N=52.	105
Figur 6.4: Hender det at du føler deg utrygg i området? N. 175.....	106
Figur 6.5: Steder man opplever utrygghet	107
Figur 7.1: Deltakelse i aktiviteter i bydelen (i prosent). N=175.	124

Figur 7.2: Beboeres vilje til å gjøre noe for området (i prosent). N=175.....	124
Figur 7.3: Hvordan innhentes informasjon om tilbud i området. N=175	125
Figur 7.4: Preferanser på informasjonsform fra bydelen (i prosent). N=175	125
Figur 8.1: Stedsbilder: Beboeres vurdering av egenskaper ved Furuset. N=175	135

Tabelliste

Tabell 1.1: Fordeling (N og prosent) i befolkningen og i utvalget, responsrate og frafall i utvalget	21
Tabell 3.1: Skalapoeng, Grunnskole 5. trinn. Nasjonale prøver 2018-2019.....	63
Tabell 3.2: Skalapoeng, 8. trinn. Nasjonale prøver 2018-2019.	63

Sammendrag

Marit Ekne Ruud, Bengt Andersen, Sara Berge, Astri Margareta Dalseide,
Helle Dyrendahl Staven, Sverre-Erik Mamelund og Ragnhild Skogheim
Spenninger og harmoni. Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset
NIBR-rapport 2019:18

Denne rapporten presenterer resultater fra en sosiokulturell stedsanalyse fra Furuset gjennomført høsten 2019. Analysen inngår i bydelens programplan for Groruddalsatsingens delprogram nærmiljø for 2019 og vil bli lagt til grunn for oppdragsgivers innspill for et eventuelt områdeløft i 2020. Målet med nærmiljøarbeid er at «nærmiljøkvaliteter i lokalområder i Groruddalen skal styrkes og innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende».

I en sosiokulturell stedsanalyse er det viktig å identifisere ulike oppfatninger om stedets positive og negative kvaliteter og særtrekk i dag og hva som er en ønskelig og mulig utvikling i de kommende årene. Det vil si at fokus både er på dagens situasjon og framtidsutsikter slik ulike aktører ser dette for seg som mulige scenarioer i spennet mellom hva en frykter og hva en ønsker. Disse forestillingene, som danner grunnlaget for bilder en har av stedet, henger nært sammen med hva slags funksjoner og bruksformål stedet rommer og bør romme, og hva slags ulike interesser som er knyttet til dette. Denne sosiokulturelle stedsanalysen har derfor et tredelt fokus der disse dimensjonene ses i sammenheng: stedsbilder, stedsbruk og stedsinteresser.

Stedsanalysen har søkelys på følgende forhold:

- *Utviklingstrekk* når det gjelder befolkning, levekår, mobilitet, fysisk miljø og sosial bærekraft siden 2007 eller 2008 – avhengig av datatilgangen.
- *Utfordringer og muligheter* som Furuset har. Hva er det som oppleves som utfordrende for de som bor og bruker Furuset og som bør gjøres noe med, og hva er det som er bra med Furuset som kan styrkes og videreutvikles?
- *Lokale interesser, behov og ressurser* på Furuset. Det innebærer kunnskap om hvilke interesser og behov ulike deler av befolkningen har avhengig av alder og livssituasjon, og hvilke ressurser vi finner i lokalsamfunnet.

Denne analysen skal kunne fungere som en nullpunktsanalyse som dreier seg om å kartlegge tilstanden i et område på et gitt tidspunkt for deretter å utvikle strategier og tiltak. Etter en tid kan en lignende analyse gjentas med mest mulig lik fremgangsmåte og datagrunnlag. Vi har derfor tilstrebet å bruke indikatorer og metoder som har robusthet og som kan gjentas for ev å kunne måle endringer. Analysen av delbydel Furuset baseres både på kvantitative og kvalitative metoder. De kvantitative dataene baseres for det første på spesialbestilte data på befolkning, levekår og boforhold fra Byrådsavdeling for finans i Oslo kommune. Vi har også lastet ned og bearbeidet tilgjengelige data fra Oslo kommunes statistikkbank. For det andre har vi gjennomført en nettbasert survey til beboere på Furuset.

Hensikten med denne stedsanalysen har vært å skape interesse og engasjement for utviklingen av Furuset blant lokalbefolkningen, og som er gjort ved å ta dem med som aktører i prosjektfasen gjennom ulike former for medvirkning. For å få nærmere kunnskap om befolkningsgruppenes muligheter og utfordringer, hvordan tjenester og nærmiljøet fungerer og om hvilke tilbud og sosiale nettverk som finnes i delbydelen, har vi derfor lagt vekt på medvirkning og involvering gjennom samtaler og dialog med *beboerne*, yngre som eldre. Dette foregikk først og fremst gjennom «Åpent kontor» på Furuset senter en uke der folk kunne snakke med oss om Furuset og komme med innspill på hva som burde gjøres i en eventuell ny områdesatsing. For å studere *bruk* av ulike ute- og innerom, er det benyttet observasjoner/kartlegginger, dokumentstudier og samtaler («i felt»). For å ivareta ulike *aktørkategorier* har vi intervjuet representanter fra frivilligheten, samt fra bydelens tjenesteapparat – de som jobber med befolkningen i nærmiljøet.

Sist men ikke minst har vi også intervjuet beboere som har blitt rekruttert gjennom sitt engasjement eller ved å inneha andre roller i nærmiljøet. Tilsammen har vi fått innspill fra rundt 455 personer som bor og/eller jobber på Furuset. Disse datakildene har gitt en solid base for å undersøke og utvikle beboeres stedstilhørighet, ønsker og behov.

Demografi, levekår og flytting

Vi finner at lave boligpriser på Furuset fører til høy innflytting av personer med annen landbakgrunn enn Norge, mens de som flytter ut av Furuset i større grad er personer med landbakgrunn fra Norge. Vi har også sett at Furuset scorer dårligst på de fleste demografi, leveår og arbeidslivsvariablene vi har hatt tilgang til. Blant personer med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU har en høy andel kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning sammenliknet med personer med norsk landbakgrunn (45 prosent vs 32 prosent). I 2017 var andel husholdninger med lav inntekt på Furuset i snitt 25 prosent, og for ikke-vestlige hushold var dette tallet 33,6 prosent. På Furuset er det tydelig en negativ nettoinnflytting av personer med norsk landbakgrunn i *alle* årene fra 2008 til 2018, mens alle de andre landbakgrunnsgruppene i all hovedsak har hatt positiv nettoinnflyttingsrater. Høyest var nettoinnflyttingen fra Østeuropeiske EU land. Svarene fra vår survey viser at flere foreldre, både med minoritets- og majoritetsbakgrunn, er bekymret for deres barns skolegang på Furuset. Andelen minoritetsspråklige elever er høy, og flere av elevene har ikke gått i barnehage. Usikkerhet knyttet til kvaliteten på undervisningen er derfor et viktig flyttemotiv for noen.

Styrker og muligheter

Funn fra både surveyen og feltarbeidet viser at Furuset i stor grad er en sosial bærekraftig delbydel, beboerne trives i området, og de vil gjerne bidra i lokalmiljøet. Ikke minst har det første områdeløftet bidratt til dette gjennom tiltak som har gitt befolkningen gode innendørs og utendørs møtesteder og aktiviteter som favner alle aldersgrupper, ulike interessefelt og ulike bakgrunn. Gjennom disse tiltakene er det dermed gitt grobunn for å utvikle sosiale nettverk og styrke den sosiale kapitalen i nærmiljøene.

Vi vil særlig løfte fram betydningen av Fubiak (Furuset bibliotek og aktivitetshus) og Verdensparken som lavterskeltilbud og som favner bredt i lokalmiljøet. Det samme gjelder Alnaskolen og Furuset IF. Dette er tiltak som har fått godt feste gjennom flere års drift, og denne modellen med å lære opp ungdom til å bli ledere har også blitt kjent langt utenfor Furusets grenser. I tillegg finnes det også langt flere, kanskje mindre kjente, aktiviteter som har en lang historie i lokalmiljøet, og med ildsjeler som bidrar aktivt for at Furuset skal være et bra sted å bo.

Utfordringer

Statistikkene viser at Bydel Alna oppleves som *mer utrygt* enn andre ikke-sentrumsnære steder i Oslo, og det er særlig på kveldstid at steder oppleves som utrygge. Disse funnene bekreftes av beboeres erfaringer fra Furuset. Det er særlig ansamlinger av ungdom ved senteret på kveldstid som skaper utrygghet. Samtidig forteller ungdommen at de *ikke* føler seg utrygge, og dette har endret seg de senere årene i en positiv retning.

Det ble i første halvår 2019 registrert en høy andel *straffbare forhold* blant barn mellom 10 og 17 år i bydelen, som ligger som nummer tre etter Bydel Gamle Oslo og Sentrum. Etter 2006 ble det bygget opp en rekke tilbud til ungdom, noe som dempet kriminaliteten. Nå øker dette igjen og med størst antall gjengangere sammenliknet med andre bydeler. I tillegg har alderen på unge kriminelle sunket.

Barneskolen på Furuset har så nær som hundre prosent elevmasse med innvandrerbakgrunn. Dette påpekes av beboerne som en uheldig utvikling, ikke minst fordi det fører til at barn med majoritetsbakgrunn flyttes til eller allerede starter på andre skoler i bydelen eller i sentrum. Vi finner også at barnefamilier flytter ut av området nettopp på grunn av skolen. Det utvikles og

forsterkes dermed uheldige sosiale og kulturelle skillelinjer mellom boområdene på Furuset, og mellom Furuset og andre naboområder.

Forslag til strategier og tiltak

Strategiene som foreslås knyttes opp mot strategiene i den nye Groruddalssatsingen. Som det fremgår av de situasjonsbildene som tegner seg på grunnlag av kvantitative og kvalitative data er utfordringene sammensatte, også på den måten at de er flettet inn i hverandre og påvirker hverandre gjensidig. Dette betyr at strategier og tiltak må ses i sammenheng, noe som gjør at det kan synes kunstig å adskille klart definerte strategier. For eksempel kan utenforskap og fattigdom ses i sammenheng med språk og manglende arbeidslivstilknytning, som også kan ha sin årsak i sårbare livssituasjoner i barnefamilier.

Strategi 1: Styrke de fysiske omgivelsene

Til tross for at det tidligere er lagt store ressurser i å ruste opp uterom og grøntområder på Furuset, ikke minst Verdensparken, bør ikke tidligere etablering og opprusting av grøntområder og møtestedet bli en «sovepute» - gjort en gang for alle. Uteområder krever jevnlig skjøtsel og vedlikehold, og ikke minst fornying etter noen års bruk. Dersom uteområder og fysiske omgivelser fremstår som forfallent bidrar det til negative stedsbilder og negativt omdømme. Videre er det viktig å ivareta tilgjengelighet i uteområder for bevegelseshemmede og eldre. Eldre som går turer i nærområdet savner flere benker, mange har «rekkeviddeangst» og som dermed er engstelige for at de ikke orker å gå til seniorsenteret eller butikken. Videre har flere brukere av Verdensparken fremmet forslag om toalett og et overbygd skur, og om vinteren godt oppkjørte skiløyper. Dette vil fremme bruk for flere befolkningsgrupper; barnefamilier og barnehager som bruker parken til lek og picnic, barn og voksne som vil gå på ski. Andre forslag er også små «varmeskur» ved fotballarenaene for å lokke flere foreldre ut når barna spiller fotball i dårlig vær.

Strategi 2: Styrke og utvikle lokale ressurser

Befolkning, foreninger og bydelsansatte er verdifulle ressurser, og det er viktig at ressurser kartlegges og ses i sammenheng: hvem kan samspille med hvem, hvilke personer og miljøer finnes innenfor de ulike tjenester og institusjoner i bydelen så vel som blant innbyggere, sivilsamfunn og private aktører i næringsliv og private institusjoner? Det er også viktig å bygge videre på de positive stedskvaliteter som allerede finnes, som idrettsarena, uteområder i boligmiljøene, og ikke minst alle aktiviteten som foregår på Fubiak.

Et forslag er å sørge for at det som skjer av aktiviteter på Furuset, enten det gjelder foreningenes faste aktiviteter gjennom året, eller det dreier seg om ad. hoc. arrangementer, *koordineres* gjennom en fast kanal. Et annet forslag er å styrke kapasiteten og *styrke de ressursene som ligger i det frivillige arbeidet*. Lokal medvirkning i form av beboerinnsats og lokalt engasjement i frivillige foreninger, borettslag og lokale institusjoner er sentralt innenfor områderettede innsatser. Vi ser både på Furuset og andre områder vi studerer at det å engasjere seg i nærmiljøet oppleves om givende, men også slitsomt. Beboere forteller om utbrenthet, og ser at det er vanskelig å få med seg andre til å stille opp. Vi ser også at det er mange av de samme som engasjerer seg, og er gjerne med som tillitsvalgte i flere foreninger og aktiviteter. Det er stor slitasje på enkelte. Vi ser også at flere av de vellykkede tiltakene som delvis er og delvis har vært på Furuset har vært avhengig av enkeltpersoners engasjement. Det kan være flere måter å bidra til å styrke de ressursene som finnes blant beboerne. En tilnærming er at bydelen setter av penger til en *symbolsk lønn* til de som påtar seg å stille opp for lag og foreninger. Det er også en mulighet å tenke at *eldre kan være en verdifull ressurs* i nærmiljøarbeid. Eldre kan for eksempel brukes som voksenkontakter inn i barn- og ungdomsmiljøet.

Funnene fra surveyen viser at beboere kan tenke seg å bidra med frivillig arbeid i lokalmiljøet. De viser at det kan være uutnyttede ressurser i bomiljøene, men som kanskje ikke vet hvordan de skal komme på «innsiden» av frivillig arbeid. Å etablere et *rekrutteringsprogram for frivillig arbeid*

vil kunne være vei å gå, samt å koordinere og kommunisere bedre hva som finnes for eksempel på en lett tilgjengelig hjemmeside.

Om noen år har Furuset fått en *ny barneskole*, noe som det knyttes forventninger til i lokalmiljøet. Det er viktig at beboere med små barn, da særlig foreldre i barnehagene, trekkes inn i prosessen både når det gjelder informasjon om hva som skjer når, hvordan den er tenkt etc, og ikke minst for å få innspill til utforming og innhold slik at lokalbefolkningen «får eierskap» til den nye skolen.

Selv om det er etablert *samarbeidet mellom etatene* i kommunen og Bydel Alna (områdeløftet) foreslår vi at dette settes på dagsorden i større grad. Det samme behovet ser vi når det gjelder de ulike tjenestekontorene i bydelen. Også når de gjelder bydelens interne samarbeidsrelasjoner vet vi at det blant annet er satt i gang piloter med tverrfaglige team som skal hjelpe utsatte familier, og at det forventes mer samarbeid når det nye bydelshuset på senteret står ferdig.

Strategi 3: Styrke integreringen lokalt

Den tredje strategien vi mener det bør jobbes videre med er integreringsfeltet. Det dreier seg både om å fortsette med innsats til familier som har behov for hjelp til å bli gode familieforsørgere, eller bli kvalifisert til arbeidslivet, og til integreringsarbeidet i tilknytning til barn og unges fritid.

Når vi løfter frem dette som forslag til egen strategi er det fordi vi ser behovet for spesifikk og mer samlet innsats overfor blant annet beboere med innvandrerbakgrunn som ikke kommer seg inn på arbeidsmarkedet og grupper som sliter med sammensatte problemer og der det psykiske er et sentralt element. For alle som av ulike årsaker befinner seg utenfor eller er marginale i utdanningsløp eller arbeidsliv så er det ifølge NAV også behov for kvalifisering i form av å forstå og mestre normer, oppfølging og kulturelle koder i samfunnslivet. Vi dokumenterte at rundt en av fem i alderen 16-66 år på Furuset av ulike årsaker har såkalt redusert funksjonsevne, høyere andel enn i bydelen som helhet.

For innvandrere, som finnes i alle disse gruppene, er språkbarrierer en grunnleggende årsak til utenforskap. Her er særlig en mer lokalbasert norskopplæring relevant, og som kan relateres til nærmiljøet, for eksempel bør en drøfte nyskapende tiltak for systematisk språktrening gjennom aktivitet i fritidsgrupper. Her bør en tenke i barn- foreldre-grupper når dette er naturlig. Dessuten bygge videre på Frivilligsentralens eller idrettslagenes erfaringer. Uansett veier som velges så bør kurstilbudene være gratis og språkopplæring være en integrert del av fritidsaktiviteter eller barnehage/skole/fritidsaktiviteter. Disse arenaene/miljøene bør tilføres flere ressurser dersom dette skal lykkes.

Også arbeidslivskvalifisering, utover det språklige, er et felt det allerede gjøres mye på. Likevel er dette et av temaene som er viet mye oppmerksomhet i intervjuene og ulike informanter peker på behovet for forsterket innsats. Dette underbygges av de kvantitative data om situasjonen, både når det gjelder unge som ikke mestrer videre utdanningsløp og voksne som enten ikke har hatt tilknytning til arbeidsliv eller bare har vært sysselsatt i perioder for så å falle utenfor igjen. Dette er et komplekst problem som er innvevd i andre levekårstematikker. De eksisterende tiltakene for økt sysselsetting bør intensiveres; det er et klart behov for flere praksisplasser, for at de unge blir i jobb og følges opp. Et strategisk grep kan være forsterkede innsatser der tjenesteapparatet og det lokale næringslivet sammen finner innovative løsninger som kan prøves ut for mennesker med problemer i forhold til arbeidslivstilknytning.

Funnene viser at det er vanskelig å få frivillige til å stille opp som ledere eller trenere til for eksempel idrettslag, noe vi finner i alle stedsanalysene som vi har gjennomført i Groruddalen og Søndre Nordstrand. I tillegg viser funn både fra denne og andre studier at det alltid trengs flere tilbud til ungdom – særlig de yngre. Det å ha nok trygge voksenpersoner rundt seg er viktig av flere grunner. I ungdomsklubbene ser vi at behovet for å ha noen ledere å snakke med fyller et behov som mange ikke får hjemme (som vi blant annet så på Romsås). Voksne som er tilgjengelig i nærmiljø, enten det er i uterommene om kvelden, eller det er i den organiserte

fritiden, skaper dessuten trygghet. Her foreslås det natteravner med minoritetsbakgrunn. Erfaringene viser også at det er behov for å mobilisere flere trenere eller ledere i miljøer der andel ungdom med minoritetsbakgrunn dominerer. Det kan dreie seg om språklige utfordringer eller om kulturelle forhold som handler om kjønn eller religion.

1 Hvorfor stedsanalyse på Furuset?

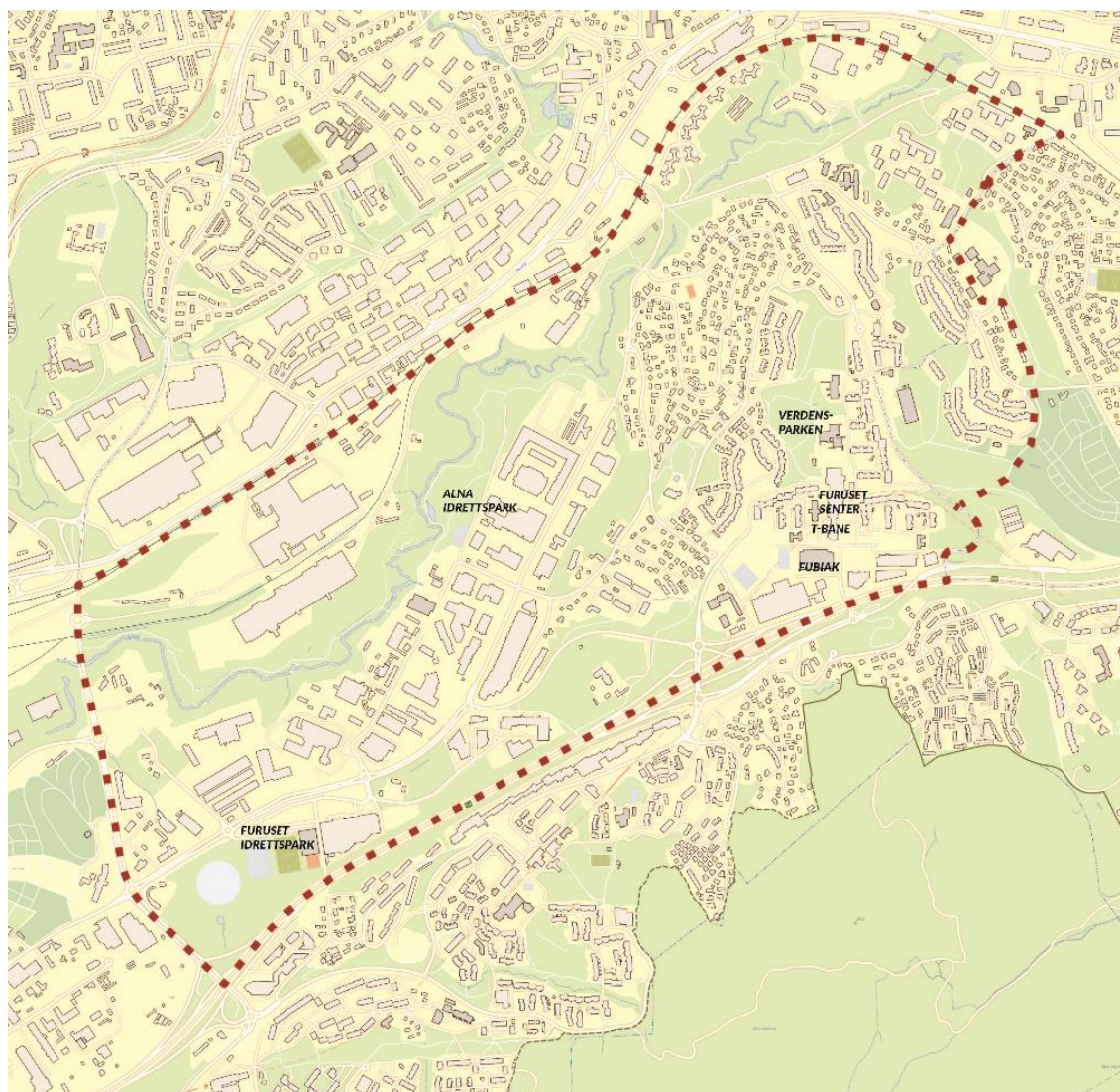
I 2007 ble det satt i gang områdeløft på Furuset som en del av Groruddalssatsingen 2007-2016. Furuset ble valgt ut som en av åtte delbydeler i Groruddalen for områderettet innsats i områder med behov for tiltak for å gi beboerne bedre tilgang til møtesteder. Tiltakene rettet seg både mot befolkningsgrupper, bomiljøer og uterom på Furuset. Blant satsingene i det forrige områdeløftet har særlig Verdensparken, Alnaskolen og Furuset bibliotek og aktivitetshus (Fubiak) blitt løftet fram som sentrale og viktige innsatser for lokalmiljøet.

Fra 2020 vurderer Oslo kommune ved Bydel Alna muligheten for et nytt områdeløft på Furuset. Selv om flere av tiltakene fra forrige områdeløft ble suksesser der og da, viser det seg at det fremdeles er behov for satsing i delbydelen. Statistikkene viser nemlig at levekårsutfordringene på Furuset øker. Blant annet viser befolkningsstatistikken fra 2017 at delbydel Furuset har sterkest befolkningsvekst i bydelen, og har den høyeste andelen beboere med innvandrerbakgrunn, 70 prosent. I tillegg scorer delbydel Furuset betydelig høyere enn bydelen og Oslo når det gjelder lav utdanning og ikke fullført videregående skole, samt høyt over bygjennomsnittet når det gjelder indikatorene for trangbodde og fattige barnehusstander. Våre tidligere analyser av utviklingen av barnefattigdomstallene viser også at levekårsutfordringene øker. Vi fant at andelen barn i hushold med vedvarende lavinntekt i delbydel Furuset hadde økt fra ca. 27 prosent i 2013 til ca. 33 prosent to år senere, i 2015 (Brattbakk & Andersen, 2017, s. 16). Furuset hadde i 2016 dessuten det laveste prisenivået på leiligheter og større andel trangbodde enn i bydelen som helhet (Bydel Alna – Faktaark om befolkning. Levekår og bomiljø 2018). Delbydel Furuset består av 10 grunnkretser, og hadde 10 414 innbyggere i 2017. I tillegg oppfattes området nordøst for Granstangen som del av Furuset, men tilhører Bydel Stovner.

For å få et kunnskapsgrunnlag om befolkning og nærmiljø ønsker bydelen en *sosiokulturell stedsanalyse* av Furuset. Studien gir et innblikk i hvordan beboere og besøkende på Furuset erfarer og bruker området, hvordan de deltar og samhandler i nærmiljøet, hvilke lokale interesser og ressurser som preger Furusetsområdet, samt hvilke muligheter beboerne ser for seg i et fremtidig Furuset. Studien setter i tillegg søkelys på hvilke utfordringer delbydelen sliter med og hvilken type endringer det kan være behov for og som kan bidra til at Furuset blir et enda bedre sted å bo.

I oppdraget etterspørres også utvikling om befolkning, levekår, mobilitet samt fysisk og sosial bærekraft. Denne tilnærmingen har et tids- og endringsperspektiv som ikke alene fanges opp av en sosiokulturell stedsanalyse. I tillegg til sosiokulturell stedsanalyse kan denne tilnærmingen ses om en *sosio-historisk analyse*, dvs. at endringene som avdekkes må ses i relasjon til samfunnsutviklingen (Telhaug 1986). Dette innebærer at kunnskapen om utviklingen av Furuset ses i lys av både Groruddalssatsingen og eventuelle andre tiltak og samfunnstrender.

Figur 1.1: Kart over delbydel Furuset.

1.1 Sosiokulturell stedsanalyse

Før vi kommer nærmere inn på problemstillingene, datagrunnlag og valg av metode, vil vi kort gjøre rede for hva som ligger i sosiokulturell stedsanalyse. Hvorfor er dette et relevant verktøy i stedsutviklingsprosjekter?

Stedsutvikling er høyt på dagsorden i mange norske kommuner og bydeler. Det er en prosess som retter søkelyset på en hel kommune eller et utvalgt område, i dette tilfelle delbydel Furuset i Bydel Alna. Som vist ovenfor er stedsutviklingen på Furuset begrunnet blant annet i levekårsutfordringer, samtidig som en ønsker å oppgradere Furuset til å bli et mer attraktivt bosted. Prosessen rundt stedsutvikling har ofte en positiv effekt i seg selv for lokalsamfunnet og kan engasjere folk på tvers av skillelinjer. Det dreier seg om å en felles interesse rundt det å skape gode nærmiljøer. Dette synliggjør at det er mange som kan gå inn i rollen som *stedsutviklere*, dvs. at aktører innen ulike samfunnsfelt kan bidra i det samarbeidsprosjektet det er å gjøre stedet mer attraktivt og robust. Det kan være både kommunens ulike fageter og administrative ledelse og politikere, men også lokale innbyggere som privatpersoner og som drivkrefter i lag og foreninger, skolefolk, næringsliv og eiendomsutviklere. Men ikke alle er med. Det vil alltid være de som ikke bryr seg eller som mener at utviklingen av stedet ikke angår dem.

På Furuset finner vi også de som ikke har interesse av stedet, enten fordi de ikke deler interessen ved å endre Furuset eller fordi de av ulike årsaker ønsker å flytte ut av området.

Utgangspunktet for å benytte metodikken og verktøyet *sosiokulturell stedsanalyse* er at det er viktig å identifisere ulike *oppfatninger* om stedets positive og negative kvaliteter og særtrekk i dag og hva som er en ønskelig og mulig utvikling i de kommende årene. Det vil si at fokus både er på dagens situasjon og framtidsutsikter slik ulike aktører ser dette for seg som mulige scenarioer i spennet mellom hva en frykter og hva en ønsker. Disse forestillingene, som danner grunnlaget for *bilder* en har av stedet, henger nært sammen med hva slags *funksjoner og bruksformål* stedet rommer og bør romme, og hva slags ulike *interesser* som er knyttet til dette. Sosiokulturelle stedsanalyser har derfor et tredelt fokus der disse dimensjonene ses i sammenheng: *stedsbilder, stedsbruk og stedsinteresser*.¹

Stedsbilder er forestillinger som henter elementer fra både fortid, nåtid og framtid: hvordan historien og utviklingen til nå har formet stedet, hvordan det framstår og fungerer i dag, samt hvilke muligheter og potensial som eksisterer for framtidig utvikling. Hva som er riktige eller viktige tiltak for å skape et livskraftig sted inngår også i oppfatningene om stedet. Men hva en kan se med det blotte øye, eller fakta om ting som foregår der, behøver ikke bli oppfattet på samme måte av forskjellige aktører. Hvordan en *leser* et sted eller tolker stedets muligheter framover vil avhenge av øynene som ser.

Forestillingene om stedet er et resultat av sosiale konstruksjoner. For det første blir forestillingene formet, endret eller befestet gjennom ens egne positive og negative erfaringer på og med stedet, ofte gjennom en lang tid og for noen gjennom flere livsfaser. For det andre er forestillinger om stedet et resultat av meningsdanning som foregår i samhandling med andre, hvordan folk snakker sammen om hvordan det er og hvordan det bør utvikles, hvordan en drøfter stedsutvikling i politiske møter eller i næringslivet, hvordan lokale medier fremstiller stedet osv.

Stedsbruk er et begrep vi bruker i vid forstand. Det dreier seg om å se samlet på alt som foregår der og på menneskelig aktivitet. Beboere og tilflyttere, barn og unge, voksne og eldre, besøkende og gjennomreisende, næringsdrivende og kunder, - folk bruker stedet som arbeidsplass, skolested, oppvekststed, handelssted, kulturarena, møteplass, bosted, besøksplass, næringssted, rekreasjonsarena og administrasjonssentrum. Jo flere funksjoner et område har, dessto flere bruker det (Ruud og Vestby 2011, s. 16).

Et sentralt spørsmål i en sosiokulturell stedsanalyse er å spørre hva slags sted dette skal være, dvs. hvilke funksjoner, interesser og behov det skal dekke. Neste spørsmål er da å spørre: for hvem? Hva er svarene på spørsmålet i dag og hva er det i framtidsbildene? Det er særdeles viktig å tenke bredt på brukere som målgrupper. Med det mener vi at de tre vanlige hovedkategoriene brukere som peker seg ut, nemlig *(I) lokalbefolkning, (II) besøkende (III) og næringsdrivende*, kan inndeles i undergrupper som bruker stedet til ulike formål eller som har ulik tilknytning til stedet. For på en eller annen måte er de alle målgrupper for stedsutviklingen. I denne analysen er det imidlertid først og fremst lokalbefolkningen på Furuset som er i målgruppen for et eventuet områdeløft.

1.2 Levekår versus opplevd livskvalitet

Det beste grunnlaget for å velge ut satsingsområder har vært levekårsstatistikker og programmene tar i stor grad utgangspunkt i levekårsdata. Slike data fungerer følgelig som styringsredskap for tiltak som kan bidra til å bedre forholdene i de utvalgte byområdene. Områdeinnsatsen har derfor en overordnet, velferdspolitisk begrunnelse fordi den skal kompensere for ulikhet i levekår og sosiale muligheter for innbyggere i ulike deler av byen eller kommunen, eller innad i de utvalgte bolig- og byområdene (Ruud 2012, Sem Christensen 2016).

¹ Nærmere beskrivelse av sosiokulturelle stedsanalyser; se Ruud. M. E mfl. 2007: Sosiokulturelle stedsanalyser, Veileder.

Levekår er en samlebetegnelse på objektive indikatorer på økonomiske og sosiale goder og byrder, primært peker de mot levestandard og materielle kår (Melberg 2004:132). Levekår er følgelig et normativt begrep, og de verdibaserte oppfatninger av hva det gode liv er vil være avgjørende for det levekårsbildet som presenteres (Brattbakk m.fl. 2000). Det kan dreie seg for eksempel om indikatorer som boforhold, inntektsnivå, utdanning eller sysselsetting. Hva som vektlegges ved levekårene, og hva som oppfattes som gode og dårlige levekår, varierer imidlertid over tid og mellom ulike samfunnsgrupper og kulturer. Velferd og levekårsproblematikk anvendes dessuten ulikt avhengig av hvilken kontekst levekårsbegrepet skal benyttes i.

Imidlertid er det viktig å skille mellom et strukturelt og et individuelt nivå. Levekårsstatistikkene gir begrenset kunnskap om hvordan befolkningen har det. Et område som karakteriseres av for eksempel lav sysselsetting blant beboerne eller dårlige boforhold kan score høyt på trivsel, lokalt nettverk og sosiale bånd (Ruud 2003, Søholt m.fl. 2012, Andersen 2012, 2014, Andersen, Brattbakk & Dalseide 2017). Derfor er det ofte behov for å supplere kunnskap fra statistikkene med annen type kunnskap som sier noe om befolkningens bruk av og erfaringer med området. Det vil si at vi vil studere Furuset ved å analysere følgende aspekter: Den «objektive» eller rettere; den materielle (det som kan leses av statistikken eller vår fortolkning av uterom og arkitektur), den subjektive (hvordan enkeltpersoner forteller om, rapporterer eller fortolker sine omgivelser/sin hverdag), den sosiale og den intersubjektive (samhandlinger, grupper, sosiale organisasjoner med mer) og den kulturelle (verdier, normer osv.).

Når det er sagt, vil vi understreke at betydningen av det materielle aspektet, særlig for barn og unge, for arbeidet med et kommende områdeløft på Furuset. Som tidligere påpekt:

Vi kan (...) slå fast at fordi barn og unge er i formativ alder og ofte tilbringer mye tid i nabolaget, er de også den gruppen som preges sterkest av bostedet. Den kvantitative forskningen som har studert nabolagseffekter for barn og unge, gjennom å påvise og kvantifisere disse, viser at deres livssjanser påvirkes av nabolaget de vokste opp i, både i positiv og negativ retning (for norske studier, se særlig Brattbakk, 2014; Brattbakk & Wessel, 2013; Brattbakk & Wessel, 2017; Toft & Ljunggren, 2016). Det er tydelig påvist at mens noen får drahjelp av oppvekststedet sitt får andre redusert sine muligheter (...) Forskningen viser at det å bo i et område med mange naboer som har dårlige levekår, lav inntekt og utdannelse reduserer livssjansene. Foreldrenes og familiens ressurser – oftest omtalt som sosial bakgrunn – har absolutt størst betydning for barn og unges livssjanser, men andre arenaer som skole og nabolag har begge signifikante effekter på barnas utvikling og sosiale mobilitet (Brattbakk & Andersen, 2017b, s. 46, referanser lagt til).

1.3 Problemstillinger

Analysen vil inngå i bydelens programplan for Groruddalsatsingens delprogram nærmiljø for 2019 og bli lagt til grunn for oppdragsgivers innspill for et eventuelt områdeløft i 2020.

Groruddalssatsingen skal gå frem til 2026 hvor det overordnede målet er å «bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn». Satsingen er delt i følgende tre delprogrammer: 1) Oppvekst og utdanning, 2) Sysselsetting og 3) Nærmiljø. I det siste programmet brukes områdeløft som metode. Målet med nærmiljøarbeid er at «nærmiljøkvaliteter i lokalområder i Groruddalen skal styrkes og innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende». Områdeløft gjennomføres som helhetlige innsatser i et levekårsutsatt område. For å kunne ivareta en helhetlig tilnærming anvendes ulike metoder, tiltak og strategier, og det er særlig søkelys på å involvere lokale aktører i prosessen.

Det inkluderer beboergrupper i alle aldre og med ulike bakgrunn, det lokale organisasjonslivet og næringslivet, ansatte i skoler og de som jobber med tjenestetilbudet i området. Det benyttes både sosiale, kulturelle og fysiske virkemidler. Kunnskapen som inngår i områdeløftene og som danner

grunnlag for hvilke tiltak som skal iverksettes kombinerer harde fakta om fysiske forhold og levekår i befolkningen, med kvalitativ kunnskap om lokalsamfunnets opplevelser, behov og ønsker (Ruud 2016) I denne analysen ivaretas en slik kombinasjon av kunnskapsgrunnlag.

Stedsanalysen skal kunne fungere som en nullpunktsanalyse. En nullpunktsanalyse dreier seg om å kartlegge tilstanden i et område på et gitt tidspunkt for deretter å utvikle strategier og tiltak. Etter en tid gjentas en lignende analyse med mest mulig lik fremgangsmåte og datagrunnlag. Hensikten er å registrere endringer i tidsrommet for å indikere om innsatsen har gitt resultater (Ruud 2016). For at en slik analyse skal fungere etter hensikten er det viktig at det brukes indikatorer som er målbare, som f.eks. levekårsindikatorer eller deltakelse i ulike nærmiljøarenaer. Vi har derfor tilstrebet å bruke indikatorer og metoder som har robusthet og som kan gjentas for ev å kunne måle endringer, blant annet ved å utarbeide spørreskjemaer og intervjuguider. Dette omfatter både om kvalitative og kvantitative metoder.

Hensikten med stedsanalysen er å skape interesse og engasjement for utviklingen av Furuset blant lokalbefolkningen, og som gjøres ved å ta dem med som aktører i prosjektfasen gjennom ulike former for medvirkning.

Stedsanalysen skal få frem kunnskap om følgende forhold:

- *Utviklingstrekk* når det gjelder befolkning, levekår, mobilitet, fysisk miljø og sosial bærekraft siden 2007 eller 2008 – avhengig av datatilgangen.
- *Utfordringer og muligheter* som Furuset har. Hva er det som oppleves som utfordrende for de som bor og bruker Furuset og som bør gjøres noe med, og hva er det som er bra med Furuset som kan styrkes og videreutvikles?
- *Lokale interesser, behov og ressurser* på Furuset. Det innebærer kunnskap om hvilke interesser og behov ulike deler av befolkningen har avhengig av alder og livssituasjon, og hvilke ressurser vi finner i lokalsamfunnet.

Stedsanalysen munner ut i forslag om tematiske innsatsområder, og til strategier og tiltak på tvers av programområdene i Groruddalssatsingen.

I det følgende skal vi utdype kilder, metoder og analytiske tilnærminger.

1.4 Hvordan har vi gått fram – data og metode

Analysen av delbydel Furuset baseres både på kvantitative og kvalitative metoder. Den kvantitative metoden er valgt for å få oppdatert kunnskap om levekår i delbydelen gjennom nye levekårsdata og flyttestatistikker, samt gjennom en nettbasert survey. Den kvalitative tilnærmingen er valgt for å få nærmere kunnskap om befolkningsgruppens muligheter og utfordringer, hvordan tjenester og nærmiljøet fungerer og om hvilke tilbud og sosiale nettverk som finnes i delbydelen.

Levekårsstatistikker er det beste grunnlaget for å velge ut satsingsområder, og programmene tar i stor grad utgangspunkt i levekårsdata. Slike data fungerer følgelig som styringsredskap for tiltak som kan bidra til å bedre forholdene i de utvalgte byområdene. Områdeinnsatsen har derfor en overordnet, velferdspolitisk begrunnelse fordi den skal kompensere for ulikhet i levekår og sosiale muligheter for innbyggere i ulike deler av byen eller kommunen, eller innad i de utvalgte bolig- og byområdene (Ruud 2012, Sem Christensen 2016).

Levekår er en samlebetegnelse på objektive indikatorer på økonomiske og sosiale goder og byrder, primært peker de mot levestandard og materielle kår (Melberg 2004:132). Levekår er følgelig et normativt begrep, og de verdibaserte oppfatninger av hva det gode liv er vil være avgjørende for det levekårsbildet som presenteres (Brattbakk m.fl. 2000). Det kan dreie seg for eksempel om indikatorer som boforhold, inntektsnivå, utdanning eller sysselsetting. Hva som

vektlegges ved levekårene, og hva som oppfattes som gode og dårlige levekår, varierer imidlertid over tid og mellom ulike samfunnsgrupper og kulturer. Velferd og levekårsproblematikk anvendes dessuten ulikt avhengig av hvilken kontekst levekårsbegrepet skal benyttes i.

Det skilles også mellom strukturelt og individuelt nivå. For dem det gjelder gir ikke levekårsstatistikkene alltid kunnskap om hvordan befolkningen har det. Et område som karakteriseres av for eksempel lav sysselsetting blant beboerne eller dårlige boforhold kan score høyt på trivsel, lokalt nettverk og sosiale bånd (Søholt m.fl. 2012, Andersen 2012, 2014, Andersen, Brattbakk & Dalseide 2017). Derfor er det ofte behov for å supplere kunnskap fra statistikkene med annen type kunnskap som sier noe om befolkningens bruk av og erfaringer med området.

1.4.1 Kvantitativ metode

De kvantitative dataene baseres for det første på spesialbestilte data på befolkning, levekår og boforhold fra Byrådsavdeling for finans i Oslo kommune. Vi har også lastet ned og bearbeidet tilgjengelige data fra Oslo kommunes statistikkbank.

I analysen har vi vurdert tilstanden og utviklingen over tid langs en rekke variabler. Analysene har i hovedsak vært deskriptive, noe som er naturlig når vi har data på aggregert nivå.

Kunnskapsoversikt – dokumentanalyse

I den første fasen har vi sammenstilt eksisterende kunnskap om Furuset basert på tidligere og foreliggende statistikker, deriblant Oslo kommunes Publikumsundersøkelse, rapporter og analyser fra 2007 til i dag. Det omfatter også vitenskapelige studier og rapporter som sluttevalueringen av den første fasen av Groruddalssatsingen.² Det finnes i tillegg en rekke ulike dokumentasjon både fra delbydelen Furuset og Bydel Alna som har vært relevante kilder.

Analyse av levekårsdata

I delen om befolkningsutvikling på Furuset benyttes vi eksisterende levekårsdata som er satt sammen på ny måte. Målet med denne delen av analysen er å bidra med kunnskap om befolkningen og levekårene på Furuset, og derved framskaffe en bedre situasjonsforståelse. Erfaringene fra tidligere områdesatsinger, både nasjonalt og internasjonalt, tilsier at det er helt nødvendig å ha en god situasjonsforståelse i forkant av innsatsen med valg av strategier og tiltak, og for å vite hva som bør gjøres må man ha inngående kunnskap om området og beboerne: Hvem bor her? Hvilke grupper flytter inn og ut? Hvor lenge blir folk boende i disse områdene? Hvor stor flytting er det blant barn i barnehagealder og grunnskole? Hvordan er boligsituasjonen deres? Hvordan er sammensetningen av boligtyper/størrelser og eierforhold i området og hvordan utvikler boligprisene seg (eie og leie)? Hvilke endringer og trender ser vi i sammensetning og flyttemønstre? For å få nærmere kunnskap om disse faktorene har vi benyttet kjente og åpne statistikk-kilder.

Hvordan kommer Furuset ut på ulike levekårsvariable sammenlignet med Bydel Alna, delbydel Slemdal og Oslo samlet? Hvilke sosioøkonomiske ressurser har beboerne? I hvilken grad deltar de i arbeidslivet og hva viser sysselsettingsdata over tid sammen med data om andel på arbeidsavklaringspenger og sosialhjelp? Hvilke utdanningsnivå har ulike grupper? Hvor stort frafall fra videregående skoler er det og hvor mange unge uføre? Hvor stor er andelen barn i lavinntektsfamilier?

² Det finnes flere vitenskapelige og mer populærvitenskapelige studier fra Furuset og lokalmiljøet der (Alghasi, Eide, & Eriksen, 2012; T. H. Eriksen, 2015a, 2015b, 2015c, 2019; Erstad, 2018; Rosten, 2015, 2017), samt andre vitenskapelige studier som også omhandler Furuset med temaer som byutvikling, kriminalitet og flytting (B. Andersen, 2012, 2014; B. Andersen & Skrede, 2017a).

Registreringer av fysisk miljø

I kartleggingen av uterom har vi fokusert på tilstand, avstander, størrelser og bruk, samt registrert og illustrert *møteplasser* av ulik skala. Det er også kartlagt kvaliteter i uteområdene som handler om boligkvalitet vs. bokvalitet.

1.4.2 Survey til beboere

For å få mer kunnskap om befolkningens levekår har vi innhente erfaringsbaserte data fra befolkningen selv, det vil si den subjektive oppfatningen av levekårene. Det dreier seg om en egendesignet *web-basert* spørreundersøkelse til beboere. Spørreundersøkelsen er inspirert at tidligere undersøkelser laget for stedsanalyser for andre bydeler i Oslo og er utarbeidet og kvalitetssvikter av forskere ved AFI (1-3). Som ved tidligere anledninger har vi laget en web-basert spørreundersøkelse ved bruk av Questback. For å øke validitet og relevans, testet både oppdragsgiver og oppdragstaker en tidlig utgave av undersøkelsen.

Vi har tidligere hatt meget gode erfaringer med denne metoden for å få kunnskap om: hvordan ulike grupper opplever og vurderer nærmiljøet, hvilke av tilbudene på Furuset de bruker (både fysiske møteplasser og aktiviteter) og hva de etterlyser, hva de mener er styrker og svakheter ved nærmiljøet og hvordan det er å bo i områdene. Vi har også spurt om forhold rundt trygghet i området, samt om forhold rundt botid og flytteplaner. Disse temaene kan betegnes som stedsavhengige/stedbaserte livskvaliteter. Vi har også åpne felt der beboerne selv skrevet inn hva de ønsker for Furuset fremover. I surveyen har vi blant annet også fanget opp kunnskap om ungdoms skole- og arbeidssituasjon og erfaringer med eventuell drop-out i skole og erfaringer med å stå utenfor arbeidslivet. Vi har også benyttet data fra *Ungdata-undersøkelsen* for å supplere kunnskap om ungdom. Gjennom undersøkelsen har vi i tillegg fått beboernes tilbakemeldinger på om de for eksempel ønsker å engasjere seg lokalt eller hvordan de helst vil ha informasjon fra bydelen.

Ikke-vestlige innvandrere har ofte lavere responsrate i spørreundersøkelser enn dem med norsk og vestlig landbakgrunn. For å sikre god responsrate blant ikke-vestlige innvandrere vurderte vi derfor å oversette spørreundersøkelsen til andre språk (f.eks. til Polsk eller Urdu) og å benytte medarbeidere med ikke-vestlig bakgrunn til å distribuere spørreundersøkelsen. Tidligere erfaring har imidlertid vist at dette ga liten uttelling (3, 4). Spørreundersøkelsen ble derfor ikke oversatt og vi benyttet ikke medarbeidere med ikke-vestlig landbakgrunn for å dele ut spørreskjemaet. Vi har benyttet ulike kvalitative strategier for å fange opp flere «stille stemmer».

Metode for å sende ut spørreskjema

Spørreundersøkelsen ble sluppet 3 juni 2019 og ble fordelt på en rekke vis. Respondentene ble informert om formålet med spørreundersøkelsen, hvor lang tid det ville ta å svare (10-15 minutter) og at alle data ville bli behandlet anonymt. For det første ble flyere med informasjon om spørreundersøkelsen, QR-kode og nettadresse til spørreundersøkelsen (se illustrasjon) delt ut til *alle* postkassene i småhusbebyggelsen på Furuset. Vi kontaktet også styret til alle borettslagene i blokkene på Furuset. Her fikk vi adgang til åtte borettslag, mens styret i ett av borettslagene ikke ønsket å delta, mens fire svarte hverken på telefon eller e-post. Det var altså fem borettslag vi ikke fikk mulighet til å informere beboerne om spørreundersøkelsen. Det er delvis uklart hvorfor de ikke svarte eller ikke ønsket å delta. Der hvor vi fikk tilgang til de låste oppgangene i borettslagene delte vi igjen ut flyerne i postkassene. For det andre delte vi ut flyere til forbigående i morgenrushet i senterområdet på Furuset. For det tredje la vi ut flyere på Fubiak, i skranken på i biblioteket, servicepunkter på Furuset og vi arrangerte også et åpent kontor en uke på Furuset senter hvor flyere ble delt ut. Bydel Alna informerte også om spørreundersøkelsen via sine informasjonskanaler.

For å nå utflyttere brukte vi Eiendomsdatabasen hvor navn på kjøpte og solgte eiendommer er registrert. Vi fant deretter utflytterne på gule sider og sendte dem lenke til spørreundersøkelsen på sms.

Hva mener du om nærområdet ditt?

Hvordan trives du på Furuset? Hva er bra og hva kan bli bedre? Eller har du flyttet ut?

Delta i undersøkelsen under

Det tar **cirka 10 minutter** og du kan svare via mobiltelefon, nettbrett eller PC. Svarene behandles anonymt og vil bli brukt som grunnlag for utviklingen av Furuset fremover.

Her finner du undersøkelsen og kart over området:

<https://tinyurl.com/Furuset>

Eller bruk QR-koden under:

 Oslo

 OSLOMET
STORBYUNIVERSITETET
ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET AFI

Spørreundersøkelsen besto av 63 spørsmål. Spørsmålene var enten lukket («liker» med 4-5 items), hadde flere alternative svar eller så var de åpne slik at respondentene kunne fylle inn svar selv. I denne delen av rapporten presenteres en oversikt over respondentene fordelt på kjønn, alder, landbakgrunn og utdannelsesnivå, samt tilknytning til arbeidslivet / skole mm. Spørsmålene i surveyen som omhandler botid og boligeie, bruk av området, tilbud til barn og unge, deltakelse i foreningslivet samt vurdering av Furuset som bosted presenteres i kapitlene 3-8.

Utvalg, responsrate og utvalgsskjevhet

Målgruppen for undersøkelsen var bosatte på Furuset over 13 år og personer som benyttet stedet på ulike vis samt utflytterne.

Alt i alt svarte 205 på undersøkelsen. Første spørsmål som ble stilt i undersøkelsen var «hvilken tilhørighet har du til området» (flere svar var mulig). Av disse svarte 177 (86,34 prosent) at de var bosatt på Furuset, 24 var utflyttere (11,71 prosent), mens 4 hadde annen tilknytning (1,95 prosent). Disse tre kategoriene utgjør til sammen 100 prosent, det vil si alle respondentene. I tillegg har 35 (17,07 prosent) av respondentene svart «Jeg bruker tilbudene i området», 12 (5,85 prosent) har svart «Jeg jobber her», 1 (0,49 prosent) har svart «Jeg driver næring her», og 2 (0,98 prosent) «Jeg er på besøk».

Ettersom utvalget kun består av 205 respondenter og i hovedsak består av personer som bor på Furuset har vi i de videre analysene kun sett på svarene til dem som bor på Furuset, altså N=175 respondenter. Dette er en rimelig avgrensning ettersom det kun er svarene til dem som bor på Furuset som er interessante om man skal vurdere om man skal gjennomføre et områdeløft. Ved nærmere ettersyn så vi at det var en (1) person som både hadde svart at «Jeg bor her» og «Jeg bodde her før, men har flyttet ut». Denne personen har vi derfor tatt ut av utvalget. Vi har også tatt ut en (1) respondent som var under 13 år og av personvern hensyn utenfor målgruppen for undersøkelsen. Vi har derfor gjennomført analysene for 175 respondenter.

1 januar 2019 bodde det 8,308 innbyggere over 13 år på Furuset (10,091 i alt inkludert dem under 13 år). Under antagelse om samme folketall da spørreundersøkelsen ble avsluttet 30 september 2019, gir dette en responsrate på 2,11 prosent ($175/8,308$)³. Dette er en svært lav

³ Dersom vi hadde hatt kjennskap til hvor mange innbyggere som bodde i de 8 borettslagene fordelt på demografiske kjennetegn (noe vi ikke har), kunne vi ha beregnet netto responsrate og ikke brutte responsrate som her.

responsrate og den er til og med lavere enn hva som er vanlig i markedsundersøkelser: her er riktignok en responsrate på omkring 4 prosent ansett for å være en god responsrate. Vår villighet til å delta i store befolkningsrepresentative levekårsundersøkelser i regi av Statistisk sentralbyrå har lenge vært synkende og er i dag også lav i forhold til det den var tidligere. Man kan derfor spørre seg om spørreundersøkelser generelt og vår for Furuset spesielt har lav vitenskapelig verdi på grunn av lave responsrater. Forskning på ekstremt lave responsrater (≤ 4 prosent) viser imidlertid at utvalgene ikke nødvendigvis alltid lider av skjevt frafall, og resultatene kan derfor ha vitenskapelig verdi (5).

Vi skal nå se hvordan responsraten varierer med undergrupper i utvalget og om utvalget lider av skjevt frafall, det vil si om noen grupper er betydelig under- eller overrepresentert sammenliknet med befolkningen. For å kunne gjøre denne analysen, trenger vi data for ulike bakgrunnsvariabler både for utvalget og for befolkningen. Dette har vi for alder, kjønn, landbakgrunn og høyeste fullførte utdanning.

Tabellen under viser at responsraten så å si er lik for menn og kvinner, at den øker med alder og er lavest for dem under 19 år og de aller eldste, mens den er høyest for personer i alderen 50-69 år. Videre øker responsraten med utdanning, og vi ser også at personer som er født i Norge har høyere responsrate enn dem som er født utenfor Norge. I andre undersøkelser er det særlig unge mennesker i 20-årene, menn, personer født utenfor Norge og personer med lav utdanning som har lav responsrate. Levekårsutfordringene på Furuset er derfor trolig en delforklaring for den lave responsraten. Vi kan anta at levekårsutfordringene i småhusbebyggelsen og eneboligene på Furuset er noe mindre enn i blokkbebyggelsen (småhus/eneboliger er dyrere enn blokkleilighetene). Dette skulle tilsi høyere responsrate her. I tillegg ble undersøkelsen delt ut til alle postkassene i småhusboligfeltene, mens altså ikke alle borettslagene i blokkene ble dekket.

Videre ser vi generelt samme mønster for frafall i utvalget som vi så for responsratene. Vi ser av tabellen at personer under 50 år og over 80 år er underrepresenterte, mens personer i 50- og 60 årene er overrepresenterte. I tillegg er personer med grunnskole sterkt underrepresenterte, mens personer med høyskole/universitetsutdanning er tilsvarende sterkt overrepresenterte. Til slutt ser vi at personer som er født i Norge er sterkt overrepresenterte og at det motsatte er tilfelle for personer født utenfor Norge.

Tabell 1.1: Fordeling (N og prosent) i befolkningen og i utvalget, responsrate og frafall i utvalget

	Antall i befolkningen	Antall i utvalget	Respons-rate (%)	Andel av befolkningen (%)	Andel av utvalg (%)	Forskjell i utvalg og i befolkningen
Kjønn						
Menn	4203	90	2,14	50,6	51,4	0,8
Kvinner	4105	85	2,07	49,4	48,6	-0,8
Aldersgrupper						
13-15	435	2	0,5	5,2	1,1	-4,1
16-19	560	5	0,9	6,7	2,9	-3,9
20-29	1374	18	1,3	16,5	10,3	-6,3
30-39	1671	36	2,2	20,1	20,6	0,5
40-49	1385	24	1,7	16,7	13,7	-3,0
50-59	1177	36	3,1	14,2	20,6	6,4
60-69	670	35	5,2	8,1	20,0	11,9
70-79	718	17	2,4	8,6	9,7	1,1
80-89	247	1	0,4	3,0	0,6	-2,4
90+	71	1	1,4	0,9	0,6	-0,3
Høyeste utdanning						
Grunnskole	3069	17	0,6	39,3	9,9	-29,4
Videregående-skole	2559	48	1,9	32,8	27,9	-4,9
Universitet/høyskole	1881	101	5,4	24,1	58,7	34,6
Uoppgitt/ikke fullført	295	6	2,0	3,8	3,5	-0,3
Landbakgrunn						
Født i Norge	2360	147	6,2	30,0	85,0	55,0
Ikke født i Norge	5513	26	0,5	70,0	15,0	-55,0

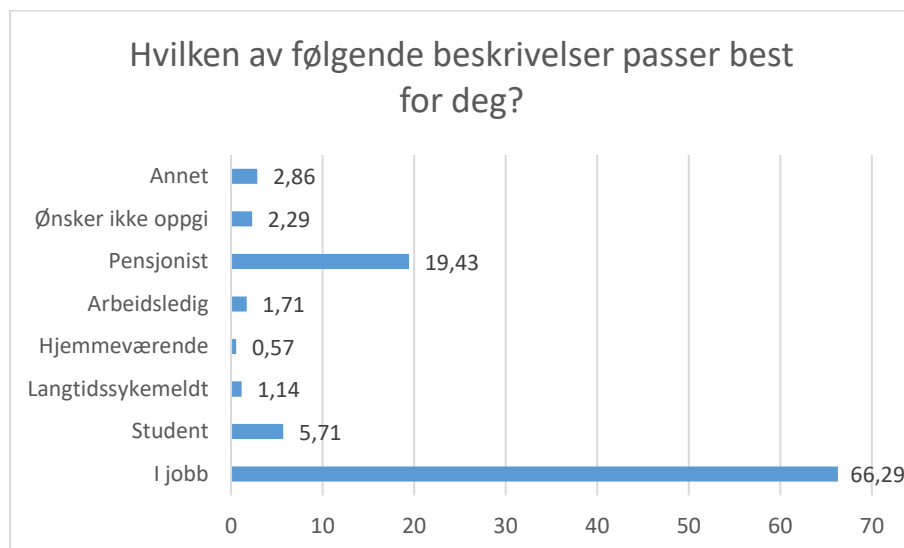
Ifølge respondentenes svar i spørreundersøkelsen, bor flertallet på Furuset i blokk (60,6 prosent), etterfulgt av enebolig (22,3 prosent) og annen småhusbebyggelse (17,1 prosent). Oslo kommunes registerstatistikk for boligmengden på Furuset etter bygningstype forteller en litt annen historie: her er tallene for blokk 83,8 prosent, 8,8 prosent for annen småhusbebyggelse og 7,4 prosent for enebolig. Det kan altså se ut til at respondenter som bor i blokk er underrepresentert, mens personer i eneboliger/småhus er overrepresentert. Statistikken over bygningsmassen er imidlertid ikke direkte sammenliknbar med våre surveydata på individnivå ettersom Oslostatistikken ikke publiserer hvor mange individer som bor i hver av de tre boligtypene.

I utgangspunktet hadde vi ambisjoner om å gjøre krysstabell-analyser, det vil si analyser av hvordan alder, kjønn, utdanning, landbakgrunn osv. varierte på spørsmålene om trivsel, stedopplevelser og erfaringer. Når vi likevel ikke har gjort det, skyldes dette at undersøkelsen har svært få respondenter (N=175), og da blir det ofte vanskelig å finne statistisk sikre forskjeller mellom undergrupper. Med ekstremt lav responsrate (2,11 prosent) og dokumenterte skjevheter i utvalget (alder, utdanning og landbakgrunn) har vi dessuten grunn til å tvile på hvor representative svarene er for hele befolkningen på Furuset. Vekter kan brukes for å korrigere skjevt frafall, men om man benytter vekter kan observerbare skjevheter justeres mens andre skjevheter skapes. Vi har av denne grunn ikke benyttet vekter. Vi anbefaler oppdragsgiver å tolke de kvantitative resultatene med forsiktighet og at de sees i sammenheng med resultatene fra de øvrige kvantitative og kvalitative analysene i rapporten samt foreliggende forskning.

Resultater

Figuren under viser at de fleste av respondentene er i jobb (66,3 prosent) etterfulgt av pensjonister (19,4 prosent) og studenter (5,7 prosent).

Figur 1.2: Fordeling av respondentenes sosiale status

1.4.3 Kvalitative forskningsstrategier og medvirkningsprosesser

For å sikre brukerinvolvering og medvirkning har vi lagt vekt på mange samtaler og dialog med *beboerne*, yngre som eldre. Beboernes erfaringer, vurderinger og innspill er både trukket inn i inn i analysen og i anbefalingene. Det å befinne seg i et «lokalmiljø» – å snakke med de som bor/arbeider der og observere dagliglivet - lærer oss å stille flere av de «riktige» eller viktige spørsmålene i etterfølgende samtaler/intervjuer.

Medvirkning og involvering foregikk først og fremst gjennom «Åpent kontor». I samarbeid med bydelen fikk vi benytte arealer på Furuset senter en uke i midten av august der vi etablerte «Pop-up-kontor», dvs. en stand der folk kunne snakke med oss om nærmiljøet sitt og Furuset generelt, og komme med innspill på hva som burde gjøres i en eventuell ny områdesatsing. Et «pop-up-kontor» plassert godt synlig på senteret er å regne for en lavterskelmulighet for innbyggerne til å delta, og vi fikk i tale grupper som vi sjelden når i denne typen stedsanalyser; nemlig eldre beboere og kvinner med innvandrerbakgrunn. Disse to gruppene representerer er stor andel av de som kom innom. Imidlertid snakket vi også med menn, både med etnisk norsk og innvandrerbakgrunn, samt ungdom som var på vei hjem fra skolen. Vi hadde samtaler med rundt 100 personer i løpet av den uken vi var der.

For å studere *bruk* av ulike ute- og innerom, er det benyttet observasjoner/kartlegginger, dokumentstudier og samtaler («i felt»). Vi har tilsammen snakket med rundt 125 personer gjennom feltarbeid om bruk av Furuset.

For å ivareta ulike *aktørkategorier* har vi intervjuet eller hatt samtaler med representanter fra idrettsforeninger, fra velforeninger og speider, samt fra bydelens tjenesteapparat – de som jobber med befolkningen i nærmiljøet. Dette omfatter helsearbeidere, ansatte i bydelen som jobber med booppfølging, arbeids- og kvalifiseringstiltak og ungdom. Videre har vi snakket med andre offentlige ansatte som politiet, Salto-koordinatoren, en barnehagestyrer og ansatte på Fubiak og prosjektleder for den nye skolen i området. I tillegg har vi intervjuet en eiendomsmegler som har lokalkunnskap om Furuset. Sist men ikke minst har vi også intervjuet beboere som har blitt rekruttert gjennom sitt engasjement eller ved å inneha andre roller i nærmiljøet. Til sammen er det intervjuet 20 personer. Intervjuene er gjennomført enten på kontoret hos de ulike (offentlige) aktørene eller også på telefon med beboere og frivillige aktører. Temaer som er tatt opp dreier

seg om bomiljø, barnehage og barns oppvekst, ungdom og skolemiljø, frivillighet, folkehelse, helse blant barn og unge, kriminalitet, sysselsetting og foreningsliv, samt temaer knyttet til flytting og mobilitet.

Når vi ser på feltarbeid samlet har vi snakket med ca 150 personer, og tar vi med surveyen har vi tilsammen fått innspill fra rundt 455 personer som bor og/eller jobber på Furuset. Disse datakildene har gitt en solid base for å undersøke og utvikle beboeres stedstilhørighet, ønsker og behov.

Hvem er informantene?

Vi har, som etterspurt i oppdraget, lagt stor vekt på å få ungdom i tale for å få mer kunnskap om hvordan de bruker sitt nærmiljø og for å få deres innspill til hva som vil gjøre Furuset til et (enda) bedre sted å bo. Ungdommene er først og fremst oppsøkt på de arenaene som ungdommen holder til, det vil si på Fubiak (biblioteket og ungdomsklubben) og i Verdensparken.

Vi har også med oss informanter fra «de stille stemmene», det vil si de som vi sjelden når gjennom surveyer og intervjuer. Det dreier seg om eldre beboere, både med majoritet- og minoritetsbakgrunn, både kvinner og menn. I tillegg har vi også snakket med unge hjemmевærende kvinner med minoritetsbakgrunn. Disse gruppene traff vi på senteret da vi hadde «Åpnet kontor», samt da vi gjorde feltarbeid i Verdensparken og på Fubiak. Vi har også fått relevant og viktig informasjon om denne «gruppen» gjennom våre intervjuer med de som jobber opp mot nettopp ungdom og andre beboere på Furuset.

2 Endringer og utvikling på Furuset de ti siste årene

Furuset har hatt søkelys på seg i mange år, og med ulike innfallsvinkler. Tidligere satsinger og undersøkelser gir et bakteppe for styrker og svakheter ved Furuset over flere år. Det har også handlet om planlegging av fysiske endringer som Sentergate og sentrumsområde, om planlegging og utvikling av nye boligområder og om ulike typer stedsanalyser som grunnlag for videre endringsprosesser.

I første del løfter vi frem endringer og eventuelle effekter av tiltak og aktiviteter som har vært gjennomført fra det første områdeløftet i 2007. I andre del skisserer vi de viktigste aktivitetene og planene som har hatt Furuset i fokus.

2.1 Hovedfunn fra publikumsundersøkelsen og tidligere områdeløft

I dette avsnittet presenterer vi hovedfunnene fra den nyeste publikumsundersøkelsen⁴ samt erfaringene fra tidligere områdesatsinger for å ha et bakteppe for analysen.

2.1.1 Publikumsundersøkelsen 2018

Funnene som presenteres her er basert på bydel og ikke på delbydeler, og vi vet dermed ikke hvordan Furuset kommer ut sammenlignet med de andre delbydelene i Bydel Alna, heller ikke hvor mange Furusetbeboere som svarte. Likevel gir svarene et bilde av bydelen sammenlignet med resten av Oslo. I Bydel Alna kom det 631 svar (703 svar etter vektning), og som tilsvarer en svarprosent på 30 (høyest svarprosent var i de vestlige bydelene med rundt 40 prosent). *De fleste spørsmålene i undersøkelsen er tilfredshetsspørsmål av typen «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med...?».*

Bydel Alna har dårligst score på *trivsel* der du bor (68 prosent), lavere enn i bydelene Grorud, Stovner og Bjerke. Det var likevel litt høyere enn i 2014 der 66 prosent svarte at de trives. Når det gjelder i hvilken grad man *opplever nærområdet sitt som pent*, er det differanse på hele 36 prosentpoeng mellom bydelen med høyest og lavest andel som i stor/svært stor grad mener at det er pent der man bor. Flest mener at eget nærområde er pent blant dem som bor i Bydel Nordre Aker (82 prosent). Færrest opplever at nærområdet er pent blant de som bor i bydelene Alna, Grünerløkka og Gamle Oslo (mellom 52 til 46 prosent, der Alna har en score på 52 prosent). Til sammenligning var det 57 prosent i 2014.

Det er også store forskjeller mellom bydelene mht. hvordan befolkningen vurderer *utendørs møteplasser*. Det er hele 37 prosentpoeng differanse mellom bydelene med høyest og lavest andel som i stor eller svært stor grad vurderer at de har fristende utendørs møteplasser i eget område. Det er høyest score i bydelene St. Hanshaugen, Frogner, Sagene og Grünerløkka. Mellom 71 og 64 prosent er svært fornøyd med sine nærområder på dette området i disse bydelene. Færrest fornøyd finner vi i bydelene Alna, Stovner og Søndre Nordstrand, hvor kun hhv 40, 38 og 34 prosent mener at man i stor grad har fristende utendørs områder i eget nærområde. Her er svarene omtrent det samme som i 2014 (39 prosent).

I hvilken grad beboerne opplever å være del av et *godt naboskap* svarer 39 prosent i Alna dette i 2018, mens tilsvarende svar var på 41 prosent i 2014. Størst andel som føler godt naboskap finner vi blant dem som bor i bydelene Vestre Aker, Nordre Aker, Nordstrand, Ullern, Østensjø og Stovner (mellom 55-49 prosent). Alna ligger midt på treet når det gjelder *mulighetene for organiserte fritidsaktiviteter* der man bor (50 prosent) mens de ligger i den nedre delen av skalaen når det gjelder tilfredshet med oppvekstvilkår for ungdom (33 prosent). Når det gjelder tilfredshet

⁴ Publikumsundersøkelsen 2018. Oslo kommune, Alna-bydelsrapport (Kantar TNS).

med trygghet for barn til å ferdes ute der man bor har Alna fjerde høyest score med 55 prosent (der høyeste er 58 og laveste 31).

Nesten alle *offentlige tjenester* vurderes svakere blant ikke-brukere enn blant brukere. Det er altså snakk om et omdømmegap mellom brukernes og ikke-brukeres vurderinger. Men omdømmevurdering av barnehager er klart bedre sammenliknet med 2014. Mens 68 prosent i Alna Bydel er fornøyd med barnehagetjenestene, basert på erfaringer, er det 54 prosent som vurderer tjenesten positiv, basert på inntrykk. Samme mønster ser vi på fastlege, legevakt, helsestasjonstjenestene, skolehelsetjenesten, sykehjem/botilbud for eldre, hjemmetjenesten, barnevernstjenesten, eldre/-seniorsenter, NAV-kontoret og aktivitetstilbudet til eldre. Sykehjem/botilbud til eldre og NAV har lavest score både hos dem med erfaring og hos dem som vurderer tjenesten basert på inntrykk (henholdsvis 22 prosent versus 19 prosent og 25 prosent versus 17 prosent).

Bydel Alna synes også å være en gjennomsnittsbydel med få forhold som skårer best eller dårligst blant bydelene. To forhold vurderes best i bydelen, *det er tilrettelegging for syklist og grusing og salting av veier*. *Erfaring med grunnskolens barnetrinn* har svakest score blant bydelene (52 prosent, mot Ullern på topp med 80 prosent tilfredshet). Dette er et betydelig lavere tall enn i 2014, da 66 prosent erfarte grunnskolens barnetrinn som bra. Det er også færrest som sier at de driver med idrett (28 prosent) blant de som bor i Bydel Alna.

2.1.2 Erfaringer fra områdesatsingene

Fra 2007 til september 2014 ble det gjennomført mer enn 300 prosjekter og brukt 1,2 milliarder kroner ekstraordinært til satsingen. Hovedbildet er at områdene er blitt styrket, sosialt og fysisk gjennom områdeløftene. Mange enkelttiltak har gode resultat. Med noen unntak er det imidlertid vanskelig å påvise direkte sammenheng mellom prosjekttinnsats og langsiktig effekt på miljø og levekår i Groruddalen.⁵

I alle fire områdene med områdeløft trekkes det ut noen fellestrekk i tiltak og resultater:

- **Fellesarealer og fysisk oppgradering.** Alle områder har enten fått ny park eller det er gjort synlig fysisk oppgradering av fellesområder. Inntrykket er at tiltakene verdsettes og brukes av befolkningen.
- **Tryggere og penere.** Mange beboere har ønsket bedre belysning i underganger og langs gangveier, og rydding av vegetasjon. Det har bidratt til at områdene oppleves som tryggere og penere.
- **Økt standard i boligområdene.** I alle områder har noen borettslag og sameier søkt og fått bomiljøtilskudd. Lekeplasser, fellesrom og utearealer har fått bedre standard.
- **Bedre naboskap.** Det er jobbet på mange hold med å skape gode naboskap og bomiljøer. Sosiale arrangement og Bo-sammen-kurs har nådd ut til nye beboergrupper. Flere har blitt kjent med hverandre og den sosiale kapitalen i områdene har økt.
- **Organisasjonslivet er vitalisert.** Nye organisasjoner har dukket opp, og gamle er styrket, selv om utviklingen ikke kan tallfestes nøyaktig. Mange, ikke minst ungdom, har fått opplæring i frivillig arbeid og lokalt lederskap.
- **Store lokale arrangement.** I alle områder har bydel, frivillige organisasjoner og enkeltpersoner samarbeidet om minst ett stort årlig arrangement med kulturelt og sosialt tilsnitt. Disse har hatt stor oppslutning og blir videreført.

⁵ Gevinster av Groruddalssatsingen. Samarbeidsutvalget for Groruddalen (sak 02/14)

- **Flerbrukshus.** Alle bydeler har tilrettelagt for flerbrukshus, eller har under utvikling noe som ligner. Stedene blander frivillige aktiviteter og kommunale tilbud på nye måter; befolkningsgrupper og generasjoner, og av til kommersielle aktører.
- **Fornyelse i offentlig virksomhet.** Programmet har bidratt til fornyelse i offentlig virksomhet gjennom nye former for samarbeid og arbeidsmetodikk. Den koordinerte, tverrfaglige og tverrsektorielle arbeidsmetoden har styrket kompetansen hos involverte parter. Det gjelder internt i staten, internt i kommunen og i samarbeidet stat-kommune.

Innovasjon. Potensialet for nyskaping ligger både i den nettverksbaserte organiseringen av selve programmet, og idet konkrete samarbeidet som utfolder seg i prosjekter og delprosjekter mellom fagdisipliner, sektorer, forvaltningsnivåer og befolkning.

2.2 Kort om det fysiske miljøet

Furuset har mange typiske trekk fra utbyggingen av Groruddalen, slik den ble skissert i Generalplan for Oslo 1950 etter sammenslåingen av Oslo og Aker kommune. I grove trekk kan man si at den planen gikk ut på å etablere industriarealer i bunnen av Groruddalen, med boligbebyggelse trukket mer mot høyden og naturen i dalsidene. Dette kan vi delvis kjenne igjen på Furuset. I dalbunnen langs Alnaelva/Fossumbekken finner man store nærings- og industrilokaler hvor biltrafikk og tungtransport dominerer, mens boligbebyggelsen ligger på et lite høydedrag øst for Alnaelva og vest for Høybråten.

Noe som er mer særegent for Furuset derimot, er villabebyggelsen i den vestvendte skråningen ned mot Grorud Stasjon. Nærheten til togstasjonen gjorde at dette ble tidlig sett på som et attraktivt boligområde og villabebyggelsen har eksistert siden 1920-tallet, og skapt et tettsted på Furuset fra den tid. På grunn av nærheten til togstasjonen ble villabebyggelsen på Furuset sett på som et finere sted enn Høybråten og Grorud, så villaene på Furuset var jevnt over større og med en bedre standard. Den tidlig etablerte bebyggelsen har tidlig skapt mange tettsteds kvaliteter i Furuset.

Drabantbybebyggelsen på Furuset kom sent sammenlignet med andre deler av Groruddalen, Furuset og Lindeberg var blant de siste områdene som ble utbygget på 70-tallet. Kritikken av de tidligere utbyggingen med store høyhus og geometrisk strenge masterplaner som man så mye av på 60-tallet var da blitt ganske høylytt, så mye av blokkbebyggelsen på Furuset er lavere enn andre steder i Groruddalen. De er også søkt organisert i tun eller følger landskapet i større grad. De høyeste blokkene ble for eksempel lagt i de laveste områdene slik at de ikke skulle ruve i landskapet slik som på eksempelvis Tveita eller Ammerud. Utbyggelsen er likevel ganske intens med blokker i en størrelse og skala som skaper lite liv og menneskelig kontakt på bakkeplan. De står i sterk kontrast til de enda senere drabantbyene i Oslo sør, som for eksempel Holmlia, som er preget av bebyggelse hvor det er tettere mellom husene men hvor husene er lavere og i en mindre skala.

Et annet særpreg på Furuset er at mye av blokkbebyggelsen ikke grenser direkte til Østmarka eller Lillomarka. Dette synes i at det er mere åpne områder i og mellom blokkene med kortklippede plener og opparbeidet parklandskap. Mer frodig eller «vill» vegetasjon spiller en mindre rolle på Furuset. E6 skaper en stor barriere mot sørøst og «fanger» bebyggelsen sammen med Østre Aker vei som skaper en barriere mot nordvest. E6 bringer også med seg et mindre industribelte som også rammer inn bebyggelsen. Som det vil komme frem under, er det særlig det «grønne» som representerer et gode for mange på Furuset, mens E6 i stor grad representerer det motsatte gjennom støyen som genereres.

Figur 2.1: Oversikt over boligene på Furuset

2.2.1 Vurdering av dagens fysiske tilstand for bygningsmasse og uterom

Uavhengig om en ankommer Furuset med offentlig transport eller bil, ankommer man først til Trygve Lies plass, torget foran Furuset senter. Herfra går T-bane og en rekke busser. Derfor er det også ofte et godt folkeliv her, noe som løfter opplevelsen av denne slitte asfaltplassen. Førsteintrykket man får er ikke av en sentral plass, men heller en parkeringsplass. Det er noen sittebenker langs blomsterbed i kanten av plassen, men ellers er det ikke lagt opp til lengre opphold. Det er ikke åpen uteservering eller lignende foran senteret, men det ligger en litt provisorisk utseende utvidelse av treverk foran den ene restauranten på senteret. Som gående har man god oversikt over plassen og dette oppleves trygt. Furuset senter er et småskala kjøpesenter integrert i næringsbygg og T-bane. Bygningen er slitt og fremstår som lite moderne. Resten av sentrum av Furuset er bærer preg av sitt byggeår, og det er ingen utadrettet virksomhet rundt torget på Furuset. Et hederlig unntak er FUBIAK, som ligger i Trygve Lies plass 1.

Går man en runde rundt Furuset senter og nærområdet ser man en del søppel – henslengte handlekurver, søppel som er lent opp mot overfylte søppeldunker og containere, og sjokoladepapir som glitrer i gresset. Skal man gå fra senteret til Verdensparken, en vei som ikke kan sies å være intuitiv, så går man forbi to tomme grusplasser og tidligere Gran skole, en forslitt grendeskole som skal rives. Dette området trekkes fram som mørkt og utrygt på kveldstid, i survey fra beboere. Nivået på forsøpling i den sentrale delen av Furuset kan minne om sentrum av Oslo, men Furuset er jo ikke et like urbant område, det er i hovedsak et boligområde. Man skulle derfor anta at søppelet ikke samler seg like hurtig her og at mangelen på ryddighet må tilskrives mangel på jevnlig opprydding. I survey trekker også flere beboere frem hullete veier og

biler som enten er parkert ulovlig eller henstilt i stedet for å kjøres på dynga. Dette leses også som søppel og mangel på vedlikehold.

Furuset som delbydel har som nevnt en variert bebyggelse, men kjennetegnes i hovedsak av blokker med opparbeidede plener mellom seg. Disse er av varierende kvalitet, men samlet fremstår de som godt planlagte med tanke på livet mellom husene, lys og luft. Uteområdene som tilhører borettslagene fremstår som godt vedlikeholdte, men uteområdene tilhørende borettslagene i umiddelbar nærhet til senteret fremstår som slitte. Dette kan bl.a. tenkes å være fordi de tar noe av «støyten» for en mangel på mindre, uformelle møteplasser på kommunal grunn ellers i kjernen av Furuset. Det lille torget for senteret kan ikke serve alle møtefunksjoner, og det er et stykke å gå fra T-bane og buss til Verdensparken. Verdensparken kan heller ikke serve alle møtefunksjoner fordi den i seg selv er et sted uten «vegger» eller nærliggende bygninger som kan gi le eller trygghet i uformelle møter. Forhåpentligvis kan den planlagte oppgraderingen av Trygve Lies plass og Furusets bygate, avlaste borettslagene for noe av sin bruksslitasje som møteplasser/bruksrom, dersom den går i gang.

Det er tydelig at Verdensparken har vært et prioritert prosjekt og et solid løft for de fysiske omgivelsene på Furuset. På sommerstid fremstår den vakre parken som grønn og frodig, om enn noe øde. Parken er velstelt og velorganisert med friske blomster og trær. Det er noen få signaler om mangler likevel. Under arbeidet med rapporten har vi fått noen innspill om eksempelvis manglende rensing av vannspeilet i Verdensparken. Over tid vil man se for seg at en eventuell mangel på vedlikehold gjør at kommunen må fjerne eller stenge deler av det som gjør parken så attraktiv i dag. Er det ikke ressurser til å rense vannet, må man i ytterste konsekvens stenge vannforsyningen. Man kan også stille spørsmål ved hvilke signaler man sender til beboere dersom nettopp et slikt påkostet og symbolsk prosjekt «forfaller». Det er naturlig at det vil komme tegn på slitasje etter bruk, men dersom mangel på adekvat vedlikehold gjelder for Verdensparken, vil man over tid kunne lese dette tydelig i parken. Det ville i så fall være synd ettersom den i dag fremstår som en som en perle av en park i Oslo.

2.3 Planer og satsinger, hva har skjedd og hva er på gang på Furuset?

Furuset har vært et satsingsområde for Oslo kommune siden 2007, både gjennom Groruddalssatsingen (samarbeid mellom Oslo kommune og Staten, 2007-2016, og 2017-2026), som Oslo kommunes utvalgte forbildeprosjekt i FutureBuilt og gjennom planprosesser ledet av Plan- og bygningsetaten (startet 2009). Områdeløft ble gjennomført i perioden 2007-2013. Furuset ble tidlig også identifisert som et område med behov for en revisjon av plangrunnlaget for å sikre god, langsiktig steds- og byutvikling. Det finnes derfor en rekke planer for delbydelen som er utarbeidet både for områdeutvikling gjennom Groruddalssatsingene, fra begge programperiodene, og planverktøy for fysisk utvikling av området. I tillegg har det vært gjennomført flere større tiltak. Av overordnede planer som har gitt føringer for områdets utvikling i tidligfase kan nevnes «Helhetlig utviklingsplan for Groruddalen – Strategier for et bedre miljø mot 2030», vedtatt i Oslo bystyre juni 2006, «Sak om Flerkjerneutvikling – Om strategier for byutvikling rundt større knutepunkt i Oslo» (20.06.2007), samt «Sak om Boligutvikling i stasjonære områder i Oslo» (20.06.2007). I det følgende har vi satt søkelyset på de viktigste planene som har gitt og skal gi videre føringer for utviklingen av Furuset, samt de største tiltakene som er gjennomført i perioden.

2.3.1 Viktige fysiske prosjekter i delbydelen 2009-2019

De siste ti årene har det blitt bygget en rekke bygninger og parker som i hovedsak virker å ha påvirket Furusets fysiske miljø til det positive. To av tiltakene, Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK) og den store Verdensparken, har vi studert nærmere og disse blir omtalt mer inngående i kapittel fire.

Verdensparken (2013-2016)

En frodig, 55 000 kvadratmeter stor park nord for Furuset senter, bygget ut etappevis mellom 2013 og 2016. Parken er nå et «grønt hjerte» i midten av Furuset. I Husbankens prosjektkatalog for områdeløft heter det at «*Brukermedvirkning har hatt en sentral plass i forprosjektarbeidet (utført av Landskapsfabrikken på oppdrag av Bydel Alna/områdeløftet). Ulike brukergrupper, særlig ungdom, deltok i planprosessen som ble gjennomført etter modellen: Participatory learning and action (PLA).*

Målsettingen med Verdensparken er at den skal bli et kombinert rekreasjon - og aktivitetsområde for både store og små. Parken skal være en familiepark med vann, blomster og trær, og ha visuelle kvaliteter og høy kvalitet i detaljering og materialbruk. Parken skal være attraktiv gjennom alle årstider og gi rom for idrett, lek og ungdomsaktiviteter sommer og vinter.»

Parken inneholder en rekke forskjellige aktivitetssoner og påkostede installasjoner for fysisk aktivitet, lek og spill. Budsjetten har vært 52 millioner kroner, og prosjektet har blitt utført av Bymiljøetaten og Bydel Alna.

FUBIAK (2016)

Sammenslåingen av Deichmanske avdeling Furuset, frivillighet, voksenopplæring og tilbud til barn og unge under navnet FUBIAK, Furuset bibliotek og aktivitetshus, har vært et stort tiltak for området. Det er et fargesterkt tilskudd til Furusets grå sentrum. FUBIAK er samlet under to etasjer på Trygve Lies plass 1, og er et meråpent lokale som skal fungere som et møtested for hele Furuset.

Med bakgrunn i Groruddalssatsingen og PBE sitt planprogram for Furuset ble det i 2013 gjort en mulighetsstudie av Rodeo arkitekter, som het «Fremtidens bibliotek på Furuset». I planprogrammet for Furuset blir «Idea Store» fra London trukket frem som et ønsket for bilde for prosjektet. «Noe som betyr en utvidet forståelse av biblioteket som arena for ulike typer læring, kultur og møtested». Prosjektet stod ferdig i 2016 etter en totaloppussing av lokalene som innebar en sammenslåing av første og andre etasje. Tilbudene som finnes her er beskrevet nærmere i kapittel fire.

Moskéen Bait-Un-Nasr (2011)

Furuset moské lå i støpeskjeen fra 1997 til den stod ferdig oppført i 2011. Den store, hvite bygningen er godt synlig både fra Trygve Lies plass og fra E6, og moskéen kan sies å ha blitt et landemerke for Furuset.

Nye Granstangen skole (2015)

Ungdomsskolen Granstangen skole, med 540 skoleplasser, var et satsingsprosjekt for FutureBuilt-programmet, hvilket vil si at det er etterstrebet å nå høye miljømål. For eksempel har skolen passivhusstandard, det er brukt resirkulerte materialer, treverk i konstruksjon og svært få parkeringsplasser. Men det er også tenkt «bymiljø», for i brosjyren «FutureBuilt Forbildeprosjekt 2015» heter det at «hele skoleanlegget er tenkt som en sosial møteplass i bydelen, med inviterende uteanlegg mot Gransdalen og boligene i vest.» Og at «utviklingen av Granstangen skole skal bidra til områdesatsning Furuset, blant annet gjennom skolens samspill med omgivelsene og tilrettelegging for gjenåpning av Gransbekken.»

Leiligheter til ungdom – Ulsholtveien 31 (2017)

Gjennom FutureBuilt-programmet ble det bygget 36 boliger til førstegangsetablerere på Furuset, nærmere bestemt i Ulsholtveien 31. Boligene sto ferdig i 2017 og er resultat av et av målene som Områdeløft Furuset formulerte i sin plan i 2012. Her heter det at «Bydel Alna har nå en mulighet til å kunne satse offensivt på unge mennesker i en såkalt pre-etableringsfase. Med dette menes boligsøkende ungdom i alderen 18 – 30 år som er i behov av en utleiebolig i en periode på 3 – 5

år, før de eventuelt har spart seg opp nok egenkapital til å søke lån/startlån for å kjøpe sin egen bolig» (Plan for prosjektutvikling: Leiligheter for førstegangsetablerere. Områdeløft Furuset, 30.1.2012). Boligene ble oppført på eiendommen som opprinnelig tilhørte Metodistkirken og Stiftelsen Betanien Oslo. Prosjektet vant Arkitekturprisen 2017. I begrunnelsen heter det at «Boligprosjektet på Furuset utmerker seg ved å kombinere høy arkitektonisk kvalitet, med høye miljøambisjoner og et boligsosialt program» (Byggeindustrien 21.09.2017). Prosjektet består av to nybygg i massivtre og transformasjon av Furuset, det eksisterende bygget på tomten. Utleieleilighetene er rettet mot unge voksne og Oslo kommune ved bydel Alna disponerer 14 boenheter. «Prosjektets hovedmål er å skape et godt sted å bo og et sterkt sosialt felleskap», heter det (ibid.).

2.3.2 Planer om fysiske tiltak

I 2009 gjennomførte konsulentfirmaet «Analyse&Strategi» et forprosjekt for Bydel Alna som dannet grunnlag for et videre arbeid med å utvikle Furuset senterområde. Prosjektet kartla og vurderte bydelens ønsker for området, samt senterieierens utviklingsplaner i og rundt senteret, i tillegg til andre aktørers planer, behov og ønsker. Kartleggingen fokuserte på utviklingen av fysiske og arealmessige forhold, og ble gjennomført samtidig som tiltakene i det første områdeløftet var i gang. Eierne av Furuset Senter den gang ønsket å utvikle senteret til et «mer levende og attraktivt senter for nærmiljøet, og samtidig utnytte eiendommens potensial for nyutvikling av næring og bolig» (Analyse&Strategi 2009, s. 27). Videre heter det at «Kjernen i urbanisering av Furuset var oppgradering av Trygve Lies plass til park og torg, og det vil bli utarbeidet en helhetlig plan som vil sikre gode uteområder, et levende torg, sikrer kollektivtilbudet, videreutvikle handelstilbudet og bidrar med boliger» (ibid.). Utvikling av senterområdet ble senere planlagt under FutureBuilt-programmet (se under).

«Områderegulering for klimaeffektiv byutvikling på Furuset» ble vedtatt av bystyret i 2016, og legger opp til en stor utvikling av Furuset, med mange tusen flere nye boliger og store næringsarealer. Det legges opp til store endringer i det sentrale området av Furuset, og en utvikling som skal være klimanøytral og av høy arkitektonisk kvalitet.

Videreutvikling av Furuset senter og Trygve Lies plass

I 2016 ble det gjennomført en arkitektkonkurranse i regi av FutureBuilt om en omgjøring av uteområdene ved Trygve Lies plass. Vinnerforslaget «The flying carpet» av Mestres Wåge Architectes. Forslaget foreslo et mer helhetlig og sammenhengende byrom, med påbygging på østsiden av FUBIAK helt opp mot Furuset senter. Konkurransforslaget har ikke blitt realisert, men det foreligger i dag en rammesøknad hos Plan- og Bygningsetaten (sendt forsommeren 2019) om å bygge et samfunnshus for bydel Alna, rett øst for FUBIAK. Rammesøknaden er levert av Arcasa Arkitekter AS med Etatsbygg Furuset AS/Clarkson Platou Property Management. Det ventes byggestart i løpet av 2020. ⁶

Bygget er har en grunnflate på 2811 m² og vil ha 7 etasjer. Fra redegjørelse for rammesøknad: «I første etasje er publikumsområde for byggets brukere med mottakelse, guide og vertspersonal. Her finnes innredning for digital selvhjelp, informasjonsstands, uformelle møtested, møterom og kaffebær. Samhørigheten mellom biblioteket i eksisterende bygg og det nye bydelshus i 1. etasje understrekes i glassfasadens transparens og gir innsyn til biblioteket.» Bygget vil være «et signalbygg for Furusets fremtid.»

Det også planlagt et nybygg øst for Trygve Lies plass på parkeringsplassen i østenden av Søren Bulls Vei. «I PBEs områdereguleringsplan for den nye bygata, eller sentrumsgata om du vil, kommer det nye boliger, næringsbygg og små forretninger, det kan nesten minne om en kopi av gågata Karl Johan.»

⁶ «Storsatsing på Furuset», Byggeindustrien 27.09.2019

FutureBuilt – programmet

Fordi flere planer og byggeprosjekter var under utarbeidelse på Furuset, ble Furuset utvalgt til å være Oslo kommunes forbildeområde i FutureBuilt-programmet⁷. FutureBuilt er et 10-årig program (2010-2020) med visjonen å vise at det er mulig å utvikle klimanøytrale byområder og arkitektur med høy kvalitet gjennom konkrete forbildeprosjekter. Gjennom FutureBuilt-programmet skal det frem til 2020 realiseres totalt 50 forbildeprosjekter med bl.a. minst 50 prosent redusert klimagassutslipp. FutureBuilt styres av et bredt partnerskap bestående av Oslo kommune, Bærum kommune, Asker kommune, Drammen kommune, Husbanken, Enova, Direktoratet for byggkvalitet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Grønn Byggallianse, Transnova og Norske arkitekters landsforbund. Hver av de nevnte kommunene har flere forbildeprosjekter på byggnivå og ett områdeprosjekt hver. Furuset er Oslo kommunes områdeprosjekt i FutureBuilt. For å være forbildeområde i FutureBuilt, skal området oppfylle følgende kriterier:

- *Forbildeegenskaper:* Området skal være et forbilde for klimavennlig byutvikling. Det skal utvikles og benyttes løsninger, konsepter, prosesser og arbeidsmåter som er nyskapende og framtidsrettede.
- Innenfor området skal det kontinuerlig realiseres fysiske og andre konkrete tiltak som bygger opp under områdets forbildeegenskaper.
- *Bymiljø og arkitektur:* Området skal utvikles til et godt bymiljø med gode livskvaliteter og ha høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet.
- *Klimagassutslipp:* Områdeprosjekter i FutureBuilt skal lokaliseres nær høyfrekvent kollektivknutepunkt for skinnegående transport.
- Området skal utvikles med et langsiktig mål om lavest mulig klimagassutslipp. Det skal søkes oppnådd minimum 50 prosent redusert klimagassutslipp i forhold til dagens praksis.
- *Prosess:* Det skal utarbeides et kvalitetsprogram for området hvor kvalitetskriteriene konkretiseres i en prosjektspesifikk visjon og utdypes med konkrete mål. Kvalitetsprogrammet må inneholde en strategi for hvordan området skal framstå som et forbilde, og må inneholde mål og tiltak.

Områdereguleringsplanen og handlingsplanen for forbildeområdet Furuset ble vedtatt i bystyret 16.11.2016, men det hadde skjedd en god del før det: Lekeparksen i Verdensparken med Parkouranlegg, landskapspark og vannanlegg ble ferdigstilt i 2016 (omtales i kapittel 4 Stedsbruk). Nye Granstangen skole som første FutureBuilt-forbilde på Furuset ble ferdig i 2015, Furuset bibliotek og aktivitetshus (Fubiak) ble innviet i 2016 (omtales kapittel 4 Stedsbruk) og boligene i Ulsholtveien var innflyttingsklare våren 2017 (se nærmere omtale her).

Hovedgrepet i områdeplanen for senterområdet er som nevnt ovenfor at Trygve Lies plass skal bearbeides til et livlig byrom der det skal være hyggelig å møtes, og der bilene skal flyttes under bakken. «Oppgradering av Trygve Lies plass og ny bebyggelse ut mot torget vil gi mulighet til å skape et attraktivt møtested og et trygt byrom i sentrum av Furuset. Oppgradering av torget samt etablering av den nye Bygata, er forutsetninger for fortettingen og økt handel i sentrum av planområdet».⁸

The Urban Village er et tvers gjennom bærekraftig boligprosjekt som peker ut en ny retning for hvordan vi velger å bo. Tanken er at The Urban Village skal bli en liten landsby i byen hvor det er

⁷ Følgende tekst er hentet fra hjemmesiden til FutureBuilt-programmet

⁸ GRORUDDALSSATSINGEN 2017 - 2026. PROGRAMPLAN FOR DELPROGRAM NÆRMILJØ I BYDEL ALNA 2018, Oslo kommune Saksframlegg 27.11.2017

lett å bli kjent med naboene, der det er rimelige boliger, og hvor bærekraft og kollektive løsninger blir selve navet i bomiljøet.

Det er også planlagt å bygge et nytt nærmiljøhus som skal bli en unik møteplass for folk som allerede bor i området.

«Furuset Hageby», nytt sykehjem.

Rett sør for Granstangen skole er det planlagt et nytt sykehjem for pleietrengende med kognitiv svikt. Dette prosjektet har også vært en Futurebuilt-konkurranse, som arkitektkontorene 3RW og NORD Architects vant. Forslaget viser to- til treetasjes bygninger som er organisert rundt to tun som er på forskjellig høyde i terrenget. Det jobbes per nå med å lage en reguleringsplan for prosjektet. Byggherre er Omsorgsbygg Oslo KF.

Ny barneskole på Furuset

I forbindelse med områdeplanen er det også vedtatt å bygge en ny barneskole på Furuset, nærmere bestemt i Verdensparken⁹. Ny skole har vært nevnt i flere skolebehovsplaner. I «Skolebehovsplanen 2019-2028» ble det lagt frem to alternativer for den videre prosessen: enten skulle man vente med å bygge skolen til det kom et behov, dvs flere barnefamilier i skolekretsen, eller erstatte den eksisterende Furuset skole. Det kom inn mange innspill i høringen, og de fleste gikk inn for å erstatte den gamle skolen. En viktig begrunnelse er at den eksisterende skolen har store rehabiliterings- og vedlikeholdsbehov. Den nye skolen ble bestemt plassert ved Verdensparken. Det var også diskusjoner om navnet på den nye skolen; Verdensparken ble foreslått men argumentene om å beholde Furuset skole fikk flertall. Det er et innarbeidet navn og inngår som en del av Furusets historie.

For Utdanningsetaten er det viktig at skolen kan «bidra positivt» til nærmiljø og Furuset, noe som også er nedfelt i Oslo kommunes standardkrav for skoleanlegg, SKOK, der det står at alle skoleanlegg skal være lokale kulturhus (s. 8). For å sikre at skolen vil få de kvalitetene som lokalmiljøet etterspør, har prosjektansvarlige i Utdanningsetaten derfor informert Furuset skole og foreslått medvirkningsopplegg for elevene der. De har også hatt dialog med representanter fra bydelen samt fra idretten. Blant annet skal det legges vekt på fleksibilitet i løsningene slik at bygget kan ivareta ulike funksjoner ved behov. Det skal også legges vekt på teknologi i bygget for å ivareta optimale undervisningsopplegg. Imidlertid er det særlig det sosiale aspektet ved skolen og hvordan den kan bidra til å gi noe tilbake til lokalmiljøet som er sentralt, noe særlig bydelen er opptatt av. Blant annet er det behov for flere lokaler til aktivitetstilbud og frivilligheten, som vil supplere lokalene på Fubiak.

Skolen er planlagt å stå ferdig til skoleåret 2024-2025. I prosessen videre skal skolen detaljreguleres, der det legges vekt på bred lokal medvirkning. Det er en ambisjon i dette prosjektet at medvirkningsprosessen i tillegg skal fungere som en kunnskapsarena for å utvikle gode metoder for bedre medvirkning, for eksempel ved å ta inn ungdom og barnefamilier. Våren 2019 ble som nevnt de lokale skolene oppfordret til å ta inn lokal medvirkning (innspill til den nye skolen) i undervisningsopplegget.

Karihaugveien 22 (Gnr. 108 bnr. 38 og gnr. 108 bnr. 7)

I Karihaugveien 22 omtrent 500 m øst for Furuset senter pågår det en plansak om bygging av et større boligområde. Det er planlagt 650 leiligheter, som fordeler seg på 375 leiligheter for salg, 100 seniorleiligheter og hvor resten er utleieleiligheter. Alt er blokkbebyggelse med tilhørende barnehage og arealer til forretninger.

I forslaget er minste felles uteoppholdsareal (MFUA) og samlet felles uteoppholdsareal (SFUA) foreslått redusert sammenlignet med områdereguleringens krav. Leilighetsstørrelsene er foreslått

⁹ Avsnittet er basert på intervju med prosjektleder for planlegging av skolen i UDE, 28.11.19

redusert sammenlignet med leilighetsnormen i Oslo. Argumentet er at det eksisterer et høyt antall store leiligheter i området allerede. Basert på etterspørsel ønsker dette prosjektet å tilby små leiligheter (ettroms og toroms) til området. Det virker som man planlegger å bruke utleieleiligheter som en støyskjerm mot Karihaugveien og E6 i sør, og selge leilighetene som ligger nord på tomte.

Etter denne reguleringsaken, gjenstår fremdeles et felt lenger øst som også kan utbygges ytterligere.

Planer for området sett fra befolkningens side

Av de som svarte på spørsmålet «Kjenner du til konkrete utviklingsplaner for Furuset?» i survey, var det sytten som ikke svarte, syttiåtte som oppga at de ikke visste om noe, og femtiseks som hadde hørt om planer i en eller annen form. Med andre ord har de fleste enten ikke hørt om noen planer, eller kanskje de ikke vet nok til å ville uttale seg. Blant de som utdypet svaret sitt videre, var det stor variasjon i hva de har hørt om fremtidig utvikling på Furuset.

Noen er bekymret for at nye boligblokker vil bety mindre grøntområder: «Har hørt at det skal bygges mange blokker nord for Furuset senter. Husk: Grøntområder er viktig!» «Utbygging av grøntarealer til flere blokker». Andre vet at noe er under planlegging, men vet eller tror ikke at det kommer til å skje med det første, om noensinne: «Ja, har sett og vet at det er store planer om en grønn «by» rundt senteret. Tror ikke det kommer på flere år, ingen utbyggere tør satse.» «Har lest om enkelte potensielle planer for Furuset, men kjenner ikke til noen konkrete utviklingsplaner som skal iverksettes eller som er iverksatt» «Ja, jeg vet det skal bygges nytt sykehjem og bydelshus men usikker på hvor og når.»

Noen har fått med seg at det er flere endringer som kan være på vei, og er positive med forbehold: «Om jeg ikke har forstått feil planlegges det bygging av mange nye blokker / boliger - og også en forbedring av Furuset senter. Tenker det er viktig med blandet boligmasse, ikke bare store blokker, og at Furuset senter blir et mer innbydende sted.» «Det nye bygget som skal komme ved sentret, virker spennende. Er ellers skeptisk til mer fortetting.» Flere nevner også at de vet noe om et lokk over E6 som skal komme, og enkelte mener å ha hørt det ikke skal komme: «Hørt om planlagt lokk over E6 for å utvikle området».

Det er også en som uttrykker redsel for at Furuset skal endres så kraftig at det skal bli dyrt å bo her: «Lest litt om Futurebuilt og det skremmer meg, det var ikke sånn drabantbyene var ment - og blir det en "suksess" tror jeg ikke vanlige folk har råd til å flytte til Furuset lenger.»

Informanter vi har snakket med ønsker at Furuset skal være et grønt område, og synes det de ser på som planer for omfattende fortetting og boligbygging er noe som står imot dette. «Vi trenger de grønne lungene som vi har, det er en av kvalitetene ved Furuset» ble det sagt.

Flere innspill fra informanter nevnes i kapittel 5.1. Ønsker om fysisk oppgradering. Se dessuten *kapittel 3.2.3 Lokale steds kvaliteter* der vi også drøfter dette problemkomplekset.

2.3.3 Ressursmobilisering og innovasjon - Bydelen som lokalsamfunnsutvikler

I strategiplanen for Bydel Alna er miljø og lokalsamfunn ett av fire viktige utviklingsområder.¹⁰ Bydel Alna skal spille en aktiv rolle i lokalsamfunnsutvikling, og de mest levekårsutsatte områdene i bydelen skal prioriteres. Bydel Alna skal være et attraktivt sted å bo, og vil bl.a.:

- Prioritere innsats for lokalsamfunnsutvikling i områder med store levekårsutfordringer
- Være pådriver og legge til rette for medvirkning i pågående byutviklingsprosesser og legge til rette for liv mellom husene

¹⁰ GRORUDDALSSATSINGEN 2017 - 2026. PROGRAMPLAN FOR DELPROGRAM NÆRMILJØ I BYDEL ALNA 2018, Oslo kommune Saksframlegg 27.11.2017

- Legge til rette for økt deltakelse og dermed ressurstilgang i frivillig arbeid
- Utnytte mulighetene som Groruddalssatsingen gir til å utvikle trygge og attraktive møteplasser, grøntområder og lokalsentre.

Bydelen vil særlig prioritere hovedsatsingene fra forrige planperiode; *Mestring og ressursmobilisering* og *Innovasjon*.¹¹ I planen heter det: I innovasjonsarbeidet legges det til rette for at innbyggerne, i enda sterkere grad enn før, involveres i utviklingen av gode løsninger. Dette underbygges med at forskning viser at innbyggere som er aktive og er med å påvirke, opplever bedre livskvalitet. Bydelen vil tenke nytt og legge til rette for *samskaping* av velferd sammen med innbyggerne, deres nettverk, frivillige organisasjoner og andre aktører for å finne løsninger i fellesskap på utfordringsområder. Dette skiller seg fra en tenkning hvor kommuner betrakter innbyggerne primært som etterspørre av tjenester og det offentlige som leverandør. Innbyggerne skal altså få en mer aktiv, og involverende rolle når gode løsninger skal utvikles. Dette vil utfordre bydelen på tverrfaglighet og nye samarbeidsmåter, heter det i planen.

Blant bydelens viktige utviklingsområder, er forebygging og tidlig innsats ett av dem. Det legges særlig vekt på barn og voksne, samt deres familier og nettverk. Bydelen skal legge vekt på at barn og voksne utvikler tilstrekkelige norskferdigheter, prioritere tiltak som forebygger og reduserer barnefattigdom, stimulere flere kvinner med innvandrerbakgrunn til å delta i arbeidslivet, bidra til å motvirke isolasjon og utenforskap og bidra til at barn og unge fullfører videregående skole. I denne stedsanalysen kommer vi inn på flere av disse områdene.

2.3.4 Barnetråkk, ungdomstråkk og seniortråkk 2018

Høsten 2018 tok flere innbyggere i Bydel Alna i bruk kart for å beskrive hvordan de bruker og opplever nærmiljøet sitt. På Furuset er det gjennomført både ungdomstråkk og barnetråkk.

Ifølge programleder for Groruddalssatsingens nærmiljøprogram i Bydel Alna, har innbyggerne kommet med viktige og nyttige innspill som de tar med seg videre i planleggingen og utviklingen av fremtidens Trosterud, Haugerud og Furuset. Innbyggerne har fortalt hva de synes er bra med nærmiljøet sitt og hva de savner og mangler der de bor. Felles for alle aldersgruppene er at de ønsker terskelfrie (altså lavterskel) aktivitetsarenaer og gode møteplasser i nærmiljøet der innbyggerne kan møtes på tvers av alder og kultur.

2.4 Oppsummering

Det foreligger en rekke planer og visjoner for å modernisere, utvikle og i stor grad forandre Furuset i de kommende år. Det kan imidlertid virke som om denne informasjonen ikke har nådd den gjengse Furuset-beboer ennå, eller at det ikke sees på som noe mer enn «planer» som kanskje ikke blir noe av. Det er ikke rart at folk er mest opptatt av sitt «hverdagsliv», spørsmålet er vel heller om bydel og politikere burde ønske å informere bedre for å opprettholde god dialog med beboere på Furuset.

Per nå har moderniseringen uteblitt fra sentrumsområdet og det manglende vedlikeholdet av bygningsmassen sentralt på Furuset ser ut til smitte over på den generelle tilstanden til Furusets fellesarealer. Verdensparken er en feiende flott park med gode tilbud, men den ligger litt gjemt for den tilfeldig Furuset-besøkende.

¹¹ Strategisk plan 2017-2020, Bydel Alna - plandokument

3 Levekår og flytting

Her presenterer vi befolkningsstatistikk og levekår blant befolkningen på Furuset. Kapitlet tar også for seg flytting og flyttehistorier sett med beboeres og lokale aktørers ståsted. ‘

3.1 Demografi og levekår

I dette kapitlet beskriver vi statistikk som er tilgjengelig på ulike områder for delbydelen Furuset og som er offentlig tilgjengelig i statistikkbanken til Oslo kommune (<http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/>). I tillegg beskriver vi flyttestatistikk fordelt på landbakgrunn (4-delt) 2008-2019 som vi har spesialbestilt av Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans ved Nils Petter Strand.

Vi beskriver blant annet statistikk for ulike demografi- og levekårsindikatorer, trangboddhet, arbeidslivsdeltakelse og fullføring av videregående skole. I tillegg ser vi på boligpriser. Boligprisene er trolig grunndriveren for hvilken utdanning og inntekt inn- og utflytterne i gjennomsnitt har, selv om såkalte nabolageffekter, det vil si at det å bo i nabolag med høyere inntekt og utdanning også kan øke sannsynligheten for å ha høy(ere) gjennomsnittlig inntekt, utdanning, sysselsetting og helse.

I de to stedsanalysene fra henholdsvis Lindeberg og Trosterud - Haugerud i Bydel Alna (Ruud og Vestby 2017a og b), sammenlignet vi statistikkområdene i delbydelene med de nærmeste delbydelene for å få frem eventuelle variasjoner og særtrekk i de enkelte områdene. I analysene fant vi at Furuset scorer dårligere på de fleste levekårsindikatorene enn de andre delbydelene, noe som også bydelen selv viser i sine statistikker. Vi finner også at innbyggerne på Furuset er svakest stilt på alle levekårsområdene sammenliknet med bydel Alna og Oslo i alt. Vi finner også støtte for at lavere boligpriser på Furuset gir økt nettoinnflytting av personer med landbakgrunn utenfor Norge som i gjennomsnitt har lavere inntekt og utdanning.

I denne stedsanalysen har vi valgt å sammenligne de ulike statistikkområdene for Furuset delbydel med Alna bydel, Oslo i alt, og delbydel Slemndal i Vestre Aker bydel. Det er flere grunner til at vi valgte nettopp Slemndal som kontrast til Furuset. *For det første* er antall innbyggere i Slemndal delbydel omtrent som på Furuset (7090 på Slemndal, 10091 på Furuset), begge delbydelene er boligområder og begge delbydelene er omtrent i samme avstand fra Stortinget i sentrum målt i antall T-banestasjoner (8 til Slemndal i vest og 12 til Furuset i øst). *For det andre* ønsker vi her eksplisitt å vise de store sosiale forskjellene slik de manifesterer seg romlig i Oslo, man får klart for seg at delbydel som Furuset er «utsatt» eller scorer «veldig dårlig» og dermed rettferdiggjøres det en særskilt innsats her. Kontrastene i byen blir langt mer tydelig når vi sammenligner de mer homogene områdene der det er forholdsmessige mest goder (jamfør Ljunggren, 2017) med de mer heterogene områdene der det er forholdsmessig færrest goder og flest byrder (jamfør Ljunggren, 2017). Ved å sammenligne «best» og «verst» blir bilde på den segregererte byen klarere.

Det er imidlertid også naboområder til Furuset som skiller seg ut når det gjelder levekår. For eksempel gjelder dette Høybråten i Bydel Stovner og Hellerudtoppen i Bydel Alna. Begge scorer relativt godt på levekårsstatistikkene og som dermed viser et annet levekårsbilde enn det vi får på Furuset. Det hadde ikke vært unaturlig å se hen til slike områder for å kaste lys over Fusetets utfordringer. *Den tredje begrunnelsen* for at vi ikke har valgt å sammenligne med disse delbydelene, men Slemndal, er at vi mister det vi trekker opp i den etterfølgende diskusjonen i rapporten, nemlig fraflyttingen fra Furuset og Groruddalen, en fraflytting som for mange er knyttet til skole. For, barna på Høybråten sogner til skoler som Haugenstua, Haugen og Stovner, skoler der andelen minoritetsspråklige elever er henholdsvis 92,1 prosent, 78,5 prosent og 95,6 prosent. Og på Stovner har hele 350 av 571 elever vedtak om særskilt norskopplæring, mens på Haugen gjelder det 393 av 611 elever og Haugenstua 478 av 642 elever.

For Hellerudtoppen, er saken annerledes. Trasop skole skiller seg ut. Etter det vi vet, er det den skolen barna på Hellerudtoppen sogner til. Her er andelen minoritetsspråklige elever kun 14,9 prosent og 50 av 724 elever har vedtak om særskilt norskopplæring. Skolen har kun hatt en liten økning siden skoleåret 2013/14 (da var 14 prosent minoritetsspråklige elever, men likevel 45 av 530 elever hadde vedtak om særskilt norskopplæring).

For Slemdal skole, er situasjonen radikalt annerledes – da sett bort fra Trasop. På Slemdal er det 6,7 prosent minoritetsspråklige elever og 7 av 593 elever har vedtak om særskilt norskopplæring).

3.1.1 Landbakgrunn

I de fire påfølgende figurene ser vi befolkningen fordelt etter landbakgrunn for delbydel Furuset, bydel Alna, Oslo i alt og delbydel Slemdal 1. januar 2008 til 1. januar 2019. Nedenfor vises populasjonen det først og det siste året for delbydel Furuset og Slemdal, Bydel Alna og Oslo.

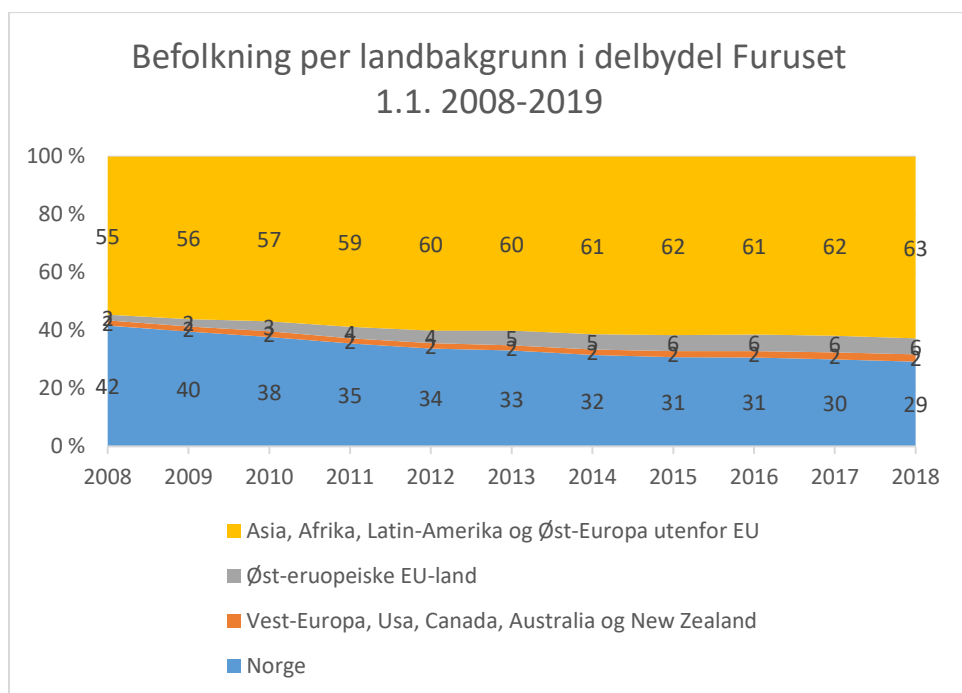
	Pr januar 2008	Pr januar 2019
Delbydel Furuset	9046	10091
Bydel Alna	45114	49457
Oslo	560484	681071
Delbydel Slemdal	6069	7090

Som det går fram av tabellene nedenfor har de fleste på Furuset bakgrunn fra land i Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU. Denne andelen har også økt over tid, fra 55 prosent i 2008 til 63 prosent i 2019. I samme periode har andelen med bakgrunn fra land i Øst-Europa utenfor EU gått opp fra 3 prosent til 6 prosent, mens andelen med norsk landbakgrunn har gått ned fra 42 prosent til 29 prosent.

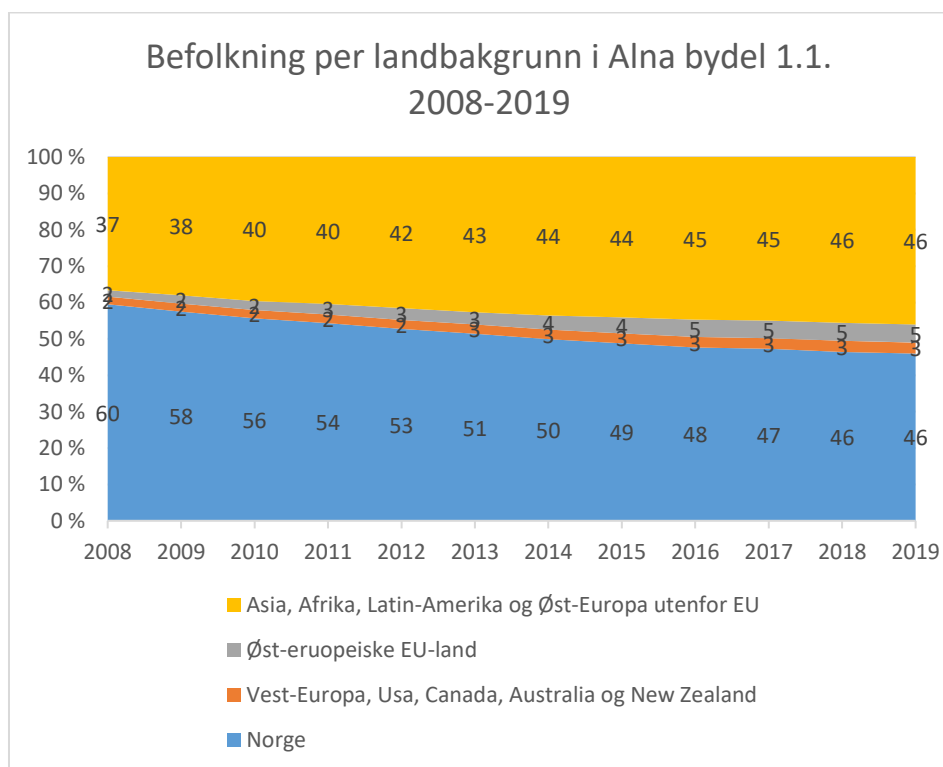
Bydel Alna har i samme elleveårsperiode hatt liknende utvikling som Furuset med stadig større andel med landbakgrunn fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU, og mindre andel med landbakgrunn fra Norge. I 2019 var andelen i de to landbakgrunnsgruppene like store (46 prosent). I 2008 hadde 3 av 4 i Oslo landbakgrunn fra Norge, mens denne andelen var redusert til 2 av 3 i 2019.

Slemdal skiller seg ut med relativt små endringer i andel innbyggere med de fire ulike landbakgrunnene, og at denne delbydelen på vestkanten har klar overvekt av innbyggere med landbakgrunn fra Norge (85 prosent i 2019).

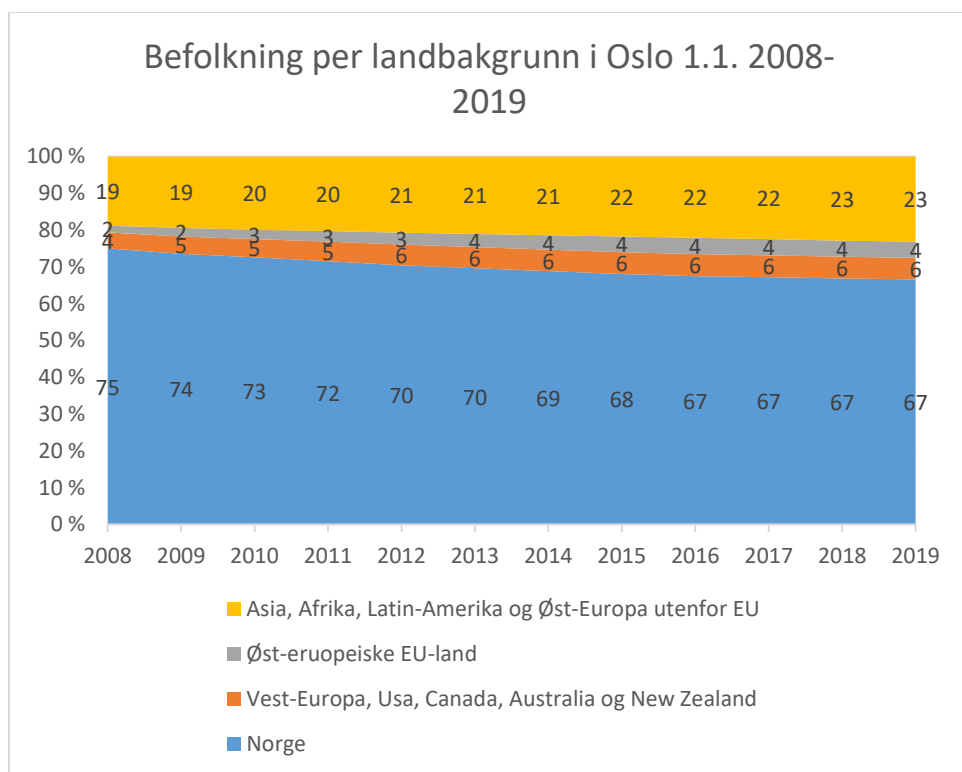
Figur 3.1: *Befolkning pr landbakgrunn Furuset 2008-2019.*
 Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

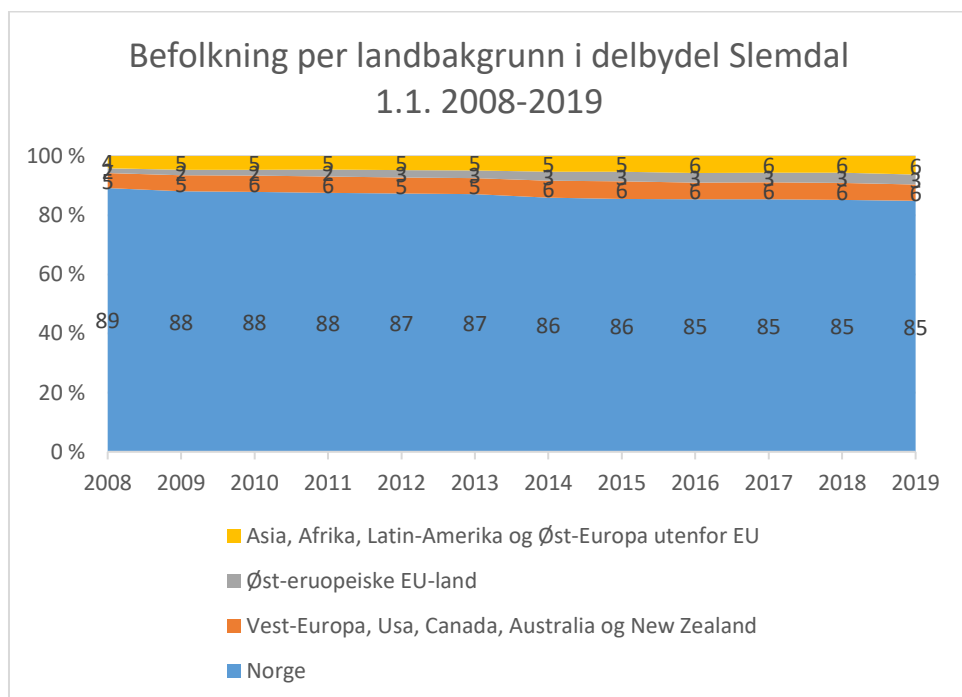
Figur 3.2: *Befolkning pr landbakgrunn Bydel Alna 2008-2019.*
 Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.3: *Befolkning pr landbakgrunn Oslo 2008-2019.*
 Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.4: *Befolkning pr landbakgrunn Slemdal 2008-2019.*
 Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

3.1.2 Trangboddhet

I Statistikkbanken til Oslo kommune finnes tall for andelen av husholdningene og andelen personer som bodde trangt i 2015. Husholdninger regnes som trangbodd dersom: 1. Antall rom i boligen er mindre enn antall personer eller én person bor på ett rom, og 2. Antall kvadratmeter (p-areal) er under 25 kvm per person. I tilfeller hvor det mangler opplysninger om antall rom eller p-areal, vil husholdninger regnes som trangbodd dersom en av de to betingelsene er oppfylt.

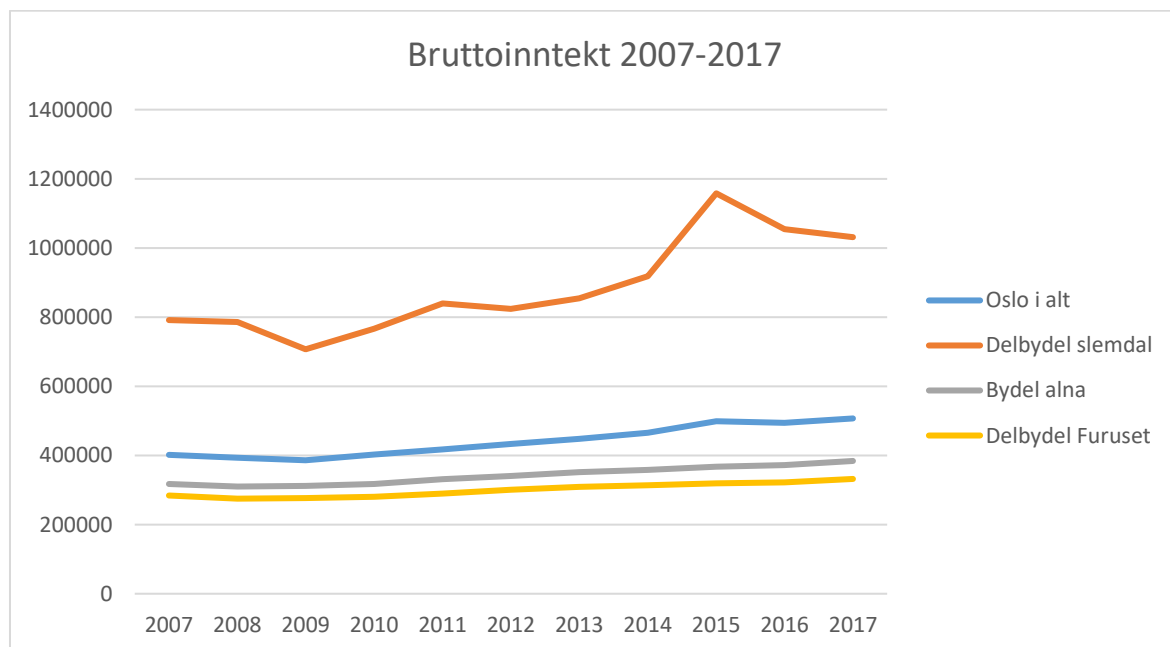
På Furuset var andelen av husholdningene og personene som bodde trangt henholdsvis 20,8 prosent og 39,2 prosent. Tilsvarende tall for bydel Alna var noe lavere, med henholdsvis 15,7 prosent av husholdningene og 29,9 prosent av personene som bodde trangt. I Oslo i alt var disse tallene 14,0 prosent og 21,7 prosent og på Slemdal 4,7 prosent og 5,6 prosent. Furuset hadde altså 4-8 ganger større andel husholdninger/personer som bodde trangt enn på Slemdal i 2015.

3.1.3 Inntekt

Bruttoinntekt

Figuren under viser bruttoinntekt for årene 2007-2017. På Furuset var bruttoinntekten i 2007 284,000 kroner og i 2017 var den 332,000 kroner, en økning på 16,9 prosent. Vi ser også at de tre områdene vi sammenlikner Furuset med, alle har høyere bruttoinntekt i alle årene fra 2007-2017, og ikke overraskende ligger Slemdal øverst av de tre og langt over Oslosnittet. I bydel Alna var bruttoinntekten 317,000 kroner i 2007 og 384,000 kroner i 2017, i Oslo i alt var bruttoinntekten i de samme årene 402,00 kroner og 507,000 kroner. På Slemdal var tallene i 2007 791,00 kroner og i 2017 1,031,000 kroner. Ikke bare er de absolutte forskjellene i bruttoinntekt store når vi sammenlikner Furuset med de andre områdene, den prosentvise økningen i inntekt er også større i gjennomsnitt i bydelen Alna, Oslo i alt og Slemdal med økninger på henholdsvis 21,1 prosent, 26,1 prosent og 29,7 prosent. Den prosentvise inntektsøkningen er altså nesten dobbelt så stor på Slemdal som på Furuset (17 prosent vs. 30 prosent).

Figur 3.5: Bruttoinntekt 2007-2017 for Oslo, Bydel Alna og delbydelene Furuset og Slemdal.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

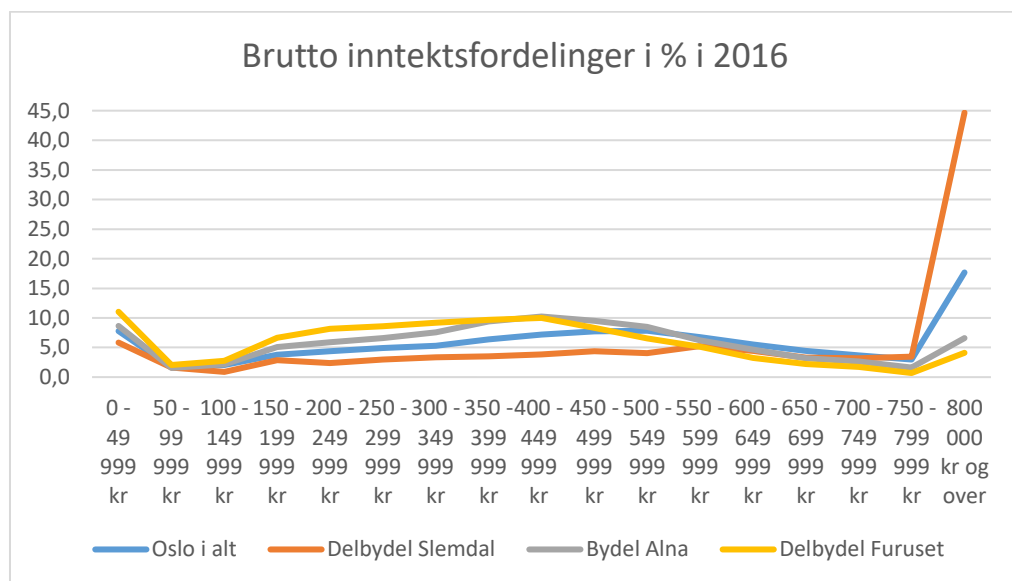

Statistikbanken til Oslo kommune inkluderer også tall for bruttoinntekt for årene 2007-2017 fordelt etter utdanningsnivå (Grunnskole, Videregående, lavere universitetsutdanning, høyere universitetsutdanning) (ikke vist). På alle utdanningsnivåene har innbyggerne i de tre sammenlikningsområdene høyere inntekt enn innbyggerne på Furuset. På Alna er bruttoinntektene omkring 1,1 ganger høyere på alle utdanningsnivåene sammenliknet med Furuset. I Oslo i 2017 øker forskjellene noe med utdanningsnivå sammenliknet med Furuset: Det er ingen forskjell i brutto inntekt på grunnskolenivå, mens forskjellene stiger fra 1,2 ganger høyere for videregående utdanning til henholdsvis 1,4 og 1,7 ganger høyere inntekt med universitetsutdanning på lavere og høyere nivå. Mest utbytte av økende utdanning for bruttoinntekten får man på Slemdal. Sammenliknet med innbyggere på Furuset i 2017, var inntekten 1,2 ganger høyere for personer med grunnskole, 1,8 ganger høyere inntekt for personer med Videregående og omkring 3 ganger høyere inntekt med lavere/høyere universitets grad. Det er også en svak tendens til økte inntektsforskjeller, særlig på de høyeste utdanningsnivåene på Slemdal sammenliknet med tilsvarende utdanningsnivåer på Furuset.

Oslo kommune har også registrert brutto inntektsintervaller fra 2007 til 2016. Figuren for 2016 viser generelt at innbyggerne på Furuset har høyere andeler av personer med bruttoinntekter under 500,000 kroner sammenliknet med Alna bydel, Oslo i alt og Slemdal, mens andelen med høyere inntekter enn 600,000 kroner er klart lavere for innbyggere på Furuset sammenliknet med de andre områdene. Særlig slående er den store forskjellen i andelen med brutto inntekt over 800,000 kroner i året, hvor 4,1 prosent hadde dette på Furuset i 2016, mens tilsvarende i bydel Alna var 6,6 prosent, Oslo i alt 17,7 prosent og på Slemdal var tallet 44,7 prosent.

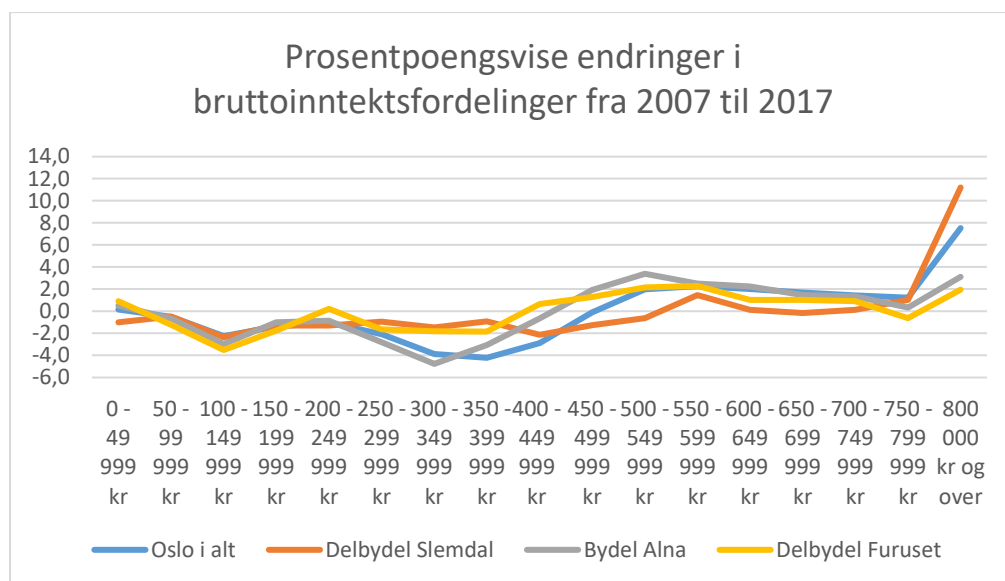
Figur 3.6: *Brutto inntektsfordelinger i prosent i 2016.*

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figuren under viser endringer i bruttoinntektsfordelinger i prosentpoeng fra 2007 til 2017. Den viser tydelig at i alle områdene øker andelen med inntekter over 500,000 kroner, og at tilsvarende reduseres andelen under denne inntektsgrensen. Igjen ser vi likevel at endringene i den øverste inntektskategorien, personer som tjener 800,000 kroner eller mer, har økt klart mest på Slemdal (11,2 prosentpoeng), etterfulgt av Oslo i alt (7,5 prosentpoeng), bydel Alna (3,1 prosentpoeng) og Furuset (1,9 prosentpoeng).

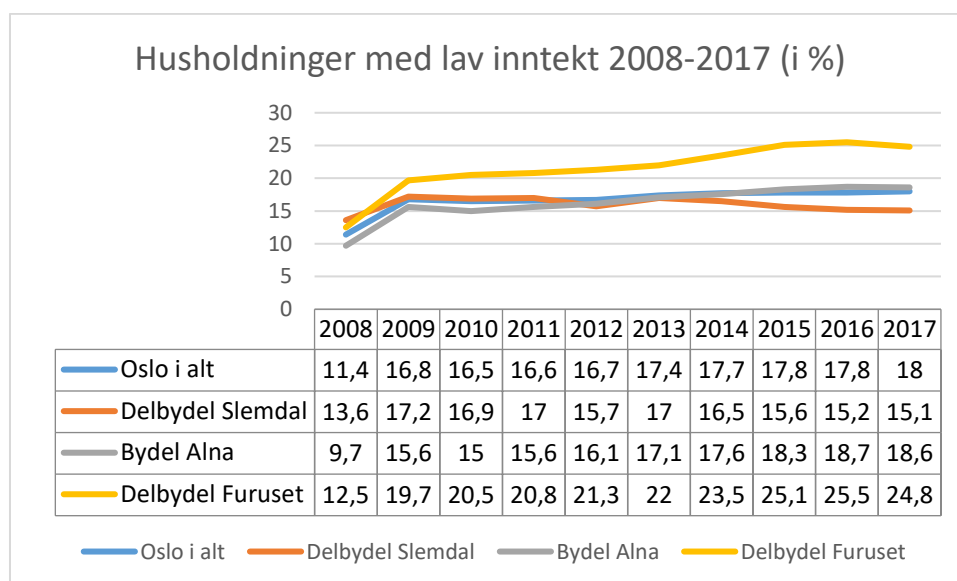
Figur 3.7: Prosentvise endringer i bruttoinntektsfordelinger fra 2007-2017.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Lavinntektshushold

Figuren under viser andel husholdninger med lav inntekt 2008-2017, det vil si at husholdningens inntekt etter skatt pr. forbruksenhet er under 60 prosent av medianinntekten for Oslo (EU-skala). Det har vært en dobling av i denne andelen på Furuset, fra 12,5 prosent i 2008 til 25 prosent i årene 2015-2017. På Furuset, men også i Oslo i alt, i bydel Alna og på Slemndal var det et markant hopp fra 2008 til 2009 i andelen lavinntektshusholdninger. Dette kan henge sammen med finanskrisen i 2008-2009. Etter 2009 var det også noe stigning i andelen lavinntektshusholdninger i Oslo i alt og i bydel Alna, men langt nær så stor økning som på Furuset, og på Slemndal var det først en utfllating og deretter en nedgang i dette fattigdomsmålet.

Figur 3.8: Husholdninger med lav inntekt 2008-2017 i prosent.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

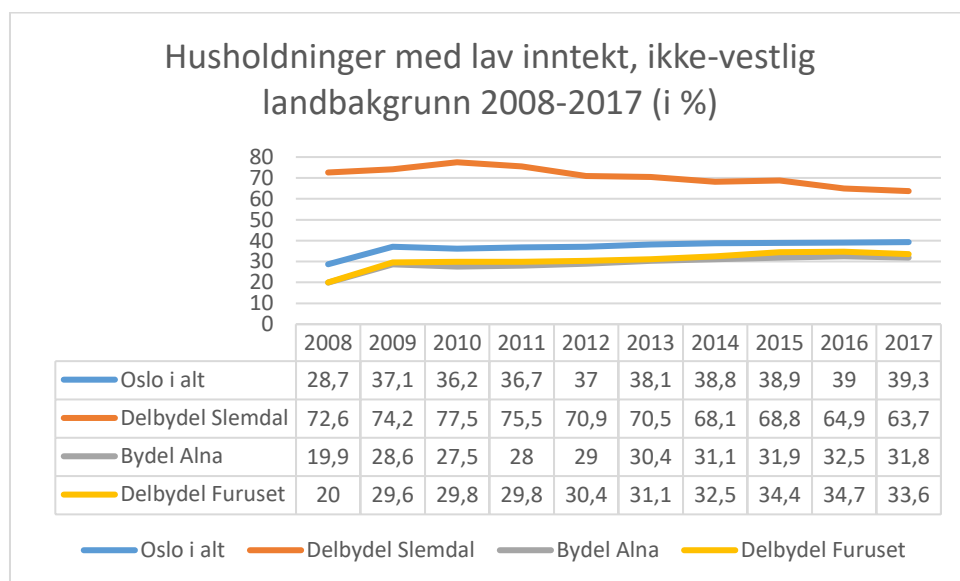

Figuren under viser andel husholdninger med lav inntekt blant dem med Ikke-vestlig landbakgrunn. Sistnevnte kategori inneholder husholdninger hvor hovedinntektstaker er innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre og har landbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom

Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EFTA. Her er det to ting som er verdt å merke seg. For det første ser vi at andelen lavinntektshushold i alle årene fra 2008-2017 er høyere for ikke-vestlige hushold enn for alle hushold i alt (se figur over), og særlig gjelder dette på Slemndal. På Slemndal hadde 3 av 4 ikke-vestlig hushold i årene før og like etter finanskrisen lav inntekt, mens denne andelen er noe redusert siden 2011 og i 2017 var den nede i 2 av 3. For det andre har andelen med lav inntekt i ikke-vestlige hushold i Oslo i alt (ca. 40 prosent) og i bydel Alna (ca. 30 prosent) holdt seg stabilt høyt etter finanskrisen eller økt noe, slik som på Furuset (fra 30 prosent til ca. 34 prosent).

Figur 3.9: Husholdninger med lav inntekt, ikke-vestlig bakgrunn 2008-2017 i prosent.

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

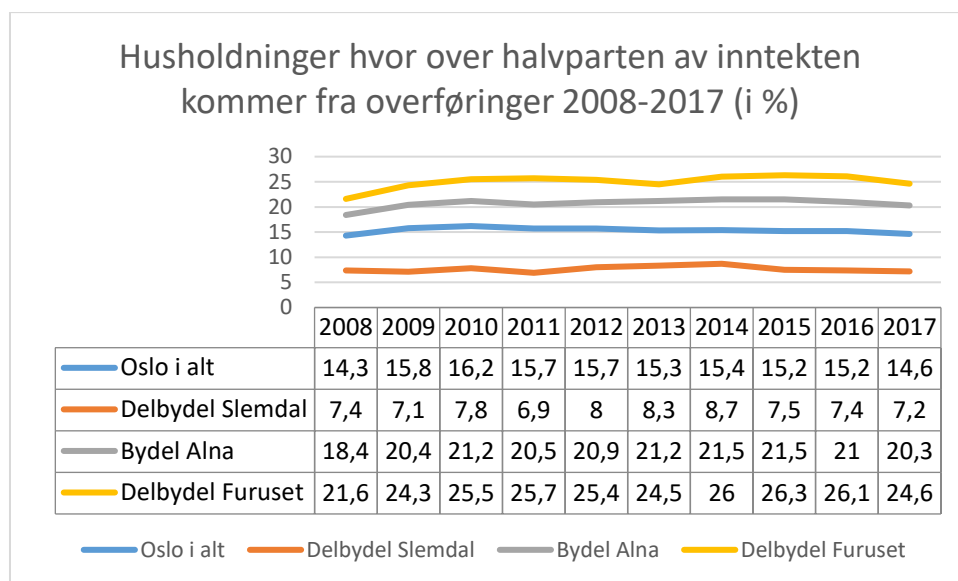

Hushold hvor mer enn 50 prosent av inntektene kommer fra overføringer

Figuren under viser andel husholdninger hvor over halvparten av husholdningsinntekten før skatt kommer fra offentlige overføringer. Husholdninger med personer over 67 år og studenthusholdninger er utelatt av statistikken. På denne statistikkindikatoren har ikke Oslo kommune tall som er tilgjengelige for ikke-vestlige hushold. Offentlige overføringer defineres som sosialhjelp, dagpenger ved arbeidsledighet, bostøtte, ytelser fra folketrygden, grunn- og hjelpestønad, barnetrygd inkl. småbarnstillegg, engangsstønad ved fødsel, fødsels- og adopsjonspenger, kontantstøtte, skattefri stønad til barnetilsyn, utdanningsstønad for enslige forsørgere, studiestipend, sykepenger, individstønad, introduksjonsstønad, kvalifiseringsstønad mm.

Omkring 25 prosent av husholdningene på Furuset har over halvparten av husholdningsinntekten fra offentlige overføringer, men for bydel Alna, Oslo i alt og delbydel Slemndal ligger andelen på dette området på henholdsvis 20 prosent, 15 prosent og 7 prosent.

Figur 3.10: Husholdninger med over halvparten av inntekten fra overføringer 2008-2017 i prosent.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

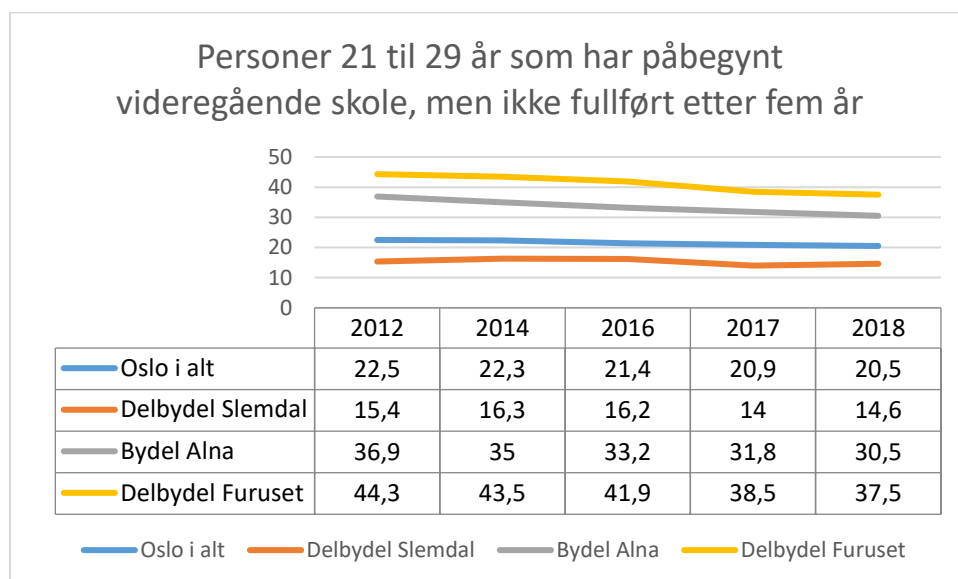

3.1.4 Utdanning

Påbegynt, men ikke fullført videregående skole

Figuren under viser andel personer 21 til 29 år som har påbegynt videregående skole, men ikke fullført etter fem år. Her er statistikken ikke tilgjengelig for landbakgrunn. På Furuset er denne andelen dobbelt så høy som for Oslosnittet (40 prosent vs. 20 prosent), mens andelen er lavest på Slemdal (15 prosent). For alle områdene vi ser på har andelen som har påbegynt videregående skole, men ikke fullført innen fem år, gått ned over tid.

Figur 3.11: Personer 21-29 år som har påbegynt men ikke fullført videregående skole etter fem år. Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

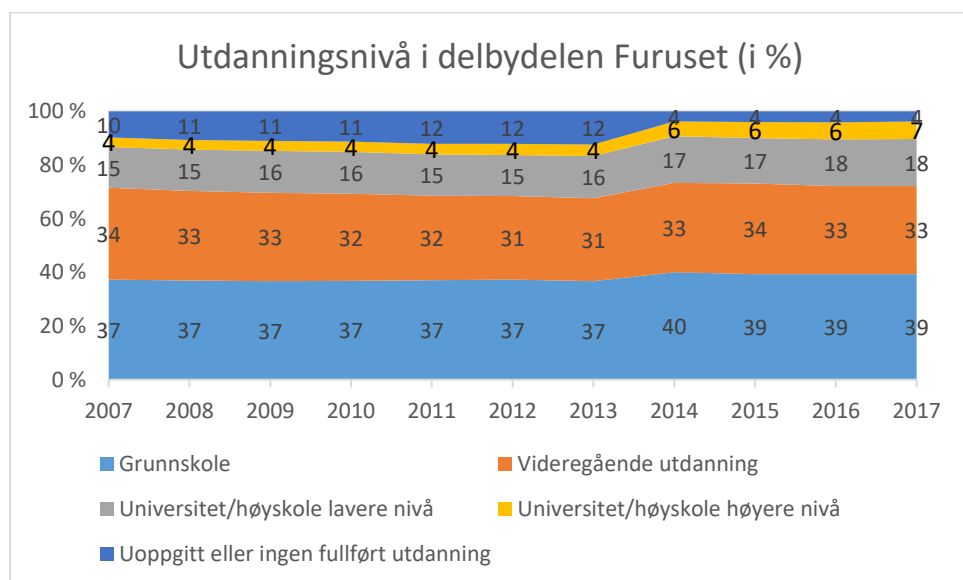

Utdanningsnivå

I de fire påfølgende figurene ser vi utdanningsnivå på Furuset, Alna bydel, Oslo i alt og Slemdal 2007-2018. Utdanningsnivå på Furuset har holdt seg relativt stabilt over tid, men etter 2013 er det en lavere andel som har oppgitt eller ingen fullført utdanning (10-12 prosent vs. 4 prosent), og en liten økning i andel med lavere (15 prosent-18 prosent) eller høyere grad fra høyskole/universitet (4 prosent vs. 6-7 prosent). I Alna bydel ser vi noen av de samme nivåforskjellene og trendene, men generelt er utdanningsnivået noe høyere enn på Furuset. I Oslo i alt (13 prosent til 20 prosent) og på Slemdal (26 prosent til 34 prosent) er det særlig andel med høyere utdanning fra høyskole/universitet som har økt, mens tilsvarende andel med videregående skole som høyeste utdanning har gått ned (33 prosent til 28 prosent i Oslo, og 26 prosent til 21 prosent på Slemdal). Det er slående forskjeller i utdanningsnivå mellom innbyggerne på Furuset og Slemdal. Mens 25 prosent har høyskole/universitetsutdanning på Furuset i 2017, har 68 prosent det samme på Slemdal. Mens 39 prosent kun har grunnskole på Furuset i 2017, har kun 10 prosent dette som høyeste fullførte utdanning i 2017.

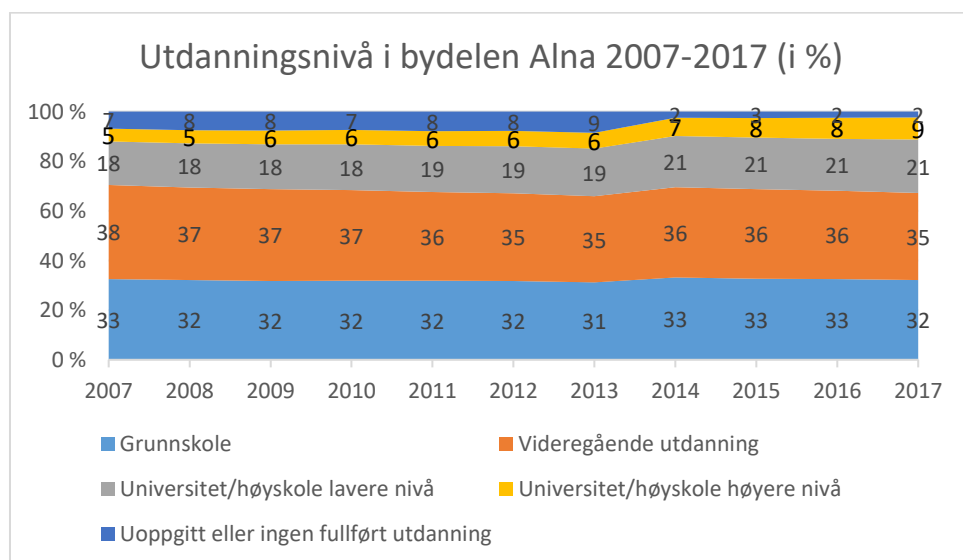
Figur 3.12: Utdanningsnivå i delbydel Furuset i prosent.

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

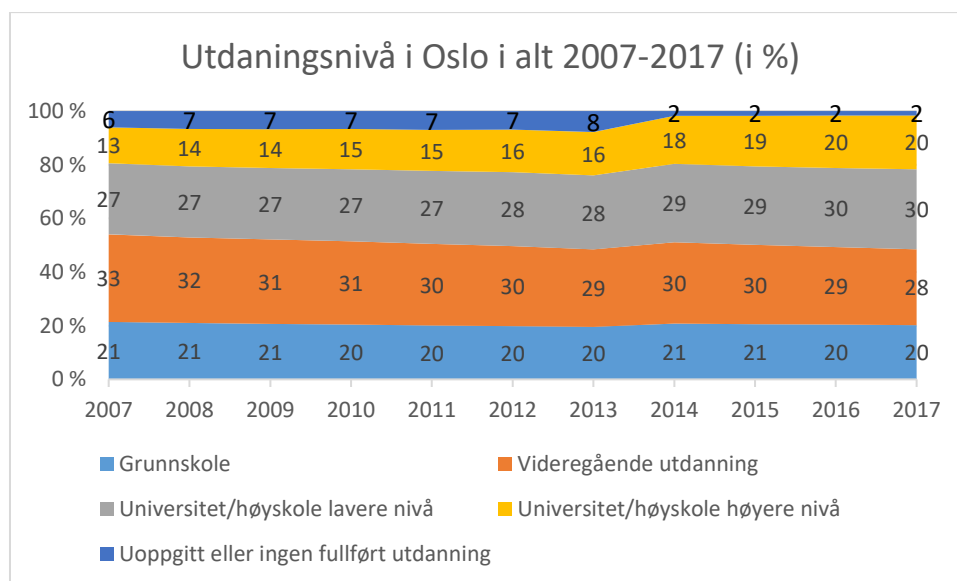
Figur 3.13: Utdanningsnivå i Bydel Alna 2007-2017 (i prosent).

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

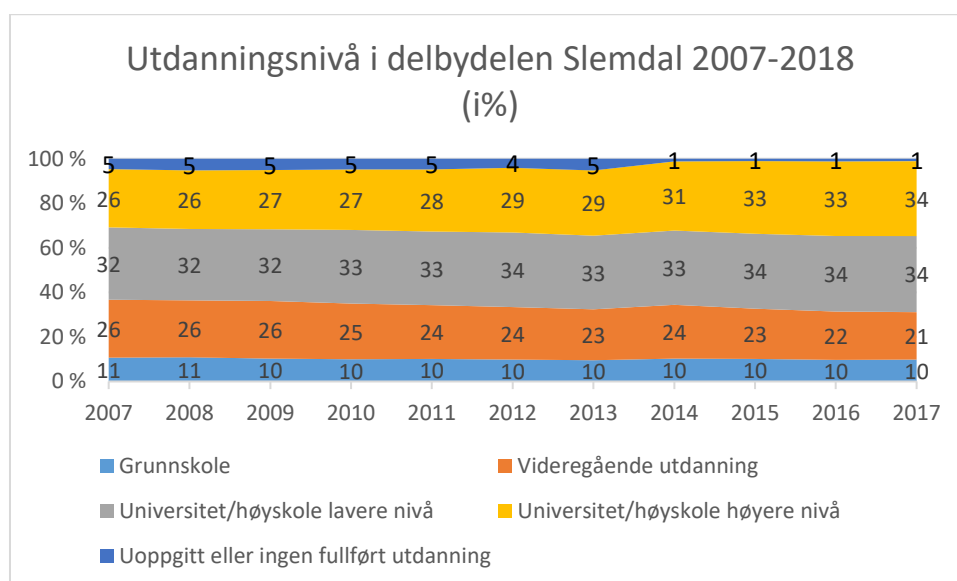
Figur 3.14: Utdanningsnivå i Oslo 2007-2017 (i prosent).

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.15: Utdanningsnivå i delbydel Slemdal 2007-2018 (i prosent).

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Utdanningsnivå varierer med landbakgrunn (se neste fire figurene for 2017 under). I delbydel Furuset og Alna bydel er det blant personer med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU som særlig har høy andel med kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Sammenliknet med norsk landbakgrunn, er andel med lavere eller høyere grad fra høyskole/universitet på Furuset og bydel Alna enten like høy eller høyere blant personer med landbakgrunn utenfor Norge.

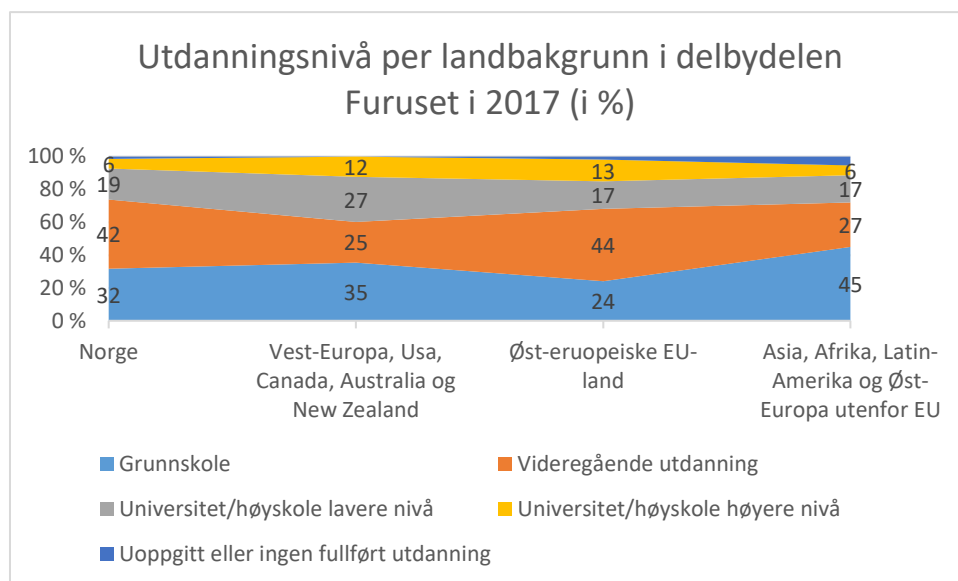
Alt i alt er det for hele Oslo ikke så store forskjeller i utdanningsnivå innen de ulike landbakgrunnsgruppene. Likevel ser vi at utdanningsnivået generelt er lavere blant personer med bakgrunn fra Østeuropeiske EU-land og Asia, Afrika, Latin-Amerika og Østeuropeiske land utenfor EU.

Blant personer på Slemdal med bakgrunn fra Østeuropeiske EU-land og Asia, Afrika, Latin-Amerika og Østeuropeiske land utenfor EU, er det en betydelig høyere andel med kun grunnskole enn tilsvarende med Vestlig landbakgrunn og Norge (17-18 prosent vs. 6-9 prosent). Blant personer med landbakgrunn utenfor Norge er det enten like høy eller høyere andel med lavere/høyere universitets grad sammenliknet med personer med Norge som landbakgrunn.

Alt i alt kan vi konkludere med at utdanningsnivået på Furuset for de alle de fire landgruppene er lavere enn for de tilsvarende landgruppene på Alna, i Oslo i alt og på Slemdal.

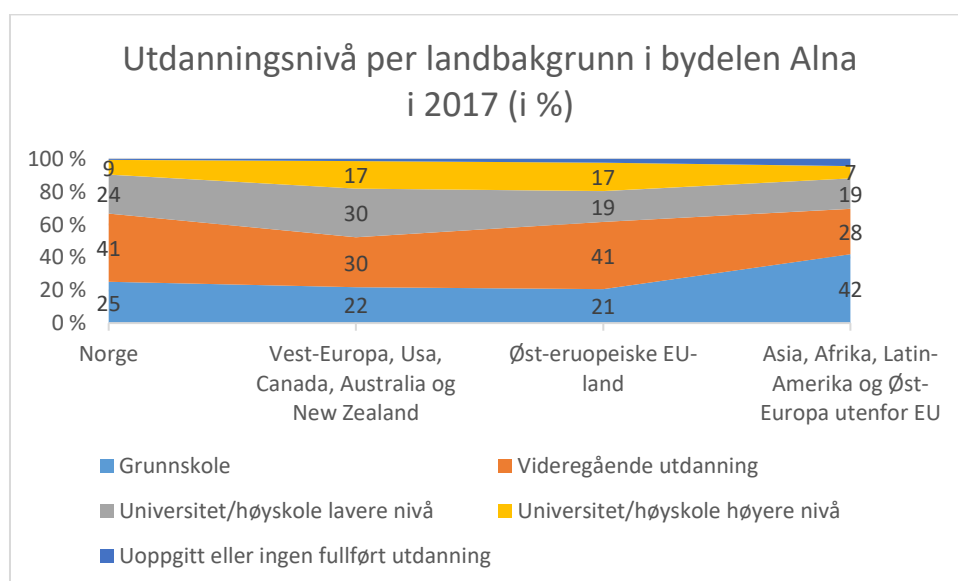
Figur 3.16: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i delbydel Furuset i 2017 (i prosent).

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

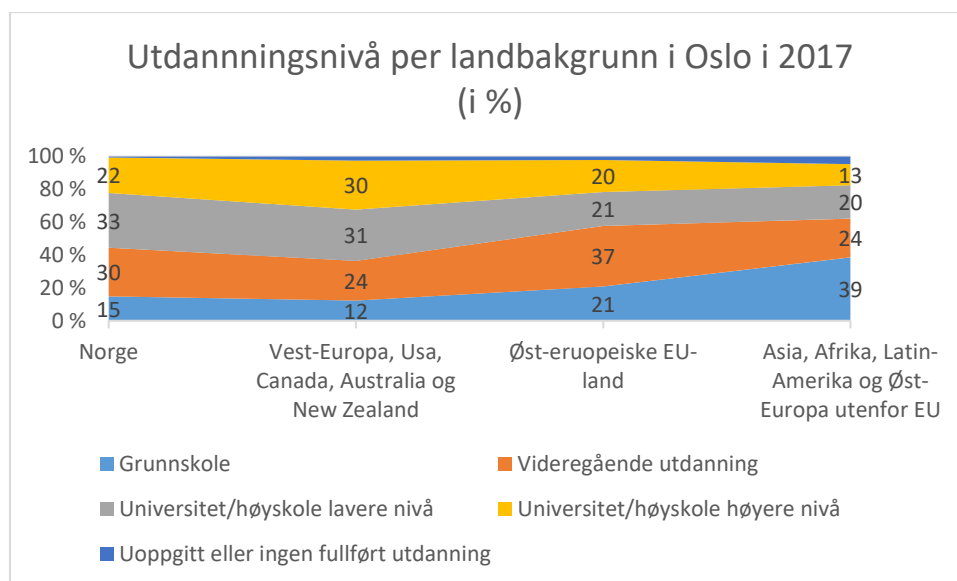

Figur 3.17: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i Bydel Alna i 2017 (i prosent).

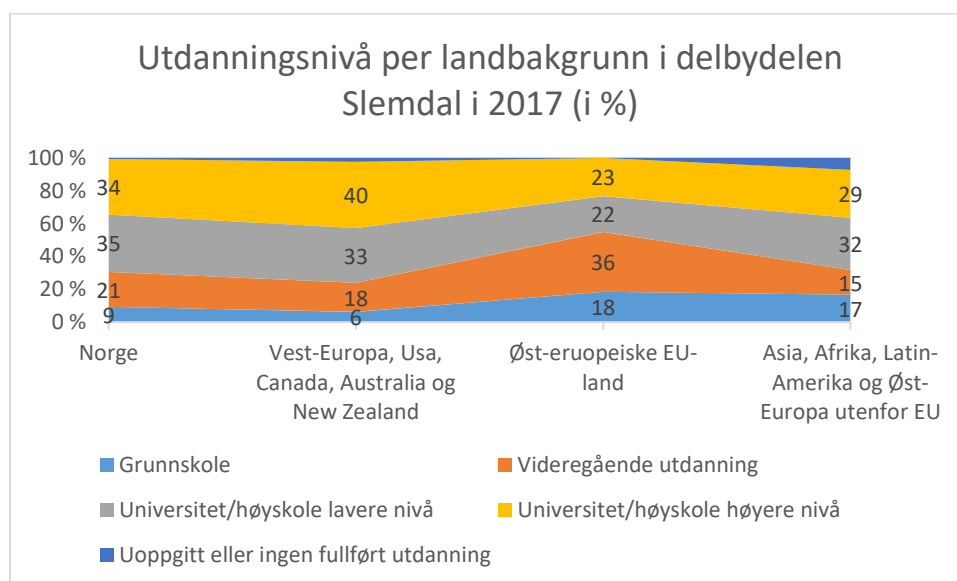
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.18: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i Oslo 2017 (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.19: Utdanningsnivå pr landbakgrunn i delbydel Slemdal 2017 (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

3.1.5 Tilknytning til arbeidslivet

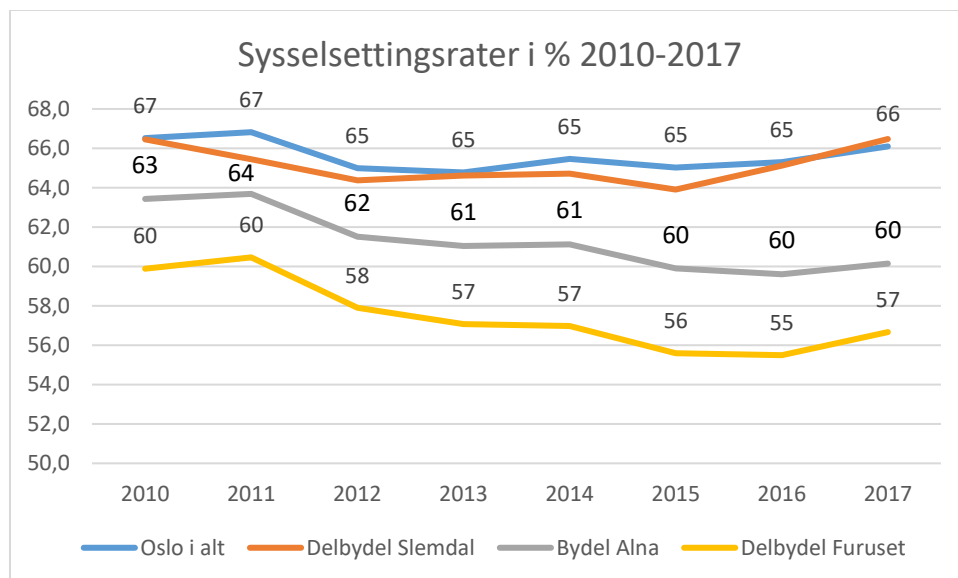
Syssetsetting

Figuren under viser andelen bosatte innbyggere på Furuset, i bydel Alna, i Oslo i alt og på Slemdal i alderen 15 til 74 år som er sysselsatte per 4. kvartal hvert år fra 2010 til 2017¹². En sysselsatt er her definert som enten lønnstaker eller selvstendig næringsdrivende. En lønnstaker er en som har utført inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i løpet av referanseuken.

¹² Her hadde vi kun tilgang til befolkningen i alderen 16-79 år (nevner), mens sysselsettingsstatistikken var tilgjengelig for personer i alderen 15-74 år (teller).

Sysselsettingsratene har gått ned med 3 prosentpoeng fra 2010 til henholdsvis 57 prosent på Furuset og 60 prosent i bydel Alna i 2017. Sysselsettingsratene for Oslo i alt og delbydel Slem dal har også gått noe ned, men så opp igjen, og ligger i 2017 på 66 prosent. På Furuset har andelen sysselsatte gått fra å ligge 6 prosentpoeng under Oslosnittet i 2010 til 9 prosentpoeng under Oslosnittet i 2017.

Figur 3.20: Sysselsettingsrater i prosent 2010-2017. Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

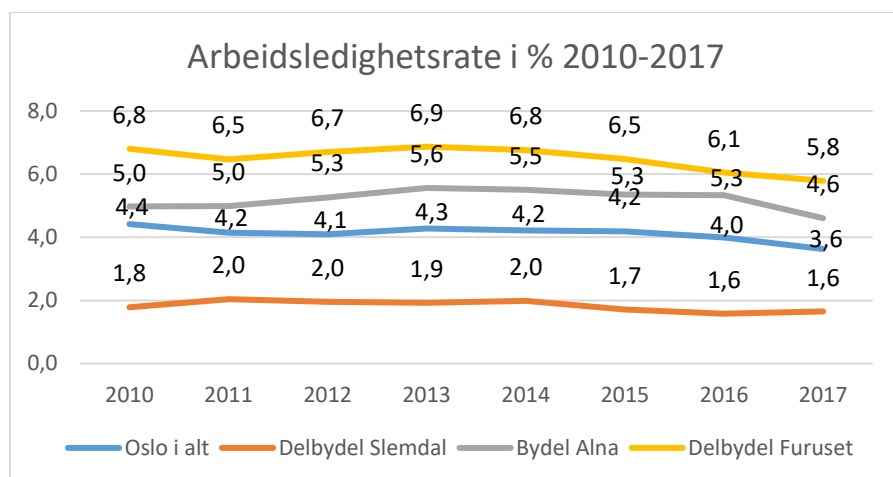
Arbeidsledighet

Figuren under viser bosatte innbyggere på Furuset, Alna bydel, i Oslo og på Slem dal i alderen 15 til 74 år som helt ledige eller på tiltak per 4. kvartal hvert år 2010-2017¹³.

Arbeidsledighetsstatistikken for de geografiske enhetene vi ser på her er ikke tilgjengelige fordelt på landbakgrunn. Ledigheten ligger i denne perioden omkring 6-7 prosent på Furuset, omkring 5 prosent i bydel Alna, omkring 4 prosent i Oslo i alt og opp mot 2 prosent på Slem dal.

¹³ Her hadde vi kun tilgang til befolkningen i alderen 16-79 år (nevner), mens ledighetsstatistikken var tilgjengelig for personer i alderen 15-74 år (teller). Følgende innbyggere er inkludert i ledighets/tiltaksstatistikken: 1) Helt arbeidsledige er arbeidsføre personer som søker inntektsgivende arbeid ved NAV og ellers er disponible for det arbeidet som søkes. I tillegg må vedkommende ha vært uten inntektsgivende arbeid de siste to ukene. 2) Ordinære tiltaksdeltakere er arbeidssøkere som på referansetidspunktet deltar i et tiltak rettet mot ordinære arbeidssøkere. 3) Personer med nedsatt arbeidsevne på tiltak er yrkeshemmede som deltar i tiltak utenom det som kalles "yrkesrettet attføring" (kap. 2543). Dette omfatter en rekke typer tiltak: Nedsatt arbeidsevne som søker attføring, lønnstilskudd, arbeidspraksis, opplæring, sysselsettingstiltak, permisjoner og vikariater, oppfølging, avklaringstiltak, tilrettelagt arbeid, andre tiltak, arbeidsrettet rehabilitering, helsemessig utredning/behandling, jobbskaping og egenetablering og tilrettelegging.

Figur 3.21: Arbeidsledighetsrate i prosent 2010-2017.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

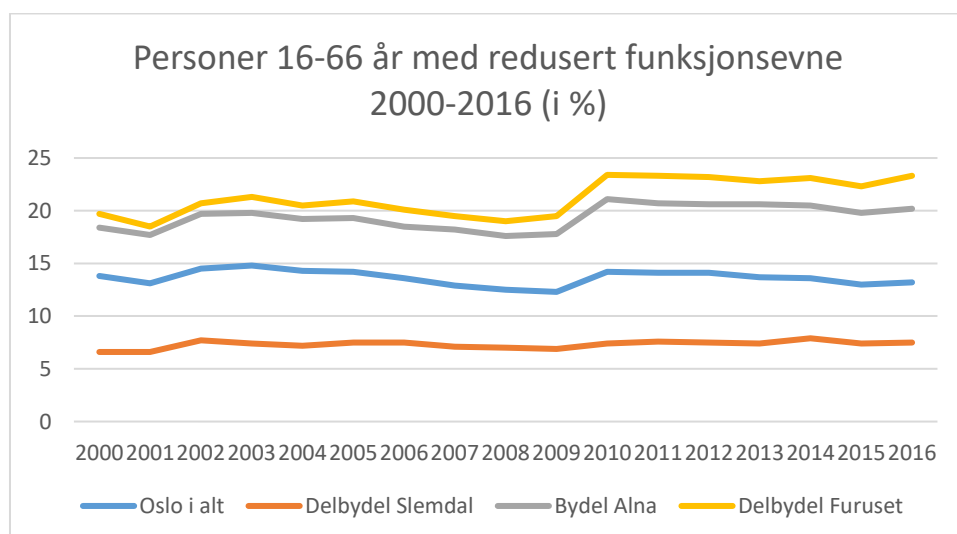

3.1.6 Redusert funksjonsevne

Figuren under viser andel personer i alderen 16 til 66 år med redusert funksjonsevne 2000-2016. Redusert funksjonsevne er i tidsperioden 2000 til og med 2009 definert som personer som er registrert i FD-trygd basen på ett eller flere av disse områdene pr 30.11: Uførepensjon, sykepenger, medisinsk rehabilitering, foreløpig uførestønad eller arbeidssøkerstatus=yrkeshemmet. Fra og med 2010 er redusert funksjonsevne definert som de med nedsatt arbeidsevne, i tillegg til de som mottar sykepenger eller uførepensjon. Nedsatt arbeidsevne omfatter personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Dette medfører at tallene før 2010 og fra og med 2010 ikke er sammenlignbare.

Vi ser omtrent samme mønster for de andre levekår og arbeidslivsindikatorene som vi har sett tidligere. Høyest andel med redusert funksjonsevne finner vi på Furuset (litt over 20 prosent), etterfulgt av Alna (like under eller lik 20 prosent), Oslo i alt (rundt 13 prosent), og Slemdal (rundt 7 prosent). Andel med nedsatt funksjonsevne er altså rundt regnet 3 ganger høyere i delbydel Furuset og bydel Alna enn i delbydelen Slemdal.

Figur 3.22: Personer 16-66 år med redusert funksjonsevne 2000-2016 (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

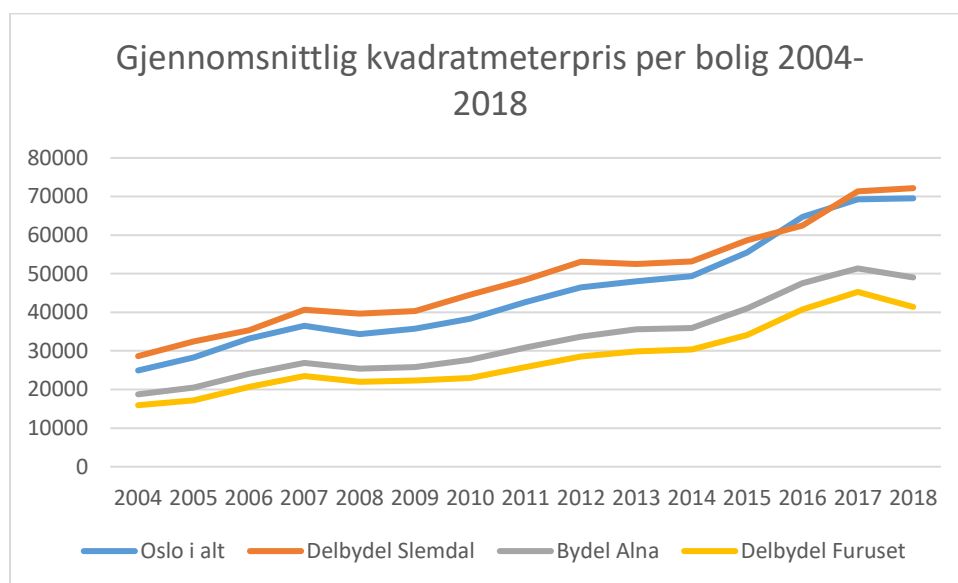
3.1.7 Boligpriser

Figuren under viser gjennomsnittlig kvadratmeterpris per bolig i årene 2004-2018. Pris er kjøpesummen oppgitt i kjøpekontrakten. For borettslagsboliger er både innskudd og andel av fellesgjeld inkludert i prisen.

Boligprisene er høyest på Slemdal, i Oslo i snitt og lavest i bydel Alna og på Furuset. På Furuset i 2018 var kvadratmeterprisen på 41,131 kroner, mens snittet for Oslo i alt var 69,532 kroner og på Slemdal 72,168 kroner, en forskjell på omkring 30,000 kroner per kvadratmeter. Den gjennomsnittlige prisstigningen 2004-2018 er noe ulik. På Furuset har prisene steget med 160 prosent, i Alna bydel har prisene steget med 162 prosent, mens snittet for Oslo er 179 prosent og på Slemdal 152 prosent.

Figur 3.23: Gjennomsnittlig kvadratmeterpris pr bolig 2004-2018.

Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

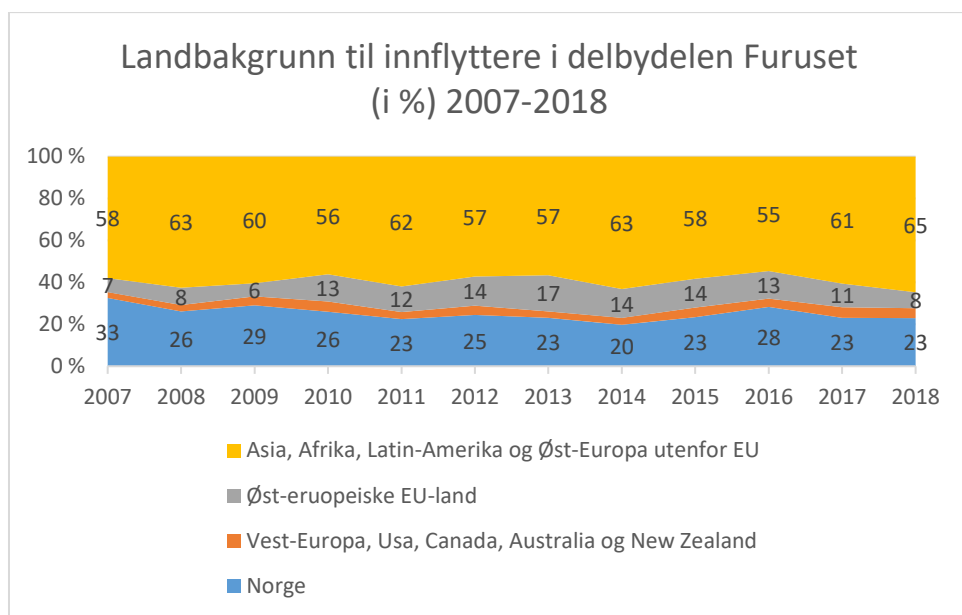
3.1.8 Brutto inn- og utflyttingsrater og netto innflyttingsrater

Vi har beregnet brutto inn- og utflyttingsrater og netto innflyttingsrater per 1000 innbyggere per landbakgrunn (4-delt) for delbydelene Furuset og Slemdal basert på flyttestatistikk fordelt på landbakgrunn i årene 2008-2019 som vi har spesialbestilt av Oslo kommunes statistikk-kontor ved Nils Petter Strand. Statistikken vi har brukt er tall for inn- og utflytting til de ulike områdene vi ser på, enten det er fra inn- eller utlandet. Vi har ikke tatt med flyttinger innen bydel Alna eller flyttinger innen delbydelene Furuset og Slemdal. Det var ikke mulig å beregne brutto inn- og utflyttingsrater og netto innflyttingsrater basert på denne statistikken for bydel Alna og for Oslo i alt. Grunnen til dette var at vi ikke hadde informasjon om hvilke delbydeler personene som flyttet inn kom fra, og hvor dem som flyttet ut flyttet til. Ved å aggregere delbydeler til bydeler og til slutt til hele Oslo ville det blitt mange inn- og utflyttinger som ble telt flere ganger.

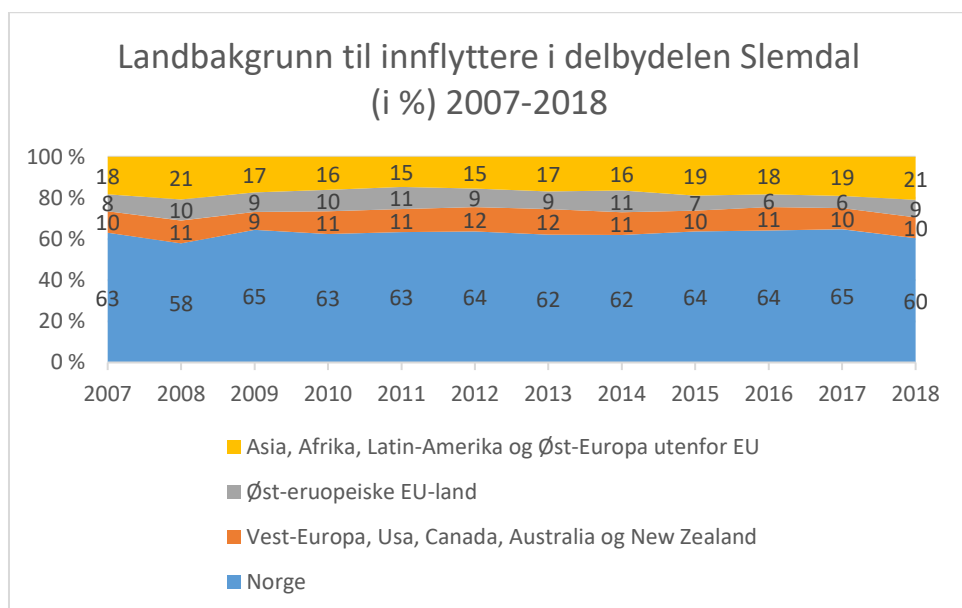
Bakgrunnen for denne spesialbestillingen var at vi hadde en hypotese om at lave boligpriser på Furuset vil føre til høy innflytting av personer med annen landbakgrunn enn Norge, som i gjennomsnitt er antatt å ha lavere utdanning og inntekt, mens dem som flytter ut av Furuset i større grad er personer med landbakgrunn fra Norge, som i gjennomsnitt er antatt å ha høyere utdanning og inntekt.

Det er tydelige forskjeller i landbakgrunn blant innflytterne til Furuset og Slemdal (se de to neste figurene under). Mens 3 av 4 innflyttere på Furuset har landbakgrunn fra andre land enn Norge, med Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU som den klart dominerende gruppen, er det motsatt på Slemdal: Her har 60-65 prosent av innflytterne Norge som landbakgrunn.

Figur 3.24: Landbakgrunn til innflyttere i delbydel Furuset 2007-2018 (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

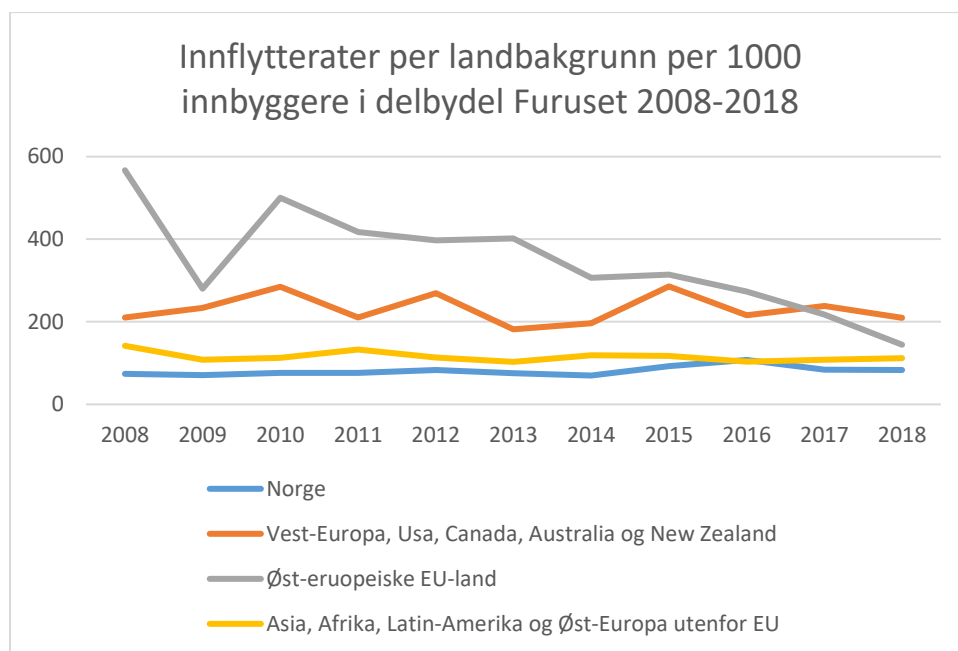

Figur 3.25: Landbakgrunn til innflyttere i delbydel Slemndal 2007-2018 (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

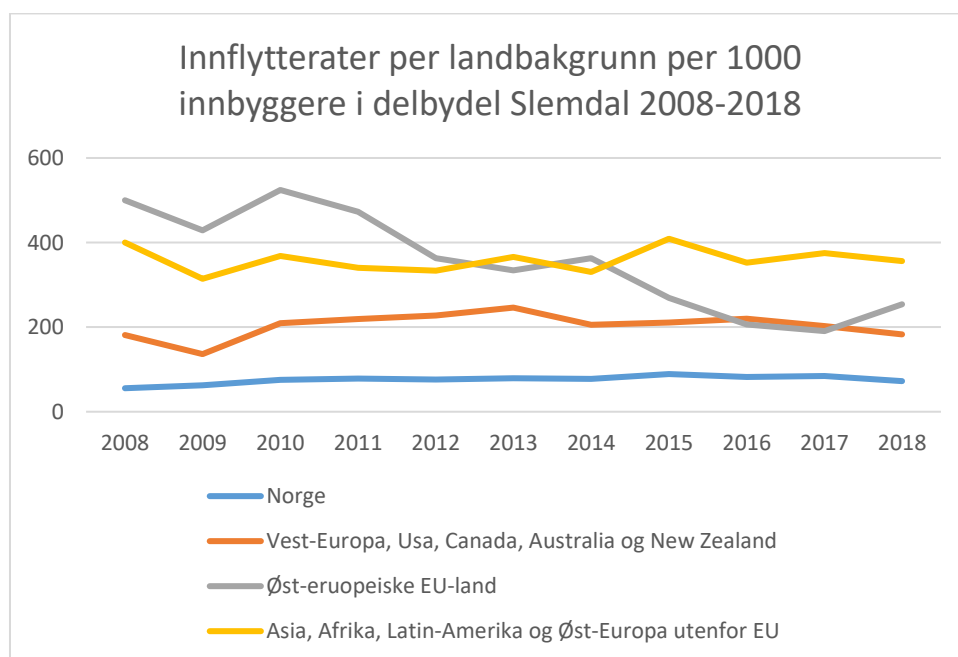

Når det gjelder innflyttingsratene 2008-2018 ser vi at flyttehyppigheten er lavest for personer med landbakgrunn fra Norge. Ratene her ligger for begge bydelene på omkring 80-90 innflyttinger per 1000 innbyggere per år. Motsatt er innflytterhyppigheten til begge bydelene høyest for personer fra Østeuropeiske EU-land, særlig i årene 2008-2014. Dette gjenspeiler antagelig at Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn og Slovenia ble EU-medlemmer i 2004 og Bulgaria og Romania fulgte etter i 2007. I begge bydelene inntar de to andre ikke-norske landbakgrunnsgruppene en mellomposisjon i innflytterhyppighet.

Figur 3.26: Innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.27: Innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemndal 2008-2018.
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

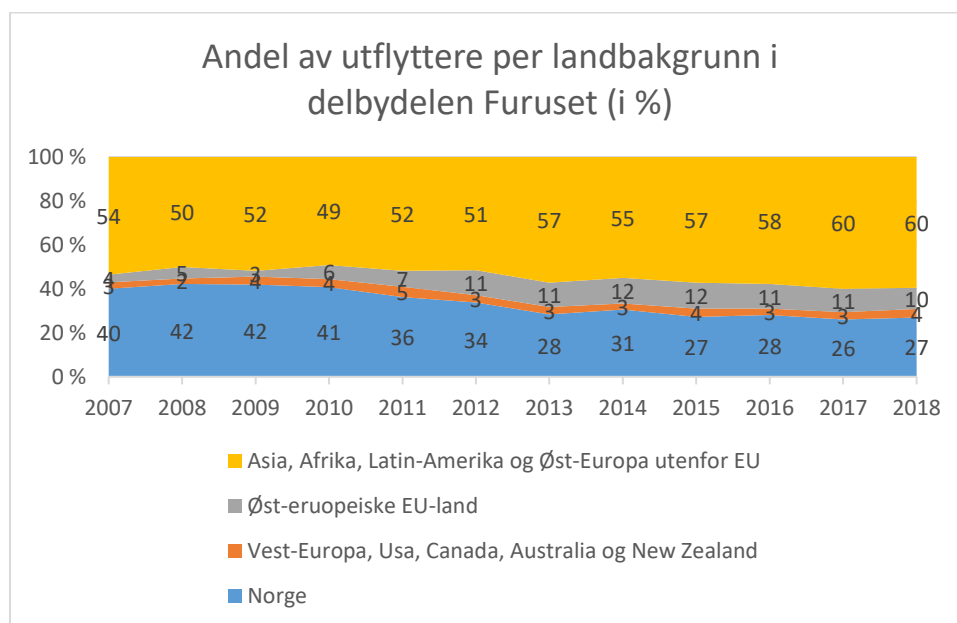

I de to neste figurene under, ser vi andel av utflytterne fordelt på landbakgrunn. Blant utflytterne er det høyest andel med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU etterfulgt av personer med landbakgrunn fra Norge. Over tid har dessuten den første av disse gruppene økt sin andel, mens den andre har blitt redusert. Dette er ikke overraskende funn og gjenspeiler kun sammensetningen av befolkningen på Furuset fordelt på landbakgrunn beskrevet over.

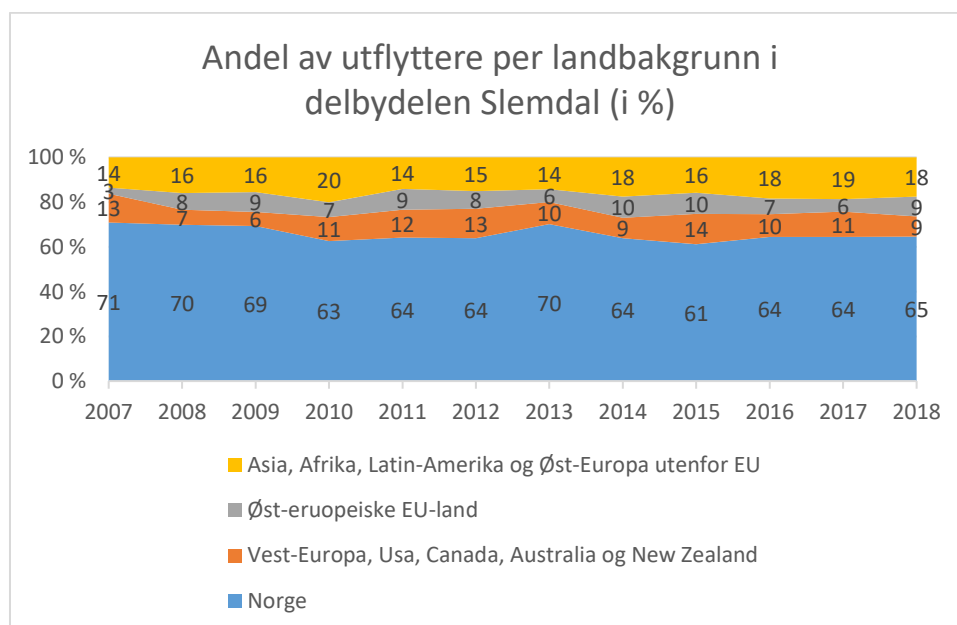
Når det gjelder Slemndal forholder det seg litt annerledes. Mens 2 av 3 av utflytterne på Slemndal hadde norsk landbakgrunn i 2018, besto derimot 85 prosent av innbyggerne på Slemndal av

innbyggere med norsk landbakgrunn. Tilsvarende var 18 prosent av utflytterne på Slemdal fra Asia etc., 9 prosent var fra Østeuropeiske EU-land og 9 prosent var fra Vest Europa etc, mens tilsvarende bestandstall var 6 prosent, 3 prosent og 6 prosent. Med andre ord er personer på Slemdal med landbakgrunn fra andre land enn Norge mye mer mobile enn personer fra Norge.

Figur 3.28: Andel utflyttere pr landbakgrunn i delbydel Furuset (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

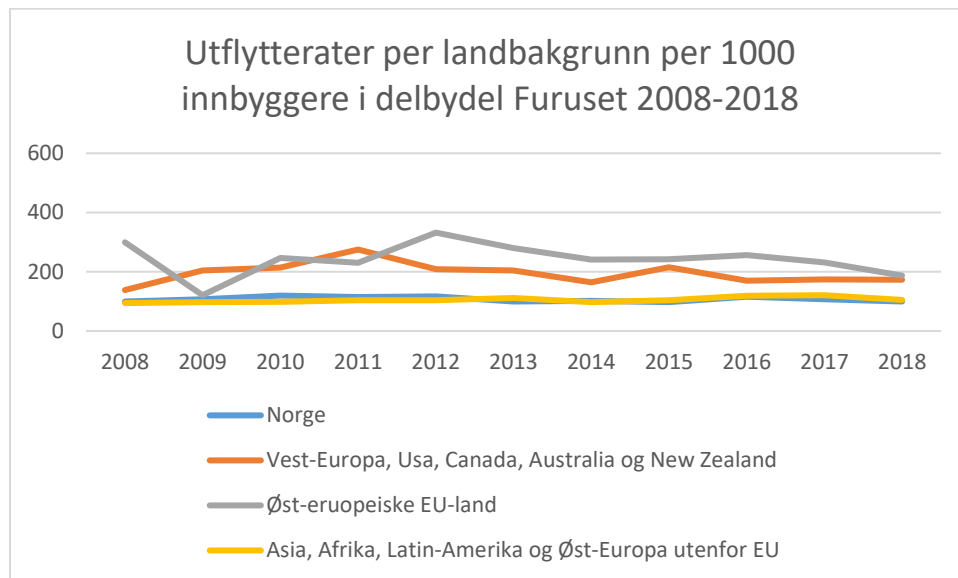
Figur 3.29: Andel utflyttere pr landbakgrunn i delbydel Slemdal (i prosent).
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

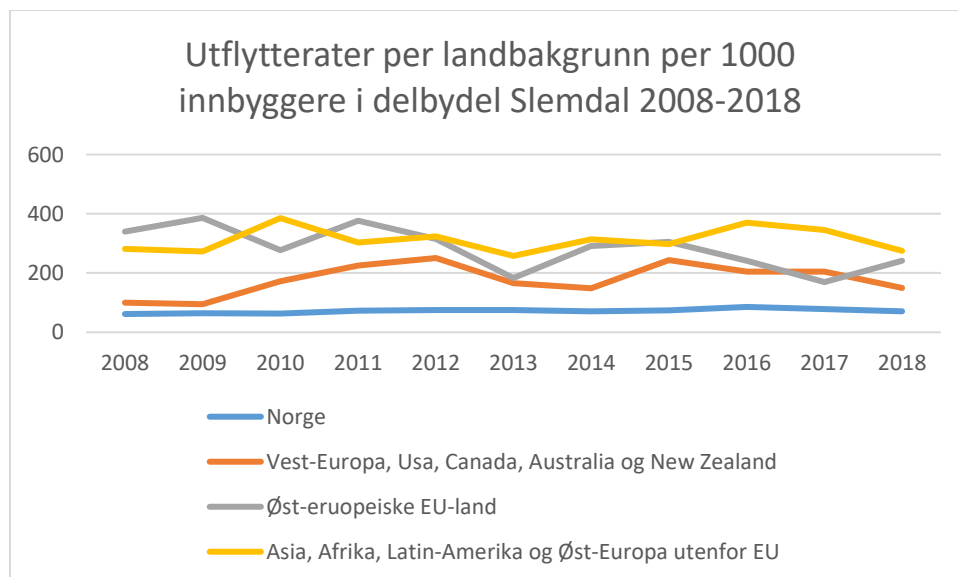
Vi ser av de neste to figurene at utflytterraten for personer med landbakgrunn fra Norge og Asia, Afrika etc. er lavest (ca 100 per 1000 innbyggere per år), mens utflytterhyppigheten for de to andre landbakgrunnsgruppene er betydelig høyere (mellom 200 og 300 per 1000 innbyggere per år).

Utflytterraterne blant personer med landbakgrunn fra Norge er også lavest på Slemdal (ca 60-90 per 1000 innbyggere per år). De tre andre landbakgrunnsgruppene er til dels mye mer mobile og deres flyttemønstre ligger mellom 200 og 400 per 1000 innbyggere per år.

Figur 3.30: *Utflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018.*
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.31: *Utflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemdal 2008-2018.*
Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

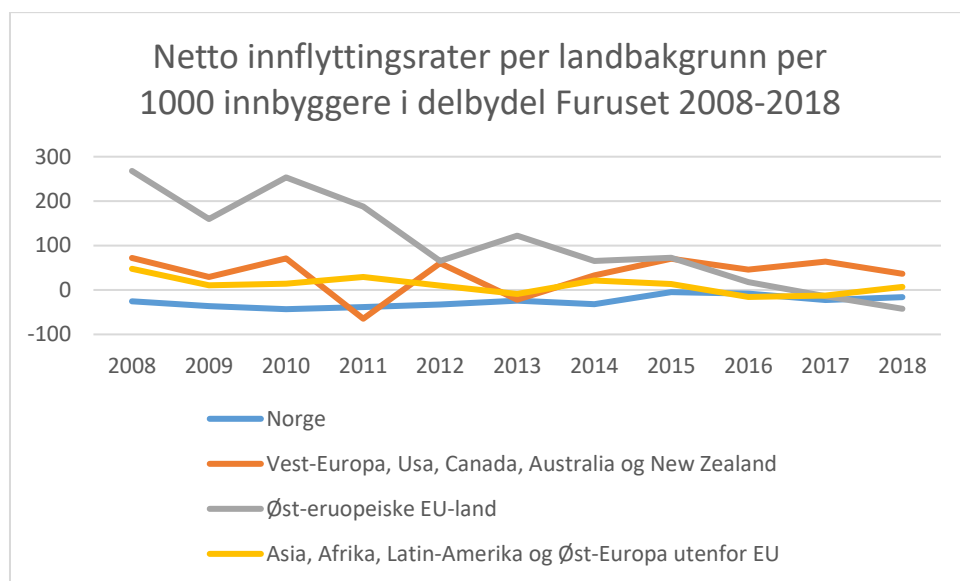

Til slutt har vi beregnet netto innflyttingsrater per landbakgrunnsgrupper per år per delbydel, det vil si differansen mellom (brutto) inn- og utflyttingsrater per 1000 innbyggere (se de to neste figurene under). På Furuset er det tydelig en negativ nettoinnflytting av personer med norsk landbakgrunn i *alle* årene fra 2008 til 2018 (i snitt -26 nettoinnflyttinger per 1000), mens alle de andre landbakgrunnsgruppene i all hovedsak har hatt positiv nettoinnflyttingsrater. Unntakene er personer fra Vest-Europa etc. i 2011 og 2013 og personer fra Asia, Afrika etc. i 2013, 2016 og 2017, hvor nettoinnflyttingsratene var negative. Høyest positiv nettoinnvandring til Furuset

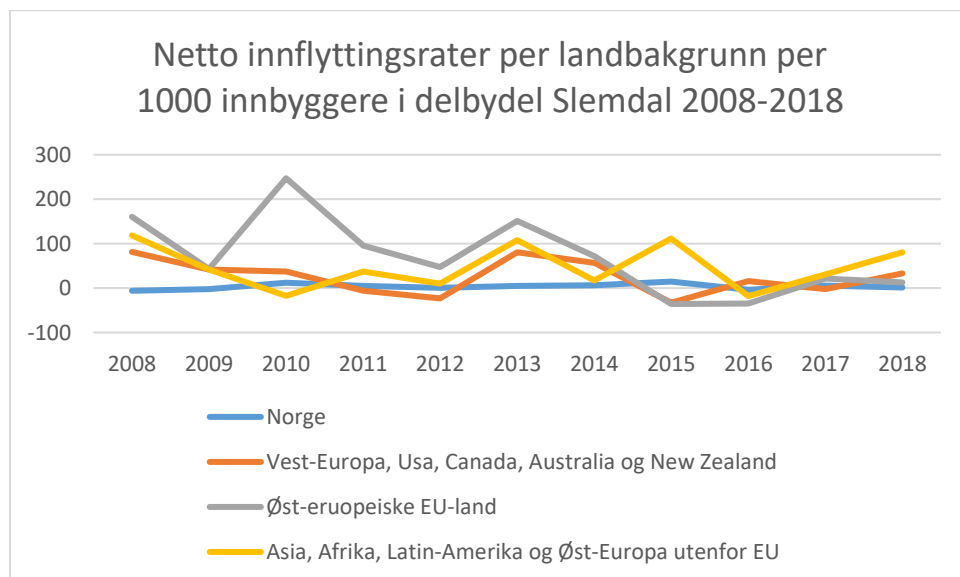
skjedde blant personer fra Østeuropeiske EU land i årene 2008-2016, snittet var 105 per 1000 innbyggere per år 2008-2018.

På Slemdal var det i årene 2008-2018 en marginal positiv nettoinnflytting av personer med landbakgrunn fra Norge (3,5 per 1000 innbyggere per år). Som på Furuset, var det personer fra de Østeuropeiske EU-landene som hadde høyest positive netto innflyttingsrater med 71 per 1000 innbyggere per år i gjennomsnitt 2008-2018 (2015 og 2016 var unntak med negativ nettoinnflytting). I gjennomsnitt var nettoinnflyttingen positiv for de to andre landbakgrunnsgruppene også. (Unntakene var 2015 for Vest-Europa etc., og 2010 og 2016 for Asia, Afrika etc., med negativ nettoinnflytting): For personer fra Vest-Europa etc. og Asia, Afrika etc. var det en positiv nettoinnflytting per person per 1000 innbyggere på henholdsvis 35,9 og 10,5.

Figur 3.32: Netto innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Furuset 2008-2018. Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

Figur 3.33: Netto innflytterrater pr landbakgrunn pr 1000 innbyggere i delbydel Slemdal 2008-2018. Kilde: Oslo kommune statistikkbanken

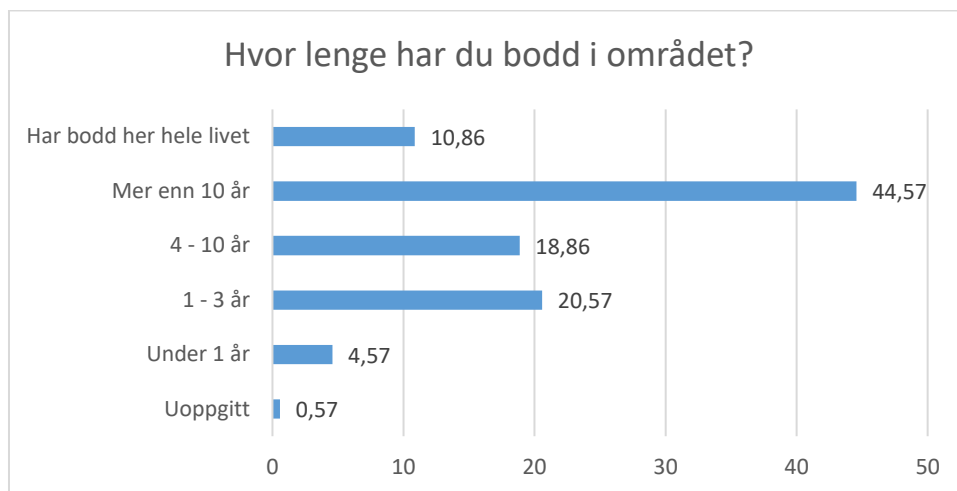

3.2 Fortellinger om til- og fraflyttinger på Furuset

Før vi kommer nærmere inn på fortellinger om til- og fraflyttinger basert på intervjumaterialet, presenteres data fra surveyen. Vi spurte respondentene *om botid på Furuset*. Her ser vi av figuren under at over halvparten (55,4 prosent) har bodd på Furuset hele livet eller i mer enn 10 år. En av fem har bodd her 4-10 år og en av fem har også bodd her 1-3 år. Vi stilte også spørsmålet «ønsker du å bli boende i området det du bor nå?» Her svarte omkring halvparten at de ønsket det (48,6 prosent), 19,4 prosent svarte nei, og 30,3 prosent svarte «vet ikke», mens 1,7 prosent ikke svarte på spørsmålet.

Figur 3.34: *Botid i området. N=175.*

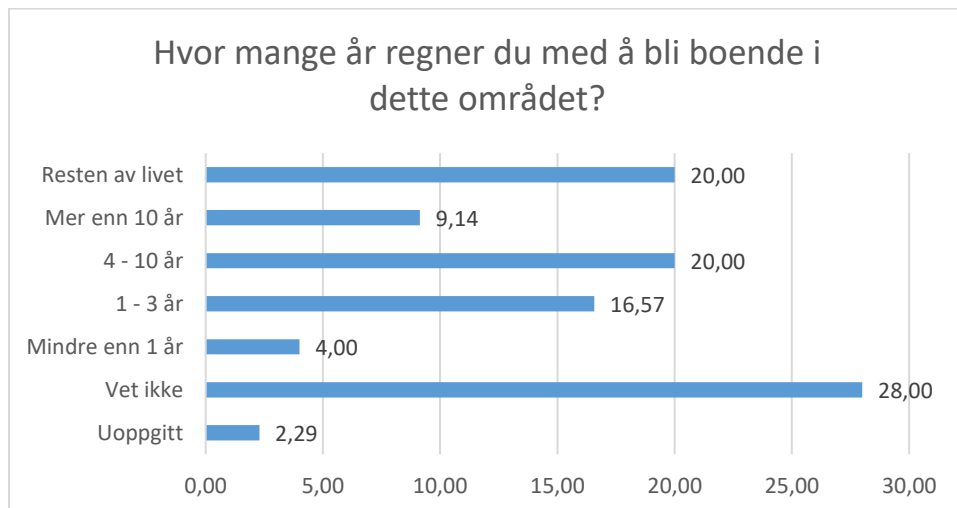
Kilde: Survey

Vi spurte også om «hvor mange år regner du med å bli boende i dette området?». Figuren under viser at litt under en av tre ikke vet hvor lenge de vil bli boende (28 prosent), at litt under en av tre vil bli boende mer enn ti år eller resten av livet (29 prosent), og at litt over en av tre vil bli boende mellom 1-10 år (37 prosent). Personer som svarte «vet ikke» eller «nei» på spørsmålet om de ville bli boende på Furuset og som samtidig oppga at de ville bli boende i 3 år eller mindre, fikk anledning til å svare hvorfor de ønsker å flytte, hvor de ville bo og hvorfor. Disse spørsmålene kommer vi tilbake til også i kap. 6.2.1.

Figur 3.35: *Beregnet botid i området. N=175.*

Kilder: Survey

Eierskap og finansiering av bolig

Blant de som svarte på surveyen, eier 9 av 10 leiligheten de bor i (93,1 prosent). Denne gruppen ble stilt flere oppfølgingsspørsmål. Ni av ti (89 prosent) svarte for eksempel at boligen de bodde i var egenfinansiert eller kjøpt ved banklån, 4,3 prosent svarte gjennom startlån og 5,5 prosent at kjøpet skjedde på andre måter. Videre svarte 73,6 prosent at de bodde i borettslag, 22,9 prosent eide privat og 4,3 prosent svarte sameie. For øvrig ser vi at det i absolutt forstand er få startlånmottakere som flytter til Furuset, slik at det neppe forklarer levekårsutfordringene (-endringer). I 2017 var det 47 som kjøpte med startlån på Furuset, og en del av disse kom mest trolig selv fra Bydel Alna (basert på tidligere funn). I de vestlige bydelene er det få som får startlån, så det er derfor heller ikke mange som tar med seg lånet fra vest til øst.

Det er stor omsetning av boliger på Furuset, ifølge en eiendomsmegler som er godt kjent i området. Eiendomsmegleren forklarer videre at det primært er leiligheter som blir solgt, men også noen rekkehus og eneboliger, som det er færre av i området. Et kjennetegn på leilighetene på Furuset, er at de er store og har god plass. Dessuten er boligprisene på Furuset lavere enn mange andre steder i Oslo. Likevel øker boligprisene jevnt også her, noe som er forventet vil fortsette på grunn av lite utbygging på Furuset og i Oslo for øvrig (intervju eiendomsmegler, 17. juli 2019).¹⁴

Før vi går videre, vil gjøre et lite poeng av respondentens «etnisitet», eller rettere; vi kategoriserer dem som henholdsvis «majoritet» og «(etnisk) minoritet». Dette av hovedsakelig seks grunner. For det første er mange av våre informanter/respondenter opptatt av Furusets «etniske sammensetning» eller mangfold, noe vi finner gjenklang i andre oslo-baserte studier (B. Andersen, 2019b). For det andre, så viste våre analyser over at det på Furuset har vært en tydelig negativ nettoinnflytting av personer med norsk landbakgrunn i *alle* årene fra 2008 til 2018, mens alle de andre landbakgrunnsgruppene i all hovedsak har hatt positiv nettoinnflyttingsrater. Dette kan indikere at majoritet og minoritet har en noe ulik vurdering av Furuset som bosted (se også T. H. Eriksen, 2019). For det tredje, så er Furuset et av Oslo-områdene journalister gjerne drar for å dekke nettopp «innvandring» eller Islam (senest i *Vårt Land* 29. aug. i år¹⁵) – noe som bidrar til å farge folks oppfatning av hva slags sted dette er (B. Andersen, 2014; B. Andersen & Biseth, 2013). For det fjerde er Oslo en etnisk segregert by, der ulike «nasjonaliteter» tenderer til å distribuere seg ujevnt utover bylandskapet, blant annet er «vietnamesere» relativt sterkt representert på Furuset, som Terje Wessel viser i sitt kapittel om ulikhetens by (Wessel, 2017, s. 103). En femte grunn, er Oslo kommunes overordnede mål om at byen ikke skal være segregert, men snarer at de ulike nabolagene skal ha en «blandet befolkningssammensetning» (Oslo kommune, 2018, s. 47). Flere, som sentrale politikere, viser til områdesatsinger som et verktøy som kan bidra til å motvirke bostedssegregasjon (f.eks. L. B. Eriksen, 2017; Kaski & Eide, 2018). I Byrådsak 176/17 beskrives områdepolitikken som skal rettes inn mot «utsatte lokalområder» i hovedstaden (se også Hoelseth, 2018, s. 1, 14-15):

Utsatte lokalområder forstås som områder med sammensatte utfordringer, knyttet til både fysiske og sosiale forhold. Utfordringene kan dreie seg om alt fra trafikkbelastninger, nedslitte uteområder og få private og offentlige tilbud, til stor inn- og utflytting, ustabile sosiale nettverk, utrygghet og mangel på gode møteplasser. Områdene kjennetegnes i tillegg ved en konsentrasjon av ulike former for levekårsproblematikk. Erfaringsmessig har de utsatte områdene i Oslo hittil også hatt en relativt høy andel innbyggere med innvandrerbakgrunn. Slike områder

¹⁴ Ifølge nettsiden krogsvaen.no, steg kvadratmeterprisen i Bydel Vestre Aker fra kroner 50 129,- i tredje kvartal 2014 til kroner 70 030,- i andre kvartal, 2019. Tilsvarende, så økte prisene i Bydel Alna i samme periode fra kroner 36 371,- til kroner kroner 51 819,- Videre, statistikk fra Oslo kommune viser et prisfall på Furuset mellom 2017 og 2018 (se også over), mens prisene for Oslo som helhet (gjennomsnitt) gikk opp, se: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/alna/boligpriser> Her kommer det frem at kvadratmeterpris for blokkleiligheter i Oslo var 70 774,- i 2017 og 70 993,- i 2018. For Bydel Alna, 52 282,- i 2017 og 49 750,- i 2018. For Furuset: 46 135,- i 2017 og ned til 41 881,- i 2018. Vi har ikke nyere tall for Furuset.

¹⁵ <https://www.vl.no/nyhet/urettferdig-at-folk-snakker-stygt-om-oss-1.1575895?paywall=true>

risikerer å komme inn i nedadgående spiraler som fører til at områdene over tid sakker ytterligere akterut i forhold til resten av byen (Oslo kommune Byrådet, 2017, s. 2-3).

Også forskere understreker at «sosial blanding» burde være et mål, mens segregasjon må motvirkes der områdeprogrammer kan påvirke «de skjeve flyttestrømmene» i Oslo (Reichborn-Kjennerud, 2017).

Gitt disse fem poengene, er det for det sjette interessant å kaste lys både over likheter og ulikheter mellom flyttebegrunnelsene blant personer i de to hovedkategoriene.

3.2.1 For hvem er Furuset attraktiv, og hva er begrunnelsen for å flytte til Furuset?

I surveyen til beboere på Furuset stilte vi følgende spørsmål: «Hvorfor flyttet du til dette området?» Boligens pris, nærhet til offentlig kollektivtilbud og nærhet til jobb er årsakene som flest personer oppgir som grunner til at de flyttet til Furuset. I mer detalj:

- Boligpriser (og for noen var da akkurat Furuset litt «tilfeldig»). Blant annet er det noen som forklarer at et samlivsbrudd gjorde at man måtte flytte, og Furuset var alternativet en da hadde råd til). Betydningen av boligpriser, rokker ikke ved vår hypotese som ble fremsatt i diskusjonen av levekårene og flyttemønstre i det forrige underkapitlet
- Passende/velegnet bolig (store leiligheter/hus med hage. Noen forteller at de har flyttet hit fra indre by nettopp for å få større bolig)
- Nærhet til egen arbeidsplass
- Godt oppvekststed/stille og rolig område/grønt (noen vektlegger at det er lite biltrafikk i nærområdene)
- Familiebånd/egen stedshistorie (flyttet tilbake. Noen har arvet. Trivsel)
- Har venner her
- God tilgang til kollektivtransport/sentralt
- Noen oppgir å ha blitt tildelt bolig av kommunen på Furuset. Her kan det også nevnes at selv om det store flertallet av våre respondenter har finansiert bolig gjennom vanlig banklån, er det også en del som oppgir å ha benyttet seg av startlån. Noe som passer inn i bildet om at Furuset er et område som har relativt mange tilflyttere med nettopp startlån. Videre er det også noen som oppgir å leie privat eller som bor i kommunal bolig.

Eksempelvis oppgir en 29-år gammel kvinne med minoritetsbakgrunn at årsaken til å flytte til Furuset var «fordi det var billig.» En 54 år gammel kvinne med majoritetsbakgrunn har en ikke helt ulik begrunnelse: «Fordi det her var store leiligheter til en overkommelig pris.» Slike tilflytterforklaringer stemmer altså med bildet eiendomsmegleren tegnet opp.

En kvinne på 59 år med majoritetsbakgrunn svarer at hun flyttet til Furuset fordi «det var stille og fredelig, mye hus for pengene og kort vei til offentlig kommunikasjon.» En mann på 40 år med minoritetsbakgrunn oppgir at han flyttet til Furuset fordi det er et «attraktivt og barnevennlig område, nær marka og godt med kollektivt.» Videre oppgir en 27-år gammel kvinne med majoritetsbakgrunn følgende: «Et billigere boligmarked enn i sentrum og større uteareal, nær marka, nærmere jobb, nær t-bane og buss.» Også en kvinne på 40 år med minoritetsbakgrunn nevner mange av de samme kvalitetene ved Furuset: «Født og oppvokst her, flyttet tilbake. Alt er nært hverandre, man er ikke langt unna sentrum og ting der det skjer, samtidig som man bor et grønt område og kan nyte stillheten og omgivelsene».

Respondentenes svar gir et hint om hvordan *sosiale relasjoner eller minner*, kan ha stor betydning i valg av bosted – både som «push» og «pull». Ifølge eiendomsmegleren, ser de grovt sett to ulike kjøpergrupper som har forskjellige motiver for å flytte til Furuset. For den første gruppen, som består av personer fra majoritetsbefolkningen, er Furuset i hovedsak attraktiv for *førstegangskjøpere*. De kjøper bolig her fordi det er billig og dermed en måte å komme seg inn i boligmarkedet på. Meglerne kan ikke se et tydelig mønster med tanke på hvor denne gruppen av kjøpere har bodd før de flytter til Furuset, men ofte er de ikke oppvokst i Oslo. Selv om denne

gruppen er relativt stor, er det til gjengjeld svært få av dem som kjøper andregangs- og tredjegangsbolig på Furuset. Med andre ord, så gjør de ikke boligkarriere internt.

Den andre gruppen kjøpere består av *personer med innvandrerbakgrunn og som typisk bor i nærområdet* fra før, eksempelvis på Lindeberg bare 20 minutters gange eller bare ett t-banestopp unna. Denne gruppen kjøper ofte på Furuset fordi de har familie som bor i området og de har derfor en tilknytning til stedet. Dette kommer til uttrykk gjennom at noen familier fra en bestemt landbakgrunn kan være godt representerte på Furuset, eksempelvis pakistanske familier. Det er også flere av denne kjøpergruppen som flytter internt i området, og dermed kjøper seg opp i størrelse eller standard på Furuset. I noen storfamilier velger mange familiemedlemmer å kjøpe bolig i samme gate eller rett ved hverandre. Mange av disse forteller eiendomsmeglerne på visning at de trives på Furuset, samtidig som at prisen på boligene på Furuset er en avgjørende faktor: det er her på Furuset, og ikke mange andre steder i Oslo, som flere av denne gruppen har råd til å kjøpe seg bolig.

Relatert til dette, har vi spurt ungdommer fra Furuset om de kunne tenke seg å bo i området når de blir voksne. Dette har vi fått bekreftende tilbakemeldinger på fra flere av de unge som er aktive brukere av FUBIAK og Furuset Forum. I en samtale med seks gutter på 15 og 16 år med minoritetsbakgrunn var alle enige om at de vil bli boende på Furuset – deres stedstilhørighet var med andre ord sterk.

«Det er godt miljø her» sa en av dem som forklaring på hvorfor han vil bo her som voksen, mens en annen fortalte at «vi er vant til det [Furuset]» og at han derfor ikke kunne se for seg noe annet sted. Dessuten sa de at «på Furuset kjenner alle hverandre» og at dette er en av kvalitetene med å bo her. Også tre jenter fra Haugerud og Høybråten fortalte at de kunne tenke seg å bo på Furuset når de blir voksne. Hun ene sa følgende: «Jeg har vært her mange ganger. Jeg har en tilhørighet til stedet og her er det et bedre samhold enn andre steder.» En av de andre jentene understrekte tryggheten hun følte på Furuset som var et resultat av at hun «var så vant til menneskene her.» Videre var fire gutter på 14 og 15 år med minoritetsbakgrunn som gikk på Granstangen skole enige om at Furuset er et godt sted å bo og at de ønsker å bo her når de blir voksne. En av guttene fortalte at «jeg liker å bo her fordi jeg er oppvokst her,» og en annen la til «vi har alt her!» De fortalte at de har FUBIAK og Furuset Forum, og at Furuset ligger sentralt, sånn at det er lett å dra til byen (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019). Disse utsagnene illustrerer at for disse ungdommene påvirker den sterke tilhørighet de har til Furuset i dag deres tanker om nettopp Furuset som potensielt fremtidig bosted.

Furuset er ikke nødvendigvis ett sted, men et område bestående av ulike steder eller nabolag med ulik befolkningsprofil, noe i hvert fall en eiendomsmegler hadde observert.

Disse to kjøpergruppene (majoritet og minoritet) fordeler seg også ulikt geografisk på Furuset. Flere fra gruppen som tilhører majoritetsbefolkningen kjøper i Kurlandstien og Ulsholtveien, hvorimot det er få av samme gruppe som kjøper i Granstangen. I sistnevnte område er det stort sett personer med innvandrerbakgrunn som kjøper bolig (intervju eiendomsmegler, 17. juli 2019).

Ifølge eiendomsmegleren, har de sett en endring i mønsteret hos de som flytter til Furuset det siste året. Det flytter flere førstegangskjøpere fra «majoritetsbefolkningen» hit nå enn for fem-seks år siden, og det er flere av denne gruppen som kommer på visning og leter i området. Megleren tror dette er en konsekvens av de økte boligprisene i Oslo for øvrig, hvor folk ikke har råd til å kjøpe seg leilighet i sentrum og derfor blir presset ut. Samtidig mener han at det kan ha noe å gjøre med at Furusets omdømme har blitt bedre de siste årene.

Om vi kaster et blikk tilbake på statistikken, så har vi ikke data som kan fortelle oss noe om aldersprofilen på de ulike tilflyttergruppene. Det kan godt være at det er flere unge voksne med «etnisk norsk bakgrunn» som flytter til Furuset, enn det er pensjonister. Det kan ikke våre analyser si noe om. Det vi ser, er at mens 33 prosent av de som flyttet til Furuset i 2007 kunne plasseres i kategorien «landbakgrunn Norge», ser man et fall i årene etter. I 2018, var det for

eksempel 28 prosent tilflyttere i denne kategorien. I absolutte tall, har det vært en ganske stabil tilflytting i samme periode.

Det at man flytter dit man har sosiale bånd, fant også Konstali i en studie av pakistaneres flyttebeslutninger og bostedsvalg på Mortensrud i Søndre Nordstrand (Konstali, 2014). Siden rundt 90-tallet, har flere områder i ytre øst altså fått et preg av «mangfold» – i 1980, var kun 7 prosent av befolkningen i daværende Furuset bydel «innvandrere», som da var den høyeste andelen i Groruddalen (B. Andersen, 2019c). Mange med etnisk minoritetsbakgrunn har derfor sterke sosiale og kulturelle røtter i disse nabolagene (B. Andersen & Biseth, 2013).

Flere kvalitativt-orienterte dybdestudier av flyttehistorier i Osloregionen, har trukket frem at folks fortellinger om egne flytteprosesser og bostedsvalg, inneholder eller viser til en rekke ulike faktorer. I et boligmarked som det norske, er det nærmest gitt at pris/kjøpekraft spiller en stor rolle. Likevel er det ikke slik at økonomiske forhold dikterer hvor en flytter, også ideer om passende oppvekstmiljøer, arkitektur, boligkvaliteter, boligtyper, lokal demografi, livsstilpreferanser, sosiale relasjoner, minner, transportmuligheter, nærmiljøtilbud, samt tilfeldigheter og annet, spiller inn (B. Andersen, 2014; B. Andersen, Brattbakk, & Dalseide, 2017; B. Andersen, Røe, & Sæter, 2015; B. Andersen & Skrede, 2019; Bragen, 2013; Carlsen, 2013; Konstali, 2014; Kvamme, 2013; Mæhle, 2019; Røe & Sæter, 2015; Røvik, 2018; Tuhus, 2013). Også på Furuset var det mange av respondentene som oppga at det var en kombinasjon av flere ting som førte til at de flyttet hit.

Lokale stedskvaliteter

Den lokale eiendomsmegleren møter mange av de samme motivene for å flytte til Furuset som vi har sett i våre surveysvar. For mange av de potensielle kjøperne på Furuset som kommer på deres visninger, er Furusets nærhet til offentlig kommunikasjon viktig. Videre setter mange pris på at Furuset er et stille og rolig område, og at det er mer eller mindre bilfritt. Andersen og Skrede (2017b) har tidligere påpekt hvordan Oslo kommunes planer for en mer bymessig transformasjon av Furuset kan rokke nettopp ved denne mer forstadsmessige eller suburbane kvaliteten flere beboere synes å sette pris på. Vi kan selvfølgelig ikke vite noe om fremtidige flyttestrømmer til Furuset, men om slike områder i stor grad er attraktive fordi de tilbyr noe annet (mer «ro» og «grønt») enn mer sentrumsnære nabolag, kan en spørre seg om Furuset blir mindre attraktiv ved å fysisk etterligne «det urbane». Når det er sagt, kan det se ut som om planmyndighetene i Oslo (PBE) selv ikke har så stor tro på en slik transformasjon (som i Nydalen), da området ikke anses attraktivt nok for de private utbyggerne (Kleivan, 2019). Uansett, også i andre drabantbyer i Oslo ser vi at beboerne setter pris nettopp på slike mer suburbane trekk ved eget nærmiljø (B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018).

Videre, forklarer megleren, er Furusets aktivitetstilbud som for eksempel Furuset Forum, Furuset aktivitetspark og Fubiak kvaliteter som bidrar til områdets attraktivitet, samt områdets nærhet til marka. Det understrekes at én viktig faktor som bidrar til at leilighetene på Furuset er populære, er som nevnt at de er store og forholdsvis billige sammenlignet med andre områder i Oslo (intervju eiendomsmegler, 17. juli 2019). Vi har ikke supplerende data som kan si om for eksempel Fubiak gjør Furuset attraktiv for (potensielle) tilflyttere, men det som synes klart, er at mange av våre beboerinformanter trekker frem slike tilbud (som Fubiak og grøntområdene) som betydningsfulle – kvaliteter som (for dem) gjør Furuset til et attraktivt sted. Vi kan derimot ikke si at de fungerer som «ankere» i den forstand at de holder på personer som ellers ville flyttet ut fra dette området.

3.2.2 Hvem har flyttet eller vurderer å flytte fra Furuset?

Vi kan ikke generalisere gitt den lave andelen som har svart på spørreundersøkelsen, men vi vil likevel anta at funnene gir indikasjoner på mønstre eller tendenser. Blant våre respondenter bosatt på Furuset, oppgir i hvert fall rundt 30 prosent at de ønsker å bli boende (se tabell tidligere i kapitlet). Rundt 30 prosent svarer at de er usikre, mens nesten 40 prosent sier at de ikke vil bli

boende. Av disse oppgir nesten 20 prosent at de ønsket å flytte innen 3 år. Grunnene som oppgis på spørsmål om hvorfor en vil flytte er følgende (vi kjenner igjen flere av momentene fra det som er vist til i tidligere oslostudier, nevnt over):

- Misfornøyd med nærmiljøet/Furuset som oppvekststed
 - Ikke fornøyd med skolene (Ifølge Finn.no, så vurderes «kvaliteten på skolene» på Furuset relativt mye dårligere (54 av 100) enn snittet for Oslo (80 av 100). Nettsiden nabolag.no oppgis av Finn.no som kilde)¹⁶
 - Noen viser også til det fysiske nærmiljøet (inkludert støy og forsøpling) eller planer for utbygging som kan redusere grøntområdene
- For stor andel «innvandrere» (føler seg fremmedgjort)
- Utrygghet og støy/bråk
- Vil bo mer/mindre sentralt og/eller i en annen bolig
- Dårlig senter/ikke godt/passende butikktilbud

Flertallet av svarene fra denne gruppen beskriver utfordringer knyttet til at det er en høy andel minoritetsbefolkning på Furuset. Eksempelvis skriver en 65 år gammel mann med majoritetsbakgrunn som har bodd på Furuset i mer enn 10 år, at årsaken til at han vurderer å flytte er en «*for stor innvandrerbefolkning.*» Han opplyser om at han regner med å bli boende i området i 1-3 år. Ser vi videre på samme respondent, svarer han på spørsmål om det hender at han føler seg utrygg i området, «sjelden.» Der hvor han en sjelden gang kan føle seg utrygg er ved Furuset senter, og han oppgir at dette er på grunn av ungdomsgjenger. Hans forslag til å gjøre området tryggere er å ha et mer synlig politi på Furuset. Dessuten oppgir han at han mener at en «stopp i innvandrer tilflytting» kan gjøre området bedre.

En kvinne på 54 år med majoritetsbakgrunn som også har bodd på Furuset i mer enn 10 år, skriver at «*det er nesten ikke nordmenn igjen her. Vi er blitt en minoritet som har problemer med å tilpasse oss miljøet på Furuset.*» Den samme respondenten oppgir at hun kaller området der hun bor, Kurlandstien, for «*ghettoen.*» Hun skriver også følgende omkring sin boligsituasjon: «*Vanskelig bomiljø for etnisk norske, mye biltrafikk på gangveiene, mye søppel i nærområdet.*» Det hun oppgir som det første hun tenker på når hun tenker på Furuset, er «*fattigdom.*» Respondenten opplyser om at hun bruker Fubiak og Furuset senter svært ofte, men sjelden eller aldri andre tilbud på Furuset. Hun opplyser dessuten at hun ofte føler seg utrygg i hele området, og «*gjørne rundt og ved Furuset senter, men også på gangveiene.*» Hun skriver at hun har opplevd å bli kalt «*norsk, gammel, feit hore*» av guttegjenger, samt forsøkt ranet. Hennes forslag til å gjøre området bedre er å få en «*bedre fordeling av kulturer, stoppe ghettofiseringen*» samt at Furuset får færre kommunale boliger.

Videre skriver en mann på 23 år med majoritetsbakgrunn som har bodd på Furuset hele livet:

Det er ikke den samme tryggheten eller kollektivistiske atmosfæren som var her for (over) 10 år siden. Furuset er et veldig multikulturelt område, men det virker som at ulike kulturer heller setter grenser for samhandling enn å nyte godene av felleskapet.

Den samme respondenten oppgir også at han ofte føler seg utrygg i området, særlig rundt Furuset senter og ned mot Gransdalen. Han skriver at han har opplevd å bli utsatt for «unge grupper med gutter som oppsøker og ønsker å fremprovosere konfrontasjon.» Han skriver videre at «enkelte ikke-vestlige (og etter mitt syn svært truende) holdninger benyttes til å presse personer og skape ubehag.»

Utrygghet og bråk i området blir oppgitt som konkrete grunner til at noen vurderer å flytte. En kvinne på 56 år med majoritetsbakgrunn som har bodd i området i 1-3 år, skriver at det er «*for mye bråk og dårlig bokultur.*» Hun opplyser om at hun ofte føler seg utrygg i hele området, og at det er «utagerende ungdom og mye kranling, skrik og mye uvettig kjøring» som gjør henne

¹⁶ <https://profil2.nabolag.no/152017507/familie>

utrygg. Hun ønsker seg mer synlig politi. Denne respondenten skriver at hun ikke deltar i aktiviteter i området eller bydelen fordi hun har ingen interesse for det, men bruker Verdensparken.

En mann på 27 år med minoritetsbakgrunn som har bodd på Furuset i under et år, skriver at det er «mye støy» på Furuset og at han ikke føler seg trygg på kveldene når han går ute i området. Han skriver at det er mye støy fra barn og måker. Dessuten opplyser han at han føler seg utrygg rundt Furuset senter på grunn av ungdomsgjenger som oppholder seg der. Hans forslag til å gjøre området tryggere er mer synlig politi og «innvandringsstopp».

Flytting ved skolestart

Relatert til disse beskrivelsene, oppgir også noen av respondentene bekymringer knyttet til deres barns oppvekst og skolegang hvis de blir boende på Furuset. Et eksempel på dette er utsagnet til en 31 år gammel kvinne med minoritetsbakgrunn som har bodd på Furuset mellom 4-10 år. Hun har to barn, og skriver at hun ikke vet om hun ønsker å bli boende på Furuset eller ikke. Hun skriver at hun vurderer å flytte fra området på grunn av «*usikkerhet i forhold til påvirkningskraft nærområdet kan ha på barnas oppvekst.*» I tidligere studier av groruddalsbeboere (B. Andersen, 2014; B. Andersen et al., 2017; B. Andersen et al., 2015), har vi også sett hvordan foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn også uttrykker lignende bekymringer, og Sundell (2008) har vist at også denne gruppen har en markant tendens til å flytte fra skolekretser med stor andel minoritetsspråklige barn:

Også ikke-vestlige husholdninger hadde høy fraflytting fra skolekretser med høye minoritetsandeler i den siste perioden. Dette kan tyde på at også ikke-vestlige husholdninger reagerer på minoritetsandelene i skolen eller andre forhold som kan oppstå med store minoritetsgrupper i nabolaget (Sundell, 2008, s. 92).

Den 31 år gamle kvinnen med etnisk minoritetsbakgrunn som vurderer å flytte fra Furuset, skriver at hun ønsker å flytte til en annen oslobydel på grunn av naturen og fordi denne bydelen, i motsetning til Furuset, er et mangfoldig område med en «*god balanse mellom etniske nordmenn og personer med utenlandske opprinnelser.*»

En mann på 27 år med majoritetsbakgrunn med ett barn, skriver at det er «for mange som snakker dårlig norsk i skolen» som forklaring på at han ønsker å flytte fra Furuset. *Ved forespørsel på om han har kommentarer til barnehage-/skoletilbudet i området, skriver han:*

Det er alt for mange som snakker for dårlig norsk og det er alt for stor prosentandel av de som går på skolen i nærområdet som faller under den kategorien. Så innen vår unge starter på skolen så har vi flyttet.

Også eiendomsmegleren vi intervjuet har inntrykk av at mange beboere flytter fra Furuset når barna i familien kommer i skolealder. Ifølge ham er det flere husholdninger med majoritetsbakgrunn som flytter fra området før barna begynner i første klasse siden andelen minoritetsspråklige elever på skolene er svært høy. Foreldrene er derfor bekymret for at dette vil gå ut over undervisningen og barnas sosiale liv på skolen.

Vi skal her se nærmere på grunnskolepoengene for skolene på Furuset og de nærmeste skolene rundt, hentet fra Utdanningsetatens statistikk. Selv om tallene må tolkes forsiktig gir de en indikasjon på nivået på de lokale skolene sammenlignet med gjennomsnittet for Oslo.

Tabell 3.1: Skalapoeng, Grunnskole 5. trinn. Nasjonale prøver 2018-2019.
Kilde: Utdanningsetaten, Statistikk. Nasjonale prøver 2018-2019.

	Engelsk		Lesing		Regning	
	Poeng	Antall	Poeng	Antall	Poeng	Antall
Landet	50		50		50	
Oslo	53		53		53	
Ellingsrudåsen	51	60	50	59	49	59
Furuset	51	46	44	47	46	46
Grorud	53	35	52	35	50	35
Haugenstua	51	48	46	48	46	48
Lindeberg	50	47	46	47	44	48

Oversikten viser at Furuset skole, sammen med Lindeberg og Haugenstua scorer lavest sammenlignet med naboskolene og viser seg også å ligge lavest av alle skolene i Oslo. Tallene sier imidlertid ikke noe om årsaken til dette. Informantene trekker frem en ensidig sammensetning av elever som årsak til flytting, men det kan også være at beboerne vurderer skolene som mindre tilfredsstillende (dette kommer vi tilbake til i kapittel 6.1.)

Tilsvarende tendens ser vi i 8. trinn i tabellen under. Her har vi sammenlignet med ungdomsskoler i drabantbyer også andre steder i Oslo. Tabellen viser at Granstangen ligger lavest blant skolene i nærområdet og i andre drabantbyer.

Tabell 3.2: Skalapoeng, 8. trinn. Nasjonale prøver 2018-2019.
Kilde: Utdanningsetaten, Statistikk. Nasjonale prøver 2018-2019.

	Engelsk		Lesing		Regning	
	Poeng	Antall	Poeng	Antall	Poeng	Antall
Landet	50		50		50	
Oslo	53		53		52	
Bjøråsen	52	47	50	49	49	47
Ellingsrud	52	81	49	76	48	81
Granstangen	47	148	44	148	44	148
Groruddalen	52	83	48	83	48	83
Haugenstua	51	70	47	70	48	69
Holmlia	52	107	51	106	51	107
Hovseter	55	227	56	227	55	227

Sett i et levekårsperspektiv viser grunnskolepoeng å være en god levekårsindikator fordi den langt på vei antyder hvorvidt elevene vil fullføre videregående utdanning.

Begrunnelser for flytting fra Furuset

Vi sendte også ut spørreundersøkelsen til personer som har flyttet fra Furuset, og selv om vi også her har få svar (litt over 20 respondenter valgte å svare), er det interessant å se hva de som faktisk har flyttet vektlegger som grunn til at de *flyttet ut* fra området. Vi kjenner igjen noen av begrunnelsene fra de som vurderte å flytte, men her er det også andre «push-faktorer» – noen som er like de svarene vi fikk for hvorfor en del furusetbeboere i sin tid valgte å *flytte til* Furuset:

- Kjærligheten dro dem til en ny plass/samlivsbrudd
 - Flytte nærmere slekt/«hjemsted»
- Fikk barn
- Behov for større bolig/mer hensiktsmessig bolig
- Oppvekstmiljø (skole og barnehage) – også eksplisitt knyttet til Furusets befolkningssammensetning

- Vil bo nærmere byen (Oslo sentrum)
- Ville bo i et område med mindre støy

Omtrent en fjerdedel av utflytterne skriver at de flyttet fra Furuset på grunn av at de mener det er et dårlig oppvekstmiljø og dårlige skoler i området. Eksempelvis skriver en mann på 33 år med majoritetsbakgrunn som bodde på Furuset mellom 4-10 år at han flyttet fordi han fikk barn og han «vil ikke la barnet vokse opp i miljøet.» Han vurderer kvaliteten på barnehager og skoler i området som «veldig dårlig» mens fritidstilbudet for barn og unge vurderer han som «ok». Han oppgir «*nærhet til marka og kollektivtransport*» som det han liker ved området, og «*skolene og miljøet*» som det han ikke liker. Denne respondenten oppgir at han flyttet til en annen by fordi det er «bra for barn».

En annen mann på 32 år med majoritetsbakgrunn skriver at han flyttet til Furuset på grunn av at de kjøpte en «*stor, nyere bolig vi hadde råd til.*» Respondenten bodde i området mellom 1-3 år, og svarer at han flyttet fordi han ønsket å bo et sted med en kultur han identifiserer seg med. Han skriver videre at han vil oppdra barn «*et sted hvor majoriteten oppdrar dem omtrent likt som meg.*» Han oppgir at han har flyttet til en annen del av Oslo fordi det er et «*bedre bomiljø og naboskap*» samt at det er flere barnefamilier her og «*folk som er likere oss.*»

En mann på 47 år tilhørende majoritetsbefolkningen som også har flyttet fra Furuset, opplyser at han flyttet til området den gang fordi de fant en tilstrekkelig stor leilighet her og fordi pendlermulighetene mot Oslo sentrum var gode. Dessuten skriver han at de flyttet til Furuset fordi «*det er et greit område for små barn*» og fordi det er «*lite trafikk i nærmiljøet.*» Respondenten bodde på Furuset mellom 4-10 år, og skriver at han flyttet da hans eldste datter skulle starte i skolen. Han vurderer kvaliteten på barnehagene i området som bra, men skriver at skolene er «*dårlige for de som er norsktalende.*» Han mener dermed at Furuset er et akseptabelt sted for en familie med små barn, men ikke for familier med barn i skolealder. Han opplyser om at han flyttet til en annen by på grunn av «*skolegang for barna*» og fordi det var greie priser for hus der.

De resterende respondentene oppgir forskjellige årsaker til at de flyttet, og her tegner det seg ikke noe tydelig mønster. Eksempelvis oppgir tre av respondentene at de flyttet grunnet samlivsbrudd eller samboerskap, og tre svarer at de ønsket større leilighet og/eller bolig med tilgang på heis. Også for utflytterne er det ofte flere grunner én og samme person/familie oppgir. Dette kan innebære at om man gjennom for eksempel Groruddalssatsingen reduserer trafikkstøyen lokalt på Furuset, så er det ikke gitt at Morten og hans familie blir boende. For de flyttet også fordi de ville bo enda nærmere slektninger, de ville ha et «bedre skoletilbud» og med andre nærmiljøkvaliteter. Kort sagt kan det ofte slik at flyttehistoriene til enkeltpersoner eller familier ikke kan reduseres til én ting, faktor eller ett motiv. Vi har som nevnt sett det samme fra en rekke andre analyser vi har gjort av flyttefortellinger i Oslo og Akershus.

Eiendomsmegleren forteller at de fleste som flytter av deres kunder, flytter for å bo i en større bolig – enten en større leilighet eller til enebolig. Han forteller at økonomi også er en av årsakene til at folk velger å flytte fra Furuset, enten fordi de ikke har råd til å bli boende, eller fordi de har fått bedre råd. Eksempelvis har noen av beboerne i Granstangen borettslag måttet flytte på grunn av økt husleie etter oppussing av fasadene på blokkene. Disse flytter gjerne mot Romsås og Oslo sør, på Holmlia og i områdene rundt, eller ut av Oslo på eksempelvis Løvenstad eller andre områder rundt Oslo.

En annen gruppe som flytter fra Furuset er de som derimot har fått bedre økonomi og kan avansere på boligmarkedet, og som dessuten ønsker å bo et annet sted. De ønsker eksempelvis å bo innenfor bomringen eller å flytte ut av byen for å kjøpe seg noe større. Mange av de som selger boligen sin og flytter fra Furuset, flytter mot Lørenskog. De flytter typisk mot Lørenskog på grunn av rimeligere priser på boligene her enn eksempelvis i Lillestrøm. Dessuten flytter veldig mange av de husholdningene med majoritetsbakgrunn som flytter når barna når skolealder mot

Romerike eller eventuelt tilbake til der de selv vokste opp andre steder i landet (intervju eiendomsmegler, 17. juli 2019).

Push- og pullfaktorer

I flytteforskningen snakker man ofte om «push» og «pull» faktorer (f.eks. South & Crowder, 1997), og det ser vi også her. Relativt høye boligpriser i sentrum kan så sies å være en slik «dytte-» eller «skyvfaktor» ut av den sentrale byen, mens rimelige boliger og mer uteareal kan sies å være blant det som trekker folk til nettopp Furuset. Man flytter ikke bare fra noe, men også til noe. Ellers er det interessant at i en studie av blant annet utflyttere fra indre by i Oslo, så fant Barlindhaug med flere (2018) at

Personer som har oppgitt at pris per kvadratmeter er et svært viktig forhold ved boligen som de flyttet til, har en høyere sannsynlighet for å flytte til ytre by øst, framfor ytre by vest. Det er også ulike preferanser for type uteareal i ytre by øst og vest. Personer som har oppgitt at det er svært viktig at boligen har eget privat uteareal, har en høyere sannsynlighet for å flytte til ytre by vest enn øst, mens personer som har oppgitt at det er ganske eller svært viktig at boligen har et felles uteareal med naboer, har en høyere sannsynlighet for å flytte til ytre by øst (Barlindhaug et al., 2018, s. 121).¹⁷

Igjen må det understrekes at det ikke kun er slik materielle aspekter som må hensyntas i en diskusjon av flytting. Vi gjentar og utbroderer dette poenget nettopp fordi det er langt mer utfordrende for en områdepolitikk direkte å påvirke sosiale og kulturelle faktorer enn de fysiske (se også B. Andersen, 2001, 2008; Van Assche, Haesevoets, & Roets, 2019). Ønsker man å påvirke flyttestrømmene eller -beslutningene, kan det være hensiktsmessig å reflektere litt rundt handlingsrommet her. Man kan legge til rette for mer grønt, større boliger og redusere støy fra trafikken, men hvor enkelt er det å forandre på de sosiale og kulturelle betingelsene eller preferansene? Eller, i hvilken grad kan man påvirke det som gjør at barnefamilier vurderer de lokale skolene som mindre attraktive? Ifølge Van Assche med kollegaer (2019), betyr de dimensjonene som er mest utfordrende for myndighetene å endre (som «nabolagsnormer»), mye, ja, kanskje mest, for om folk ønsker å bli boende eller flytte ut fra et nabolag.

Gjennom flere studier er det altså vist til hvordan bostedsvalget kan sies å ha sosiale og kulturelle dimensjoner (B. Andersen, 2001, 2014; B. Andersen et al., 2017). I et pågående prosjekt fra Oslo, om startlånmottakeres flyttemotiver (Berge, Johannessen, Andersen, & Brattbakk, 2019), intervjuet vi personene om valg av nabolag (selvfølgelig var pris viktig). Her synes det som om det er få av våre informanter som kunne tenke seg å bo på vestkanten. Noen av grunnene til at man søkte seg mot øst (selv blant de som ikke motsatte seg en bolig vest i byen), er at de bodde øst i Oslo før de fikk startlån, og/eller at de har slekt og venner i de østlige områdene (ikke nødvendigvis i samme bydel der man selv har kjøpt); og/eller at ens sosiale liv, kulturelle røtter er i øst og vest er dermed uønsket og/eller ukjent. Noen var også drøftende i vurderingen, noe som peker mot hvordan dybdeintervjuer eller samtaledata har sine fordeler om en vil forstå bostedspreferanser: «Jeg tror aldri jeg kunne funnet på å flytte til vestkanten» fortalte en av våre informanter bosatt i ytre øst. Da vi spør om hvorfor, sier hun; «nei, jeg hører kanskje ikke hjemme der.» Hun sier videre at det bor mange hyggelige mennesker der, på vestkanten. Hun har selv bodd [flere steder i de mer sentrumsnære delene av Oslo vest] og trivdes der og synes Majorstuen er hyggelig, «jeg kunne sikkert bodd der, men jeg har ikke noen drøm om å bo der» (intervju med startlåner, 25.10.18).

Begrunnelser for flytting

Selv om mange oslobeboere har det økonomiske handlingsrommet til å velge annerledes, så er det mange andre faktorer enn pris og fysiske kvaliteter som gjør at individer og familier ender opp

¹⁷ Det hører med til dette bildet at småhus i større grad dominerer boligtilbudet i ytre by vest, mens det er flere leiligheter (og dermed også mer av «felles uteareal») i ytre by øst. Dette kan kanskje delforklare at man retrospektivt oppgir slike ulike preferanser.

med å handle i tråd med flyttestrømmene som skaper den delte byen (B. Andersen, 2014; Jørn Ljunggren, 2017). Mange av faktorene (alt fra stedslukter til elevsammensetningen på barneskolene), kan være utfordrende å påvirke eller endre gjennom byplanlegging, områdeløft eller andre politiske strategier. Det at for eksempel mange med minoritetsbakgrunn gjennom årene har bosatt seg på Furuset, kan dermed påvirke ikke-minoriteters forståelse og vurdering av Furuset som bosted (T. H. Eriksen, 2019).

Andersen (2014, s. 31-32) viser til hvordan en majoritetsnorsk familie flyttet ut fra Bydel Alna fordi stedet endret seg gjennom nettopp befolkningsendringer. Disse endringene medførte at familien, ifølge kvinnen/moren, ikke lenger følte seg «emosjonelt eller fysisk hjemme» i dette området hvor hun hadde vokst opp. Nå var de særlig bekymret for sine barns skolegang og det de oppfattet som en splittelse mellom områdets «norske» og «ikke-norske» unge. Dermed var det ikke et egnet oppvekststed.

Eiendomsmegleren vi intervjuet erfarer at Furuset er mindre attraktivt som bosted for personer som har vokst opp andre steder i Oslo enn i områdene rundt Furuset. Han forklarer dette med at Furuset har et dårlig omdømme på grunn av at det er en høy andel personer med innvandrerbakgrunn som bor i området. På grunn av dette har Furuset fått et «ghetto-stempel» som er med på å bidra til at boligene på Furuset har et kunstig lavt prisnivå. Dessuten er det noen områder som har et dårligere rykte enn andre internt på Furuset, særlig Granstangen, noe som også blir begrunnet med at andelen av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er høy her. Likevel hevder megleren at dette området er på vei opp i popularitet og rykte etter at fasadene i borettslagene har blitt pusset opp de siste årene.

Også for de som velger å bli boende kan det sosiale/kulturelle være en «trekk- eller dra-inn-faktor», som den unge mannen med minoritetsbakgrunn som har vokst opp på Furuset vi møtte en dag på Fubiak. Som ung voksen og i jobb, hadde han valgt å bli boende hjemme med sine foreldre. Dette «fordi jeg er yngst, så jeg må ta meg av dem.» I en diskusjon av segregasjonsmekanismer i Oslo, hevder Andersen (2014) at nettopp spenningen mellom tilhørighet og fremmedgjøring kan delforklare hvorfor et segregert bylandskap reproduseres i hovedstaden (se f.eks. Wessel, 2015, 2017). For noen av tilbakeflytterne er det delvis et spørsmål om pris. Andre igjen, kunne hatt råd til å kjøpe i et område som kunne brutt med boligkjøpermønsteret i en sosioøkonomisk og etnisk segregert by (se Jørn Ljunggren & Andersen, 2017; Magnusson Turner & Wessel, 2013) – dette gjelder også de mer velstående bosatt i vest som teoretisk kunne flyttet østover (Roaas, 2016), men personlige, sosiale, kulturelle og materielle betingelser eller preferanser styrte dem mot steder de kjente seg hjemme i (B. Andersen, 2014, s. 9-13), og samtidig bort fra områder ansett som uaktuelle (B. Andersen, 2014, f.eks. s. 31, 58, 118; H. S. Andersen, 2017; se også Andersson, Brattbakk, & Vaattovaara, 2017; Bråmås, 2006).

I den relativt nye studien om barnefamiliers flyttemotiver (Barlindhaug et al., 2018), ble ikke surveyrespondentene spurt om de vurderte andre (konkrete) nabolag, men fra andre Oslo-baserte studier får vi en indikasjon på at de som har bosatt seg på vestkanten sjelden vurderte et nabolag i øst, og omvendt (B. Andersen, 2014). Assosiasjonene noen av vestkantinformantene til Roaas hadde om Groruddalen, er ikke unike, som i dette eksemplet:

Dårlig rykte, Arbeiderpartibastion. Rykte for å være sosialt ja ... integreringen som de driver og snakker om da. Med stor innvandrerprosent, ikke vestlig innvandrerprosent. Industrialisert blokkbebyggelse, drabantby. Ikke der vi helst har lyst til å bo hvis vi kan bo en plass med hage. Sånn hardt og brutalt (informant, sitert i Roaas, 2016, s. 70).

Det er som påpekt, ulike grunner til at man ser ut til å styre unna visse deler av byen, men noe som i denne sammenheng er nyttig å trekke frem, er det å unngå eller flytte ut av områder der man vurderer beboersammensetningen som uønsket. En rekke internasjonale studier (H. S. Andersen, 2017; Bråmås, 2006; Galster, 1990; Ibraimovic & Masiero, 2014; Wurdock, 1981), viser

til fenomener som «hvit flukt» og/eller «hvit unngåelse», som er blitt studert på ulike måter. Nylig fant for eksempel en studie fra Skottland at

the most consistent increase in the propensity of owners with white British names to sell was associated with in-moving purchasers that had names of Pakistani origin. This may indicate negative attitudes to this – primarily Muslim – ethnic group (Easton & Pryce, 2019, s. 12-13).

Mens Nordvik og Magnusson Turner (2014) ikke finner en sterk tendens til at utflytting av «innfødte norske» er påvirket av størrelsen på «innvandrerbefolkningen» i oslonabolag, finner en nyere studie at majoritetsnorske barnefamilier tenderer til å flytte fra nabolag med relativt mange etniske minoriteter (Wessel & Nordvik, 2019):

Our analysis of native stability in mixed neighbourhoods documents the significance of parenthood: native parents and parents-to-be display a heightened sensitivity to concentration of ethnic minorities (...) What we found was a split pattern, depending on the age of the youngest child. Parents of young children (under six years of age) were more stable than others as long as the minority share was below 25–30 prosent. Above this level, the propensity to leave the neighbourhood increased successively, with significant changes for every 10 prosent increase in minority share. The more established category of parents, called BB-parents, had a lower level of out-mobility at low to medium levels of ethnic concentration, but this feature vanished when the share of minorities exceeded 50 prosent. Future parents were more mobile than others across the whole range of neighbourhoods, from low to high levels of ethnic concentration (...) Unlike these results, non-natives responded primarily to deprivation in the neighbourhood, and not to the balance between natives and non-natives (Wessel & Nordvik, 2019, s. 899-900).

Basert på en kvantitativt-orientert Oslo-studie, har Sundell (2008) tidligere dessuten funnet at «norske husholdninger har klart høyere fraflytting fra skolekretser med høye minoritetsandeler enn ikke-vestlige husholdninger» (Sundell, 2008, s. 91-92). Hun observerte videre at «norske barnefamilier responderer på den økende minoritetsandelen i skolekretsen og at dette har blitt et sentralt flyttemotiv for barnefamilier i Oslo» (Sundell, 2008, s. 92), noe vi også finner i spørreundersøkelser og intervjuer om flyttebegrunnelser i lignende områder, det vil si i bydeler/nabolag der skolene har relativt høye minoritetsandeler (B. Andersen, 2014; B. Andersen, Brattbakk, Dalseide, Mæhle, & Ruud, 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018). Vi vil komme tilbake til dette temaet når vi ser nærmere på utflytterne fra Furuset under.

Tilbake til den mer generelle diskusjonen om flytting som en sosial og kulturell prosess, er det nødvendigvis ikke slik at tilflytterstedet er der man selv vokste opp (Røe og Sæter 2015, s. 158). Det kan være et område som ligner på noe en er vant til. Da har man ikke personlige røtter der, men nabolaget *minner* om steder man har trivdes. For steder er også sanselige, med andre ord, så blir steder skapt gjennom sansene eller man kan søke seg mot hva man forestiller seg er det ideelle eller et passende bosted, og da kan alt fra egne erfaringer med mindre passende boligområder til møter med overbevisende markedsføringsstrategier påvirke bolig- og nabolagskjøpet (B. Andersen, 2001; Skrede & Andersen, 2019). Man må altså ikke ha kjent området godt på kroppen før man flytter dit, men boligannonser, venners beskrivelser, arkitekturen og/eller nabolagets sosiale profil oppleves betryggende (B. Andersen, 2001, 2014). Bostedsvalg kan med fordel ses på som en søken etter komfort, og boligkjøp er (oftest) også en investering i et nabolag, en investering som er økonomisk, sosial og emosjonell (B. Andersen, 2001; B. Andersen et al., 2017).

3.2.3 Markedsføring av boliger på Furuset

I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan boliger på Furuset blir markedsført ved å først presentere et lokalt eiendomsmeglerkontors erfaringer med dette, deretter se på boligannonser som ligger ute på nett. Tidligere har vi sett at eiendomsmeglere bevisst har markedsført boliger noe ulikt etter hvilke nabolag de ligger i og dermed hva slags kjøpegruppe de forestiller seg som mest aktuell kunde (B. Andersen, 2014, s. 149). Vi har derfor også sett nærmere på annonser fra et boligområde på andre siden av byen for å se om de to selges med ulike virkemidler.

Eiendomsmegleren forteller at de markedsfører de ulike leilighetene på Furuset forskjellig, eksempelvis legger de vekt på at Furuset er barnevennlig når de har en 4-roms leilighet til salgs, men derimot ikke når de har en 1-roms leilighet til salgs. Men generelt spiller de mye på at Furuset er et stille og rolig område, at det er sentralt og har kort vei til ting. Ved salg av leiligheter på Ellingsrud legger de vekt på nærhet til marka, på Høybråten spiller de inn idrettslaget og fasilitetene de har der, hvorimot de spiller inn Verdensparken ved salg av leiligheter på Furuset (intervju eiendomsmegler, 17. juli 2019).

Det kommer mellom fem og 15 på visningene deres på Furuset. De aller fleste boligene på Furuset er lette å selge, ifølge megleren. På visninger er folk stort sett opptatte av boligens kvaliteter, fordi de fleste kjenner området. De som kommer på visning som ikke kjenner Furuset like godt, spør eiendomsmeglerne om naboene, hvordan det er å bo på Furuset, hvordan nærmiljøet og skolene er. Meglerne opplever at personer med majoritetsbakgrunn er mer opptatte av hvem som bor på Furuset enn det personer med minoritetsbakgrunn er.

Hvordan blir Furusetområde markedsført i boligannonser¹⁸, sammenlignet med markedsføringen av boliger på Røa i bydel Vestre Aker? Tidligere studier har vist at boligannonser for boliger i nabolag med noe ulik sosial profil markedsføres forskjellig selv om de er geografisk nære (B. Andersen, 2014; Brattbakk et al., 2017; Huse, 2014; også Mæhle, 2019), og nå ser vi på nabolag relativt langt unna hverandre i geografisk forstand.

En 3-roms andelsleilighet i Granstangen på 54 m² primærrom har en prisantydning på 2 750 000 kr. Denne markedsføres av Proaktiv Eiendom som en familievennlig leilighet i «hyggelige omgivelser på Furuset.» Annonsen beskriver området slik:

Leiligheten har en bra, barnevennlig beliggenhet med gangavstand til det meste du måtte trenge av barnehage, skole og butikker i nærområdet. Dette er stedet for deg som ønsker å bo sentralt i hovedstaden, men fortsatt ha en unik mulighet for å nyte marka og alt naturen har å tilby.¹⁹

I boligannonsen til en 3(4)-roms andelsleilighet i Micheletveien på 80 m² primærrom og med en prisantydning på 2 850 000 kr., understreker Eie Eiendomsmegling boligens sentrale beliggenhet og valuta for pengene:

Dette er en meget attraktiv leilighet i populære Østausa borettslag - kun 19 minutter med t-banen til Oslo sentrum. Leiligheten har en rolig og skjermet beliggenhet i grønne omgivelser, tilbaketrukket fra vei og biltrafikk, samtidig som den har umiddelbar nærhet til kollektiv transport med buss og t-bane samt det meste innen daglige fasiliteter og servicetilbud. Her får du en stor leilighet til prisen av det du må betale for ett kott i sentrum!²⁰

En 2-roms OBOS terrasseleilighet i Maria Dehlis vei blir markedsført som liggende i en «skjermet og fin beliggenhet i grønne omgivelser» samt at den er nær buss og T-bane.²¹ Denne 67 m² store leiligheten har en prisantydning på 2 800 000 kr. En annen andelsleilighet som også ligger i Maria Dehlis vei, har 3 rom og 70 m² primærrom og ligger ute til en prisantydning på 3 200 000 kr. Eiendomsmegler 1 beskriver denne som:

beliggende i et barnevennlig område med fine uteområder for lek og aktivitet. Det er gangavstand til Haugenstua togstasjon, herfra tar det 14 min til Oslo S og 15 min til Lillestrøm. Skoler og barnehager ligger kun noen få hundre meter fra leiligheten. (...) Det er flotte turstier i området og et bredt tilbud med aktiviteter og idrettstilbud for barn og unge.²²

¹⁸ September 2019

¹⁹ <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=157134010>

²⁰ <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=144029585>

²¹ <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=157558242>

²² <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=156934014>

Som vi kan se, sentrerer markedsføringen av boligene på Furuset seg i stor grad rundt de samme kvalitetene med området: rolige og grønne omgivelser, kort avstand til Oslo sentrum med et godt kollektivtransporttilbud og gode priser på leilighetene.

Ser vi på leiligheter som ligger ute til salgs på Røa, finner vi mye av det samme mønsteret i beskrivelsene av områdets kvaliteter. En av leilighetene er en 2-roms selveierleilighet med 54 m² primærrom i Nordengveien (på Røa) med en prisantydning på 4 000 000 kr. DnB Eiendom skriver i annonsen at boligen er:

beliggende i et attraktivt, sentralt og veletablert område på Røa. Her har du nærhet til det meste du trenger i hverdagen. Det er kort avstand til skoler, barnehager, offentlig kommunikasjon, flotte friluftsområder og et rikt utvalg av fasiliteter og servicetilbud.²³

En annen 2-roms selveierleilighet i Aslakveien på 42 m² og prisantydning på 3 400 000 kr. er av Eie Eiendom markedsført som nær marka, butikker og kollektivtransport. De skriver at boligen befinner seg i et attraktivt boligområde på Røa, og at «herfra har man kort vei til Røa sentrum med gode kollektivtilbud, inkludert flybuss, butikker og servicetilbud m.m. I tillegg har man flotte turmuligheter rett utenfor døren.»²⁴

En 3-roms selveier på 71 m² i Tore Hals Mejdells vei har en prisantydning på 5 490 000 kr. Privatmegleren Scenario skriver at «beliggenheten er tilbaketrukket og meget sentral, få minutters gange fra matbutikker og Røa T-banestasjon.»²⁵ Også annonsen til en 4-roms andelsleilighet på 85 m² med oppussingsbehov i Landingsveien på Røa/Hovseter til 4 500 000 kr. understreker områdets sentrale beliggenhet:

Borettslaget er bilfritt og meget barnevennlig, med store grønne fellesområder, parsellhage, trimrom, utleierom og flotte lekeplasser. Beliggenheten er nydelig, med kort gangavstand til skoler, barnehage, butikk, T-bane og turområder.²⁶

Vi ser at annonsene til boliger til salgs på Furuset og Røa i stor grad ligner hverandre med tanke på hvilke kvaliteter med området de trekker frem. De legger vekt på rolige og grønne omgivelser som er barnevennlige og at det er gode turmuligheter i området. Til gjengjeld ser vi at annonsene til Røa-leilighetene i mindre grad trekker frem nærheten til Oslo sentrum enn annonsene til Furuset-leilighetene. Samtidig blir prisen på leilighetene på Furuset understreket i markedsføringen av disse, som ved et par anledninger understreker at du får «mer for pengene» på Furuset enn andre steder, noe vi ikke finner i markedsføringen av boliger på Røa. Bortsett fra de relativt lave boligprisene på Furuset, så er det altså lite som peker mot at selve innretningen på annonseinholdet her bidrar til å styre ulike grupper i de to retningene i bylandskapet. Med andre ord støtter ikke våre analyser av disse annonsene våre tidligere antagelser om at boligannonser gjennom mer «klassede» ord eller andre subtile virkemidler kan bidra til selektiv flytting.

3.2.4 Oslo – en segregert by

I siste delen om flytting vil vi knytte de lokale flytteprosessene (mikroperspektiv) til et makroperspektiv og segregasjonen vi finner i Oslo. Segregerte prosesser i byen som helhet er et resultat av hva som samlet sett skjer innad og mellom byenes mange nabolag og enkeltindividers flyttinger. I IMDi's rapport om «Tverrsektorielt samarbeid i områdesatsing» vises det til at områdesatsinger er et velferdspolitisk virkemiddel som blant annet er nødvendig gitt *boligsegregasjon*, særlig når dette også faller sammen med bokonsentrasjoner av vanskeligstilte grupper eller romlige konsentrasjoner/opphopninger av levekårsutfordringer (se spesielt IMDi, 2014, s. 7, 12. 38ff.). Her sies det også at områdesatsinger potensielt kan bidra til at «beboere som [da etter hvert blir] mer ressurssterke, ikke nødvendigvis velger å flytte» (IMDi, 2014, s. 42,

23 <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=156917155>

24 <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=157076201>

25 <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=157190591>

26 <https://www.finn.no/realstate/homes/ad.html?finnkode=155591505>

vår oversettelse) – fra områder som Furuset. Men, hvordan arter egentlig segregasjonen seg i Oslo?

Både boligtilbud og -priser varierer innad i Oslo. Selv om vi ikke skal dvele ved dette her, så begrenser eller strukturerer dette (boligtilbud og priser) individenes valg. For det første, blir prisene satt i et marked, eller flere interne oslomarkeder (Turner & Wessel, 2019), der ikke bare «beliggenhet», men også faktorer som et områdes rykte (Brattbakk & Hansen, 2004) og befolkningssammensetning påvirker prisene (Nordvik, Osland, Thorsen, & Thorsen, 2019). Over viste vi til at startlåsmottagere gjerne vil bo på østkanten, men det er grunner til å anta at den store andelen i denne kategorien som har flyttet til Furuset, henger sammen med at det er relativt rimelige boliger her (data fra Velferdsetaten i Oslo kommune, jf. Berge et al., 2019). For det andre, hva som bygges i ulike deler av byen vil variere blant annet ut fra hvilke kjøpegrupper boligbyggerne ser for seg som potensielle kundegrupper (B. Andersen & Skrede, 2017b). For det tredje er det ikke tilfeldig hvor kommunen har kommunale boliger (B. Andersen, 2014), og selv om myndighetene opprinnelig ønsket rimelige utleieboliger i Fjordbyen, var ikke dette noe de evnet å realisere i praksis (B. Andersen & Røe, 2017a, 2017c).

Som tidligere vist, har offentlige myndigheter og private utbyggere ulike roller, muligheter og interesser i et område som Furuset – i tillegg spiller andre aktører som eiendomsmeglere, media og «vanlige folk» også en rolle på denne scenen (B. Andersen, 2014; B. Andersen & Skrede, 2017b; se også Passell, 2013, s. 10). En god forståelse av dette er viktig om man vil forstå flytteprosessene, og særlig om en skulle ønske å påvirke befolkningssammensetningen på et område som Furuset om man for eksempel vil nå kommunens egne mål:

Oslos nabolag skal være stabile bomiljøer med plass til alle, uavhengig av livssituasjon. Det er viktig å sikre gode oppvekstvilkår, med variert boligtilbud, blandet befolkningssammensetning og gode og varierte uteoppholdsareal (Oslo kommune, 2018, s. 47, vår understreking).

Vi skal bekjempe fattigdom og ulikhet gjennom bedre inkludering i arbeidslivet, tidligere innsats overfor barn og unge og en byutvikling som bidrar til større sosial balanse på tvers av byen (Oslo kommune, 2018, s. 24, vår understreking).

Forsøk på å nå de beslektede målene om «sosial balanse», som til tider opptreter som et synonym for «sosial bærekraft» og «blandet befolkningssammensetning», kan utfordres av folks preferanser. Et segregert bylandskap i Oslo kan delvis forklares med at mange ikke vil bo i områder med «for mye» mangfold (hvor "terskelen" går, vil variere, se Wessel & Nordvik, 2019, og ref. til denne under), snarere vil man da heller bo i nabolag dere flere er «like» en selv (B. Andersen, 2014). Dette ser vi altså også tegn til på Furuset.

I vårt pågående forskningsprosjekt *Invisible Infrastructures* i Bydel Gamle Oslo, ser vi at både tiltak som settes i verk for å styrke lokal «stedsidentitet» i områdeløftet på Tøyen kan bidra til å skyve folk ut, og at sosiale eller materielle fenomener som et områdeløft vanskelig kan «korrigere» (i hvert fall på kort sikt), gjør beboere usikre på Tøyen som bo- og oppvekststed. Flere har vist at segregasjonen i Oslo ikke synes å avta (se f.eks. Wessel, 2017), snarere tvert imot. Og bildet av Oslo som en «delt by», i hovedsak delt mellom den utvidete vestkanten (inkludert Nordstrand) og østkanten fanger godt opp de sosiale ulikhetenes geografi (B. Andersen, 2014, 2019a; Jørn Ljunggren & Andersen, 2017).

I en annen studie, viser Nordvik med flere (2019) at stort ser oslofolk ut til å foretrekke nabolag med høy konsentrasjon av «innfødte», mange innvandrere fra vestlige land, og en mangfoldig, men «tynn» representasjon av personer med andre landbakgrunner. Videre dokumenterer Wessel (2017)

store endringer i Oslos etniske landskap. Innbyggere med norsk bakgrunn har i løpet av 35-40 år økt sin representasjon i Oslo vest, parallelt med at innvandrere og etterkommere har økt representasjonen i øst. Denne utviklingen skyldes delvis at sammensetningen av grupper har endret seg, og delvis at store grupper har forflyttet seg østover på 1970-, 80- og 90-tallet (...)

Gruppene med høyest gjennomsnittsalder og lengst botid i Norge har gjennomgående meget lav representasjon i Oslo vest. Enkelte minoriteter hadde faktisk flere innbyggere i vest i 1991 enn i 2011, målt i absolutte tall (Wessel, 2017, s. 101).

Norske studier av såkalte nabolagseffekter finner dessuten at beboersammensetningen i unges oppvekstmiljø har betydning for deres framtidige utdanning, arbeidsdeltakelse, inntekt og klasseposisjon (Brattbakk, 2014; Brattbakk & Wessel, 2012; Toft & Ljunggren, 2016). Studiene finner tydelige, men moderate effekter på barn og unges sosiale mobilitet.

Ro og uro

Som vi har sett gjennom flere spørreundersøkelser i indre og ytre øst (B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018; Brattbakk et al., 2017), inkludert på Furuset (jamfør over), og som flere også har observert, så er det mange majoritetsnorske som reagerer «emosjonelt» på nabolagsdemografien eller praksiser som knyttes til beboersammensetningen. Vi har derfor hevdet at mens vi gjennom studier av flere vestkantnabolag kan se en «ro» og en overbevisning om at området vil bestå/være stabilt, ser vi i en rekke østkantnabolag en uro.²⁷ Her må det understrekes at det er dokumentert utbredt trivsel i østkantens bomiljøer, og flere gir uttrykk for sterk nabolagspatriotisme og sier at der er her de vil bo, dette er deres sted – dette ser vi også tydelig på Furuset. Videre er områder som Furuset «hverdagssteder» der det lokale sosiale livet er preget av «banaliteter» som å gå på skole, jobb, hente i barnehagen, spille fotball, henge med venner, gå tur med hunden, lese aviser på Fubiak osv.²⁸

Om mange trives godt, er det likefullt mange som enten fremviser en uro for situasjonen nå, eller (og dette gjelder kanskje særlig de som sier de trives og ikke vil flytte) de har tenkt at de kan faktisk flytte om situasjonen skal endre seg. Dette gjelder særlig småbarnsforeldre som er opptatt av det sosiale miljøet barna vokser opp i (B. Andersen, 2014). Særlig for de som på tidspunktet for intervjuet/spørreundersøkelsen uttrykte denne «uroen», så er det en del som sier at de er bekymret for at man ikke lærer nok på den lokale skolen, men vel så fremtredende er bekymringer knyttet til de sosiale og kulturelle dimensjonene av naboskap/skolehverdagen (jamfør referansen til Alexander, 2013, over). En ikke liten utbredt følelse av sosialt/kulturelt utenforskap i eget nærmiljø ser i flere østkantnabolag, som denne Eriksen også beskrev fra Bydel Alna i Groruddalen:

Anthropologists report that 'many majority Norwegians [residing in an eastern suburban neighbourhood] feel alienated by the increasing dominance of especially Muslim immigrants' (sitert i B. Andersen, 2019a, s. 3; T. H. Eriksen, 2019, s. 172).

Selv om forskere synes å se få tegn til omfattende uro er det altså en annen form for uro knyttet til de sosiale, kulturelle og demografiske dimensjonene ved nabolagene og skolene – noe vi også har funnet på Furuset (B. Andersen, 2014; B. Andersen et al., 2017; B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018). Skoleforskere har vist at det ikke «er noen indikasjon på at skolesegregasjon påvirker skoleresultater» (Fekjær and Birkelund, 2007, omtalt i Wessel & Nordvik, 2019, s. 901), men på tross av Wessel og Nordviks antydning om at det er lite «rasjonelt» å unngå visse skoler basert på elevsammensetningen, kan det likefullt være sosialt og kulturelt «rasjonelt» for en del foresatte.

27 Vi har belyst dette i flere vitenskapelige studier og ulike rapporter (B. Andersen, 2014; B. Andersen et al., 2017; B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018; B. Andersen et al., 2015; B. Andersen & Skrede, 2017b; Brattbakk et al., 2017).

28 Her følger noen relevante studier (Alghasi et al., 2012; B. Andersen, 2012, 2014, 2019a; B. Andersen & Biseth, 2013; B. Andersen et al., 2017; B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018; Brattbakk et al., 2017; Brattbakk et al., 2015).

3.3 Oppsummering

Befolkning og levekår

Vi har hatt en hypotese om at lave boligpriser på Furuset vil føre til høy innflytting av personer med annen landbakgrunn enn Norge, som i gjennomsnitt er antatt å ha lavere utdanning og inntekt, mens dem som flytter ut av Furuset i større grad er personer med landbakgrunn fra Norge, som i gjennomsnitt er antatt å ha høyere utdanning og inntekt. Vi har i disse analysene ikke hatt anledning til å koble data på individnivå for å studere om det er hold («kausalt» forhold) i disse hypotesene. Vi mener likevel at våre aggregerte analyser har gitt grunnlag som støtter vår hypotese:

- Vi har sett at Furuset på Østkanten i Oslo scorer dårligst på de fleste demografi, leveår og arbeidslivsvariablene vi har hatt tilgang til.
- Analysene har også vist at Furuset har en befolkning fordelt etter både norsk og annen landbakgrunn som har lavere utdanning enn tilsvarende grupper i Alna bydel, Oslo i alt og delbydel Slemdal.
- På Furuset er det blant personer med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU som særlig har høy andel med kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning sammenliknet med personer med norsk landbakgrunn (45 prosent vs 32 prosent).
- I 2017 var andel husholdninger med lav inntekt på Furuset i snitt 25 prosent, og for ikke-vestlige hushold var dette tallet 33,6 prosent.
- På Furuset er det tydelig en negativ nettoinnflytting av personer med norsk landbakgrunn i *alle* årene fra 2008 til 2018, mens alle de andre landbakgrunnsgruppene i all hovedsak har hatt positiv nettoinnflyttingsrater. Høyest var nettoinnflyttingen fra Østeuropeiske EU land.
- På Slemdal har alle landgruppene som har bakgrunn utenfor Norge mye høyere utdanning enn på Furuset. Vi har grunn til å tro at de høye boligprisene på Slemdal tiltrekker innflyttere med annen landbakgrunn enn Norge med høyere utdanning og inntekt enn tilsvarende grupper på Furuset.

Flyttehistorier

Kapitlet har også vist at flyttehistoriene til enkeltpersoner eller familier ikke kan reduseres til én ting, faktor eller ett motiv. Man kan for eksempel flytte til Furuset både fordi det er relativt «billig» og fordi det er kort vei til jobben. For mange er også kollektivtilbudet og de grønne områdene attraktive kvaliteter ved stedet. Ser man på de som flytter fra Furuset, kan en utflytter eksempelvis vise til oppvekstvilkår og det at man ønsker seg en større bolig. Det som svarene fra vår survey likevel peker på, er at flere foreldre, både med minoritets- og majoritetsbakgrunn, er bekymret for deres barns skolegang på Furuset. Andelen minoritetsspråklige elever er høy, og flere av elevene har ikke gått i barnehage. Usikkerhet knyttet til kvaliteten på undervisningen er derfor et viktig flyttemotiv for noen.

Vi har også vist at Oslo er en segregert by, også med tanke på «etnisitet». Analysene av flyttestrømmene inn- og ut av Furuset, viste at det har vært en jevn netto utflytting av personer med «norsk landbakgrunn» gjennom mange år, mens det har vært en netto tilflytting av personer med en annen landbakgrunn, slik at en stadig større andel av befolkning nå har «minoritetsbakgrunn» på Furuset, særlig sammenlignet med situasjonen på 1980-tallet. Om vi for eksempel ser tilbake til 1988, da Oslo hadde en annen bydelsinndeling, var det i den daværende bydelen Furuset, rundt 12 prosent av befolkningen som var registrert som «innvandrere» av SSB, i 1993, var andelen rundt 17 prosent (Blom, 1995, s. 21). Hopper vi så frem i tid, da den nåværende bydelsinndelingen også var gjeldende, kan SSB fortelle at

antall personer med innvandrerbakgrunn i Furuset økte fra 4 436 personer i 2005 til 7 025 personer i 2017, en økning på 58 prosent. Samtidig med dette skjedde det en nedgang i antall personer uten innvandrerbakgrunn, fra 4 396 personer i 2005 til 3 113 personer i 2007, en reduksjon på 29,2 prosent (Kornstad, Skjerpen, & Stambøl, 2018, s. 85).

Ifølge Oslo kommunes statistikkbank, hadde befolkningssammensetningen på Furuset ved inngangen til 2019 følgende profil (absolutte tall): 2 951 «Norge»; 792 «EU/EØS mv.»; 6 348 «Asia, Afrika mv.». For Bydel Alna, var det en overvekt (i absolutt forstand) av personer med en annen landbakgrunn (26 723) enn Norge (22 734).

Slike tall gir oss en kontekstforståelse når vi her har sett nærmere på til- og fraflyttingshistorier og lokal stedstilhørighet. Selv om det langt fra er alle som viser (endringer i) den lokale befolkningsprofilen, er det likevel avgjørende for mange beboeres følelse av tilhørighet. Og det tyder også på at befolkningssammensetningen (eller endringer i denne) påvirker hvem som flytter fra og til området.

4 Stedsbruk - nabolaget som sosialt rom

I dette kapitlet kommer vi nærmere inn på hvordan Furuset som sted brukes og av hvem. Som vi vet består Furuset av mange nabolag, nærmiljøer og uteområder, samtidig som Furuset har et senterområde som de aller fleste beboerne bruker mer eller mindre daglig enten de bare skal ta T-banen eller bussen, de skal handle, treffe kjente på et av møtestedene eller de har et ærend hos et av bydelens tjenestetilbud. Vi har først og fremst satt søkelyset på de store møtestedene – de stedene som har gitt Furuset et «løft» og som har blitt kjent også utenfor bydelens grenser, nemlig Verdensparken og Fubiak.

I neste kapittel ser vi på nærmiljø og nabolag med en annen innfallsvinkel, nemlig der vi spør om hva som kan bli bedre. I den sammenhengen får vi også kunnskap om bruk av andre møtesteder på Furuset, som for eksempel senteret og senterområdet.

4.1 Bruk av Verdensparken

Verdensparken er en av fire store bydelsparker som ble bygget i forbindelse med Groruddalssatsningen 2010-2016. Parken ble bygget på et område nord for Furuset senter og T-banestasjon der det tidligere var en stor, tom plen. Den åpnet i 2013 og stod helt ferdig i 2016. Målet var at parken skulle bli «en sosial arena for ulike aktiviteter og arrangementer som bidrar til økt trivsel og tverrkulturell forståelse» (Husbankens prosjektkatalog for områdeløft). Det var også et ønske om at parken skulle bidra til å gi Furuset et bedre omdømme, gi en opplevelse av lokal stedsidentitet og økt tilhørighet. I Norske Landskapsarkitekters Landsforenings beskrivelse av prosjektet står det at «konseptet» for parken er mangfold og artsrikdom med fokus på møteplasser, opphold og fysisk aktivitet for alle aldre.

Verdensparken har syv ulike møteplasser som er plassert på ulike høyder rundt om i parken. På de forskjellige møteplassene kan en finne fasiliteter som benker, bord, griller, bålfat, lekeplass, bekk, urtehage, frukt- og bærhage, buldrevegg, et vann og et parkour-anlegg. Parkouranlegget har blitt til etter medvirkning med lokal ungdom, og er visstnok flittig brukt. Rundt om i parken er det satt opp lyskastere som lyser i forskjellige farger. I løpet av prosjektperioden har vi tatt flere turer til parken for å observere og snakke med folk. Vi har vært tilstede på solfylte og overskyete dager, både på dagtid og på kveldstid. Parken har ofte sett folketom ut når vi har ankommet. Vi har da kommet til møteplassen med frukttrær, urtehage og grillplass, fra stien mellom tomten til tidligere Gran skole og Gran barnehage nord for Furuset senter. Når vi kommer videre inn i parken, opp til parkour-området har vi imidlertid nesten alltid truffet på flere folk. Det har som regel enten vært ungdom som henger, familier som griller eller barn som leker. Vårt inntrykk er at parken aldri er helt full til tross for at det er sol og fint vær, slik parker i sentrum ofte er. Samtidig er den aldri helt tom. Det er alltid noen mennesker der. Søndager er den dagen det tilsynelatende er flest mennesker som bruker parken.

I denne delen vil vi først beskrive hvordan Verdensparken blir brukt og hvem som bruker den før vi diskuterer hvem som ikke bruker parken. Deretter vil vi se på hvilke kvaliteter informantene mener parken har, samt hva de synes fungerer mindre godt og hvilke ønsker de har til forbedringer. Avslutningsvis vil vi diskutere hvilken betydning verdensparken har for furusetbeboere med utgangspunkt i målsetningene for parken.

Gjennom observasjon, samtaler og tilbakemeldinger på survey har vi registrert tre måter Furusetbeboere og andre bruker parken: 1) som en sosial arena, 2) som et turområde og treningsområde og 3) som gangvei til et annet sted. Vi har valgt å systematisere den følgende teksten etter disse tre bruksmåtene.

4.1.1 Verdensparken som sosial arena

Et av målene som lå til grunn for oppussingen av Verdensparken var at den skulle være en sosial arena, altså et sted man er sammen med andre. De vi har sett bruke parken på en slik måte er

hovedsakelig ungdom og familier med små barn. Familiene vi møtte bruker parken til å grille og/eller leke med barna sine mens ungdommene beskrev den som et sted der de henger med venner og møter andre ungdommer.

En møteplass for ungdom

På en solfylt tirsdags ettermiddag i juli møtte vi tre jenter med minoritetsbakgrunn på 15 år. De hang rundt parkour-anlegget på møteplassen midt i parken. Alle tre jentene sa at de bor i borettslagene rundt parken og møtes ofte der for å «henge». De fortalte at de liker seg i parken når det er fint vær og de pleier å møte andre venner der også. På spørsmål om hvorfor de oppholdt seg ved parkour-anlegget svarte jentene at de liker å «bare henge» der. Alle tre understreket at de ikke driver med parkour. De var alle usikre på hvorfor de liker seg i den delen av parken og sa det var tilfeldig at de endte opp akkurat der denne dagen. Andre dager kan det hende at de henger på en av de andre møteplassene rundt om i parken. Videre fortalte jentene at de denne dagen hadde ringt og avtalt at de skulle møtes, men at de ofte kan gå til parken uten en konkret avtale for å møte andre venner. Da vi spurte dem om hva de synes kunne bli bedre svarte en «Jeg synes det er fint som det er», de to andre nikket bekreftende. En av de andre la til at hun føler seg trygg i parken selv om det er mørkt fordi det er lyskastere som lyser den opp i forskjellige farger, de to andre sa seg enig i dette.

Ved to andre anledninger møtte vi på ungdom som «hang» rundt parkour-området. En dag møtte vi en gjeng på fire gutter i 14-15 årsalderen med minoritetsbakgrunn. En annen dag en guttegjeng på fire i samme alder med majoritetsbakgrunn. Alle disse guttene oppga at de bodde i nærheten av parken. I likhet med de overnevnte jentene driver heller ingen av disse guttene med parkour, men liker å henge der.

En søndag sent i august møtte vi en gjeng på fem jenter som går i 8. og 9. klasse på Granstangen skole, alle med minoritetsbakgrunn. To sa at de bor i borettslagene rundt parken, de tre andre bor litt lenger unna. Jentene var ved en benk nord for parkour-anlegget der de hørte på musikk fra en av jentenes mobil og danset. Som de andre ungdommene vi pratet med sa jentene at de ofte drar til parken for å møte venner. Noen ganger ringer de hverandre først, andre ganger ikke. «Det er alltid noen ungdommer her» fortalte en. En annen peker ned på en ungdomsgjeng med både gutter og jenter som spiller ball-lek på Verdensplassen: «Vi kjenner for eksempel dem, de går på skolen vår». Vi spurte jentene hva de liker med parken. De svarte at de liker at den er stor og har mange forskjellige møteplasser. De liker også at de kan vasse i vannet på Verdensplassen eller i bekken. Før var det mer vann i bekken slik at de kunne bade, det er noe de savner. De savner også flere søppelkasser og vannstasjoner. Det er én vannstasjon i parken nå, men ifølge jentene varierer det fra dag til dag om den fungerer eller ikke. I likhet med de andre jentene la disse også vekt på at de føler seg trygge i parken når det er mørkt fordi det er åpent og blir lyst opp av lyskasterne rundt om i parken.

Ungdommene vi har nevnt til nå var Furusetbeboere og de fleste gikk på Granstangen skole. Vi møtte dem i parken på ettermiddagen på solfylte og varme dager. Vi møtte også en ungdomsgjeng på kveldstid. To jenter fra Furuset som satt på bordene ved urtehagene sammen med en gutt fra Hasle. Disse var mellom 16 og 18 år. De fortalte også at de hadde møttes i parken for å «henge». De to jentene bodde på Furuset og hadde invitert gutten som bodde på Hasle til å møte dem der. Det var første gang han var i parken. For disse ungdommene fungerte Verdensparken da som en møteplass de kunne invitere andre utenfra til.

Gjennom å snakke med ungdommer er vårt inntrykk at Verdensparken er en viktig sosial arena for ungdommer på Furuset. Det er et sted de kan være med andre ungdommer når det er fint vær, uten at de må reise langt. Oppsummert fortalte ungdommene oss at det de liker å gjøre i parken er å henge, spille kort, ha piknik, grille, «chille» og høre på musikk og danse.

Familier som griller

En annen gruppe vi observerte bruke parken som en sosial arena var familier som grillet sammen. De dagene det var fint vær var det ofte minst en familie som grillet. På det meste har vi sett tre forskjellige familier som grillet på samme dag. Dette var en tirsdags kveld i fellesferien. De tre familiene hadde alle minoritetsbakgrunn. De hadde plassert seg rundt Verdensplassen, i nærheten av lekeplassen. Mens de voksne grillet og pratet, lekte barna sammen på lekeplassen. En av familiene var en stor utvidet familie som oppga at de opprinnelig var fra Afghanistan. De var seks kvinner, tre menn og flere barn. Kvinnene hadde plassert seg på tepper på plenen mellom lekeplassen og Verdensplassen. Mennene grillet på medbrakt grill ved benken nord for parkour-anlegget. De forklarte oss at i Afghansk kultur er det mennene som griller og passer på barna, kvinnene spiser og slapper av. Det var også kulturelle grunner til at de hadde delt seg mellom kjønnene. Barna deres løp mellom mennene, kvinnene og lekeplassen. Storfamilien fortalte oss at de prøver å møtes for å grille sammen 3-4 ganger i året i forskjellige parker. De har blant annet møttes i Tøyenparken og en park på Lørenskog. Disse parkene ligger i nærheten av der noen av dem bor. Denne gangen ble det Verdensparken fordi et av parene bor på Høybråten, i en leilighet som ligger 10-15 min fra parken. Familien sa at de liker seg godt i parken fordi det er lite trafikk og mange aktiviteter for barna. I og med at det er lite trafikk trenger de ikke følge med hele tiden og får mulighet til å slappe av. Vi spurte hun som bor på Høybråten om hun bruker parken ofte. Hun svarte at hun drar dit noen ganger, men bruker uteområdet i borettslaget mer. Det er fordi det er i umiddelbar nærhet og hun kan bruke toalettet hjemme. Toalett er noe hun savner i Verdensparken, da hadde hun kanskje vært der oftere.

En av de andre familiene vi møtte denne dagen satt på andre siden av Verdensplassen. Det er et par med «asiatisk» opprinnelse. De forteller at de er der sammen med familiemedlemmer. De var tilsammen fem voksne personer. Ved siden av dem stod det en barnevogn. Paret har bodd på Furuset i fem år og sa at de trives godt. De oppga at de bruker Verdensparken mye og de synes området er spesielt fint om sommeren på grunn av grøntområdene. Mannen sa at de prøver å grille når han har fri fra jobb. I følge han kan det hende familien drar til parken for å grille to til tre ganger i uka når det er fint vær. Videre sa de at de er veldig fornøyde, og synes det var vanskelig å komme på noe som kan bli bedre i parken. I likhet med den andre familien brukte disse også medbrakt grill.

Verdensparken som leke- og møteplass for barn

Det var ofte barn i verdensparken de gangene vi var på befaring. Hovedsakelig var de rundt lekeplassen, men vi møtte også på foreldre med mindre barn som lekte på gresset andre steder i parken. Det var også noen barn som brukte apparatene ved parkour-området som lekeplass. For eksempel møtte vi en far med minoritetsbakgrunn som sammen med sine to sønner lekte på parkour-apparatene. Sønnene var mellom 10 og 13 år. Faren fortalte oss at de bor på Haugerud og var på Furuset for å besøke familie. Siden barna begynte å kjede seg, tok han de med ut i parken for å leke. Samme dag møtte vi en bestemor som hadde gått tur til Verdensparken fra Ellingsrud. Hele familien hadde «synlig majoritetsbakgrunn». Bestemoren fortalte oss at småbarnsfamilien pleide å gå søndagstur til parken fordi barna liker seg der og foreldrene liker å gå turen. Når vi møtte dem lekte barna med moren på parkour-apparatene mens bestemoren passet på tingene deres.

I intervju med en barnehagebestyrer ble vi fortalt at barnehagene i området bruker Verdensparken mye. Ifølge vedkommende er parken en fin turdestinasjon for de yngste barna som ikke kan gå langt. Det hender at de også er i parken med de eldre barna som et alternativ for tur. Når de først drar til Verdensparken, er de der som regel hele dagen. På dagtid en tirsdag i juni møtte vi også på to barnehager som hadde gått tur til parken fra andre steder. Den ene var Munkebekken idrettsbarnehage fra Ellingsrud som var på lekeplassen. Førskolelæreren fortalte oss at de drar til Verdensparken innimellom. Det er deres nærmeste uteplass. Hun sa at barna elsker å klatre på klatrestativene: «Her er det mange utfordringer å klatre på». Den andre møtte vi

ved parkour-apparatene. Det var en barnehage fra Lindebergåsen. Vi snakket med en ansatt fra barnehagen som fortalte oss at de ofte drar til Verdensparken på sommeren fordi barna liker å være der. Den dagen vi traff dem hadde de med seg en engangsgrill slik at de kunne grille senere. Kvinnen forteller oss at de pleier å være ved dammen når det er veldig varmt slik at barna kan kjøle seg ned i vannet.

Verdensparken er også en møteplass for barna på barneskolen. I hvert fall ifølge en 12 år gammel gutt som kom bort til oss på åpent kontor. Han er en Furuset-beboer som går på Furuset skole og har minoritetsbakgrunn. Han fortalte oss at han er mye i Verdensparken. Noen ganger med skolen, andre ganger drar han for å leke med venner etter skolen. Han sa at han pleier å avtale med venner først, da ringer han til en venn og spør om de skal møtes der. Videre fortalte han at han og vennene bruker parken både på sommeren og på vinteren. På sommeren leker de på lekeplassen eller andre steder i parken. På vinteren aker de i akebakken ved bekken. Ifølge denne gutten er det imidlertid litt skummelt å ake ved bekken fordi det er mye is og steiner som de kan skade seg på. Gutten la vekt på at han er veldig glad i Verdensparken, men han synes det burde være mer leker der. Han ønsker deg klatrestativ, volleyballbane og/eller labyrint.

4.1.2 Verdensparken som tur- og treningsområde

- «Verdensparken er mitt turområde sammen med slettene mot Lindeberg 4H-gård. Fine trimapparater!» (Etnisk norsk kvinne, 72 år. Furusetbeboer siden 1983)
- «Verdensparken. Går turer der. Og langs Fossumbekken/Alnaelva» (Etnisk norsk mann, 71 år. Furusetbeboer.)
- «Trener i Verdensparken (løper rundt og bruker de oppsatte treningsområdene)». (Etnisk norsk mann, 32 år. Furusetbeboer).

I spørreundersøkelsen var det flere som beskrev verdensparken som et tur- og treningsområde, blant annet de som er sitert over. På våre befaringer så vi ofte mennesker som gikk tur sammen og alene, med barnevogn og med hund. En turgåer vi kom i prat med en søndag i august var en familiefar med minoritetsbakgrunn. Han oppga at han bor i en enebolig i nærheten av parken. Denne mannen fortalte oss at han sjeldent har tid til å grille eller være i parken fordi han jobber mye, men han liker å gå tur der etter jobb og i helgene. Det synes han er avslappende. Det er rolig der og han synes det er deilig å være ute. Kona og barna bruker parken mer, ifølge informanten. De drar dit for å grille og/eller leke på lekeplassen.

I tillegg til turgåere så vi også noen som brukte parken som et treningsområde. Dette var ofte joggere. Vi så sjeldent noen som brukte apparatene til noe annet enn «henging» og lek. Bare en gang møtte vi noen som brukte apparatene til trening. Dette var to unge kvinner i 20-årene. Kvinnene fortalte at de bor på Østensjø og på Bjølsen og kom til Verdensparken for å trene til «toughest challenge» - et utfordrende hinderløp som arrangeres årlig i Holmenkollen. En del av apparatene i Verdensparken ligner på hindrene de skal gjennom i Holmenkollen, og de var der for å trene på disse. Vi møter dem ved apparatene ved parkour-banen. Før de kom dit hadde de trent på hinderløypen ved urtehagene. Dette var første gang de hadde vært i parken for å trene. De hadde ikke hørt om den før, men en av dem hadde tilfeldigvis gått forbi, og som hun sa: «Da tenkte jeg at vi måtte trene her en gang». Begge sa at de likte parken godt som et treningsområde fordi den er stor og man kan derfor løpe mellom ulike hinder. Det eneste de syntes mangler er «monkey bars» og tau. Hun som bor på Bjølsen var usikker på om hun kom til å dra dit for å trene igjen fordi det er langt fra der hun bor, mens hun fra Østensjø sa at hun mest sannsynlig kommer til å dra dit for å trene flere ganger. Selv om disse kvinnene var de eneste vi møtte som brukte apparatene til trening har vi fått tilbakemeldinger på både spørreundersøkelsen og åpent kontor at disse blir brukt.

4.1.3 Verdensparken som gangvei

I tillegg til å være en sosial arena, et turområde og et sted barn leker er Verdensparken for mange bare en gangvei gjennom hyggelige omgivelser. Det er et sted mange Furusetbeboere og

andre går igjennom for å komme seg fra et sted til et annet. De dagene vi var i Verdensparken så vi mange i denne kategorien, også når det var dårlig vær og ellers tomt i parken. Av de vi snakket med sa de fleste at parken var et fint sted å gå igjennom, for eksempel en kvinnelig pensjonist vi snakket med på Åpent kontor. Hun sa at hun ikke bruker Verdensparken, men det er et sted hun ofte går igjennom for å komme seg steder. For eksempel til og fra senteret og hjemme. Hun bor i Øvre Haugen borettslag. Kvinnen sa at hun synes det er fint å gå igjennom, spesielt fordi det er mange barn og unge som bruker parken, noe hun synes er hyggelig å se på.

Ungdommene vi pratet med fortalte også at de ofte går igjennom parken for å komme seg steder. For eksempel til og fra venner og hjem fra senteret/t-banen. Som tidligere nevnt var flere opptatt av å fortelle oss at de føler seg trygge når de går igjennom parken, også om kvelden. Det var ingen vi pratet med som trakk frem Verdensparken som et utrygt område. Vi fikk imidlertid en tilbakemelding gjennom spørreundersøkelsen om at Verdensparken kan oppleves som utrygg på kveldstid. Det var fra en 23 år gammel «etnisk norsk» mann. På spørsmålet «Hvor i området føler du deg utrygg?» svarte han: «Hvis jeg går alene gjennom parker (f.eks. verdensparken) på kvelden/natt». Andre svarte at de generelt føler seg utrygg på Furuset om kvelden, men ingen flere nevnte Verdensparken spesifikt. Trygghet kommer vi nærmere inn på senere i rapporten.

4.1.4 Hvem bruker ikke Verdensparken

En gruppe vi sjeldent har møtt i Verdensparken er unge voksne uten barn. Annet enn de to kvinnene som brukte parken til trening, har vi kun sett at unge voksne bruker parken som en gangvei for å komme seg andre steder. På besøk i et av borettslagene ved parken møtte vi en ung mannlig beboer med minoritetsbakgrunn i slutten av 20-årene. Da vi spurte han om Verdensparken sa han at hadde vært litt i parkene før, men ikke så mye nå lenger. Han er usikker på hvorfor han ikke bruker den. Hvis han skal være med venner på sommeren drar de heller til Huk for å bade eller til andre steder i sentrum. Han fortalte videre at flere av vennene hans bor rundt omkring i Oslo og det er lettere å møtes steder som er mer sentralt. Selv om han ikke bruker den selv, sa han at han er veldig glad for at Furuset har fått verdensparken, «den er veldig kjent vet du» sa han med stolthet. Han synes det er bra fordi det er mange barn som bor i området og han vet mange av barnefamiliene bruker parken mye. Han fortalte for eksempel om søsteren sin som drar til parken med sine barn. Hun bor i nærheten og hans inntrykk er at hun er veldig fornøyd med fasilitetene i Verdensparken. Vi ikke har nok grunnlag til å kunne si noe om hvorfor unge voksne uten barn er underrepresentert blant brukerne av parken.

4.1.5 Tilbakemeldinger fra Furusetbefolkningen

Fra spørreundersøkelsen ser vi at det er mange som oppgir at de bruker verdensparken, men holdningene til parken varierer. Alt fra negative holdninger som: «Den er ofte folketom» og «Gjøre noe fornuftig ut av verdensparken, akkurat nå ser det ut som et stort, tomt og kjedelig område» til: «Furuset sletta og verdensparken og fasadeoppussingen har lyst opp Furuset». Andre svarte mer spesifikt hva de er fornøyd med: «At opprustningen av Verdensparken inkluderte ting som urtekasser ved grillene, parkour-løype, flere lekeplassområder, og nok griller og bålpanner til at parken blir brukt av hele lokalområdet i hverdagen». Av de vi pratet med var tilbakemeldingene stort sett positive. De fleste var svært fornøyd med å ha en så fin park i nærmiljøet. Oppsummert var informantene fornøyd med at:

- Parken er stor
- Det er mange møteplasser
- Barna liker parken og lekeplassen
- Det er et sted man kan møte andre (hovedsakelig ungdommer og eldre barn)
- Parken blir mye brukt
- Parken er godt belyst om kvelden
- Lite trafikk

I tillegg fikk vi også en del innspill til hvordan parken kan bli bedre (se neste kapittel).

4.1.6 Verdensparkens betydning for furusetbeboere

I de foregående avsnittene har vi gitt et bilde av hvordan parken blir brukt og hvem som bruker den, samt oppsummert tilbakemeldinger på parken sitt forbedringspotensial. Vi vil her diskutere hvilken betydning Verdensparken har for beboere på Furuset med utgangspunkt i målsetningene som lå til grunn for parken.

Vårt hovedinntrykk er at Verdensparken er et vellykket tiltak på Furuset og at mange beboere er opptatt av parken. I samtaler med informanter i parken og gjennom åpent kontor har vi også fått inntrykk av at flere er stolte over å ha en så fin park i nærområdet. For eksempel den unge mannen som oppga at han ikke brukte parken, men gjerne ville fortelle hvor flott og kjent den var. Denne stoltheten knyttet til parken kan indikere at den har lyktes med målet om å gi en opplevelse av stedsidentitet og økt tilhørighet. Videre var det flere informanter som mente Verdensparken kunne bidra til å forbedre «Furuset sitt dårlige rykte» og syntes den burde kommet mer frem i media. Å gi Furuset et bedre omdømme var også et mål for parken. Ut ifra det vi har hørt gjennom samtale og intervju kan det virke som om flere Furusetbeboere er enig i at parken har dette potensialet, men at den kunne vært markedsført bedre. Dessuten har vi sett i det foregående kapittelet at boligprisene i delbydel Furuset er lavere enn ellers i Oslo, noe som indikerer at området ikke har fått et bedre omdømme. At Furuset beboere selv er fornøyd med parken og synes den har gjort området mer attraktivt, betyr nødvendigvis ikke at utenforstående også gjør det.

Sammenligner vi beboernes fortellinger om Verdensparken med de om FUBIAK og Furuset Forum, kan det se ut som om de to sistnevnte i større grad enn Verdensparken bidrar til opplevelse av stedsidentitet og økt tilhørighet blant beboere på Furuset, særlig blant unge. Dette har vi diskutert i avsnittet om tilbud til ungdommen og om flyttemotiver, hvor ungdom har fortalt oss at de er veldig fornøyd med ungdomstilbudene på Furuset. FUBIAK og Furuset Forum er noen av faktorene til at ungdommene ser for seg å bli boende på Furuset når de blir voksne. I samtaler med unge har flere poengtert Furusets dårlige rykte. Ungdommene selv mener at Furuset er et godt sted å bo, og at nettopp FUBIAK og Furuset Forum er medvirkende til et godt miljø i området. Som noen gutter uttrykte, så er Verdensparken «bare en bonus» (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019).

Et annet mål var at Verdensparken skulle være en sosial arena for forskjellige aktiviteter og arrangementer som kunne bidra til økt trivsel og tverrkulturell forståelse. Familiene vi så bruke parken til å grille hadde ofte ulike religiøse og kulturelle bakgrunn. Det samme gjaldt for ungdommene og barna. Ved at parken bidrar til potensielle møter mellom disse familiene kan en hevde at den nettopp bidrar til mer tverrkulturell forståelse. På den andre siden så vi aldri disse familiene samhandle med hverandre. I og med at flere av parkens møteplasser inneholder griller, bålfat, bord og benker kan det virke som om tanken var at ulike familier kunne grille på disse stedene samtidig. Familiene vi møtte hadde med seg egen grill og plasserte seg heller utenfor disse plassene. Dermed var det større avstand mellom familiene som brukte parken samtidig. Ungdommene var ofte i «multietniske» grupper, men disse samhandlet også sjeldent mellom grupperingene. På lekeplassen var dette imidlertid annerledes, da flere barn fra ulike familier lekte sammen.

4.2 Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK)

Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK) er et meråpent flerbrukshus hvor tilbud innen bibliotek, barn og unge, frivillighet og kultur er samlet under ett tak. FUBIAK ligger på Trygve Lies plass 1, like ved Furuset T-bane og Furuset senter. Huset fyller 1500 m² over to plan, og stod ferdig i mars 2016 etter en lengre prosess med totaloppussing og sammenslåing av tidligere Deichman filial Furuset i byggets førsteetasje og kontorlokaler i dets andreetasje. Huset inneholder lesesal, kinotek, lydstudio, spillrom, verkstedområde, litterær lounge,

undervisningsrom og storsal med dansegulv for forestillinger og store møter. Ved ferdigstillingen inneholdt FUBIAK også en kafé, men denne måtte stenge i juni 2019 på grunn av økonomisk underskudd.

FUBIAK er et samarbeid mellom Bydel Alna og Deichman bibliotek, og inneholder frivilligsentral, bibliotek og fritidstilbud til barn og unge. Grensene mellom disse tilbudene er visket ut både fysisk i huset, samt organisatorisk. Organiseringen av FUBIAK ble endret fra å være tre virksomheter – Deichman bibliotek Furuset filial, Furuset ungdomssenter og Furuset frivilligsentral – til å bli én virksomhet med felles modell for organisasjon og ledelse. Hovedmålene for sammenslåingen og prosjektet var å skape et enda bedre, mer tilgjengelig og publikumsvennlig tilbud innen bibliotek og kultur, fritidstilbud og læring enn Furuset kunne tilby på daværende tidspunkt. Videre var hovedmålene å skape en attraktiv møteplass for bydelens beboere, at FUBIAK skulle være økonomisk bærekraftig gjennom nye former for samarbeid og sambruk, samt være en pådriver i framtidig stedsutvikling på Furuset.

Lokalene er lyse og fargerike. Det er nesten ingen vegger første etasje, og det er utstrakt bruk av glassvegger i lokalet ellers. Trappen mellom første og andre etasje er åpen, slik at man ser mellom etasjene. Inngangssonen i første etasje er et dobbelthøyt rom med leveringsmaskiner på høyre side og publikumsdatamaskiner på venstre side. Informasjonsskranke og -skilt kommer et godt stykke lenger inn i lokalet, vis-a-vis «aviskroken» med dype lenestoler. Biblioteksfunksjonene er i første etasje, mens de aller fleste saler og rom for ungdomsklubb ligger i andre etasje.

FUBIAK er åpent med betjening fra kl. 12-18 mandag til torsdag, og fra kl. 16-18 fredag og lørdag. Utenfor betjent åpningstid er huset meråpent, som betyr at alle over 15 år kan bruke huset fra kl. 7 til kl. 23 hver dag året rundt. Huset har både aktiviteter som er organiserte av FUBIAK og av eksterne aktører, samt aktiviteter som FUBIAK arrangerer i samarbeid med andre. Brukerne kan låne noen av lokalene gratis gjennom en selvbetjent nettbasert utlånskalender, og dermed arrangere åpne eller lukkede arrangementer. Foredrag, seminarer, lesesirkler, strikkeklubber, matkurs, konserter og danseoppvisninger har eksempelvis blitt arrangert i huset.

Målt i antall besøk og lån av medier, har FUBIAK hatt en økning siden åpningen i mars 2016 sammenlignet med Deichman filial Furuset som lå her før. Eksempelvis økte antall besøk fra 259 494 i 2016 til 350 543 i 2017, og antall utlån medier fra 59 932 til 66 592 (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:11). Også antall arrangementer totalt økte i perioden, fra 466 i 2016 til 1 199 i 2017 (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:11).

FUBIAK har blitt beskrevet som en kulturarena som også er tiltenkt en viktig lokal funksjon:

Livsgrunnlaget til dette [FUBIAK] lå i noe så praktisk som bydelens behov for å rasjonalisere driften og kvitte seg med leiekontrakter på store lokaler rundt omkring i bydelen. I tillegg hadde tiltaksfulle personer i både bydels-administrasjonen, lokalmiljøet og Groruddalssatsingen et sterkt ønske om å skape en kulturarena på linje med Idea Store i London og Garaget i Malmø. Ut fra disse behovene og ønskene oppstod ideen om et felles bygg for svært mange av bydelens tilbud.²⁹

Dessuten:

I utforming og organisering legger FUBIAK til rette for møter på tvers av alder, kjønn, religiøs og kulturell bakgrunn (...) Aktivitetene på huset skal være åpne og inkluderende, og de skal bidra til en positiv utvikling i lokalmiljøet. Huset har blitt den sosiale og demokratiske møteplassensom man håpet på (Harboe et al., 2018, s. 22).

Innenfor en kontekst av stedsanalyse Furuset, kan det her understrekes at slike besøkstall som vist til over, ikke sier noe om hvor mange av *Furusets*-beboere som brukte FUBIAK, ei heller

²⁹ Sitert fra: <https://arkitektur-n.no/prosjekter/furuset-bibliotek-og-aktivitetshus-fubiak>

hvordan de vurderer dette lokale tilbudet og om huset faktisk fungerer som en møteplass der personer med ulike bakgrunn finner sammen. I rapporten sitert over, hevdet det jo at huset har blitt den møteplassen man håpet på, men den spesifiserer ikke hvordan møtene på tvers av alder, kjønn, religiøs og kulturell bakgrunn foregår. For å komme nærmere noen mulige svar på dette, har vi brukt ulike forskningsstrategier, som spørreundersøkelse, feltarbeid på FUBIAK, intervju og fokusgruppesamtaler. Vi vil her presentere våre funn omkring hvem som benytter seg av tilbudene på FUBIAK og hvilke kvaliteter de mener huset innehar, før vi presenterer hva de besøkende synes fungerer mindre godt og hvilke ønsker de har til forbedringer. Vi vil avslutningsvis diskutere hvilke grupper FUBIAK ikke når ut til, og hvorvidt tilbudet legger til rette for møter på tvers av alder, kjønn, religiøs og kulturell bakgrunn.

4.2.1 Hvem benytter seg av tilbudene på FUBIAK?

I denne delen vil vi først beskrive en typisk dag på FUBIAK. Deretter vil vi beskrive de ulike brukergruppene på huset, før vi vil oppsummere hvilke kvaliteter brukerne av FUBIAK synes at huset innehar.

Beskrivelse av en typisk dag på FUBIAK

Vi kommer til FUBIAK kl. 10:00 en tirsdag i september. Det er veldig stille sammenlignet med hvordan det er på kveldstid. Det er noen studenter som sitter rundt omkring på bordene i fellesarealet og noen inne på stillerommet. Ved inngangen står det en dame og setter opp en stand. Hun er seniorkonsulent i bydelen og er i dag på FUBIAK for å rekruttere eldre til å bruke seniorsenteret nedenfor Furuset senter. Ved aviskroken sitter det en eldre mann og leser avisen. De ansatte setter på plass bøker og ordner. Når klokken nærmer seg 11 kommer det inn en barnehage. De fleste barna går til barneområdet, mens noen går rundt i lokalet. Litt etter barnehagen kommer inn, legger vi merke til at det begynner å strømme på med folk, hovedsakelig eldre. De som kommer går opp til andre etasje. Vi kan både se og høre at det er noe som skjer. Vi spør en eldre dame som står ved trappen. Hun forteller oss det skal være «litterær lunsj» i andre etasje klokken 11.30. Hun selv er medlem i FUBIAK sin venneforening og er på plass for å vise folk vei og hjelpe til med arrangementet. Hun forteller oss at hun betaler en årlig kontingent for å være medlem og pengene går videre til biblioteket. For eksempel er det foreningen som ordner med mat til dagens arrangement. Når vi spør henne hvorfor hun er medlem i venneforeningen svarer hun ««Jeg er forelsket i dette biblioteket, det skjer så mye her. Aktiviteter og i det hele tatt». Hun forteller videre at venneforeningen har 40 medlemmer som alle er veldig engasjerte i biblioteket. Samtidig som det kommer flere inn for «litterær lunsj» kommer det også en barnehage til. Det er med andre ord mye som skjer, noe en kan høre i hele biblioteket. Når klokken nærmer seg 11:30 går begge barnehagene også opp i andre etasje, de skal på barneteater. Når klokken blir 11:30 kommer roen tilbake på biblioteket. Barna er på teater og den litterære lunsjen har startet.

Videre utover dagen kommer det flere mennesker inn på biblioteket. De plasserer seg rundt på bordene. Noen setter seg ned for å studere, alene eller med andre, og andre har møter. Vi hører for eksempel at de som sitter bak oss har en jobbsamtale. Aviskroken begynner også å fylle seg opp. Når klokken blir 14:15 kommer første pulje med barn og ungdommer som har sluttet på skolen. Og videre utover fylles biblioteket av unge. De fleste går opp i andre etasje, som er deres sted (Feltnotater 17.09.19).

Brukergrupper

I vår survey til beboere på Furuset, spurte vi hvor ofte respondenten bruker FUBIAK. 38 prosent av alle respondentene svarte at de aldri bruker FUBIAK. Videre svarte 23 prosent, 15 prosent og 10 prosent henholdsvis «sjelden», «av og til» og «ganske ofte», mens 5 prosent svarte at de bruker huset «svært ofte». (Se figur i kap 4.3 nedenfor). Vi ser dermed at det er omtrent 15 prosent av respondentene som besøker FUBIAK svært ofte eller ganske ofte, og at andelen respondenter som aldri eller sjelden bruker huset er høy (67 prosent). Respondentene ble også i

spørreundersøkelsen spurt om å skrive hvilke steder de bruker på Furuset. 22 respondenter skrev at de bruker FUBIAK/biblioteket. Av disse hadde det store flertallet majoritetsbakgrunn, og aldersspennet var mellom 17 og 71 år.

Vi vil nå beskrive hvilke grupper som besøker FUBIAK. Hvor kommer de fra, hvilke tilbud benytter de seg av, hva liker de og hva kunne de eventuelt tenke seg var annerledes? Overordnet har vi observert at brukerne av FUBIAK ser ut til å være mangfoldige når det kommer til kjønn, etnisitet og alder. Under våre observasjoner har vi møtt både kvinner og menn med forskjellige landbakgrunner og i alle aldre. FUBIAK er et hus som tilbyr en rekke aktiviteter og tjenester som er tilpasset flere målgrupper, og derfor ser vi at huset tiltrekker seg et bredt publikum.

Vi har observert og snakket med besøkende vi har valgt å kategorisere under følgende grupper: den «vanlige» bibliotekbrukeren, studenter, ungdommer og deltagere på aktiviteter og de frivillige. Vi har valgt å systematisere teksten etter disse kategoriene, men vi vil understreke at flere av de som besøker FUBIAK kan gå under flere kategorier. Eksempelvis kan en person som besøker FUBIAK både komme til huset for å studere, men også for å «henge» med venner.

Den «vanlige» bibliotekbrukeren

Mange av brukerne av FUBIAK kommer for å benytte seg av biblioteksfasiliteter som å låne bøker og bruke datamaskin, printer og kopimaskin. Dessuten er det mange som benytter aviskroken ved inngangen av FUBIAK, hvor aviser, komfortable stoler og sofaer er tilgjengelige. Denne plassen er godt besøkt i løpet av en dag, gjerne av et noe eldre klientell. Gruppen av «vanlige» bibliotekbrukere for øvrig består stort sett av unge voksne (25 år og oppover), voksne og eldre.

Noen av de vi har snakket med forteller at de kommer til FUBIAK for å låne og avlevere bøker, men at de ikke sitter her for å lese. En kvinne på 60 år med majoritetsbakgrunn fra Tveita låner bøker her, og synes tilbudet er bra, men er misfornøyd med at det ikke er noen kafé lenger. En kvinne på 76 år med majoritetsbakgrunn kommer også til FUBIAK for å låne bøker. Hun synes at bokhyllene er godt merket etter sjanger, noe som gjør at det er enkelt å finne frem på biblioteket. En mann på 66 år som bor i området er frivillig på FUBIAK, men er her også når han ikke jobber frivillig. Da kommer han for å låne bøker. Han synes FUBIAK er et fint tilbud, ja faktisk «helt fantastisk.» En ettermiddag vi besøkte FUBIAK snakket vi også med en mann på 33 år som var i pappapermisjon. Han bor på Ellingsrudåsen og bruker FUBIAK for å låne barnebøker. Han synes FUBIAK har en rolig stemning, og er veldig fornøyd med meråpent så man kan levere bøker på en søndagskveld.

Noen av de som låner bøker på FUBIAK, sitter også her for å lese. Eksempelvis fortalte en eldre kvinne med majoritetsbakgrunn som har bodd på Furuset i 14 år at hun bruker FUBIAK for å låne bøker og for å lese aviser. En kvinne på 31 år som bor på Haugerud sa at hun pleier å komme til FUBIAK for å lese bøker. Hun kommer fra Pakistan og låner derfor bøker på hennes morsmål som de har til utlån på FUBIAK. Hun forklarte at huset også har kompetansemål-bøker, som er læremidler i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, som hun leser. Hun låner også bøker til barna sine. En annen kvinne med majoritetsbakgrunn på 39 år fortalte at hun bor i Kongsberg, men flytter snart til Furuset. Hun er ofte på FUBIAK fordi hun er «bokglad». Hun kommer hit alene for låne bøker og lese. Hun synes at dette er et veldig bra tilbud, og kunne gjerne tenke seg at det var enda flere sosiale soner og komfortable steder å trekke seg tilbake for å lese i ro. Hun fortalte at hun har erfaring med slike sosiale bibliotek på Kongsberg, og liker det godt. En tidlig ettermiddag møtte vi også en kvinne på 28 år med majoritetsbakgrunn bosatt på Furuset som var i mammapermisjon. Hun er på FUBIAK hver andre uke rundt samme tid (klokken 12-14). Hun kommer til FUBIAK med babyen for å låne og lese bøker, og synes at tilbudet her bra med et godt og aktuelt utvalg av bøker. Hun fortalte at hun kunne tenke seg flere sittegrupper/steder som var skjermet for å kunne sitte alene.

Under våre besøk på FUBIAK har vi sett at mange benytter seg av datamaskinene og kopi/skanning. En mann på 38 år med minoritetsbakgrunn som bor på Karihaugen, kommer på FUBIAK ca. en gang i måneden. Han kommer for å bruke datamaskinene og for å lese bøker. Han besøker huset både alene og noen ganger med barna. Når han er med barna, leser de bøker, også leker barna litt rundt. Det er en hylle med persiske bøker som de benytter, fortalte han. En annen mann på 36 år med minoritetsbakgrunn som bor på Haugerud kommer hit to-tre ganger i uken for å bruke datamaskin og kopimaskin. Han kommer hit fordi dette er det nærmeste biblioteket. Han fortalte oss at han synes FUBIAK er mye bedre enn det gamle biblioteket som var her – det er bedre plass og «trivselen for ungene er mye bedre». Han kommer også hit med ungene sine, forklarte han. Barna er ikke med på noen spesielle aktiviteter på FUBIAK, men de leker i barneområdene, er litt på datamaskinene og blar litt i barnebøkene når de er her. Som disse informantene illustrerer, virker det som om det er lett for småbarnsforeldre å ta med barna på FUBIAK når de skal gjøre ulike ærender. Her kan de kombinere praktiske gjøremål med lek og lesing med barna.

Studenter

I førsteetasjen på FUBIAK er det mange ungdommer og unge voksne som sitter og studerer, alene eller sammen med andre. Det er både elever som går på videregående skole samt studenter på høyskole eller universitet som benytter seg av FUBIAK som et sted for å studere.

En ettermiddag i slutten av august møtte vi eksempelvis to jenter på 18 år med minoritetsbakgrunn som satt og studerte. De bor på Haugerud og Trosterud, og går begge på Hellerud videregående. De fortalte at de kommer på FUBIAK for å jobbe med skole når de har en vurdering på skolen som de må jobbe med. Da pleier de å komme etter skolen er ferdig og blir i rundt fire timer om gangen. Noe av det de synes er bra med FUBIAK, sa de, er at det er veldig gode åpningstider: «Det er ikke mange biblioteker som har åpent så sent». Vi møtte også en annen videregåendeelev som satt og leste for seg selv. Det var en jente med minoritetsbakgrunn på 18 år med bosted på Ellingsrud. Hun er på FUBIAK tre-fire ganger i uka. Hun trives her, fortalte hun, fordi det ikke er noen som plager eller forstyrrer henne. Hun liker tilbudet om meråpent fordi hun kan komme senere på kvelden når det ikke er barn på FUBIAK, og det derfor er roligere. Hun pleier å sitte til kl. 22.

Også en guttegjeng på fem, alle med minoritetsbakgrunn, satt og jobbet på biblioteket en sen ettermiddag i september. Tre av dem bor på Trosterud, én på Lindeberg og én på Furuset, og de var alle elever på videregående. De fortalte at de er på FUBIAK ca. tre ganger i uken, og de kommer hit, som de to jentene fra Hellerud videregående, når de har vurderinger på skolen. De synes FUBIAK er et tilgjengelig sted på grunn av åpningstidene, fordi de kan sitte her til rundt kl. 22 på kveldene. De liker også at de har et sted de kan jobbe sammen med skole, selv om de går på forskjellige skoler. De «deler ideer og jobber sammen» når de treffes her. Vi møtte også fire andre gutter (minoritetsbakgrunn) som går på Hellerud videregående. De bor alle på Furuset og fortalte at de ofte sitter på FUBIAK for å gjøre lekser. De pleier ofte å dra hjem etter skolen for å slappe av litt, for så å dra til FUBIAK for å «gjøre det de må», altså å gjøre lekser. Derfor setter de pris på meråpent-tilbudet, fordi de ikke behøver å gjøre leksene med en gang etter skolen når de er slitne. Noen dager er de på FUBIAK helt til det stenger, for eksempel hvis de har en prøve, tentamen eller en annen vurdering. De forklarte også at de noen ganger har noen «useriøse perioder» når de er på FUBIAK, hvor de ender opp med å bare henge på biblioteket i stedet for å gjøre lekser. Av og til drar de på ungdomsklubben for å spille tv-spill.

Også eldre ungdommer/unge voksne som studerer på høyskole eller universitet benytter seg av FUBIAK for å studere. Eksempelvis møtte vi to jenter på 19 og 21 år med minoritetsbakgrunn en tirsdag kl. 15 i slutten av august. De bor på henholdsvis Høybråten og Ellingsrud. De fortalte at de kommer til FUBIAK av og til for å jobbe med studier, og de synes det er motiverende å studere nettopp her fordi de ser at mange andre også jobber med studier. De synes det er fint på FUBIAK og liker at det er mye plass og mulighet for å låne grupperom. Dessuten er det ikke så langt å

reise til FUBIAK fra der de bor, hvorimot det er langt å reise til sentrum for å bruke bibliotekene og lesesalene der. Det jentene ikke synes fungerer så godt på FUBIAK, er at det er ungdomsklubb i andreetasjen. De synes det blir mye bråk fordi ungdommene henger både i første- og andre etasje, og det er lett å bli forstyrret. Derfor burde det ha vært flere grupperom, synes de.

En 23 år gammel kvinne med minoritetsbakgrunn satt samme dag og studerte for seg selv. Hun bor på Furuset og er her tre ganger i uken for å lese alene. Hun synes FUBIAK er et «veldig greit» tilbud, men hun kunne ønske seg flere grupperom. Vi møtte også en jente i 20-årene med minoritetsbakgrunn som fortalte at hun kommer på FUBIAK hver dag for å lese, ofte sammen med en venninne. Hun bor på Lindeberg og går på Universitetet i Oslo. Hun fortalte at hun heller drar til FUBIAK etter skolen enn til universitetsbiblioteket fordi det er færre folk på FUBIAK. Også to kvinnelige høyskolestudenter på 21 og 22 år som bor på Lindeberg og Haugerud benytter seg av FUBIAK for å studere. De understrekte at de synes at det er bra å ha et bibliotektilbud nærme der de bor.

En ettermiddag i september møtte vi fire unge voksne med minoritetsbakgrunn mellom 21-27 år som alle bor i området. De satt på et av langbordene, og tre av dem studerte. En av jentene fortalte at hun er her minst fem ganger i uka, mens en av guttene er her ca. en gang hver andre uke. Sistnevnte sa at «FUBIAK har blitt en møteplass for oss». De fortalte at FUBIAK kanskje har blitt mer en møteplass enn det bør være, fordi de innrømmet at de ikke leser så mye når de sitter sammen som denne dagen. Også disse fire fortalte at de setter pris på meråpent-tilbudet på FUBIAK. De tror at tilgjengeligheten til biblioteket gjør at flere studenter blir motiverte til å studere.

De fleste studentene vi har snakket med på FUBIAK har vært fra nærområdet, som Furuset, Trosterud, Lindeberg, Ellingsrud og Haugerud. Felles for mange av studentene er at de trekker frem meråpent-tilbudet som svært attraktivt for dem, siden dette tilbudet muliggjør en fleksibilitet i deres studiehverdag. En beliggenhet nært hjemmet er for mange også viktig. Samtidig er det mange som ønsker seg flere grupperom på grunn av at det ofte er støy fra barn og ungdom som bruker huset, noe som forstyrrer lesingen. Dette kommer vi tilbake til senere.

Ungdom

I løpet av en dag er det mange ungdommer som er innom FUBIAK. Når ungdommene i området er ferdige på skolen, er det mange som kommer hit for å «henge». Dessuten tilbyr huset organiserte ungdomsaktiviteter. Disse foregår først og fremst i husets annen etasje, hvor det er «Etter skoletid» hver dag fra kl. 14-18 for elever i 5. trinn og oppover, samt Ungdomsklubben som er tre dager i uka fra kl. 18-21 for elever i ungdomsskolen og videregående skole. Vi har kategorisert ungdommene som kommer på FUBIAK i to grupper: ungdommer som bruker første etasje som møteplass, og ungdommer som benytter seg av Etter skoletid og Ungdomsklubben i andre etasje. Noen av ungdommene faller inn under begge kategoriene.

Tre ungdommer som pleier å komme til FUBIAK etter skoletid er tre jenter som går i 8. klasse. De er alle sammen bosatt på Furuset og kommer hit tre-fire ganger i uken. De kommer etter skoletid og også noen ganger i helgene. De satt for seg selv på et eget bord innerst i lokalet og drakk slush da vi møtte dem en ettermiddag i august. Jentene fortalte at de ikke pleier å gjøre så mye når de er på FUBIAK, «bare snakke, sitte rundt.» Noen ganger er de opp i andre etasje, men de sa at de er aller mest nede i førsteetasjen. Også to 14 år gamle jenter med minoritetsbakgrunn som bor på Furuset fortalte at de kommer til FUBIAK for å lese bøker og for å «henge her». De er her tre ganger i uken, og kommer både alene eller sammen med andre. De sa at biblioteket er «chill». Det er ingenting de savner her, og de synes at «ting er blitt mye bedre. Nå har folk et fast sted å være. Det holder ungdommen opptatt. De kan lese bøker og ha det gøy».

Vi møtte tre litt eldre jenter på 17 år med minoritetsbakgrunn fra Furuset og Haugerud en ettermiddag i september vi var på FUBIAK. De satt på scenen som er sentralt plassert i førsteetasjen. De forklarte at de liker å sitte nettopp her fordi de har utsikt over alt. Disse tre

jentene kommer på FUBIAK for å snakke og le, kanskje studere og lese. De «henger», fortalte de. På spørsmål om de pleier å være på ungdomsklubben i andreetasjen, sa de at de ikke orker det fordi det er mange der. Hun ene jenta sa også at det heller ikke er komfortable stoler i andre etasje.

Også fire gutter (minoritetsbakgrunn) som går på Hellerud videregående og bor på Furuset kommer på FUBIAK hver dag eller seks dager i uka. De er her som regel for å gjøre lekser, men noen ganger, som den dagen vi snakket med dem, er det ikke plasser ledig til at de kan sitte og jobbe. Derfor ender de opp i sofaen på scenen i førsteetasjen og bare henger. De fortalte at de ikke er så ofte på klubben, men at de drar dit av og til for å spille Fifa.

Også litt eldre ungdommer kommer på FUBIAK for å «henge». Vi møtte tre unge menn mellom 22 og 24 år med minoritetsbakgrunn en ettermiddag i midten av august. Han ene er bosatt på Ellingsrud og de to andre på Furuset. De fortalte at det varierer litt hvor ofte de er her. Han ene som bor på Furuset fortalte: «Jeg har nettopp flyttet hjem igjen fra sentrum. Mens jeg der kunne sitte på kafé, så er det ikke så mange steder på senteret her man kan studere for eksempel. Så da blir det her». De fortalte at de hadde kommet på FUBIAK denne dagen for å søke jobber, snakke sammen, lese og studere. «Dette er en hengespott» sier en av dem. De er dessuten enige om at FUBIAK er et bra sted for ungdom som ikke har så mange andre «hengesteder» på Furuset.

Ungdom på «Etter skoletid» og Ungdomsklubben

Flere av ungdommene vi snakket med på Furuset fortalte oss at de brukte klubben mye. Med klubben mener de andre etasje på FUBIAK der det arrangeres «Etter skoletid» hver dag fra kl. 14-18 og «Ungdomsklubben» tre kvelder i uka fra kl. 18-21. Ungdommene vi møtte kalte andre etasje for «klubben», selv om det ikke arrangeres ungdomsklubb hver dag. Snakket de spesifikt om de kveldene det var ungdomsklubb, ble «klubbkveld» brukt. På «klubben» er det kinotek, spillrom, musikkstudio, dansesal og klasserom. Det er også et eget ungdomsrom med sofa og TV. Lokalene til den nedlagte kaféen ligger også i andre etasje. Nå brukes kjøkkenet til kaféen av ungdommer som jobber frivillig.

Det er bare en åpen trapp som skiller de to etasjene i huset. Ungdomsarbeiderne på FUBIAK har i en tidligere studie (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:16) uttrykt ønske om at det var et klarere skille mellom ungdomsklubben og biblioteket i første etasje. De var blant annet redde for at ungdommene følte seg overvåket av de voksne som ellers var på huset. For å kunne skjerme ungdommene på klubben, er det innført en såkalt voksenfri-sone i annen etasje når det er klubbkveld. Det vil si at ingen andre voksne enn ungdomsarbeiderne har adgang. Å få til dette har imidlertid vist seg å være vanskelig i praksis i og med at det eneste åpne toalettet under meråpent ligger i andre etasje. I fokusgruppeintervju med seks mannlige brukere på 15 og 16 år spurte vi om det noen ganger var problemer med at voksne kom på ungdomsklubben og forstyrret ungdommene. De svarte det ikke var et problem og sa: «Vi føler at dette er vårt sted». Også fire andre gutter på 14 og 15 år var enige i at ingen voksne forstyrret dem på klubben. Heller ingen av de andre ungdommene vi snakket med tok dette opp som et problem. En av ungdommene sa imidlertid: «Jeg tror vi forstyrrer dem, egentlig». Dette ble bekreftet av flere besøkende, noe vi kommer tilbake til i avsnittet om hva brukerne av FUBIAK mener kan bli bedre med huset. Disse besøkende klagde på støy fra ungdommene på ungdomsklubben, og noen av disse ønsket at biblioteksdelen og ungdomsklubben ble adskilt.

En kveld vi var på FUBIAK snakket vi med en gruppe på tre gutter med minoritetsbakgrunn mellom 15-17 år. De fortalte oss at de bruker klubben mye. Det er forskjellig fra uke til uke hvor ofte de kommer dit, men noen uker hender det at de er der hver dag. Da vi spurte dem om klubben svarte en av guttene: «Vi kommer til FUBIAK når vi ikke har noe annet å gjøre», en annen svarte: «Det her er mitt andre hjem». På hva de gjør der og hvorfor de kommer dit svarte en: «Jeg møter venner her og har det gøy». Videre fortalte disse guttene at de ofte snakker og henger med nye folk på klubben. De snakker med både eldre og yngre, noe de sjeldent gjør

andre steder. De sa at utenfor klubben er det mer delt mellom årskull. Det er mange de henger med på FUBIAK som de kanskje ikke ville snakket med utenfor. Dette synes han og de to andre er veldig positivt med stedet, altså at «det er et samhold» på klubben. Samme kveld møtte vi en jente med minoritetsbakgrunn på 15 år som sa noe av det samme: «Jeg er her fordi jeg trives og møter nye mennesker». I likhet med de nevnte guttene, oppga denne jenta også at hun bruker klubben mye. Seks andre gutter med minoritetsbakgrunn på 15 og 16 år la vekt på at de synes FUBIAK er et bedre tilbud enn biblioteket og ungdomsklubben som var på Furuset tidligere. Dette er fordi det på FUBIAK er flere som kan hjelpe, flere aktiviteter, større plass og det er et kinotek. På spørsmål om det er noen tilbud de savner i området, svarte en av guttene at «vi har alt, egentlig» (fokusgruppesamtale 25.09.19). Samholdet som de over beskriver, kan oppleves som ekskluderende for andre. Dette kom frem i en samtale med to jenter på 14 år med minoritetsbakgrunn. Disse bruker biblioteket ca. tre ganger i uken for å lese og henge med venner, men bruker ikke klubben. De fortalte at de ikke kjenner noen andre som er der, og ifølge dem har de som bruker klubben «sin egen greie, og så lenge man ikke er en del av de gruppene som er der, så føler man seg 'alene'».

Samhold og møte med andre mennesker var viktig for noen, men vi møtte også ungdommer som brukte andreetasjen på grunn av spesifikke tilbud som finnes der. For eksempel fire gutter på 15-16 år med minoritetsbakgrunn som vi møtte en tirsdag i september. Guttene satt i sofakroken på scenen i første etasje. Disse sa at de ikke brukte klubben mye, men av og til drar de dit for å spille Fifa (TV-spill). To jenter med minoritetsbakgrunn vi snakket med på åpent kontor sa at de tror mange gutter kommer til klubben nettopp fordi det finnes et spillrom med Playstation. De to jentene går begge i 9. klasse på Granstangen skole og oppga at de brukte klubben mye. Selv bruker de ikke spillrommet, men vet ikke helt hvorfor. Av tilbud til jenter trakk de frem dansesalen. Disse jentene sa at de ikke bruker danserommet mye selv, men tror flere andre jenter bruker det ofte.

I samtale med fire andre gutter på 14 og 15 år med minoritetsbakgrunn som også går på Granstangen skole, ble *Brotherhood-gruppen* trukket frem som et viktig tilbud. Dette er en samtalegruppe for gutter som ungdomsklubben på FUBIAK tilbyr. Her snakker guttene om ting som opptar dem sammen med en ungdomsarbeider, eksempelvis om hvordan man skal snakke med jenter, hvordan man kan få seg kjæreste, om utdanning, etc. Disse guttene oppga at de deltar i *Brotherhood-gruppen* hver onsdag. De fortalte oss at de «snakker om alt» i disse møtene, og én av guttene sa at han får motivasjon av å gå i gruppen (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019). Ungdomsklubben har også samme tilbudet for jenter: *Sisterhood*. Disse samtalegruppene ble nevnt av flere ungdommer vi snakket med om FUBIAK. Noen trakk det frem som et tilbud de hadde hørt bra ting om, andre som et tilbud de bruker. I intervju med en av ungdomsarbeiderne på FUBIAK ble vi fortalt at både *Brotherhood*- og *Sisterhood*-gruppene er veldig populære.

«Klubben» i andre etasje har et musikkstudio der ungdommer kan spille inn egen musikk. Ingen av ungdommene vi pratet med sa at de brukte dette studioet. I samtale med en av ungdomsarbeiderne på FUBIAK fikk vi imidlertid høre at dette er et populært tilbud. Ungdomsarbeideren fortalte at fem artister som startet hos FUBIAK har fått signert kontrakt med plateselskaper. Dette mente vedkommende tyder på at FUBIAK tilbyr god kvalitet. På spørsmålet i vår survey om hvilke steder beboerne bruker, skrev en 17 år gammel gutt: «Furuset bibliotek. Bruker ofte studio som er oppe på Fubiak aktivitetshus og det er [en] veldig god møteplass».

Mange av ungdommene fortalte også at de var veldig fornøyde med ungdomsarbeiderne som jobber på klubben. Eksempelvis sa fire gutter (minoritetsbakgrunn) på 14 og 15 år at ungdomsarbeiderne bidrar til at de føler seg trygge i området. I følge disse guttene er ungdomsarbeiderne på FUBIAK veldig snille og hjelper dem hvis de skjer noe. De fleste av ungdomsarbeiderne på FUBIAK er fra Furuset og nærområdet selv, noe som ifølge en av dem gjør det lettere å løse situasjoner som oppstår. De får lettere bånd til ungdommen siden «alle kjenner alle».

Deltagere på arrangement og de frivillige

FUBIAK tilbyr mange aktiviteter i løpet av en uke som tar sikte på å nå ut til et bredt publikum. Eksempler på arrangement som finner sted på huset er dans for barn mellom 8 og 14 år, leksehjelp, norsktraining, strikkekafé, sosialt treff for menn, trening for kvinner 60+, sjakkklubb, babytreff, matiné på kinoteket, FUBIAKs forfatterskole, Tamilsk dans, bydelsfedres dialogkafé, datakurs m.m.

Få av de vi har truffet på FUBIAK har fortalt at de drar til FUBIAK for å delta på aktiviteter. Når vi har vært på FUBIAK i lengre perioder hvor det har vært arrangementer på huset, har vi riktignok sett at mange har kommet for å delta på disse. Vi har også hørt fra de ansatte på FUBIAK at arrangementene er populære. Vi har derfor grunnlag til å tro at mange av dem som drar til FUBIAK for å delta på et arrangement/aktivitet drar hit ens ærend for dette, uten å besøke huset før/etter for å lese eller gjøre andre ting.

Vi har likevel møtt noen brukere av FUBIAK som har fortalt om deres deltakelse i aktiviteter på huset, både som deltaker og som frivillig. Eksempelvis snakket vi med en 22 år gammel mann som nylig flyttet til Norge fra Pakistan. Han bor på Holmlia, men har familie og venner på Furuset, og kommer derfor hit en del. Han går til språkkafé på FUBIAK for å praktisere norsk, også har han med sin egen bærbare datamaskin og bruker internettet før/etter språkkaféen. Han synes at atmosfæren på huset er veldig god.

På FUBIAK er det tilbud om leksehjelp for skoleelever flere ganger i uka. Vi møtte også en videregåendeelev som fikk leksehjelp av en kvinne i 20-årene utenfor FUBIAKs regi en ettermiddag i august. De to hadde møttes på FUBIAK på tross av at ingen av dem var fra bydel Alna, fordi det lå praktisk til for gutten som trente i området. Vi møtte også en mann på 82 år (synlig minoritetsbakgrunn) bosatt på Furuset en formiddag i august. Han er på FUBIAK fast to ganger i uka for å lese aviser og for «å treffe Jamil». Jamil A. Syed jobber med konfliktløsning og foreldreveiledning to-tre ganger i uka, og er tilbyr en aktivitet som flere benytter seg av. Videre opplyste en 67 år gammel kvinne med majoritetsbakgrunn i vår survey at hun er tilstede på mange av arrangementene på FUBIAK, også låner hun bøker her.

På grunn av de mange aktivitetene som tilbys på huset, er det naturlig nok mange frivillige som jobber på FUBIAK. En ettermiddag i august snakket vi blant annet med en eldre mann som fortalte at han er med på å arrangere forskjellige aktiviteter på huset. Han er derfor på FUBIAK tre ganger i uka som frivillig. Også en annen mann (52 år med minoritetsbakgrunn) fortalte at han er frivillig i en organisasjon for barn og unge som har aktiviteter på FUBIAK. Han er her nesten hver dag. I tillegg til å være her som frivillig, møter han venner her, bruker internettet og leser bøker og aviser. «Jeg har blitt avhengig av biblioteket» sa han med et smil. En 17 år gammel jente (minoritetsbakgrunn) vi snakket med på ungdomsklubben fortalte at hun tidligere hadde vært frivillig på FUBIAK i et år, hvor hun hadde jobbet med å arrangere kreativt verksted og allsang i helgene. *Det er med andre ord frivillige i alle aldre som holder til på FUBIAK.*

Mannen på 52 år som jobber frivillig på FUBIAK fortalte også at han synes det er et godt samarbeid mellom de frivillige og de ansatte på FUBIAK. Han fortalte at den organisasjonen han jobber frivillig for får hjelp fra bibliotekarene og de øvrige ansatte på FUBIAK. Han forklarer at hvis han eller de andre frivillige eksempelvis har bruk for en skjøteledning eller vann til møtene deres, får de alltid hjelp. Noen ganger får han gratis kopi av flyers til arrangementene, og informasjon om hans organisasjons arrangementer vises på skjermene på FUBIAK. For denne mannen er dette gode samarbeidet mellom de ansatte og de frivillige avgjørende, og «uten dette ville jeg aldri komme hit». Han sier videre at de ansatte stoler på ham og de andre frivillige, noe som er viktig for ham. Også fire unge voksne mellom 21-27 år som kommer fra området fortalte at de liker miljøet på FUBIAK veldig godt. De sa at det er god stemning blant de ansatte og de som bruker stedet, og mange kjenner hverandre. To jenter på 17 år vi snakket med trakk også frem personalet da de fortalte hva de likte med FUBIAK. De sa at det er bra service og hyggelige folk som jobber på huset.

FUBIAKs kvaliteter – en oppsummering

I avsnittene over har vi beskrevet hvilke ulike grupper som kommer på FUBIAK, hva de bruker huset til og hva de liker ved det. De aller fleste brukerne av FUBIAK som vi har snakket med, har vært fornøyde med huset og dets tilbud. Her vil vi kort oppsummere de tilbakemeldingene folk har kommet med som omhandler FUBIAKs kvaliteter.

- Godt utvalg bøker med tanke på aktualitet og fremmedspråk.
- Lett å finne frem på biblioteket på grunn av god oppmerking på bokhyllene.
- Godt leselys i aviskroken.
- Mye plass til å sitte og lese.
- Bra å ha mulighet for å låne grupperom.
- Godt tilbud med meråpent.
- Et bra sted for barn og ungdom.
- Godt samarbeid mellom de frivillige og ansatte.
- God service og hyggelig personale.

4.2.2 Hva kan bli bedre på FUBIAK?

I dette avsnittet presenterer vi hva brukerne av FUBIAK mener kan forbedres med biblioteket og aktivitetshuset. Vi har spurt hva folk kunne ønske var bedre eller om det var noe de savnet på FUBIAK. Det kan nevnes at flere av de mer problemorienterte situasjonsbeskrivelsene, eller forbedringsønskene vi har fått på Furuset knyttet til Fubiak, har paralleller til andre stedsbeskrivelser vi, og vår kollega Fagerlid, har fått gjennom på feltarbeid på andre nye Oslo-bibliotek (B. Andersen, Dalseide, & Fagerlid, 2019).

Et høyt støynivå på Fubiak ble trukket frem av flere som problematisk, fordi det forstyrrer særlig studentene som sitter og leser i førsteetasjen på huset. På grunn av dette ønsker mange at det bygges flere grupperom og/eller stillerom. Videre beskrev folk utfordringer knyttet til å slippe inn personer uten meråpent-kort, og særlig de eldre brukerne har uttrykt misnøye med at Kafé FUBIAK ble lagt ned i juni 2019. Til sist i avsnittet presenterer vi øvrige ønsker som brukere av FUBIAK har kommet med.

Flere grupperom og stillerom på grunn av et høyt støynivå

Flere av de vi har snakket med har beskrevet at det er et høyt støynivå på FUBIAK, noe vi har opplevd selv under våre besøk på huset. Mye av opphavet til støyen kommer fra barn og ungdom som kommer til FUBIAK etter skoletid. Derfor har mange av de vi har snakket med fortalt at de ønsker seg flere grupperom eller stillerom på huset, slik at de kan jobbe i ro uten å bli forstyrret.

En kvinne på 19 år med minoritetsbakgrunn bosatt på Høybråten fortalte om problemet med støy fra ungdommer da vi spurte om det var noe med FUBIAK som kunne bli bedre. Hun pleier å komme til FUBIAK for å studere, men synes at det er alt for bråkete på huset fra rundt kl. 14. Da kommer det skoleelever som venter på bussen og som henger på FUBIAK til den går, og de bråker mye, ifølge henne. Hun «hysjer» mye på dem, og da hører de og flytter seg. Hun fortalte også at ungdomsklubben er kilde til mye støy om kvelden, og derfor kommer hun tidlig til FUBIAK for å få lest uten å bli forstyrret. På spørsmål om hun vil anbefale andre å bruke FUBIAK, svarte hun at hun bare vil anbefale andre å komme hit om morgenen siden det er for mye støy ellers. På grunn av støynivået ønsker hun seg flere stillerom, og gjerne store stillerom. Hun synes også at ungdomsklubben burde ligge et eget sted.

To jenter på 19 og 21 år med minoritetsbakgrunn fra henholdsvis Høybråten og Ellingsrud pleier også å komme til FUBIAK for å studere. De synes det er bra at det er grupperom, men ønsker seg flere. Det er mange som vil bruke grupperommene, sa de, og derfor er rommene ofte opptatte. Årsaken til at de ønsker å bruke grupperommene er at det kan bli mye støy på huset på grunn av ungdomsklubben, og det er derfor lett å bli forstyrret. De liker dermed ikke at det er

klubb i samme hus som biblioteket. «Etter kl. 18 blir det helt kaos» forklarte de, og begrunnet dette i at det på det tidspunktet er mange barn og unge på FUBIAK. Vi snakket også med fire venner på mellom 21-27 år med minoritetsbakgrunn som pleier å bruke FUBIAK både som studiested og møteplass. De fortalte oss at det hender at det er «full fest» på FUBIAK i 22-tiden om kveldene fordi det på det tidspunktet er en del ungdommer som pleier å være der. De fortalte at FUBIAK har blitt et møtested for lokale ungdommer, spesielt om vinteren når det er kaldt ute. De synes derfor at stillerommet er for lite og de savner flere grupperom. De ønsker også flere grupperom fordi de både opplever å bli forstyrret og selv forstyrre andre når de sitter i mindre grupper i fellesarealet i førsteetasjen. De blir forstyrret hvis det kommer folk de kjenner som vil prate, og de forstyrrer andre hvis de selv sitter og prater og fjaser i pauser fra studiene.

Tre kvinnelige studenter mellom 21-22 år fra Lindeberg, Lørenskog og Haugerud fortalte oss at de synes det er «for mange småbarn» på FUBIAK som skaper mye bråk. De mener det burde være et eget rom bare for barn, slik at de kan være der uten å forstyrre andre. Da vi møtte dem fortalte de også at det er mange ungdom som bare henger rundt på biblioteket, noe de synes er forstyrrende. De synes at stillerommet er for lite og at det trengs flere grupperom. Når det nærmer seg eksamen blir det veldig fullt, forklarte de. Også to jenter på 18 år fortalte at de ønsket seg flere grupperom fordi det er mye støy på FUBIAK. De foreslo at det kunne ha vært adskilt barne- og en voksenavdeling her, sånn som på Deichman bibliotek på Schous plass på Grünerløkka. Det hadde hun ene gode erfaringer med.

Vi ser altså at mange av studentene som kommer til FUBIAK for å lese forteller at de blir forstyrret av barn og ungdom som bruker huset som møtested eller som er på ungdomsklubben. Siden huset er utformet som det er, med et stort fellesrom som er åpent opp til andre etasje, bærer lyden godt gjennom lokalet og mellom etasjene. Flere av de vi har snakket med har foreslått flere grupperom og/eller stillerom på FUBIAK som en løsning på dette, sånn at de som ønsker å lese i stillhet kan få muligheten til det.

Noen av de vi har snakket med under våre besøk på FUBIAK, har reflektert rundt transformasjonen av det gamle biblioteket på Furuset til det vi i dag kjenner som FUBIAK – et bibliotek og aktivitetshus. Den fysiske endringen har hatt en påfølgende endring av bruksområder og dermed også normer for bruk av huset. Eksempelvis synes en 24 år gammel mann med minoritetsbakgrunn bosatt på Furuset at FUBIAK er et ganske bra tilbud for barn og at det er mye brukt lokalt. Men på tross av dette, fortalte han at han savner de gamle biblioteksnormene om at man skal være helt stille. Han forklarte at mange voksne setter pris på stillhet, men nå er det ikke stille på biblioteket mer. Det er blitt et aktivitetshus. Likevel synes han at FUBIAK er et godt forebyggende tilbud: «Jeg har bodd her [på Furuset] i over 20 år. Mange barn bruker det i stedet for å samle seg ute for å finne på faenskap». En eldre kvinne med majoritetsbakgrunn synes at det er bråkete på FUBIAK i forhold til andre bibliotek. Hun sa følgende om ungdommene som bråker: «De blir jo ikke snakket med. De ungdommene som er der, er i faresonen tenker jeg, fordi ingen snakker til dem, de skriker og skaper uro. Andre bibliotek jeg har vært på er roligere». Hun fortsatte: «Jeg synes kanskje bibliotekene har blitt sånn kosested».

Vi ser dermed at noen brukere av FUBIAK, eksempelvis noen av studentene, uttrykker misnøye med at huset både inneholder bibliotek og ungdomshus. De opplever at deres behov om stillhet til å lese ikke i samme grad imøtekommes på FUBIAK som på andre bibliotek, og ønsker derfor at ungdomsklubben lå for seg selv. Likevel er det flere som på den ene siden synes det kan være bråkete på FUBIAK, men som på den andre siden synes at huset bidrar med et viktig (forebyggende) tilbud til den lokale ungdommen som ikke har mange andre steder å være. Derfor er det mange som foreslår flere grupperom/stillerom som et slags kompromiss mellom de brukerne som foretrekker stillhet, og ungdommene, sånn at alle fortsatt skal få kunne bruke huset som i dag.

Meråpent

FUBIAK er åpent med betjening fra kl. 12-18 mandag til torsdag, og fra kl. 16-18 fredag og lørdag. Utenfor betjent åpningstid er huset meråpent, som betyr at alle over 15 år kan bruke huset fra kl. 7 til kl. 23 hver dag året rundt. Mange av de som bruker FUBIAK trekker frem meråpent-tilbudet som en kvalitet ved stedet. Dette gjelder for studenter som ønsker å komme tidlig eller sent for å lese, eller for personer som eksempelvis ønsker å levere tilbake en lånt bok en søndag. Meråpent-tilbudet er svært godt besøkt og er dermed en betydelig årsak til de svært høye besøkstallene i FUBIAK totalt sett (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:15). De ansatte får stort sett positive tilbakemeldinger fra de besøkende, og det har vært relativt få episoder med bråk og hærverk (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:15).

Likevel er det noen brukere som har påpekt at meråpent-tilbudet ikke går helt smertefritt. Vi snakket med tre videregående elever som pleier å komme til FUBIAK for å studere. På spørsmål om det er noe som kan bli bedre på FUBIAK, fortalte de at meråpent-tilbudet burde bli strengere overholdt. De forklarte at det er lite kontroll ved døren, og at mange kommer inn på FUBIAK selv uten meråpent-kort. Dessuten kommer mange bare for å gå på toalettet. Denne trafikken av uvedkommende fører til mye bråk, mente de. Også en vennegjeng på fire mellom 21-27 år fortalte det samme. De var alle fire veldig glade for meråpent-tilbudet og mente at det bidro til at flere studenter ble motiverte til å studere. Men de fortalte også at det noen ganger kommer inn «personer som ikke bør være her og som ikke har meråpent-kort.» Dette er personer som kommer for å henge og bråke, eller for å benytte toalettene. De forklarte at det er vanskelig for mange som sitter på FUBIAK å la være å slippe inn folk uten meråpent-kort, fordi de som vil inn står utenfor og banker på, og ofte svært lenge. Siden meråpent-inngangen er en glassdør, ser man personene som står ute, og de ser dermed også at det sitter folk inne som kan se dem. Derfor foreslo disse fire å skifte ut glassdøren med en dør hvor man ikke ser ut, sånn at man ikke ser de som banker på og dermed lettere kan ignorere dem.

En informant som jobber med ungdomsmiljøet på Furuset, uttrykte også til en viss grad en skepsis til meråpent-tilbudet med tanke på at aldersgrensen på meråpent-kortet er 15 år:

Jeg synes for eksempel at aldersgrensen for å ha sånn meråpent-kort der er alt for lav. Alt for lav. Det er alt for stort ansvar å legge på en 15-åring som har et kort for å komme seg inn, når du tenker deg at det kan stå fire slapper på 18 år uten kort bak ham som vil inn, ikke sant. Det ansvaret synes jeg ikke en 15-åring skal ha (intervju, 28.08.2019).

Den samme vennegjengen som over fortalte også at det er utfordringer med bråk i meråpent-tiden på kvelden, rundt kl. 22, men at dette ikke skjer ofte. Som tidligere beskrevet i avsnittet omkring støy på huset, ser det ut som om støy fra barn og ungdom også er en utfordring i FUBIAKs betjente åpningstider mellom kl. 12-18, og at det dermed ikke er unikt for meråpent-tilbudet.

Det er viktig å understreke at de aller fleste vi har snakket med synes meråpent-tilbudet er svært bra, og at det er få som har påpekt utfordringer knyttet til «uvedkommende» i tidsrommet FUBIAK er meråpent. Dette kan relateres til at det er innført «trivselsvakter» som passer på når FUBIAK er meråpent. I oppstarten av FUBIAK var det vektere på i meråpent-tiden, men dialogen mellom vektere og de lokale ungdommene fungerte ikke spesielt godt. Derfor ble det ansatt barne- og ungdomsarbeidere som trivselsvakter som passer på og ser til at det er ro, som har vist seg å være en stor suksess (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:16). Som en av ungdomsarbeiderne på FUBIAK vi snakket med fortalte oss, «det er vi som har fått meråpent til å funke» (intervju, 25.09.2019). Det kan likevel diskuteres hvor meråpent FUBIAK er, da det i praksis er ansatte tilstede i denne tiden og huset derfor ikke er overlatt helt for seg selv til brukerne.

Ut over utfordringer knyttet til uvedkommende og støy under meråpent-tiden, har det vært rykter om at FUBIAK har vært et omsetningssted for hasj under meråpent-tiden, ifølge en informant som jobber med ungdomsmiljøet på Furuset. Han forklarte videre:

Og det er jo vært gjort en del funn der [av hasj]. Det er ganske interessant fordi FUBIAK er veldig godt kameraovervåket, og derfor så har det nok også blitt oppfattet som et trygt sted å deale nettopp dop, for sjansen for å bli angrepet av fienden er mindre inne der. Med en gang du kommer ut, kan du jo bli angrepet, og det har vi jo sett (intervju, 28.08.2019).

Hvor stort problem og hvor synlig dette eventuelt er for de besøkende på FUBIAK vet vi ikke, men det er interessant at FUBIAK, på tross av trivselsvakter og kameraovervåkning, kanskje blir benyttet til ulovlig omsetting av narkotika. Dette er bekymringsverdig med tanke på hvor mange barn og unge som besøker huset.

Kafé FUBIAK

Fra åpningen av FUBIAK i 2016 har det vært en kafé i byggets andre etasje. Kafé FUBIAK ble i juni 2019 lagt ned på grunn av økonomisk underskudd, noe den har hatt siden oppstarten. Flere personer har fortalt at de er misfornøyde med dette, da de nå opplever å ha mistet ett av få møtesteder på Furuset. En eldre kvinne vi møtte på FUBIAK fortalte at hun savner kaféen, fordi der kunne hun sitte med avisene. Også en kvinne på 60 år fortalte at hun syntes tilbudet på FUBIAK hadde blitt dårligere etter at kaféen ble lagt ned. Videre skrev en 67 år gammel kvinne i vår survey til beboere på Furuset følgende: «Det blir mindre tilbud til oss som bor her, blant annet er kaffen på FUBIAK borte som var et flott tilbud til alle, fint møtested for de som jobber i området og til unge og eldre». Også en 61 år gammel kvinne uttrykte frustrasjon over manglende møteplasser på Furuset. Hun skriver i surveyen: «Det er jo ingen møtesteder her! Verken kafeer eller andre steder å møtes utover å ta en kopp kaffe på senteret på dagtid! Det var en hyggelig kafe på FUBIAK (biblioteket, i 2. etasje), men den har de dessverre lagt ned pga. dårlig økonomi».

Det er særlig eldre beboere på Furuset som uttrykker misnøye med at kaféen på FUBIAK er lagt ned. Som de to sistnevnte skriver i surveyen, har nedleggelsen ført til færre møteplasser på Furuset, som i utgangspunktet hadde få steder å møtes på fra før.

Også Velferdsforskningsinstituttet NOVAs evaluering av partnerskapet i FUBIAK (Rosten, Hagen og Tolstad 2019) viser at det var bred enighet i organisasjonen og partnerskapet om at Kafé FUBIAK tilførte huset som helhetlig konsept noe helt vesentlig. Kafeen var godt besøkt, og de ansatte understrekte at den bidro til trivsel og hygge for mange ulike grupper av brukere (Rosten, Hagen og Tolstad 2019:15).

Oppsummering ønsker

Som tidligere nevnt, er de fleste brukerne av FUBIAK fornøyde med biblioteket og aktivitetshuset. Likevel er det noen utfordringer knyttet til støy fra barn og unge som særlig flere av studentene som sitter og jobber i førsteetasjen synes er problematisk. Videre kan meråpent-tilbudet bidra til problematikker rundt adgang og eventuelle brukerkonflikter, på tross av at mange er svært fornøyde med dette tilbudet. I det følgende presenterer vi en kort oppsummering av allerede beskrevne innspill, samt øvrige ønsker for stedet som vi har mottatt fra brukerne av FUBIAK.

- Flere grupperom og stillerom.
- Flere skjermede steder for å sitte alene.
- Flere sosiale steder for å sosialisere med andre.
- Bedre kontroll over hvem som kommer inn på FUBIAK når det er meråpent.
- Et større utvalg av fremmedspråklige bøker.
- Vannmaskin til å fylle opp drikkeflasker.
- Toaletter i første etasje, slik at de som ikke kan gå i trapper også kan bruke FUBIAK når det er meråpent og toalettene ved inngangen er utilgjengelige.
- Savner Kafé FUBIAK som møteplass på Furuset.

4.2.3 FUBIAK som møteplass. For hvem og hvordan?

I de foregående avsnittene har vi beskrevet de ulike brukergruppene som benytter seg av tilbudene på FUBIAK. Vi har presentert følgende grupper: den «vanlige» bibliotekbrukeren, studenter, ungdommer som henger og ungdommer som er på ungdomsklubben, samt besøkende på arrangementer og de frivillige. Vi vil i det følgende diskutere hvilke grupper FUBIAK ikke når ut til i like stor grad. Avslutningsvis vil vi diskutere hvorvidt FUBIAK er et sted som oppmuntrer til møter på tvers av kjønn, alder og religiøs og kulturell bakgrunn.

Ifølge en ungdomsarbeider som jobber på FUBIAK, er det særlig to grupper av ungdom som FUBIAK ikke når ut til på nåværende tidspunkt. Den ene gruppen er ungdom som sitter hjemme og spiller dataspill. De sitter gjerne på rommet sitt og «gamer» mens de kommuniserer med andre, og for dem er FUBIAK mindre attraktiv fordi de har sin fritidsinteresse lett tilgjengelig hjemme hos seg selv. Den andre gruppen som ikke besøker FUBIAK er ungdom som ikke får lov til å komme dit av foreldrene sine og som dermed er utsatt for negativ sosial kontroll. Ungdomsarbeideren har sett eksempler på foreldre som ikke tillater at døtrene sine drar på ungdomsklubben for å danse, da dette ikke er akseptert innenfor deres kultur. Sistnevnte gruppe er ifølge ungdomsarbeideren vanskelig å nå ut til (feltnotater, 25.09.19).

En informant som jobber i ungdomsmiljøet på Furuset diskuterte i et intervju hvilke ungdommer som profiterer mest av FUBIAK. Ifølge ham er det stort sett «skoleflinke» ungdom som har fått et bedre tilbud enn ungdommene på Furuset hadde før, mens de ungdommene som er mer aktive og mindre opptatte av skole kanskje hadde det bedre på den gamle ungdomsklubben:

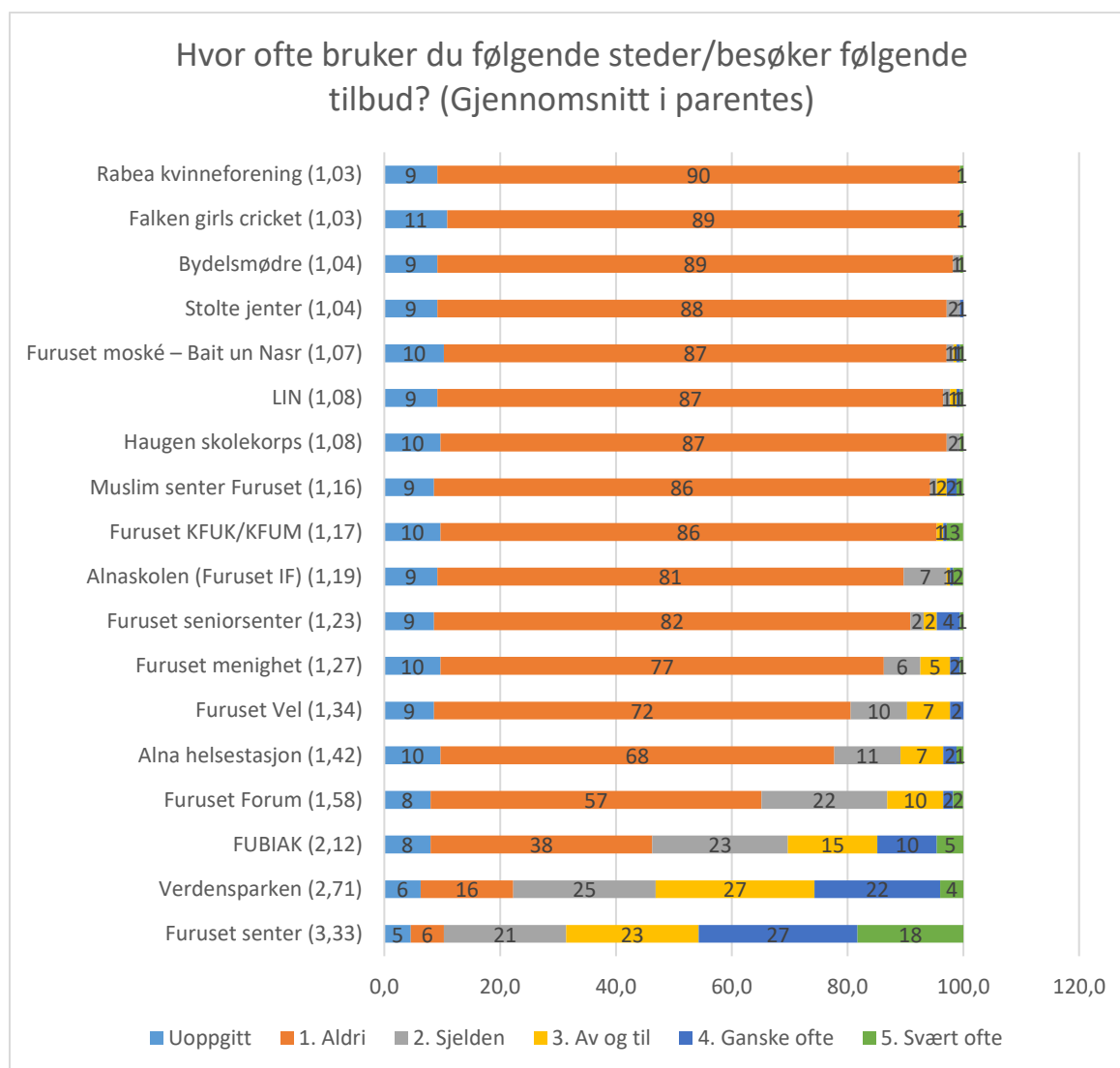
(...) ungdom som vil noe, som har en tydelig retning på utdanning, for å si det sånn, de som ikke trenger noe hjelp i det hele tatt, for de er nok FUBIAK helt fantastisk, spesielt da bibliotekdelen og mulighet for å jobbe med skolesaker og sånt. Så tror jeg kanskje at FUBIAK ikke egner seg fullt så godt for de som har litt for mye armer og bein, sånn som det gamle ungdomssenteret. Det er nok en utfordring (intervju, 28.08.2019).

FUBIAK som konsept når ikke ut til alle beboerne på Furuset, noe som også er en vanskelig oppgave. Likevel har vi sett at de besøkende på FUBIAK er en heterogen gruppe som består av personer i alle aldre og kjønn, og med ulike religiøse og kulturelle bakgrunner. Man kan på grunnlag av dette hevde at FUBIAK har lyktes i sitt mål om å være en møteplass for en mangfoldig brukermasse. Likevel har vi sett gjennom våre observasjoner og intervjuer at de ulike gruppene som besøker FUBIAK i liten grad faktisk samhandler med hverandre. De oppholder seg snarere under samme tak enn å samhandle på tvers. Brukerne av førsteetasjen har ofte sittet i dyader og smågrupper, og her har vi i liten grad sett en blanding av ung og gammel, kvinner og menn, og personer med majoritetsbakgrunn og minoritetsbakgrunn. I andreetasjen på ungdomsklubben har vi dessuten sett få majoritetsnorske ungdommer. Vi har dog observert til dels multietniske dyader og grupper både i husets første og andre etasje. På bakgrunn av disse observasjonene mener vi at FUBIAK, på tross av å ha lyktes med å bli en møteplass for mange ulike grupper på Furuset, fortsatt ikke har kommet helt i mål med å legge til rette for møter på tvers av disse gruppene.

4.3 Bruk av andre møtesteder på Furuset

I surveyen har vi spurt om hvor ofte intervjurespondentene bruker 19 forskjellige steder og aktiviteter. Vi har bedt respondentene gi svar på en skala der 1 var «aldri» og 5 var «svært ofte». Vi har beregnet gjennomsnittscore og rangert stedene/aktivitetene etter hvor ofte de blir brukt. Noen av stedene/aktivitetene er lite brukt ifølge personene i utvalget, men det er sannsynlig at steds- og aktivitetsbruken varierer med alder, kjønn, utdanning og landbakgrunn i befolkningen. Som vi har vært inne på tidligere gjør vi ikke analyser av undergrupper i utvalget på grunn få respondenter, lav responsrate og skjevt frafall. I gjennomsnitt er Furuset senter (3,33) mest brukt, etterfulgt av Verdensparken (2,71), Fubiak (2,12) og Furuset Forum (1,58).

Figur 4.1: Oversikt over stedsbruk på Furuset

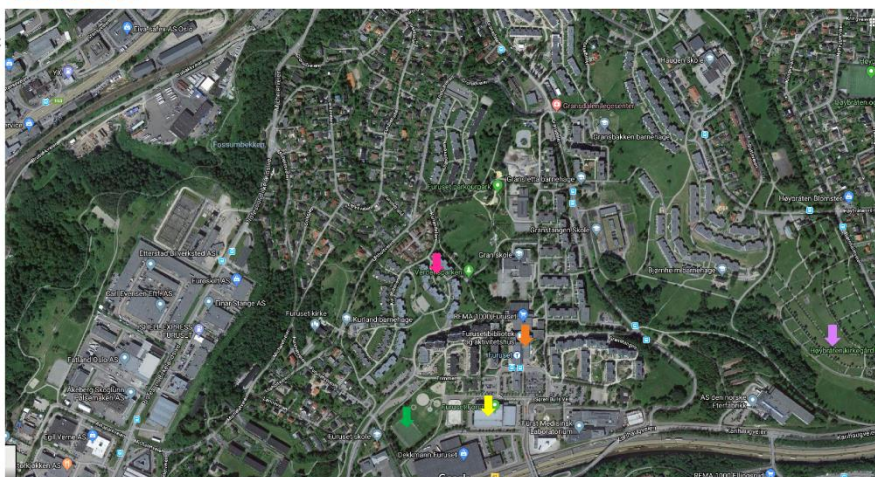

4.3.1 Ungdommens stedsbruk

Hvordan bruker ungdommen Furuset? I det følgende viser vi kart over steder ungdom bruker og ikke bruker basert på en kartoppgave som ble gjennomført i gruppearbeid med ungdom.

Furuset 1

- Her burde det vært noe for ungdom
- Her henger vi/ungdom
- Her driver jeg med idrett/aktiviteter
- Her får ungdom bestemme
- Steder vi/ungdom prøver å unngå

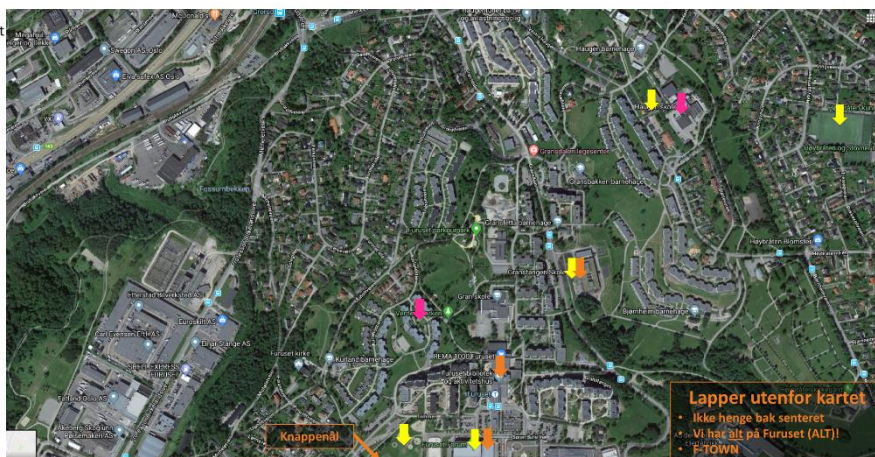
Furuset 2

- Her burde det vært noe for ungdom
- Her henger vi/ungdom
- Her driver jeg med idrett/aktiviteter
- Her får ungdom bestemme
- Steder vi/ungdom prøver å unngå

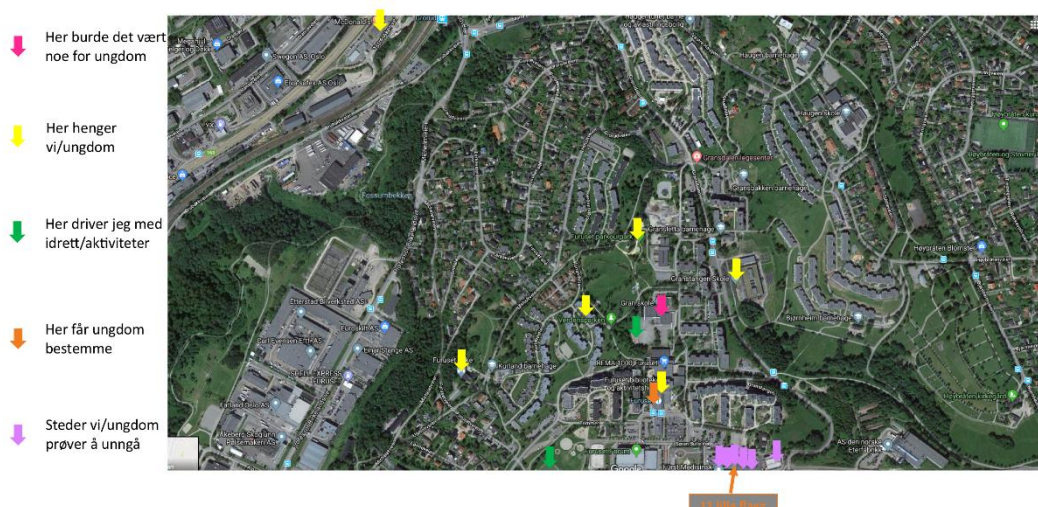

Furuset 3

- Her burde det vært noe for ungdom
- Her henger vi/ungdom
- Her driver jeg med idrett/aktiviteter
- Her får ungdom bestemme
- Steder vi/ungdom prøver å unngå

Furuset 4

4.4 Oppsummering

For å oppsummere er vårt hovedinntrykk at både Verdensparken og Fubiak er vellykkede tiltak på Furuset. Selv om Verdensparken sjeldent er full, slik mange parker i sentrum kan være, er de aller fleste vi har snakket med svært fornøyde med å ha en så fin park i nærmiljøet. For noen er det en sosial arena (hovedsakelig familier med små barn og ungdommer), mens for andre er Verdensparken et turområde eller en gangvei for å komme til et annet sted. I neste kapittel presenteres innspill til hvordan brukerne mener Verdensparken kan bli bedre.

Videre har vi i denne delen diskutert hvilken betydning Verdensparken har for beboere på Furuset i lys av målsetningene som lå til grunn da parken ble bygget. Disse målene var at den skulle være en sosial arena som bidrar til økt tverrkulturell forståelse, gi en opplevelse av lokal stedsidentitet og tilhørighet, samt bedre Furuset sitt omdømme. Vi har her vist til at familiene vi møtte ofte hadde forskjellig religiøs og kulturell bakgrunn. At parken tilrettelegger for potensielle møter mellom disse familiene kan indikere at den nettopp bidrar til en slik tverrkulturell forståelse. Samtidig samhandler disse familiene sjelden på tvers av gruppene, det vil si med hverandre. Dermed blir Verdensparken en sosial arena der en aksepterer tilstedeværelsen til grupper med annen religiøs og kulturell bakgrunn, men ikke et sted man bryter ned antatte skillelinjene. Ungdommene vi møtte var ofte i «multietniske» grupper, men også de unge samhandlet sjeldent på tvers. At mange beboere vi har snakket med prater om parken med en viss stolthet kan bety at den har lyktes med å gi en opplevelse av lokal stedsidentitet og tilhørighet. Samtidig er vårt inntrykk at FUBIAK og Furuset Forum i større grad enn Verdensparken har en slik betydning, spesielt blant unge. Når det gjelder Furuset sitt omdømme har merket oss at mange Furusetbeboere selv er fornøyde med parken og synes den har gjort området mer attraktivt. Allikevel indikerer de lave boligprisene i området at Furuset ikke har fått et bedre omdømme – altså eksterne (verdi)vurdering - siden parken ble bygget.

FUBIAK har blitt en lokal møteplass som tiltrekker en mangfoldig brukermasse i alle aldre og kjønn, og med ulike religiøse og kulturelle bakgrunner. Huset brukes av «vanlige» bibliotekbrukere, av studenter som et sted å lese, av ungdommer som «henger» i første etasje og drar på klubben i andre etasje, samt av deltagere på arrangementer og de frivillige som jobber her. Brukerne er stort sett veldig fornøyde med biblioteket og aktivitetshuset. Likevel er støy fra ungdomsklubben i andre etasje samt fra barn og unge i første etasje noe som sjenerer flere. Derfor er flere grupperom og stillerom noe flere ønsker seg. Videre beskriver noen at det fortsatt er utfordringer knyttet til meråpent-tilbudet, og flere, spesielt av de eldre brukerne, savner kaféen

som lå i husets annen etasje. Dessuten har vi gjennom vårt feltarbeid sett at FUBIAK, på tross av å ha lyktes med å bli en møteplass for mange ulike grupper på Furuset, fortsatt ikke har kommet helt i mål med å legge til rette for møter på tvers av disse gruppene.

Våre funn synes derfor ikke å avvike i stor grad fra tidligere studier av antatte «møteplasser» generelt (B. Andersen, 2014, 2019a; B. Andersen et al., 2017; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018; Skrede & Andersen, 2019a), og Furuset spesielt. Som Ruud med flere (2006) oppsummerer studien *Hindringer for deltakelse i multietniske boligområder* fra 2001 (av Ruud):

Studien viser (...) at det er viktig å kjenne noen fra før for å delta, og at det er vanskelig å bli kjent med andre dersom man ikke allerede er en del av et nabofellesskap. Hindringene kan oppsummeres som følger: Begge casene [Grønland/Nedre Tøyen og Furuset] viser interessekonflikter i bomiljøene. Når tiltak tilrettelegges for enkelte beboergrupper som for eksempel for barnefamilier eller for beboere med etnisk minoritetsbakgrunn, kan dette bidra til å stenge andre ute (...) Konkurrerende arenaer utenfor bomiljøet bidrar til å svekke deltakelse innenfor eget miljø. Dette gjelder begge casene, men nærområdet på Grønland/Nedre Tøyen har både et mer omfattende og mer variert tilbud enn Furuset. Beboerne viser seg å være aktive utenfor bomiljøet. Dette styrker antakelsen om at det er viktig med både felles interesser og felles bosted for å bli kjent med andre der en bor (Marit Ekne Ruud et al., 2006, s. 58).

Norske byforskere har gjennom en rekke år, også i etterkant av områdeløft, vist hvor utfordrende det er å skape arenaer der brobyggende sosial kapital genereres (B. Andersen, Brattbakk, et al., 2018; B. Andersen, Nygaard, et al., 2018; Brattbakk et al., 2017; M. Ruud et al., 2016; M. E. Ruud et al., 2018), noe vi altså fortsatt har observert i løpet av våre etnografiske studier av Fubiak og Verdensparken i 2019. Interessant nok, fant Johnsen (1999) allerede på slutten av 90-tallet, at beboerne på Furuset ikke etterlyste flere «møteplasser». Våre funn, peker dog mot at flere setter pris på de nye arenaene som er etablert (Fubiak osv.), men i hvilken grad de er de møteplassene planleggere og politikere kanskje så for seg, er mer tvilsomt.

5 Stedsinteresser – innspill til nærmiljøet

I det forrige kapitlet tok vi for oss hvordan og i hvilken grad møtestedene på Furuset blir brukt. Vi har her valgt å skille bruk og interesser i tråd med den sosiokulturelle tilnærmingen, selv om disse tilnærmingene til en viss grad går over i hverandre. Stedsinteresser er en mer spesifikk tilnærming, og dreier seg om hva beboere og lokale aktører er opptatt av på Furuset. Her kommer dette til uttrykk gjennom hva beboerne ønsker for stedet, enten det handler om større endringer eller små tiltak for å gjøre Furuset til et bedre sted å bo og bruke.

Kapitlet bygger på innspill både fra beboere og sentrale aktører, og som er innhentet gjennom surveyen, åpent kontor på Furuset senter og intervjuer med nøkkelpersoner i lokalmiljøet. Som vi tidligere har skrevet om i metodekapitlet har vi fått inn 204 svar på surveyen, og snakket med rundt 100 personer på «Åpent kontor» og med ca 145 personer i tilknytning til møtestedene. I tillegg har vi åtte som jobber i bydelen, og snakket med fem beboere som innehar ulike roller i lokalmiljøet.

Kapitlet er organisert tematisk der vi presenterer og drøfter ulike interesser. Til slutt i kapitlet trekker vi frem hvilke interesser som utmerker seg blant ulike aldersgrupper på Furuset. Hva er unge eller eldre spesielt opptatt av? Og hvilke behov har stedet Furuset sett fra nøkkelpersonene i lokalmiljøet?

5.1 Ønsker om fysisk oppgradering

Flere informanter var skeptiske til at det er planer om å bygge ut på Furuset. Folk vi snakket med ønsker at Furuset skal være et grønt område, og ønsker ikke omfattende fortetting og boligbygging. «Det er nok boliger her» var gjennomgangstonen. «Vi trenger de grønne lungene som vi har, det er en av kvalitetene ved Furuset» ble det sagt. «Vi trenger ikke bygate og Furuset bør ikke urbaniseres» var et annet utspill.

Mer konkret handlet innspillene om følgende:

5.1.1 Verdensparken

I det forrige kapitlet presenterte vi hvordan Verdensparken ble brukt. Fortellingene bekrefter bildet av en suksesshistorie som går utover Furusets og bydelens grenser. Vi har også snakket med folk som bor andre steder i Oslo og som reiser opp til Furuset for at barna kan få leke i Verdensparken. Også de aller fleste av informantene vi snakket med på senteret var svært fornøyd med å ha en så fin park i nærmiljøet, og hadde meninger om Verdensparken. Det betyr imidlertid ikke at alle informantene benyttet parken; enkelte fortalte at de har utsikt til parken fra stuevinduet og betrakter livet i parken fra «utsiden». Andre nyter synet av parken på vei til jobb eller til senteret, mens andre tar en hvil og setter seg på en benk. Det kom likevel frem flere innspill til hvordan gjøre den bedre, uavhengig av egen erfaring som bruker. Innspillene kan oppsummeres i følgende temaer:

- **Toaletter og flere søppelkasser / containere til griller:** Det var tydelig et problem at det var for få steder til å kaste søppel, noe som flere erfarte. Ofte så parken lite hyggelig ut etter fine sommerdager / kvelder når folk hadde grillet eller hatt picnic i parken. I tillegg ble borettslagets søppelcontainer brukt av parkens brukere, noe som medførte at den fort ble fylt opp. Det var også flere som mente at det bør installeres toaletter i / ved parken. En beboer fortalte at hun av og til så at folk «gjorde fra seg» i busker og kratt, i nærheten av hennes balkong. En annen beboer mente at toalett var viktig særlig for barna; det kom ofte barnehager på besøk fra områdene rundt, og at toaletter ville øke bruksverdien av parken.
- **Skiløyper:** Et par av innspillene dreide seg om at det kjøres opp skiløyper rundt i parken på vinteren. Parken brukes mest til aking. Det er mange barn som prøver seg på ski når Turistforeningen arrangerer skidag, og gjerne også ellers på vinteren, men det er ikke

tilrettelagt for skigåing. Dersom det hadde vært løyper som ble kjørt opp jevnlig ville det stimulert både barn og voksne til å gå mer på ski – og følgelig øke skiferdighetene. Innspillene kom fra både yngre og eldre beboere. For eldre etnisk norske beboere som har vært glad i gå på ski men som ikke lenger kan gå i marka, vil en skiløype i nærmiljøet være et kjærkomment tilbud.

- **Bærbusker og frukttrær:** Blant andre konkrete ønsker var planting av nyttevekster / trær der man kunne høste. Innspillene kom fra både eldre og yngre, og både med etnisk norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn. Selv om det er plantet bærbusker i Verdensparken, ble det sagt fra enkelte beboere at bærbusker øverst ved gjerde nå var fjernet og man ønsket disse tilbake.
- **Vannet i dammen:** Vannkvaliteten i dammen er ikke bra, og til tider er vannet også borte. I følge flere vi snakket med forringer det parken, og det vitner om at parken ikke blir vedlikeholdt slik den burde. En var bekymret over hvilken type avtale om *drift og vedlikehold* som vil komme når dagens avtale med bydelen utløper.
- **Aktivitetsapparater:** Beboerne savner flere apparater som kan brukes av voksne, ikke bare lekeplasser for barna. Selv om parkourparken er blitt populær, også utenfor Furusets grenser, er det ikke alle som føler seg hjemme med den type aktiviteter.
- **Flere akebakker og flere lekeplasser.** Dette innspillet kom fra en ung skolegutt

Innspillene som dreier seg om Verdensparken vitner om at beboerne på Furuset er opptatt av parken. Tiltakene som ble foreslått vil kunne øke bruksverdien for flere aldersgrupper.

5.1.2 Kollektivtilbudet

Mange fremhevet det gode kollektivtilbudet, og spesielt gjelder det T-banen. Det er lett å komme til andre områder i Groruddalen eller til sentrum, blant annet går det buss fra Furuset til Stovner åtte ganger i timen. Det er godt tilrettelagt for rullestolbrukere.

Noen mente imidlertid at busstilbudet burde vært bedre, og det handlet først og fremst om avgangstider på bussrute 64 A som går om Høybråten til Stovner. Selv om det går flere bussruter mellom Furuset og Stovner kjører bussene ulike traséer, og det er særlig bussen om Høybråten det etterlyses flere avganger enn en gang i timen. Og det etterspørres også avganger i helgene. Innspill om flere bussavganger kobles gjerne med at «vi skal jo ikke lenger kjøre bil, så da må kollektivtilbudet forbedres» Ikke alle har bil, og da er et godt busstilbud viktig, ble det påpekt.

Andre mente at det var altfor mange busser som sto utenfor senteret, og for liten plass til alle bussene.

Det er en generell bekymring over hvordan busstrafikken skal avvikles under utbyggingen av de nye boligområdene. Planene viser at alle busser skal kanaliseres inn på en og samme vei, en vei med mange boliger.

5.1.3 Furuset senter – navet i nærmiljøet

Furuset senter ble etablert i 1982 og har ca 6600kvm forretningsareal. Adkomsten til senteret går via to overganger over E6, og de mangler direkte forbindelse mellom øvre og nedre Furuset. Ifølge analysen av senterområde fra 2009 fremstår derfor senteret vanskelig tilgjengelig (Analyse&Strategi 2009). Det fremheves dessuten at nedre inngangsparti har et udefinert areal, og lett kan bli oppholdssted for gjenger blant annet fordi det er mulig å samles uten å bli observert av andre (ibid.).

Furuset er definert som bydelssenter i kommunedelplan for handels- og senterstruktur for Oslo, og som betyr at tilbudet skal tilpasses behov og etterspørsel fra befolkningen i bydelen (Analyse&Strategi 2009). Senteret inneholder hverdagstilbud som kafé, apotek, frisør, parfymeri,

sportsbutikk, interiør- og utstyrsbutikker, klesbutikker samt dagligvare og frukt/ grønt. Utvalget i forretningene gjenspeiler en flerkulturell befolkningssammensetning. Forretningene byttes ofte ut, og forretningsdrivende som leier lokaler sier det er tungt å drive butikk på senteret (samtale fra Åpent kontor, 26.08.2019).

Furuset senter fungerer som et av navene på Furuset; det er der folk stikker innom for å kjøpe med seg mat på vei hjem fra jobben eller de rusler gjennom på vei til og fra T-banen. Andre bruker senteret som et sted å se og møte andre, rusle rundt for å titte på utvalget i butikkene eller ta seg en kopp kaffe på kafeen. Fordi seniorsenteret ligger i forlengelsen av senteret er det også flere eldre som har ukentlige, for ikke å si daglige turer gjennom senteret på vei til seniortreff, strikkekafe eller seniortrim. For dem som bor alene og kanskje ikke har et sosialt nettverk, er både senteret, Fubiak og seniorsenteret sosiale møteplasser. Det kan bøte på ensomheten som flere opplever. Seniorsenteret har for liten plass, mente noen.

Uavhengig av bruk har alle en mening om senteret på Furuset. Og stort sett dreier innspillene seg om at senteret ikke fungerer som et godt handlesenter. Det er for lite fristende butikker, og butikkene skiftes ut ofte. Flere understreket at de handler på andre sentre.

- **Sammensetning av butikker:** «Det bør være noen flere kvalitetsbutikker her» sier de fleste. Det er mange som savner «vanlige» og mer «ordentlige» butikker der man kan få kjøpt seg det man trenger i hverdagen. Bokhandel, blomsterhandel, parfymeri, bedre klesbutikker med dameklær, undertøysbutikk, vinmonopol og «nål og tråd butikker», er blant ønskene.
- **En hyggelig kafe:** Kafeen på senteret har gode varer, men det er svært dyrt og beliggenheten er ikke hyggelig – stoler og bord er lokalisert midt i senterområdet uten «lune kroer».
- **Ny matbutikk:** alle informantene fra åpent kontor ønsket seg en ny matvarebutikk. Det var både det begrensede utvalget, men særlig også den rotete og lite tiltalende organiseringen av hyller og varer som innbyggerne reagerte på.
- **Et mer synlig bydelskontor.** Flere visste at bydels lokaler lå i etasjene over, men det ble etterlyst en mer synlig bydel med informasjon etc om hva bydelen gjør, hvilke planer som er på gang for området og hvilke tilbud som finnes for innbyggerne av foreningsliv, møter, kulturtilbud og tilstelninger. Elektronisk tavle om dette.

5.1.4 Utomhus – fremkommelighet

Ifølge Statistikkbanken fra Oslo kommune blir det stadig flere eldre på Furuset. De to siste årene har gruppen over 67 år steget fra 1021 personer til 1136. Flere av innspillene om hva som ønskes bedre i uteområdene gjenspeiler denne aldersgruppen:

- **Universell utforming:** rullestorbrukere har problemer med å komme seg rundt i området; det gjelder ved T-banen og det gjelder høye fortauskanter. Det er også vanskelig å komme seg opp og ned av bassenget.
- **Dårlig brøytede og strødde veier:** flere opplever at det ikke brøytes eller at det brøytes dårlig i småveiene ved borettslaget de bor (dette gjelder først og fremst områdene med småhus). Det går ut over sikkerheten; utrykningsbiler kommer ikke frem.
- **Krakker og benker:** vi fikk flere innspill på at det savnes flere krakker og benker langs gangveiene, og som medfører at særlig eldre kvier seg for å gå turer i nærmiljøet fordi de er redd de ikke orker å gå så langt. En kalte det «rekkeviddeangst».

Andre innspill om uterom handlet om:

- **Skoleveier:** Ikke alle skoleveiene er trygge fordi det er mye trafikk på veiene og bilistene kjører for fort. For eksempel trekkes Høybråtenveien som lite trygg for barna på Haugen skole.
- **Parkering:** for mange biler langs Grorudveien og Gransdalen, bilene medfører at skoleveien blir utrygg.
- **Vedlikehold av grøntområder i de offentlige uterommene.** Her ble det særlig nevnt at busker og trær langs veiene bør klippes ned jevnlig for å ivareta en sikker skolevei.
- **Skatepark.** En ung jente med pakistansk bakgrunn etterlyser en «*litt ordentlig*» skatepark

5.2 Sosiale tiltak

5.2.1 Tilbud til ungdommen

Det er flere kvinner med innvandrerbakgrunn som opplever at oppvekstmiljøet ikke er så bra. Det nevnes at Furuset Forum er åpent til kl 23. Det er et bra tilbud til eldre ungdom, men det brukes også av barn sent på kvelden. Det er ifølge enkelte informanter altfor sent, og de følges ikke opp av voksne. De ser det selges narkotika ved seniorsenteret. En mann, som var involvert i frivillig arbeid, mente man trenger flere frivillige til relasjonsbygging på tvers av kulturer. Understreket av det er viktig å få ungdom inn i aktiviteter og at oppfølging av barn og unge er svært viktig..

Det etterlyses

- Flere **tiltak** for ungdom (særlig gutter), og som fanger opp de som ikke er spesielt interessert i sport og idrett, eller faste aktiviteter. «Man må ha noe å gjøre så man ikke gjør andre ting» var et illustrerende utsagn fra en ung mannlig informant. Det observeres særlig gutter som henger utenfor senteret, men sjelden jenter. «De kan lett havne i et dårlig miljø» ble det sagt.
- **Ungdomsveiledere** som kan lære og veilede ungdom om det å bo i borettslag, være en del av et nærmiljø, bli stolte av stedet sitt etc.
- **Mer politi.** De fleste føler seg trygge på Furuset senter og i nærmiljøet. Det er av og til politi til stede på og rundt senteret, men det kunne gjerne vært flere.

5.2.2 Tilbud til eldre

- **Bygge ut hjemmesykepleien:** får hjemmehjelp altfor sjelden. Det har ikke blitt noe bedre med årene, og med hyppigere besøk kunne mange flere bodd hjemme lenger.
- **Seniorsenteret:** trenger større plass. Det er for små lokaler særlig til seniortrimmen.

5.2.3 Sosiale møtesteder

Selv om Furuset har møtesteder som ivaretar ulike interesser, er det likevel flere som etterlyser møtesteder/møteplasser som ivaretar befolkningsgrupper på tvers.

- **Møtested for menn:** Ett eksempel som etterlyses er et *møtested for eldre menn* eller de som ikke er i arbeid, og som ivaretar både de med norsk og de med minoritetsbakgrunn. Det er ikke alle muslimer bruker eller føler seg hjemme i moskeene, og det å etablere sekulære, nøytrale møtesteder bør derfor være en prioritert oppgave. Da vi arrangerte åpent kontor på Furuset senter en uke i august observerte vi flere menn med både norsk og minoritetsbakgrunn som delvis satt sammen, delvis alene ved et kafebord i lang tid uten noen å snakke med og uten at de snakket med hverandre. En interessant observasjon var at frivillige arrangerte treff for menn en formiddag i uken på Fubiak nettopp for å gjøre noe med ensomhet blant menn

som bor i nærområdene. Arrangøren hadde observert de samme mennene som satt i aviskroken over en lang periode, uten at de kommuniserte med hverandre. Da fikk han ideen om å samle dem til uformelle treff, der de kan prate om alt mulig og treffe og bli kjent med andre i nabolaget.

- **Spisested:** Et annet innspill dreier seg om at Furuset mangler et hyggelig spisested der man kan få seg et glass vin og et lite måltid. En sier: «Jeg savner et sted der vi naboene kan møtes uten at vi trenger å gå hjem til hverandre. Hjemme blir det så forpliktende fordi du må vaske og rydde før folk kommer».
- **Furusetdagene.** Vi fikk innspill på at Furusetdagene oppleves å være rettet først og fremst mot innvandrerbefolkningen, og at etnisk norske beboere ikke føler seg særlig hjemme i arrangementene.
- **Møtested for kvinner:** det savnes et sted der kvinner fra ulike nasjoner og med ulike bakgrunn kan treffes for å utveksle erfaringer og hjelpe hverandre med søm, strikking, reparasjon av klær, matoppskrifter etc. Flere opplever at det er vanskelig å få til noe på tvers av bakgrunn; forskjellige minoritetsgrupper holder seg for seg selv (det gjelder også etnisk norske).
- **Svømming** for innvandrerkvinner.
- **Flerbrukshall.** Enkelte mente det var stort behov for flere flerbrukshaller på Furuset, a la Furuset Forum og Alna idrettspark.

5.3 Innspill fra sentrale aktører på Furuset

- For å få flere inn i arbeid er det behov for å engasjere både det lokale næringslivet, både offentlige og private, og bydelen lokalt, og tilrettelegge for sysselsetting for bydelens innbyggere. Det er en økende andel arbeidsgivere som er åpne for å ta et samfunnsansvar for lokalmiljøet, men det er behov for langt flere. Flere lokale arbeidsplasser vil ha positive ringvirkninger på lokalmiljøet og for f.eks. småbarnsfamilier som slipper lang reisevei.

5.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi presentert hva beboerne er opptatt av i nærmiljøet spesielt og Furuset generelt. Vi har snakket med eldre og yngre, kvinner og menn, og både etnisk norske beboere og beboere med innvandrerbakgrunn. I hvilken grad finner vi sammenfallende interesser blant beboerne for hva de ønsker for nærområdet og i hvilken grad er interessene forskjellig?

Funnene viser i stor grad at beboerne på Furuset i stor grad er opptatt av de samme forholdene, og særlig blir det tydelig når vi ser på hva de forskjellige aldersgruppene melder om.

Innspillene vi har fått til hvordan parken kan bli bedre dreide seg hovedsakelig om vedlikehold, eksempel at vannkvaliteten i dammen ikke er bra. I tillegg fikk vi innspill på at parken trenger toaletter og flere søppelstasjoner (også for engangsgriller), et ønske om skiløyper, flere bærbusker og frukttrær, samt flere aktivitetsapparater, akebakker og lekeplasser. De foreslåtte tiltakene vil kunne øke bruksverdien for flere aldersgrupper, men det er først og fremst barnefamilier (unge mødre) og ungdom som har særlig interesse av å forbedre Verdensparken.

De eldre beboerne var mest opptatt av senteret og utvalget av butikker. I tillegg ser vi at denne gruppen er særlig opptatt av tilgjengelighet; det handler om bedre snømåking og strøing av veier om vinteren, og det handler om flere krakker og steder å sitte på gangveiene.

Særlig de kvinnelige informantene hadde i tillegg til ønsker om et bedre butikkutvalg på senteret, særlig matbutikk, også ønsker om å ha et hyggelig spisested på eller i nærheten av senteret. Behov for flere møtesteder for kvinner var også noe som ble sagt av flere.

Et interessant innspill som kom fra menn, var behov for et møtested på tvers av religiøs tilhørighet og alder.

Ungdom savner flere fritidstilbud og flere voksenpersoner i nærmiljøet.

6 utfordringer og muligheter på Furuset

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvilke utfordringer og muligheter vi finner på Furuset basert på beboeres og lokale aktørers erfaringer med stedet og med befolkningen som bor her. Innledningsvis presenteres svar fra surveyen om tilbud til barn og unge og vurderinger av disse. I dette materialet finner vi både styrker og svakheter.

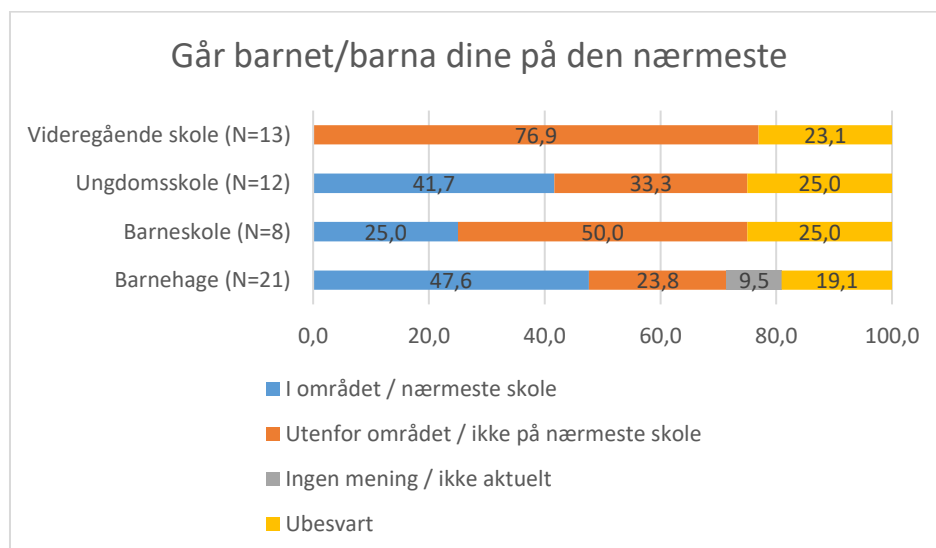
Basert på de kvalitative dataene har vi valgt ut temaer som kommer tydeligst frem i vårt datamateriale, og som vi mener er viktig å ha i søkelyset i den videre utviklingen av Furuset. Som kapitlet vil vise finner vi utfordringer både i beboergruppers hverdagsliv, i hvordan opprettholde frivilligheten og ikke minst i hvilken grad nærmiljøet oppleves som trygt.

6.1 Barnehage- og skoletilbudet

Vi har stilt spørsmål om hvorvidt respondentene har barn i barnehagealder, grunnskolealder og alder for videregående skole. Dem som svarte bekreftende på disse spørsmålene ble stilt spørsmål om barna går på de nærmeste barnehagene og skolene (lokale skoler er blant annet Furuset barneskole, Haugen barneskole, Granstangen ungdomsskole, Groruddalen skole, Hellerud videregående skole). Oppfølgingsspørsmål ble gitt til dem som ikke benyttet det nærmeste barnehage- og skoletilbudet. Resultatene under må tolkes med stor grad av forsiktighet ettersom antall respondenter med barn på de ulike skoletrinnene er svært lave (8 til 21 respondenter). Det er likevel slående at under halvparten går i nærmeste barnehage og ungdomsskole, og at ingen går på den nærmeste videregående skolen på Furuset. Det var 20 personer som svarte på spørsmålet om hvorfor de lokale tilbudene ikke ble benyttet. Hovedårsaken som blir trukket frem om valg av videregående skole var rett og slett at Hellerud ikke hadde tilbud om de linjene som var foretrukket. Ellers trakk 4 av foreldrene frem at nærskolene hadde «dårlig miljø», «få norske barn», «dårlig rykte» og «mye kriminalitet og rus».

Figur 6.1: Barns skoletilknytning i nærmiljøet. N=54.

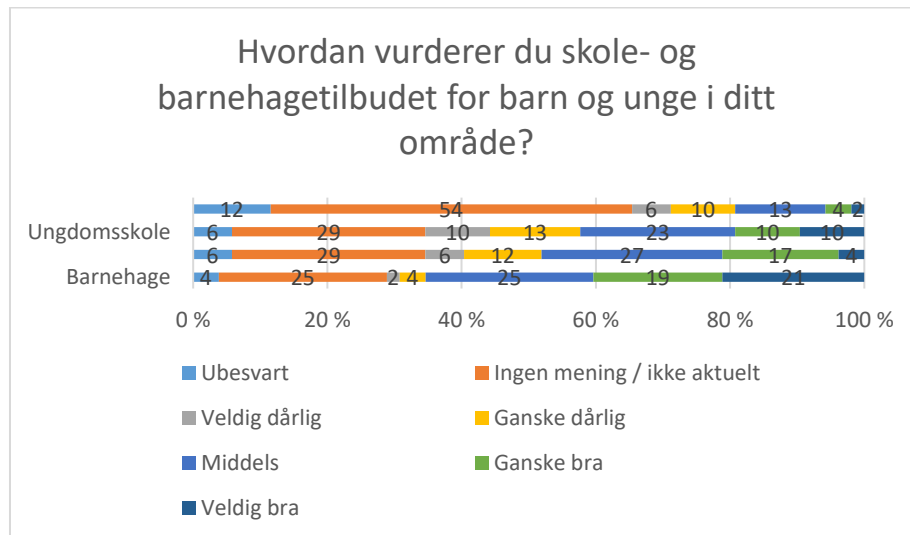
Kilde: Survey

Vi stilte også spørsmålet «Hvordan vurderer du skole- og barnehagetilbudet for barn og unge i ditt område?». Dette spørsmålet gikk kun til de som bor på Furuset og som har barn under 25 år som bor sammen med respondenten i samme område. Av figuren under ser vi at en stor andel ikke har besvart spørsmålene eller at de ikke har noen mening eller at spørsmålet ikke er aktuelt. Vi ser også at andelen som enten synes tilbudet er veldig dårlig eller ganske dårlig stiger for hvert trinn fra barnehage og opp til videregående skole (hhv. 6 prosent, 18 prosent, 23 prosent og 23 prosent), mens det er tilsvarende fall i andel som er enig i at tilbudet er ganske bra eller veldig bra

når vi går trinn for trinn, fra barnehage til videregående skole (hhv. 40 prosent, 21 prosent, 20 prosent og 6 prosent). Med andre ord er respondentene mest fornøyd med barnehagene og mest misfornøyd med videregående skole. Vi spurte også om respondentene ville kommentere barnehage- og skoletilbudet på Furuset.

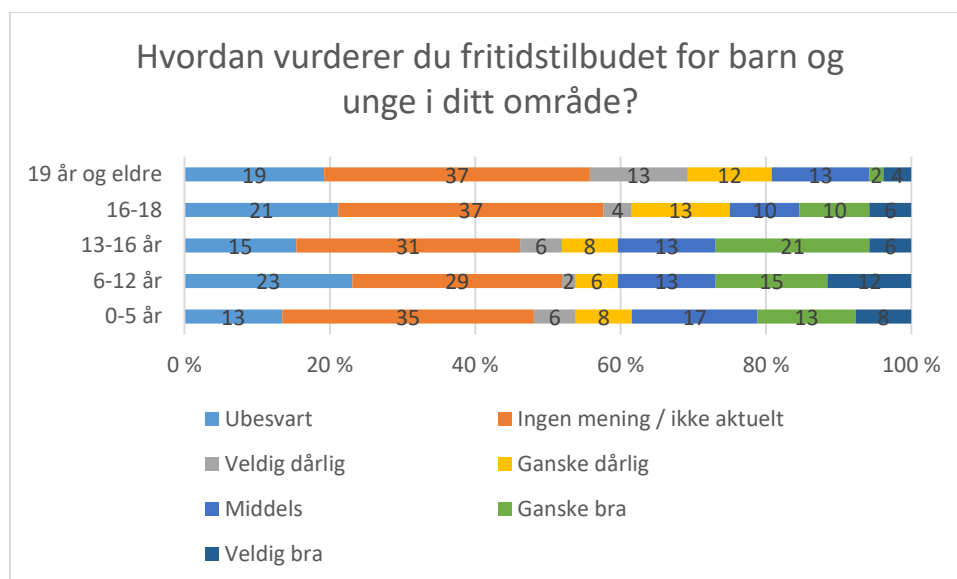
Figur 6.2: Skole- og barnehagetilbudet på Furuset.
N=52. Kilde: Survey

Fritidstilbud for barn og unge

Spørreundersøkelsen stilte også spørsmålet «Hvordan vurderer du fritidstilbudet for barn og unge i ditt område?». Spørsmålet ble gitt med tanke på fem ulike aldersgrupper: 0-5 år, 6-12 år, 13-16 år, 16-18 år og 19 år og eldre. Igjen ble dette spørsmålet kun stilt til dem som bor på Furuset og som har barn under 25 år som bor sammen med respondenten i samme område. Av figuren under ser vi at omkring halvparten av respondentene enten ikke svarte på spørsmålet eller svarte at de ikke hadde mening/at spørsmålet ikke var aktuelt. Respondentene ser generelt ut til å være mer fornøyd med fritidstilbudet for de eldre barna/ungdommene enn for de yngre. Andelen som sier seg enig i at fritidstilbudet er enten veldig dårlig eller ganske er klart høyest for de eldste tenåringene (hhv. 14 prosent, 8 prosent, 14 prosent, 17 prosent og 25 prosent for de fem aldersgruppene) og andelen som synes fritidstilbudet er ganske bra eller veldig bra er klart lavest for de eldste tenåringene (hhv. 21 prosent, 27 prosent, 27 prosent, 16 prosent og 6 prosent for de fem aldersgruppene). Respondentene ble også på dette området spurt om de ville gi egne kommentarer til fritidstilbudet. Her viste resultatet at beboerne har ulike vurderinger, både av de ulike tilbudene og av de samme. Noen snakker varmt om for eksempel Fubiak, mens andre ikke nevner dette tilbudet med et ord. Respondentene vurderer også tilbudet til de ulike gruppene forskjellig. For eksempel forteller en mann og far i sekstiårene med minoritetsbakgrunn at han er meget misfornøyd med barnehage- og skoletilbudet på Furuset, og begrunner dette med at det er for «få norske» barn. Også det lokale fritidstilbudet for unge beskriver han som meget dårlig, bortsett fra tilbudet til de over 19 år, det er «ganske bra». Vi har sett nærmere på dette i kap. 6.1.1.

Figur 6.3: Fritidstilbudet til barn og unge på Furuset. N=52.
Kilde: Survey

6.2 Trivsel og trygghet – mistrivsel og uro på Furuset

I denne delen vil vi se på i hvilken grad de som bor på Furuset føler seg trygge eller ikke i eget nærmiljø. Som det vil komme frem under, er det ofte ansamlinger av ungdom som har vært og er en kilde til utrygghet. Vi har derfor også intervjuet offentlige forebyggere iblant annet politiet og kommunen (Salto) for å få både deres analyser/vurderinger og forslag til strategier og tiltak. Budskapet her er at det gjøres veldig mye, og mye riktig på Furuset, men det er fortsatt et utsatt område.

6.2.1 Beboernes vurderinger av eget bosted

Vi kan ikke generalisere ut fra vår spørreundersøkelse. Våre funn representerer våre respondenters vurderinger, men vi kan ikke utelukke at tallene og utsagnene gir en indikasjon for situasjonen blant befolkningen på Furuset mer generelt. Det er likevel grunn til å anta at bildet vi tegner opp under, hadde vært annerledes om flere ungdommer hadde valgt å svare, om vi hadde fått flere respondenter med etnisk minoritetsbakgrunn, og ikke minst, om vi generelt hadde fått flere beboere i alt til å svare. Tidligere undersøkelser har funnet at områder som Furuset (Bydel Alna) er blant de ikke-sentrumsnære delene av Oslo der flest synes å være utrygge. I 2013 gjennomførte NRK en spørreundersøkelse som viste at mens 17 prosent rapporterte at de var utrygge i Bydel Alna på kveldstid, var det bare 4 prosent som oppga det samme i boligområdene vest i byen.³⁰ I den nyeste publikumsundersøkelsen til Oslo kommune, heter det at

De fleste innbyggerne i Oslo opplever at det er trygt å ferdes ute på dagtid i nærområdet der de bor. 92 prosent føler seg trygge. Det tilsvarer en oppgang på fire prosentpoeng fra 2014. Kun en prosent har svart at de er misfornøyd med trygghet i nærområdet på dagtid. Det er betydelig færre som opplever trygghet i nærområdet på kveldstid. Likevel har så mange som 71 prosent svart at de er fornøyd med dette, noe som er en stor framgang fra 54 prosent i 2014 (Kantar TNS 2018, s. 49).

Bydel Alna er blant bydelene som scorer dårligst (beboerne på Søndre Nordstrand og Stovner er mindre fornøyd). 87 prosent av beboerne i Bydel Alna sier at det er fornøyd med tryggheten på dagtid i eget nærmiljø, mens kun 56 prosent er fornøyd på kveldstid, bare Søndre Nordstrand scorer dårligere med 52 prosent, mens en vestlig bydel, Vestre Aker, ligger på topp med 87 prosent (Kantar TNS 2018, s. 50-51). Ser man på derimot på ungdata-tallene fra Bydel Alna, og

³⁰ <https://www.nrk.no/dokumentar/her-foles-folk-seg-mest-utrygge-1.11028197>

da elever i videregående skole, er ikke disse ungdommene særlig mindre tilfredse med eget nærmiljø enn andre osloundom (Ungdatasenteret and Korus Oslo 2018, s. 54). Sistnevnte undersøkelse ser dog ikke spesifikt på utrygghet. Andre analyser av ungdatatallene, viser derimot at unge i Bydel Alna ser ut til å oppleve nærmiljøet mindre trygt på kvelden enn unge vest i Oslo, mens unge i sentrum øst er de som i minst grad opplever det som trygt (Andersen 2018).

I en rapport/stedsanalyse gjennomført av Bydel Alna i 2009, ble 70 unge (mellom 10 – 28 år) på Furuset blant annet intervjuet om eget nærmiljø. Her kommer det frem at området ved senteret og t-banen på kveldstid er forbundet med utrygghet for flere. Videre heter det i rapporten at

Generelt føler ungdom seg gjennomgående trygge på Furuset om dagen, mens det generelt erfares mye utrygghet om kvelden, disse erfaringene er knyttet opp mot ulike forhold (Hindhhammer and Skalstad 2009, s. 22).

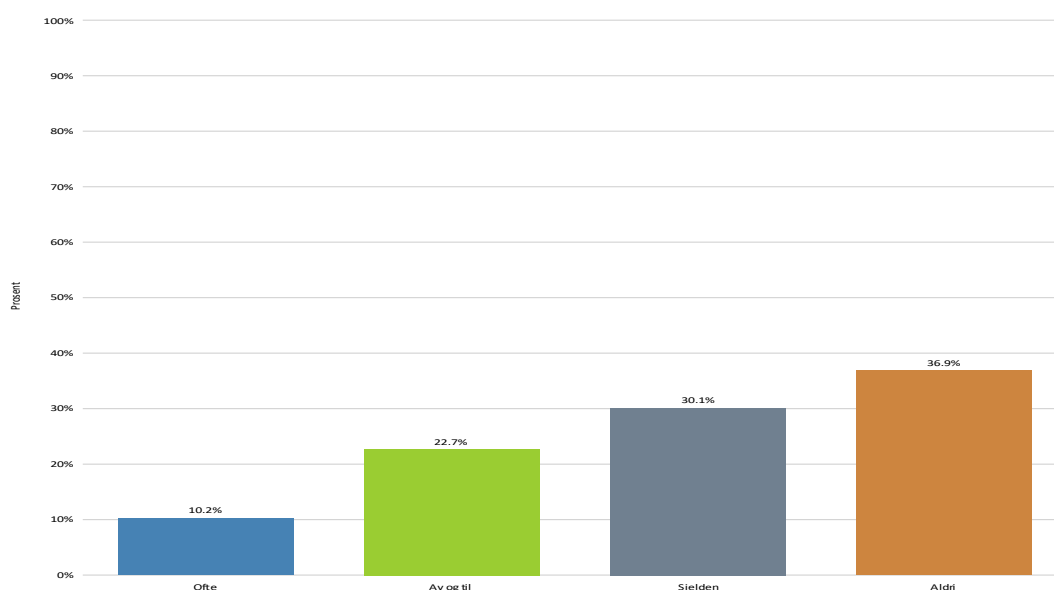
Særlig ser det ut til at tilstedeværelsen av andre mennesker, bidrar til at et område oppleves som trygt, med det forbehold om at visse grupper av mennesker, på visse steder og til tider av døgnet også skaper utrygghet:

Det er særlig veiene rundt senteret; ved gatekjøkkenet Jackpot og passasjen ved og fra ungdomskafeen som mange opplever som utrygge. Dette erfares både på dagtid og på kveldene/nettene. Ungdommenes forklaringer på dette er at det er svært dårlig belysning generelt på hele Furuset, men at dette erfares ekstra skummelt/utrygt rundt senterområdet. I tillegg opplever mange disse områdene ekstra utrygge fordi eldre ungdommer/unge voksne ofte bruker disse stedene som arena for sosialisering i mindre eller større grupper. T-banen er også et av de områdene som i stor grad fremheves som utrygt, også dette grunnet enkelte gruppers bruk av stedet. Større eller mindre gruppers tilstedeværelse oppleves som alt fra truende, skummelt til ubehagelig. Dette gjelder den generelle ungdomsmassen, for de aktuelle som bruker t-banen aktivt som sosialiseringsarena oppleves den som et trygt tilholdssted og som en møteplass (Hindhhammer and Skalstad 2009, s. 23).

Også i en studie publisert i 2012, kom det frem at ungdommer tilstedeværelse ved senteret på Furuset ifølge politiet var en kilde til utrygghet (Andersen 2012).

Tilbake til våre data og først spørreundersøkelsen. På spørsmål om det hender at man føler seg utrygg i området, svarer våre respondenter følgende:

Figur 6.4: *Hender det at du føler deg utrygg i området? N. 175.*
Kilde: Survey.

Som vi har vist i tidligere stedsanalyser, er det nyttig å gå «bak tallene» som vi får en slik tabell om opplevd utrygghet (Brattbakk et al. 2017). En fordel med en bredt anlagt spørreundersøkelse som det vi har gjennomført på Furuset, er at vi samtidig får svar og kommentarer på en rekke andre spørsmål som også kan nyansere bildet. Våre tall, gir et bilde av en befolkning der et flertall sjelden eller aldri føler seg utrygge. Likevel, majoritetsnorsk kvinne i 60-årene, som har svart «sjelden» på spørsmålet om utrygghet, forklarer samtidig at «jeg er sjelden ute sent på kvelden, føler meg nok litt utrygg for å gå tur i området på sene kvelder.» Respondenten har ikke selv opplevd noe, men forklarer at hun «bare lest/hørt om hendelser tidligere.» Som trygghetsskapende forslag, anbefaler hun ungdomstiltak. Kvinnen har lyst til å bli boende på Furuset, som hun beskriver som «et stille og rolig område», men forteller samtidig at hun «synes det er for mange innvandrere her, føler meg som en minoritet.» Videre oppgir kvinnen at hun aldri bruker Fubiak, samt sjelden er innom Verdensparken og Furuset senter. En majoritetsnorsk mann på samme alder, har også valgt «sjelden» som alternativ, men forklarer at han er utrygg ved senteret og at «ungdomsgjenger» oppleves truende. Respondenten ønsker seg mer politiet på Furuset. Denne mannen ønsker å flytte fra Furuset på grunn av «for stor innvandrerbefolkning.» Han trives ikke spesielt godt her og bruker aldri lokale tilbud som Fubiak, Senteret eller Verdensparken. Han synes videre at området ikke er et godt oppvekststed, og selv om det er relativt trygt, så ville han ikke anbefalt venner å flytte hit.

Figur 6.5: Steder man opplever utrygghet

En annen mann i femtiårene, har vokst opp her og flyttet tilbake som voksen. Her ønsker han å bli, og hans barn bor ikke langt unna. Respondenten opplever at Furuset har et relativt godt omdømme og er et meget godt sted å vokse opp. Han går turer, men deltar ikke i organiserte aktiviteter lokalt, er av og til innom Verdensparken og Furuset senter, men er aldri på Fubiak. Også denne mannen er sjelden utrygg og har aldri selv erfart noe negativt. En majoritetsnorsk kvinne rundt 40 år, føler seg også sjelden utrygg på Furuset, men peker på «Haugenportalen (undergang mot Rema 1000) på kveld eller natt» som et område der hun føler seg utrygg.. Hun beskriver området som fredelig og rolig, med hyggelige naboer. Det er dog for mye søppel her. Fubiak besøker hun sjelden, og Verdensparken aldri. «Sigurd» er en majoritetsnorsk mann i

femtiårene. Og som flyttet til Furuset fordi det på 90-tallet virket som et bra sted å bo. I dag er det ikke lenger sånn, forklarer han. Sigurd er likevel usikker på om han vil bli boende. Han bruker ingen bestemte tilbud i nærområdet, men går en del turer her, ellers tilbringes mye av fritiden andre steder. Han føler seg sjelden utrygg, men peker på at områder der det samler seg gjenger på kveldstid som utrygghetsskapende. På spørsmål om hva det er som gjør ham utrygg, svarer han: «Truende blikk, noen ser rett og slett ut til å være lett antenkelige. Og de "regjerer" jo i området. Sigurd har ikke forslag til hva som kan bedre tryggheten, da det synes for sent, slik han ser det:

Det tror jeg ikke det finnes svar på, men det er vel for sent nå uansett. Utrygghet rammer på flere måter, og det man føler kan knapt beskrives. Sammensetningen i befolkningen her kan betegnes som en systemfeil. Her kommer det til å fortsette å være getto i overskuelig fremtid, og tryggheten blir deretter – både med tanke situasjoner som oppfattes truende, og det faktum at verdishyn og rettskaffenhet for mange rett og slett er irrelevant. At man ikke kan kommunisere som normalt, gjør ikke saken bedre. Ikke overraskende dras ukultur med hit, og da skal det jo være slik – mange er jo vant med det som verre er – så da er jo dette helt fantastisk. For en nordmann er det derimot uholdbart. Alt dette kan høres bittert ut - men det er dessverre bare fakta.

En kvinne med minoritetsbakgrunn som har barn i en lokal barnehage, flyttet hit fordi det var det de hadde råd til – og her vil de bli boende. Kvinnen beskriver Furuset som rolig og stille, samt at hun føler seg trygg her. Hun er ganske ofte på Furuset senter, men sjelden på Fubiak. Verdensparken bruker hun av og til. Det er her hun føler seg trygg «på natten fordi det er mørkt.» Ellers er hun sjelden utrygg, selv om hun sier at «ungdom i store grupper» skaper utrygghet. Hun etterlyser mer synlig politi og mer lys. En ung kvinne (majoritetsnorsk), flyttet hit fra et nærliggende område og forklarer at hun «trives godt» og ser for seg å bli boende på Furuset. Kvinnen etterlyser flere tilbud for «unge voksne». Hun opplever ikke at området har et spesielt godt rykte, men det er gode aktivitets- og fritidstilbud her. Det er nok et godt sted å bli gammelt, men neppe et like godt sted å vokse opp, slik denne respondenten ser det. Hun vurderer Furuset som et trygt sted og vil helt klart anbefale venner å flytte hit. Hun er aldri på Fubiak, men ganske ofte i Verdensparken og på Furuset senter. Som nevnt opplever hun nærmiljøet som trygt og svarer at hun sjelden føler seg utrygg, bortsett fra «på vei hjem fra banen om kvelden [fordi det er] skummelt å gå alene.» Mer lys kan bedre situasjonen. Ellers etterlyser hun «bedre butikker og bedre boliger. Kino. Noe for oss mellom 20 og 30, f[or eksempel] en liten kafé med øl.»

Ser vi på svarene til de som har krysset av for «av og til» eller «ofte», så er det likheter mellom hva som fremkommer her, og i de som «sjelden» føler seg utrygge. For eksempel forteller en mann i sekstiårene med minoritetsbakgrunn at han er ofte utrygg, særlig ved senteret og han knytter det til gjengkriminalitet. Hans forslag til tiltak, er «flere muslimske nattravner» og politifolk med synlig minoritetsbakgrunn. Mannen som også er far, har bodd på Furuset i mer enn ti år. Han er ellers meget misfornøyd med barnehage- og skoletilbudet på Furuset, og begrunner dette med at det er for «få norske» barn. Også det lokale fritidstilbudet for unge beskriver han som meget dårlig, bortsett fra tilbudet til de over 19 år, det er «ganske bra». Han er ikke enig i påstanden om at Furuset har et godt rykte eller at det er et godt sted å vokse opp, men det har et bra servicetilbud. Han bruker aldri Fubiak eller Verdensparken, men i tillegg til butikker lokalt, bruker han religiøse tilbud på og utenfor området. Vedkommende ønsker å bli boende på Furuset. En majoritetsnorsk kvinne i 40-årene, føler seg også ofte utrygg, særlig «i området rundt Furuset senter/t-bane og gangveier i tilknytning til dette.» På spørsmål om hun har opplevd noe konkret selv, sier kvinnen:

Ungdomsgjenger. Tilrop med spørsmål om penger, sigaretter osv. Sier man nei følger de tidvis etter for å mase. Når man avviser dem får man tidvis tilrop som 'hore', 'jeg skal ta deg' (...) Samme personer som noen ganger slåss/krangler utenfor senteret. [Aktuelle tiltak kan

være] tettere (og kanskje strengere) oppfølging av ungdommer og familiene. Synlige vakter i området spesielt kveld og helg.

Hun ønsker å flytte ut fra Furuset, til et sted som er tryggere. Furuset beskriver hun som «et område hovedsakelig tilpasset for minoriteter.» Bortsett fra Verdensparken som hun oppgir å bruke av og til, og senteret «sjelden», er det ikke mange tilbud hun bruker i nærområdet.

En majoritetsnorsk mann i tyveårene har selv vokst opp her. Han beskriver nabolaget som bestående av småhus, «vedlikeholdte tomter og slitne utleiehus.» Respondenten oppgir å ikke delta i lokale aktiviteter og begrunner dette med at han har «deltatt tidligere, men bruker ikke mye av tiden min på Furuset nå fordi interessene mine ligger andre steder.» Områdene eller tilbudene han bruker er «grøntområder for trening og turgåing, kjøpesenteret en sjelden gang for mathandel, legekantor for legebesøk og kirken ved spesielle tradisjonelle anledninger.» Fubiak og Verdensparken benyttes aldri, men Furuset Forum av og til. Den unge mannen sier at han ofte føler seg utrygg, «særlig rundt Furuset senter og ned mot Gransdalen.» På spørsmålet om han selv har opplevd noe konkret, svarer han: «Har opplevd å bli utsatt for unge grupper med gutter som oppsøker og ønsker å fremprovosere konfrontasjon, samt at enkelte ikke-vestlige (og etter mitt syn svært truende) holdninger benyttes til å presse personer og skape ubehag.» Han synes det er vanskelig å skulle foreslå konkrete tiltak som kan gjøre området tryggere og skriver:

Det er ikke lett å si hvilke tiltak som vil ha positiv effekt på miljøet. Synlig autoriteter (politi, skolestyre, idrettsstyre) vil hjelpe, men etter mitt syn er endringer i skole og utdanningstilbud av størst betydning for om unge mennesker utvikler et ønske om å lykkes som en del av samfunnet generelt eller ikke. Området er for tiden lite tiltrekkende for nordmenn, noe som blant annet fører til større skiller mellom menneskegrupper, som igjen fører til konflikter knyttet til hvilke standarder man skal leve etter. Slik trenden er nå kan Furuset raskt ende opp som et segregert område i Oslo; hvor norske normer ikke vinner frem. Etter mitt syn er også en god del av problemene som finner sted her et resultat av religion, og hadde det vært opp til meg hadde jeg endret undervisningen av religion og kultur på barneskolen.

Han vurderer barne- og ungdomsskoletilbudet som «ganske dårlig» og mener at området ikke har et godt rykte. Han vil ikke oppfordre bekjente å flytte hit og oppgir at han selv ønsker å flytte fordi

Det er ikke den samme tryggheten eller kollektivistiske atmosfæren som var her for 10+ år siden. Furuset er et veldig multikulturelt område, men det virker som at ulike kulturer heller setter grenser for samhandling enn å nyte godene av fellesskapet (...) Føler meg ikke velkommen på Furuset lengre, selv om familien har bodd her i flere tiår. Ønsker å bo i et miljø med likesinnede mennesker.

Det er også en betydelig andel respondenter som aldri har følt seg utrygge. Disse respondentene fikk ikke oppfølgingsspørsmål knyttet til utrygghet, men fra andre spørsmål ser vi likevel hva en del av dem mener om området.

En mannlig beboer i 40-årene (majoritetsnorsk), flyttet til Furuset på grunn av det han betegner som «fornuftige boligpriser» samt fordi dette var nær arbeidsplassen. Sammen med sin kone, er de småbarnsforeldre. Barna går i barnehage/på skole utenfor «kretsene» på Furusets. «Martin» er veldig fornøyd med det tilbudet de har valgt. Respondenten er stort sett fornøyd med det lokale fritidstilbudet til de unge. Familien ønsker å bli boende – men området har ikke et veldig godt rykte, han vil uansett anbefale venner å flytte hit. På spørsmål om hva det første han tenker på, om dette området, er svaret «hjemme». Han trives meget godt på Furuset. Martin setter pris på naturen og menneskene her. Han er mindre fornøyd med (nærheten til) E6. Av lokale tilbud, er det sjelden han bruker Fubiak, mens både senteret og Furuset Forum brukes ofte og Verdensparken av og til. Martin og hans familie deltar også i flere andre lokale lag/foreninger (dog ikke noen som indikerer f.eks. en muslimsk-identitet).

Malin er en majoritetsnorsk kvinne i 30-årene forklarer at da de skulle flytte, så var «i utgangspunktet ikke Furuset aktuelt for oss, men vi likte stedet svært godt og fikk et godt inntrykk.» De valgte området på grunn av «rimelige boligpriser, store leiligheter med hage.» Malin beskriver boligområdet der de bor som «trygt, ryddig, trivelig og med godt naboskap.» Hun trekker også frem at det er bra det er lite trafikk og generelt stille. Det hun ikke liker her, er «de store økonomiske forskjellene». De har barn i en barnehage nær ved og sier at hun «er fornøyd med barnehagen, men opplever at fokuset på norskopplæring ofte går på bekostning av annet pedagogisk arbeid. Jeg er svært usikker på om barnet mitt skal starte på [nærskolen] på grunn av dette.» Ellers er Malin meget godt fornøyd med det lokale fritidstilbudet for barn, og skryter særlig av Fubiak som hun beskriver som «helt fantastisk». I tillegg bruker hun/familien området langs Alnaeleven, Verdensparken og Høybråten kirke. Hun er dog usikker på om de vil bli boende, men regner med å bli på Furuset i minst fire år til. Furuset Forum bruker hun derimot aldri. På spørsmålet om hva som kan gjøre området bedre, foreslår hun: «Gratis barnehage og AKS, bedre gatebelysning og mer uformell/ubetinget politinærvær.»

Mohammed er en ung mann (minoritetsnorsk) som flyttet til Furuset fordi det er «billig å bo» her. Han bor sammen med foreldre og søsken. Han er usikker på hvor lenge han vil bli boende, da han ser for seg å flytte hjemmefra og nærmere «venner og jobb» i en av de østlige sentrumsnære bydelene, det vil si et område han vurderer som «kulere» enn Furuset. Han beskriver Furuset som «rolig», men liker ikke «drittunger som henger ute hele dagen.» Han mener både ryktet og aktivitets- og fritidstilbudet her er helt passe, men det er meget gode turmuligheter og et meget godt servicetilbud. Selv om området er et godt sted å bli gammel, mener Mohammed at det ikke er et godt sted å vokse opp. Likevel er det helt trygt her, han trives meget godt og kan gjerne anbefale venner å flytte hit. Selv bruker han ikke Furuset særlig som fritidsarena da han for det meste er i sentrum når han har fri. Da med unntak av Fubiak og Verdensparken, som han sier at han bruker «ganske ofte». Hans forslag til at Furuset skal bli et bedre sted er «flere moderne kafeer og spisesteder. Det er veldig dårlig tilbud på spisesteder her nå».

«Hyblifisering» i bomiljøene

Flere informanter vi har snakket med er opptatt av den økende «hyblifiseringen» som finner sted i de etablerte bomiljøene. I tillegg til at det skaper uro og utrygghet ved at det er mye inn- og utflytting i boligene (beboerne føler seg fremmedgjort i eget bomiljø), er denne typen boliger ofte brannfeller. Sikkerhet og trygghet er ikke ivaretatt for dem som bor der (mange arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa). Dette er en negativ utvikling og et politisk spørsmål det bør tas tak i.

Ungdommenes vurdering

De ungdommene vi har snakket med under vårt feltarbeid som er bosatte på Furuset og i områdene rundt, har fortalt at de føler seg trygge på Furuset. Flere av ungdommene har beskrevet en tilstedeværelse av voksne ungdomsarbeidere som kilde til trygghet, fordi de er synlige og hjelper til hvis det skjer noe i området.

I et fokusgruppeintervju med seks gutter på 15 og 16 år med minoritetsbakgrunn bosatt i området, spurte vi om de følte seg utrygge på Furuset, noe de svarte kontant «nei» til. De fortalte at de opplever Furuset som et trygt område. Guttene svarte at de ikke er redde når de ferdes i området, og dessuten så «pleier vi å være sammen, så vi backer hverandre hvis det skjer noe». Guttene fortalte at det var mer uroligheter på Furuset før, men at «det er ikke sånn nå». Også tre jenter på 16, 17 og 18 år med minoritetsbakgrunn fra Haugerud og Høybråten fortalte at det ikke er så utrygt på Furuset som media vil ha det til å være. «Det skjedde flere ting her før,» sa de. Disse tre videregåendeelevene er ofte på Furuset, men har aldri følt seg utrygge i området. Jentene fortalte at det ikke er så mange ungdommer som henger ute på Furuset lenger som det var før på grunn av de mange ungdomstilbudene i området. Ungdommene henger heller på FUBIAK, fortalte de (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019).

Under en av våre dager på Furuset senter med «Åpent kontor» møtte vi tre jenter med minoritetsbakgrunn som gikk i 9. klasse på Granstangen skole. De fortalte oss at de synes Furuset er et bra område, men at det er noe «narkotikagreier» her. Jentene forklarte at det er noen som selger narkotika i noen av oppgangene i Granstangen, noe de visste fordi politiet hadde vært der. Derfor liker de ikke alle oppgangene i blokkene i Granstanden, men det er likevel ikke noen steder på Furuset som de unngår, fortalte de. De hadde heller ikke hørt om noen steder de ikke må gå (feltnotater, 29.08.2019).

Flere ungdommer på Furuset understreker at de kan kontakte voksne for hjelp til å løse eventuelle konflikter som oppstår i området. En av guttene på 15 år i den førstnevnte gruppen vi intervjuet, sa at hvis det likevel skjer noe på Furuset, så har de alltid noen som kan hjelpe til med å løse problemet, i form av venner eller ungdomsarbeiderne som jobber på FUBIAK og Furuset Forum. Denne guttegjengingen benytter seg av tilbudene på de to sistnevnte stedene flere ganger i uka, og har derfor en god relasjon til de som jobber der. Fire gutter på 14 og 15 år med minoritetsbakgrunn som alle går på Granstangen ungdomsskole fortalte det samme. Heller ikke disse synes det er utrygt på Furuset, og begrunner dette i at de voksne som er på Furuset, og da særlig ungdomsarbeiderne på FUBIAK, er snille og hjelper hvis det skjer noe (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019).

Basert på uttalelsene til disse informantene, ser det ut som om ungdomsarbeiderne i bydelen har bidratt til å skape en trygghet hos de lokale ungdommene, noe en av ungdomsarbeiderne ved FUBIAK bekrefter (intervju, 25.09.2019). Sistnevnte fortalte også at de fleste ungdomsarbeiderne på FUBIAK er fra Furuset og områdene rundt selv, noe som gjør at det er lettere å få gode relasjoner til ungdommene og at det derfor blir lettere å løse situasjoner som oppstår. Ungdomsarbeiderne har dermed en god forebyggende effekt på konflikter og uro på Furuset.

De samme ungdommene fra fokusgruppesamtalene snakket også varmt om den gode relasjonen de hadde med de to forebyggende politibetjentene i området, som de mente var gode til å snakke med ungdom. Motsatt fortalte ungdommene om mindre gode møter med øvrig politi som kom ved akutte henvendelser og som bidro til at de følte seg urettferdig behandlet (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019). Vi kommer tilbake til dette i avsnittet om politiet på Furuset.

6.2.2 Utfordringer sett fra offentlige forebyggere

Med til historien hører det at Furuset har «en lang historie med kriminalitet» og etter noen hendelser rundt 2006, skjedde det «to ting som samtidig: politiet gikk inn og tok ut mer eller mindre og nøytraliserte [den aktuelle] gjengen, samtidig som vi bygde opp en rekke tilbud. Det ga oss 'fred' i flere år, men nå øker barne- og ungdomskriminaliteten igjen» (intervju, 28.08.2019). Her er det viktig at informanten også snakker om Bydel Alna som har relativt mange av de registrerte «unge gjengangerne» så vel som mange av de straffbare hendelsene utført av de mellom 10 og 17 år: Mens det ble registrert 210 og 226 straffbare forhold i henholdsvis Bydel Gamle Oslo og Sentrum – områdene med flest saker, var Bydel Alna bydelen med tredje flest saker, 168 i første halvår, 2019. Færrest hadde Ullern med 34 (Oslo politidistrikt 2019, s. 3). Og Bydel Alna hadde 21 «unge gjengangere fordelt etter bydelsansvarlig barnevern» i samme periode. Ullern hadde 1, Gamle Oslo 6, Stovner og Grorud begge 10. De 21 i Bydel Alna, stod bak 167 registrerte «straffbare forhold» (Oslo politidistrikt 2019, s. 9). Politiet noterer videre at «en stor andel av de unge gjengangerne [i Oslo] har innvandrerbakgrunn, men økningen i unge gjenganger er primært knyttet til barn født i Norge. Unge gjengangere har i all hovedsak gått på skole og eventuelt også barnehage her i Norge» (Oslo politidistrikt 2019, s. 6).

Vi har her begrenset oss til den kriminaliteten som først og fremst ser ut til å påvirke lokal trivsel og trygghet, nemlig den lokale ungdomskriminaliteten. Som det kom frem over, var det gjennomgående at de ungdommene vi snakket med på Fubiak (fokusgruppeintervjuer, den 25.09.2019) oppfattet Furuset som et trygt område. Hverken jentene eller guttene vi snakket med (hver for seg), antydte at de følte seg utrygge ute, ei heller på kveldstid. Som den kommunalt

ansatte på Fubiak kunne fortelle, hadde det dog vært noen alvorlige situasjoner utenfor bygget for kun kort tid siden. Ingen av ungdommene trakk opp dette.

Bydelen som forebygger

Salto kan enkelt sies å være et forebyggingssamarbeid mellom Oslo kommune og politiet. «Hovedmålgruppen i Oslo er unge på ungdomsskole og opp til og med 23 år» (intervju, 28.08.2019).

På spørsmål om hva forebygging konkret går ut på, forklares det at «det er jo i bunn og grunn hele oppvekstfeltet. Det er vel veldig få bydeler som har så godt utbygd fritidssektor som det bydel Alna har. Så det er jo primærforebygging i den 'universelle forebyggingen'» (intervju, 28.08.2019). I hvilken grad tiltakene (både de direkte og indirekte som f.eks. Furuset Forum) kan sies å virke kriminalitetsforebyggende, forklares det at det er ikke et enten eller:

Det kommer litt an på. Det er nok viktig med tilbud i nærheten av der du bor – og så spiller det en rolle hvor lenge du har bodd her, det er én av utfordringene med Furuset. Det er en ganske stor turn-over med folk som flytter inn og ut. Dette også kan påvirke kriminalitetsbilde, ved at det flytter inn en familie som sliter veldig fra før. Og det har vi sett noe av. Og det er ofte sånn at det kan komme en del problemer ut ifra én og samme familie. Og så er det dynamikken ute da. Hver og én vil disse ungdommene være stort sett greie (intervju, 28.08.2019).

Som flere andre vi har snakket med, ble Furuset beskrevet som en liten landsby med en effektiv «jungeltelegraf». Ifølge Salto-koordinatoren, var likevel én av deres «utfordringer at ungdom i veldig liten grad kommuniserer bekymringer og sånt noe til politi, lærere, voksne eller ungdomsarbeidere eller hvem du nå enn måtte være. Det har nesten blitt en trend» (intervju, 28.08.2019). Dette var noe de jobbet med for å endre. I den forbindelse ble viktigheten av miljøarbeidere på skolen trukket frem. Nå har både Hellerud videregående skole det, samt de lokale ungdomsskolene. De vil gjerne også ha det på barneskolene, fordi

man er nødt til å begynne i yngre alder. Det dreier seg om veldig mye om holdninger – holdninger til politiet, holdninger til seksualitet og holdninger til homofile. Fordi der utkrystalliserer de største problemene seg kanskje i ungdomsskolealder, men man begynner nok for sent med å jobbe med disse sakene. Også har vi en stor og potent barnevernstjeneste i bydelen, som har en egen forebyggende ungdomsavdeling. De jobber med oppfølging av enkelte ungdom og har folk ute i miljøene. Det dreier seg om relasjoner: å være til stede i ungdomsmiljøene for dermed å fange opp ting som skjer (intervju, 28.08.2019).

Også fritidsklubben, Alnaskolen, Furuset idrettsforening og (som nevnt), Furuset Forum ble trukket frem som et viktig forebyggende virkemiddel. Utover det, ønsket man seg en kulturendring gjerne i den forstand at flere voksne var ute på kvelden, men enda bedre, at de unge gikk tidligere hjem. Som også politiet som jobbet forebyggende på Grønland viste til (Brattbakk et al. 2017), var Island en modell her:

[Jeg ønsker at] unge under 16 år er hjemme klokken ti om kvelden. Det Island og Reykjavik har oppnådd på dette feltet her, det er helt formidabelt. De har brukt lang tid på å få det til. Men jeg tror det er det beste rådet jeg kan gi til foreldre når jeg snakker med foreldre på foreldremøter: Det er å bli enige om felles innetider. Dette her er noe man må få foreldrene til å forstå viktigheten av. Det vil gjøre noe med dynamikken i familiene og det vil gjøre noe med dynamikken i utemiljøene. Og det vil gjøre mye med barne- og ungdomskriminaliteten, det er jeg temmelig sikker på.

Selv om situasjonen nå syntes å forverres på Furuset, ble det vektlagt at sommeren var veldig stille, noe flere kommunalt ansatte «forebyggere» mente kom av at man hadde ordnet sommerjobb til mange av de unge på Furuset, i tillegg til at mange var i utlandet. Jobbene var i regi av kommunen, og man håpet å få med seg private arbeidsgivere på laget fremover (intervju, 28.08.2019).

Politiet som forebygger – erfaringer fra Bydel Alna

Vi snakket også med to av dem som hadde hovedansvaret for det forebyggende arbeidet på Furuset i politiet. I og med at Oslo-politiet nå i fjor sommer fikk ekstra ressurser, kunne man nå ha områdespesialister på dette geografiske nivået. Dermed ble man ekstra godt kjent med ungdommene siden de hadde ansvar for et relativt lite område. Dette ble bekreftet da vi snakket med en rekke ungdommer på Fubiak som kjente «forebyggerne» ved fornavn og trakk frem at de hadde en god relasjon til disse to (fokusgruppesamtaler, 25.09.2019). Andre politifolk, kunne de være mer skeptiske til, særlig de som kom inn kun for å løse en mer «akutt» sak og ikke tok seg tid til relasjonsbygging som også Salto-koordinatoren snakket om. Dette var også en analyse en ungdomsarbeider fremsatte (intervju, 25.09.2019). Den ene politimannen forklarte videre at:

Jeg følger opp da de som går på skole på Granstangen ungdomsskole, også er jo vi på Furuset og driver relasjonsarbeid og følger opp de ungdommene. Så det er jeg og makkeren som har det. Hun har barneskolen også. Så ungdommene kjenner meg når jeg kommer og de har en relasjon til meg. Det er mer åleiret for de ungdommene. 'Der er X Halla!' Og går bort og prater og sånn, i stedet for at det er et nytt politiansikt hver gang. Det har jo litt med relasjonsarbeidet. Vi har fokus på det nettopp for å bli kjent – ja, vi agerer når vi skal agere, men det er det å skape tillit og skape et relasjonsforhold hvor man kan bygge på hverandre, ikke sant. Utgangspunktet er å hjelpe ungdom, vi vil ha folk til å lykkes i nærmiljøet, og da må vi bli kjent med ungdommen og være synlige i nærmiljøet. Så – vi ser viktigheten da, å være veldig lokalt forankret. Det er til det beste for alle tror jeg (intervju, 30.08.2019).

Fra tidligere Oslo-studier, har vi sett at det både har vært gode og mer problematiske relasjoner mellom politiet og de unge (Andersen, Brattbakk, et al. 2018, Andersen, Nygaard, et al. 2018, Brattbakk et al. 2017, Brattbakk et al. 2015, Ruud et al. 2016, Ruud et al. 2018). Også på Furuset kunne det være utfordringer:

For oss som jobber i de mer belastede områdene, så kan [relasjonene til de unge være] utfordrende, fordi vi må bygge de relasjonene. Jeg tror mange av ungdommene er veldig opptatt av hva deres rettigheter er, kontra politiets rettigheter. Og de er nok litt sånn at identiteten deres er preget av at de er lavinntektsfamilier og at de identifiserer seg med å være litt utenfor samfunnet og litt med den rap/hiphop-kulturen og 'fuck the police'. At det er liksom oss mot dem, og 'ikke kom her og vær tøff, jeg har mine rettigheter'. Jeg vet at mange av de 'vanlige' patruljemannskapene kvier seg for å ta kontakt med ungdom, fordi de synes det er et vanskelig tema fordi ungdommene ikke oppfører seg. Men igjen, andre er hyggelige og høflige, men vårt daglige virke preges nok mer av at de er litt prøvende og tøffe (intervju, 30.08.2019).

Ifølge politiet, har de også sett en endring over tid da stadig yngre barn tar rollen som «tøff» i møter med politiet:

Det har vært en endring i adferdsmønsteret på få år. Det du ofte fant på de yrkeskriminelle som var 19-20 år, de godt voksne, der finner du ned i 12-13 årsalderen, nå. Altså samme kommunikasjonsform, da (intervju, 30.08.2019).

Her mente politiet at det var behov for et tverrsektorielt samarbeid. Det var ikke bare politiet som måtte jobbe med ungdommene, men barnevernet, andre offentlige etater og foreldre måtte jobbe sammen for å forsøke å få til endringer i det vi kan kalle lokal ungdomskultur – det som politiet knyttet til «språkbruk og atferd». I et tidligere prosjekt, beskrev politiet hvordan de trakk inn søstre for å forsøke å få guttene til å endre atferd, noe de da mente fungerte (Andersen 2012). Som andre forebyggere på Furuset også sa, var det viktig å begynne tidlig. Man så at en del barn ikke hadde de rette forutsetningene for å begynne på skolen i første klasse, så tidlig innsats inn mot barn, ville være veldig nyttig. For, da er de unge i risikozonen for å falle utenfor: Ved at de ikke klarer å henge med som de andre barna i klassen, kan de søke mot andre sosiale grupperinger eller verdier. Derfor var det viktig også å satse på barnehagene og at de som jobbet der har gode

norsk kunnskaper. Politiet sa de hørte fra flere at noen av barnehagene sliter med at også ansatte ikke behersker norsk godt nok. Det hjalp heller ikke at en del barn var hjemme mens de andre gikk i barnehagen. Å snu atferden til en på 15 år, var langt mer utfordrende om han samtidig hadde vært utenfor «normalsamfunnet» siden han var småbarn (jamfør Andersen 2009).

Forebygging – erfaring fra Furuset

Beskrivelsene over, gjaldt bydelen som helhet mer enn Furuset, for i dette lokalmiljøet, var man veldig gode på forebygging:

Furuset fungerer veldig godt forebyggingsmessig med de klubbene som er der og skolene. De prater mye sammen. De som jobber i klubbene eller har jobbet i klubbene, er godt forankret hos ungdommen, i ungdomsmiljøet. De er nå et par dager på Granstangen ungdomsskole, for å ta det som har skjedd i helgen (...) Det er litt unikt med disse miljøarbeiderne på skolen som følger veldig mye med på de som er problematiske. Og når ungdommene går ut på ettermiddagen, så har du Furuset Forum og Fubiak som også kjenner de samme unge. De følger med på dem og drar dem med inn i forskjellige grupper og aktiviteter og sånn. Så vi ser jo at det forebyggende arbeidet, også utenfor politiet, fungerer bedre på Furuset enn mange andre steder. Jeg tror at omfanget av [uønsket aktivitet] ville ha vært betydelig verre ... mange av de som er på vei ut blir holdt sånn noenlunde i tøylene. Når det er sagt, man finner de som er 'mest kriminelle' her også (intervju, 30.08.2019).

Her viste man også til den nye statistikken over de unge gjengangerne, nevnt over. Det ble presisert at politiet hadde relativt god kontroll på denne gruppen. Ellers var gjengproblemene som Furuset slet med for noen år tilbake, ikke et problem nå. De som stod bak ting nå, var ofte yngre personer. Viktig var det dessuten at mens politiet ikke burde kjøre én bil alene til Furuset rundt 2006, så var ikke området et utrygt sted i dag. Sammen med tilbud som ungdomsklubben, så hadde det offentlige nå mye bedre oversikt over ungdommen. Ifølge politiet, var det en stor fordel at de som jobbet på klubben, selv hadde minoritetsbakgrunn og kanskje en oppvekstkjennskap til miljøet her. De fungerte nærmest som «nabokjerringer» – og det virket som denne rollen ble akseptert av ungdommene som blant annet henger mye rundt Furuset senter.

Noe av grunnen til at de hang ute her, var at de bodde trangt – noe vi har sett også i tidligere stedsanalyser (f.eks. Andersen, Nygaard, et al. 2018, se også Brattbakk and Andersen 2018). Men selv om ungdom samler seg på senteret, betyr ikke dette at de utgjør en fare, noe politiet også påpekte i en av våre tidligere studier på Furuset (Andersen 2012):

Mange på Furuset har ikke plass. Så i disse familiene er ungdommene ute og henger. Og de henger på senteret, for det er der det skjer. Og de henger på ungdomsklubben, for der kan de spille Playstation. Så hele bybildet her er preget av at ungdommen trekker ut, og det kommer mye av at det er trangt hjemme. Og det gjelder både de som gjør [noe de ikke burde] og de som [er helt 'vanlige'] (intervju, 30.08.2019).

Det var også noen utfordringer på de lokale skolene. På videregående var det noe narkotikasalg, som involverte noen ungdom fra Furuset. På ungdomsskolene hadde man mer «dårlig oppførsel», inkludert vold og trusler, som politiet fulgte opp. Og «seksuelt avvikende atferd», som gikk på at blant annet nakenbilder ble spredd på Internett. Det ble likevel understreket at dette ikke var et stort problem.

Når det gjaldt hvilke områder på Furuset der «ting» skjedde, så var det rundt t-banen, litt ned mot Verdensparken, og litt ved der hvor Gran skole tidligere lå. Her var det mørkt og enkelt å skjule seg. Det meste som skjedde, var mellom ungdom, eller «narkoman mot narkoman». «Det er få voksne vanlig fornærmede med ungdom som mistenkte» (intervju, 30.08.2019).

Politiet vektla altså at det forebyggende arbeidet på Furuset fungerte veldig godt, selv om de heller ikke underslo at det var flere utfordringer. Det de selv kunne ønske seg, var mer voksen tilstedeværelse i lokalmiljøet. Det kunne være uheldig om den første voksne ungdommen møtte

var politi, det burde være noen de andre, før det. Som utearbeidende kommunalt ansatte. Og gjerne natteravngrupper og foreldre/voksne generelt:

Vi ser en veldig mangel på voksen tilstedeværelse som sosialt regulerer en del adferd. Vi prøver å spille inn at det må være noe mellom ingenting og politiet. Vi ser det er et problem for å holde natteravngrupper gående og å få foreldre ut. Det er vanskelig arbeid, men det må være noen flere som er synlig ute, som kan påvirke ... (intervju politiet, 30.08.2019).

6.3 Utfordringer i beboeres hverdagsliv

6.3.1 Fattigdom blant barnefamilier

Ansatte i bydelen ser tendenser til at flere familier med minoritetsbakgrunn føler seg stigmatisering i nærmiljøet, dette til tross for at mange er født og oppvokst på Furuset. Samtidig ser de at andre med minoritetsbakgrunn opplever det motsatte; de glir inn i lokalsamfunnet. Det pekes dermed på to ulike tendenser som har blitt tydeligere de senere årene der det leves to parallelle verdener. En av årsakene som fremheves er tette familiære bånd som bidrar til at familier holder seg for seg selv og er mest blant sine egne.

NAV i Bydel Alna er involvert i families hverdagsliv – blant de familiene som opplever hverdagen som utfordrende både med tanke på økonomi og barnas oppvekst. NAV benytter den såkalte HOLF-metoden (helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier). Hensikten med modellen er å motvirke fattigdom og dets konsekvenser gjennom koordinerte tjenester som understøtter familiens økonomi, forbedrer familiens arbeids- og boligsituasjon og øker barnas sosiale deltakelse. Forsøket inngår som et tiltak i satsningen «Barn som lever i fattigdom - regjeringens strategi mot barnefattigdom 2015-2017.» Prosjektets mål er tosidig. Den overordnede og langsiktige målsetningen er å forhindre sosial arv ved å forebygge at manglende sosial integrering. Den kortsiktige målsettingen er å utvikle og prøve ut en oppfølgingsmodell som kan gi bedre resultater for familiene i målgruppen. Modellen skal danne grunnlag for konkrete anbefalinger og en bredere implementering i NAV og samarbeidende tjenester i kommuner/bydeler.

Erfaringene fra arbeidet som gjøres i NAV viser at de som har et nettverk rundt seg klarer seg bedre enn de som ikke har noen. Beboerne motiveres til å knytte til seg noen som de stoler på. Nettverket kan bestå av venner, naboer eller slektninger. Nettverket kan bistå med å lese brev eller annen informasjon fra det offentlige, bistå ved boliganskaffelse etc.

Et innspill fra flere av bydelsansatte som jobber med ulike grupper innbyggere var et ønske om bedre og tettere samarbeid på tvers av etatene. «Vi sitter på hver vår tue, og samarbeidet fungerer ikke så godt som vi ønsker», sies det. De ulike etatene jobber etter det samme målet, nemlig å hjelpe personer og familier i hverdagen, særlig familier i risikogruppen. Det etterlyses flere treffpunkter og samarbeid. Det gjelder bedre og mer samarbeid både mellom NAV og Helsestasjonen, og mellom bydelens tjenester og skole og barnehager.

Selv om boligene på Furuset holder en jevn høy standard og flertallet eier sin egen bolig organisert i et borettslag, er det en viss andel som både bor i kommunale boliger og som leier på det private boligmarkedet. Ansatte på NAV ser at denne typen boforhold ikke alltid er tilfredsstillende, og det er ofte også mange sosialhjelpsmottakere som bor i samme blokk eller på samme adresse – noe som er uheldig.

6.3.2 Motivasjon for egen mestring - språkopplæring

Språkutfordringer er som kjent en av de største barrierene for å komme inn på arbeidsmarkedet, noe som også fremheves hos de som jobber med befolkningen på Furuset. Motivasjonen for mestring og det å bli uavhengig av ytelser fra NAV blir satt på prøve. Mange har dårlig språkopplæring generelt (skolegang fra hjemlandet) og dermed sliter også mange med dårlig norskkunnskaper. Fra stedsanalysen fra Romsås og Grorud (Ruud mfl. 2018) fant vi at det

tidligere opplæringstilbudet «Norsk-offensiv», som ble satt i gang i den forrige Groruddalssatsingen, er borte. Og mens det tidligere var gratis å gå på norsk-kurs har det nå blitt en kostnad. Det blir fort dyrt for fordi mange trenger mange timer for å kvalifisere seg til å få jobb.

Å lære språk er ferskvare som må vedlikeholdes. Mange som tidligere gikk på norskkurs kan ikke lenger godt nok norsk fordi det ikke praktiseres i det daglige. Det gjelder særlig hjemmевærende kvinner som ikke snakker norsk eller snakker lite norsk hjemme og i bekjentskapskretsen. Mange må ha hjelp til å skrive jobbsøknader. For å kvalifisere til å få jobb hjelper det ikke med «gatespråk», dvs. en muntlighet som CV'er ikke skal preges av. Dessuten er det ofte et problem at de unge jobbsøkerne ikke kjenner normene som jobben krever og mange andre har. Derfor stiller mange bakerst i køen. NAV-ansatte forteller at det er flere som får jobb, men som kommer tilbake til NAV fordi de ikke har bra nok norskferdigheter. Det er også dem som trenger tolk etter mange års botid i Norge.

Det er ikke nødvendigvis mangel på motivasjon som gjør at folk ikke får arbeid, men de har ikke den formelle kompetansen og tilstrekkelige norskferdigheter. Mengden arbeidsgivere som krever perfekt norsk har økt de siste årene.

I stedsanalysen fra Romsås og Grorud fra 2018 fant vi at språkkompetanse må opparbeides tidlig (Ruud m.f.2018). Det er en sammenheng mellom den språkkompetansen en opparbeider tidlig i barndommen, og språkferdighetene i eldre alder. Fra internasjonale forskning, viser longitudinelle studier at det er en betydningsfull kontinuitet mellom språkferdighetene i førskolealder og leseforståelse/leseferdigheter i senere grunnskolealder (Mashburn, Justice, Downer og Pianta 2009, gjengitt i Ruud m.fl. 2018, s. 109).

Hvis man ikke kan godt norsk så henger det sammen med forståelsen din, det påvirker selvfølelsen og skaper utfordringer sosialt sett. Erfaringer viser at fireåringene som henger etter språklig i barnehagene, også henger etter langt inn i skolealder, og gapet blir bare større og større. Det er grunn til å spørre om hva som skjer med selvfølelsen og mestringfølelsen hos barn som ikke klarer å henge med, som ikke forstår det de leser i bøkene. Kanskje klarer de å lese, men det er ikke gitt at de *forstår* ordene, begrepene, eller innholdet. Dermed vil barna falle av når det blir mer og mer avanserte bøker/fag ettersom man kommer høyere opp i skolealder. Og dermed kan man kanskje også forstå hvorfor noen hopper av videregående, de har ikke det rette grunnlaget som må legges allerede i småbarnsalder. Kanskje det er med på å forklare at noen ikke finner det motiverende å fortsette ut videregående

I tillegg til arbeidstilknytning er det en rekke andre forhold ved egen mestring som påvirker livssituasjon når de gjelder språkkunnskaper. I en evaluering fra et opplæringstiltak for innvandrerkvinner på Sagene fant Ruud at bedre språkferdigheter ga kvinnene økt selvstendighet og forståelse i forhold til omsorgs- og oppdragerrollen der de blant annet fikk mer innflytelse på barns skolegang og utdanning, og ikke minst bedre forståelse av egen helse, særlig i forhold til kosthold og mosjon (Ruud 2002, s. 73).

Som et ledd i å øke kvinners selvstendighet deler Helsestasjonen på Furuset ut gratis prevensjon til kvinner, oftest til de som har barn fra før. Det er et populært tiltak som mange takke ja til. Målet er å stimulere kvinnene til å utdanne seg og å få seg en jobb slik at familiene blir økonomisk uavhengig av sosiale ytelser.

Barnehagen – betydningen av språk tidlig

I barnehagene på Furuset beskrives sammensetningen av barnegruppen som flerkulturell og dermed også med et stort språkmangfold, men med få etnisk norske barn. Mange av de foresatte er også i kontakt med barnevernet. Her er det viktig å påpeke at kontakten med barnevernet som regel gjelder veiledning av familiene (intervju med barnehagebestyrer, 25.09.19). Likevel, det som er mest utfordrende her, er språket.

Ifølge informanten går de fleste barna i området i barnehage, men ofte ikke før fylte tre år. Bestyreren antok at dette hang sammen med kontantstøtten mange får. I tillegg peker informanten på at manglende kunnskap om verdien av barnehage også er en viktig årsak. I de senere årene har de sett at dette har blitt bedre i og med at rekrutteringen av de yngste barna har stått i fokus. For å få dette til har de samarbeidet med bydelen. Fra barnehagens ståsted, ville man gjerne ha barna inn fra ung alder, nettopp for å kunne jobbe med språket.

Informanten vektla at de bruker det siste året i barnehagen til å forberede barna på skolen. Erfaringene viser imidlertid at barna har lettere for å lykkes om de starter med språk tidligere. I følge bestyreren gjelder dette også andre ferdigheter som modenhet og sosial mestring. Det hender foreldre tar kontakt med barnehagen når overgangen til skole nærmer seg for å be barnehagen hjelpe barna med språk. De ansatte i barnehagen gjør da så godt de kan, men i noen tilfeller blir dette i seneste laget. Barnehagen kan også benytte seg av bydelen sitt pedagogiske fagsenter for å få hjelp med språkutfordringene. Informanten beskriver dette som et lavterskel-tilbud. Det vil si at de ikke trenger, som tidligere, å sende inn omfattende søknader for hvert enkelt barn med utfordringer. Nå kan de heller sende inne en forespørsel om å få hjelp med en gruppe barn. Da kommer det språkpedagoger og jobber med disse barna to ganger i uken samt veileder de ansatte i barnehagen om hvordan de kan hjelpe barna på best mulig måte. Ifølge informanten har fagsenteret tilbudt ordningen i snart to år. Dette tilbudet synes informanten er veldig bra fordi barnehagen slipper en søknadsprosess, og da pedagogene jobber med barna i grupper og ikke individuelt. Fagsenteret gjør det derfor lettere, men de kunne ønske de hadde egne pedagoger med spissede stillinger i barnehagen.

Det ble uttrykt et ønske om spissede pedagoger ikke bare med hensyn til språkutvikling, men også for fysisk aktivitet. Mangel på tilstrekkelig fysisk aktivitet ble i tillegg nevnt som en utfordring. Nå løser de dette ved at de ansatte tar med seg barna til tilbud i nærområdet som Furuset Forum, der de blant annet bruker skøytebane og gymsal.

En annen utfordring er at foreldredeltakelsen ikke er så bra. Få foresatte stiller opp på foreldremøter. Denne Furuset-barnehagen skal derfor begynne med en ny strategi der de istedenfor bare å gi informasjon vil engasjere foreldrene på en annen i håp om at flere skal komme. Informanten tror at mange foreldre ikke kommer fordi det ofte blir gitt den samme informasjonen som de har hørt før.

Utearealene brukes av andre enn de yngste barna utenfor åpningstid. Dette kan til tider representere et problem. I og med at barnehagens uterom er tilgjengelig for alle når barnehagen er stengt, går de ansatte rundt ute før barna kommer for å sjekke at alt er i orden før de går ut med barna. Spesielt i sommerhalvåret kan de finne sneiper og jointer som må plukkes opp. Sjeldnere har de funnet kniver. I disse tilfellene har barnehagen en fast rutine der de gir beskjed til salto-koordinator som har kontakten med politiet. I perioder der de finner mye sneiper, jointer og/eller kniver ber de politiet ta ekstra runder i området rundt barnehagen på kveldstid. Det er verdt å nevne at informanten likevel beskriver området i og rundt barnehagen som trygt.

Det er til sammen syv barnehager i området. Ifølge vår informant samarbeider disse ved at lederne har møte en gang i uken og de har arrangert felles planleggingsdager. Dette samarbeidet ble beskrevet som fruktbart. Barnehagene har mange av de samme utfordringene og ved at de samarbeider kan de både lære av hverandre og hjelpe hverandre. Barnehagene har også et felles samarbeid med skolene.

I våre stedsanalyser både fra Romsås (Ruud, Vestby et.al 2018), Vestli (Andersen, Brattbakk, et al. 2018) og fra Søndre Nordstrand (Andersen, Nygaard, et al. 2018), fant vi de samme utfordringene som de som vi har vist for Furuset. Det gjelder både språkutfordringer i førskolealderen, at barna begynner senere i barnehagen enn det som er optimalt for språkutvikling, mange familier får hjelp av barnevernet og det er utfordrende å få foreldre til å engasjere seg.

6.3.3 Foreldrerollen

For noen familier står barns oppvekstmiljø og fritid nederste på agendaen. Noen opplever stigmatisering når de får hjelp fra det offentlige til barnas fritidsaktiviteter. Bydelen har ansatte som følger foreldre til foreldremøter og fritidsaktiviteter slik at de selv blir aktive deltakere etter hvert. Ifølge informantene er det knyttet store forventninger til det å være foreldre i Norge der foreldrene skal følge opp både lek, læring og oppdragelse. I andre deler av verden skjer lek og læring hovedsakelig utenfor hjemme mens oppdragelse er en viktig del av barnas opplæring hjemme. Det sies at ikke alle har forstått foreldrerollen slik den praktiseres (eller forventes å bli praktisert) her i landet. Bydelens helsestasjon tilbyr derfor veiledning om det å være foreldre og hva som forventes.

En annen utfordring er barnas fysiske helse. Motorikken blant 6-åringer sies å være dårligere enn landsgjennomsnittet, og 25 prosent i denne aldersgruppen i bydelen ligger på såkalt rødt nivå. Barn i første, tredje og åttende trinn veier mer enn landsgjennomsnittet for de respektive klassetrinnene.³¹ I tillegg er tannhelsen blant små barn langt dårligere enn andre steder i landet. Oslostatistikken viser at andelen 5-åringer med friske tenner som tilhører de to tannklinikkene i området har gått ned fra 2014 til 2017, og ligger lavere enn gjennomsnittet i Oslo (og omtrent på samme nivå som barn på Romsås og Bjørnholt).³²

Høsten 2017 ble det igangsatt et samarbeidsprosjekt om folkehelse mellom Bydel Grorud, Alna, Bjerke, Stovner og Utdanningsetaten. Hensikten med prosjektet er å bidra til bedre rutiner og økt kvalitet på arbeidet med kosthold, fysisk aktivitet og psykisk helse i barnehagene og på barneskolene. Målet med arbeidet er at barn og unge skal etablere gode levevaner og oppfylle nasjonale anbefalinger for kosthold og fysisk aktivitet. Prosjektet bygger videre på et systematisk arbeid med folkehelse i barnehager og skoler som startet i Bydel Grorud i 2013. Som en videreføring av arbeidet vil nå samtlige 85 kommunale barnehager og 35 barneskoler delta i dette prosjektet. Prosjektet er ett av tiltakene i program for folkehelse i kommunene. Dette er en statlig satsning som skal bidra til en langsiktig styrking av kommunens arbeid med å fremme barn og unges psykiske helse og livskvalitet. I løpet av vinteren 2018 kartla prosjektgruppen praksis for kosthold og fysisk aktivitet i barnehagene. Dette arbeidet inngår som en del av delprogrammet oppvekst under Groruddalssatsingen. Kartleggingen baseres på samtaler med nøkkelpersoner i barnehage og skole, observasjoner og aktivitetsmålinger. Totalt 16 barnehager og 12 barneskoler i de fire Groruddalsbydelene deltar i kartleggingen. I neste fase av prosjektet vil det utvikles tiltak. Disse vil utarbeides i samarbeid med barnehagene og skolene, og vil baseres på positive erfaringer, samt utfordringer som har blitt avdekket i kartleggingen. Hensikten med tiltakene er å sikre at barnehagene og skolene har god praksis for kosthold og fysisk aktivitet, og at forskjellene mellom barnehager og skoler reduseres. Én prosjektleder og seks prosjektmedarbeidere (tre fra 2019) er ansatt for å jobbe med prosjektet som skal pågå frem til desember 2021 (Hentet fra stedsanalysen fra Romsås – Grorud, Ruud m.fl. 2018, s 98).

6.3.4 Psykisk helse blant unge

Bydelens helsestasjon registrerer en økning i besøk av ungdom som sliter med sosial angst, ensomhet, forventningspress og dårlige relasjoner til venner og familie. Dette føyer seg inn i en trend om ungdommens psykiske helse i samfunnet for øvrig, noe informantene ser som urovekkende. Økningen i antall ungdom som oppsøker helsestasjonen skyldes ifølge informantene delvis en større bevissthet blant de unge om denne typen problemer og de er blitt bedre til å sette ord på dette, delvis en reell opplevelse at de ikke klarer å leve opp til det som forventes av dem. Det dreier seg om (livs)mestring av hverdagen. En del opplever fattigdom i familien som bidrar til utenforskap og stigmatisering.

Det samme fant vi i stedsanalysen fra Romsås og Grorud 2018. Særlig har helsestasjonstjenesten sett en økning de siste årene av familier og barn som sliter med psykisk

³¹ Opplysninger fra informant i helsetjenesten i bydelen

³² Tannhelse blant barn og unge i Oslo, etter tannklinikker. Oslostatistikken

helse, og som har behov for hjelp til å mestre følelser som redsel, depresjon og angst. En av gruppene som øker er jenter i tenårene. Det dreier seg om språkvansker og sosial angst, og de ser at en del ikke har den voksenkontakten som de ønsker. En del foreldre er selv syke. Det er også mange urolige barn ifølge våre informanter. Helsestasjonen tilbyr hjelp, og kan henvise videre ved behov (Ruud m.fl. 2018, s. 99).

6.3.5 Frivilligheten og ildsjeler i lokalmiljøet – sårbart og utfordrende

Når vi ovenfor viste til at noen foreldre ikke har overskudd til å følge opp barna sine og har behov for hjelp for å bli bedre i foreldrerollen, er andre foreldre på Furuset svært aktive både på vegne av egne og andres barn. Dette gjelder uavhengig av foreldrenes «etniske» bakgrunn. Som vi viser til andre steder i rapporten har Furuset mange foreninger og tilbud til beboerne som favner alle aldersgrupper. Imidlertid kan innsatsen oppleves som utfordrende, ikke fordi den ikke gir mening, men fordi flere ser at det trengs flere. En av informantene som flyttet til Furuset med sin familie, nettopp fordi det var så mange kvaliteter der, er aktiv både som foreldrerepresentant i skolen, som trener i idrettslaget og i velet. Men informanten opplever at det er vanskelig å få med andre foreldre, enten det gjelder i skolen eller i idrettslaget. «Hvordan skal vi få flere foreldre til å stille opp på fotballbanen?», spør hun. Det er sjelden hun ser foreldre følge barna på trening eller heier når det spilles kamper. Hun erfarer at det heller ikke holder å rekruttere søsken som trenere i idrettslagene, mange er ikke gamle nok til for eksempel å kunne kjøre barna til bortekamper. Informanten opplever også å være den eneste som stiller opp når det trengs foreldrerepresentanter i skolen.

Andre informanter har lignende erfaringer. En av informantene «tenker høyt» om dette med at med at enkelte tilbud i nærmiljøet er gratis eller tilnærmet gratis, og synes det er et gode for at alle skal kunne delta hvis de vil. På den annen side vil kanskje det at det koster noe virke mer forpliktende og at man da skjønner at man må bidra. Det gjør noe med forventningene, det stilles ikke krav og det blir uforpliktende å delta.

6.4 Oppsummering

Det er flere forhold som kommer frem i dette kapitlet og som gir et flertydig bilde av utfordringer som oppleves på Furuset. Det dreier seg for det første om det å føle seg trygg i egne omgivelser, men vi ser at beboere også opplever det motsatte. Det dreier seg ikke nødvendigvis om reelle negative hendelser, men om frykt for at noe skal skje for eksempel når man passerer en gjeng ungdom som «henger» ved T-banen om kvelden. Senteret oppleves også som utrygt på kveldstid. Mangel på trygghetsfremmende elementer kan dreie seg om noe så enkelt som mangel på voksenpersoner i nærmiljøene. Kriminalitetsstatistikken blant ungdom viser seg at har gått opp den siste tiden.

For det andre ser vi at beboere opplever endringer i nære omgivelser, og som kan relateres til tap av sted. Dette oppleves blant annet i den eldre delen av Furuset, i villaområdet. Ifølge flere informanter, har utviklere den senere tiden kjøpt opp villaer og eiendommer i påvente av utviklingen på Furuset senter og en eventuell effekt av det nye senterområdet med mulighet for utbygging / fortetting (intervju beboer 30.09.19). De oppkjøpte villaene omdannes raskt til hybelhus for ulike grupper av sesongarbeidere (særlig innen bygg- og anlegg), og med de følger at nabolaget preges av ekstra biltrafikk, folk som flytter ut og inn, og med naboer som ikke lenger vet hvem som bor hvor. Dette bidrar til «fremmedgjøring» av et tidligere stabilt bomiljø. I tillegg påvirker utleievirksomheten vedlikehold av både privat og felles områder; de som bor midlertidig til leie føler ingen forpliktelser eller har interesse av å vedlikeholde eiendommene, og det blir raskt synlig forfall. Selv om det eldre villaområdet ligger utenfor selve kjerneområdet for denne stedsanalysen, og dette er et velkjent fenomen, påvirker dette furusetbeboernes stedstilhørighet. Som kjent påvirker fysiske omgivelsene også trivsel og trygghet.

Stedstap skjer gjennom mange små hendelser. Mange av våre byer og tettsteder preges i dag av «stedstapet». Med stedstap forstår vi situasjoner hvor man ikke har tatt hensyn til det enkelte

steds egenart og særpreg ved planlegging av nye situasjoner. Stedet er gått i oppløsning, og har mistet sin opprinnelige karakter. Egenidentiteten er svekket. Det blir ikke tatt tilstrekkelig hensyn til det enkelte steds egenart og forståelsen av hva som utgjør det spesielle – egenarten. Dette heter stedstap – tap av karakter og identitet.

For de tredje ser vi hvordan mangel på frivillige som stiller opp i lag og foreninger fører til stor slitasje på de får som bidrar, og som i sin tur gjør velfungerende fritidstilbud svært sårbare. Det handler om alt fra å følge opp egne barn på aktiviteter og på den måten «avlaste» trenere og ledere, til å påta seg mer forpliktende verv. Dersom ildsjeler slutter vil dette særlig gå ut over tilbud til barn og unge.

Bildet er sammensatt når det gjelder om folk opplever endringer i befolkningssammensetningen som positivt, negativ eller uproblematisk. Flere av de etnisk norske har bodd på Furuset i mange år, og enkelte av dem som har opplevd at naboer og bekjente har flyttet ut, følte seg ikke like mye hjemme der som tidligere. Forandringen oppleves av noen, slik vi tolker det, som fremmedgjørende og som stedstap.

7 Stedets sosiale bærekraft

I dette kapitlet løfter vi fram stedets sosiale bærekraft. I det ligger hvilke ressurser Furuset har av aktive foreninger og organisasjoner rettet mot ulike alders- og interessegrupper og av frivillige som stiller opp for sitt nærmiljø. Samtidig omfattes også gode nabolag og nabolagsrelasjoner av begrepet sosial bærekraft.

7.1 Sosial bærekraft og sosial kapital

Sosial bærekraft tar utgangspunkt i rettferdig fordeling av ressurser. Relatert til bærekraft i en urban eller romlig kontekst innebærer det folks rett til byen eller stedet der du bor, der alle grupper skal ha lik tilgang til sysselsetting, kultur, et anstendig hjem og egnet bomiljø (Husbankens mål om at alle skal bo trygt og godt), utdanning, sikkerhet (trygghet) og deltakelse i det samfunnet de lever i. Det handler også om å ha lik tilgang på tjenester på tvers av geografiske områder, som sosial og kulturell infrastruktur, men også tilgang til offentlig transport, gang- og sykkelveier, parker og friluftsområder og gode boliger og bomiljø (Ruud 2015). Her minner vi om at Oslo altså er en segregert by, og selv om ingen områder er preget av omfattende nød er det dokumentert at goder og byrder er ulikt fordelt i bylandskapet også her. Dermed er det grunn til å spørre seg om Oslo kan sies å være preget av en «sosialt bærekraftig byutvikling» (B. Andersen & Røe, 2017b; B. Andersen & Skrede, 2017b).

Faglitteraturen deler sosial bærekraft inn i 1) individuelle behov. Det dreier seg om grunnleggende behov som livsopphold (mat, husly, utdanning, arbeid), beskyttelse og vern og sikkerhet, samt livskvalitet og trivsel 2) interaksjon med lokalsamfunnet. Her er fokuset på hvordan godene er fordelt i geografisk, og prinsippene for fordeling: for eksempel tilgang til ressurser og goder, og også byrder for eksempel miljøforurensning. Interaksjon peker mot eksklusjons- og inkluderingsmekanismer. 3) Lokalsamfunnet. I denne dimensjonen inkluderes mangfold og sosial mix, men også systemer og strukturer som skaper kapasitet til å utvikle helsefremmende og gode nærmiljøer preget av sosial integrasjon og robusthet. Helt sentralt for de lokalsamfunnsbaserte livsmulighetene er omfanget av sosial tilhørighet og samhörighet, og sosial kapital.

Sosial bærekraft kobles også til sosial kapital. Et område som scorer lavt på levekårsvariablene kan ha utviklet høy sosial kapital i nærmiljøet, noe som vi blant annet har sett i tidligere analyser av levekårsutsatte boligområder (Søholt m.fl. 2012, Ruud 2015). Derfor vil vi se på de sosiale relasjonene og den sosiale tilliten som finnes i nærmiljøet.

Sosial kapital er et begrep som vektlegger lokalsamfunnet som arena for å skape tillitsskapende sosiale nettverk (Putnam 2000). En klassisk definisjon på sosial kapital er «Features of social organization, such as networks, norms, and trusts, that facilitate coordination and cooperation for mutual benefit» (Putnam 1993). Historisk sett har Norge, som et lite, homogent og egalitært land og med et levende, aktivt organisasjonssamfunn, hatt gode forutsetninger for å bygge sosial kapital. Putnam selv knytter den høye norske og nordiske sosiale kapitalen til sosial utjevning og lik tilgang på velferdsgoder. Men i møte med det nye og ukjente i et flerkulturelt samfunn utfordres vår tillitsfullhet og dermed grunnlaget for sosial kapital (Wollebæk og Seggaard 2011, Andersen, Røe & Sæter 2015). En fare vil være at etnisk norske og ulike innvandrergreper tilhører tillitsbaserte nettverk side om side, men at de i liten grad samhandler på tvers av etniske forskjeller – noe som er observert gjennom flere studier fra Groruddalen (Vestby og Johannessen 2010, Andersen 2014, Andersen m.fl. 2018), og noe vi også ser flere tegn til på Furuset – selv om brobyggende relasjoner også eksisterer.

Kunnskapen om såkalt sammenbindende og brobyggende sosial kapital er derfor vesentlig (Brattbakk m.fl. 2015). Sosial kapital er en ressurs både for individet og samfunnet, og kan oppstå i ulike former: sosial kapital forstått som *sammenbindende* (bonding) – møteplasser og nettverk av individer som deler viktige kjennetegn (alder, kjønn, etnisitet, klasse). Eksempler på dette kan

være minoritetsmiljøer, ungdomsklubber eller kvinnekafeer. En annen form er den *brobyggende* (bridging) – møteplasser og nettverk som kobler sammen individer på tvers av forskjellighet, for eksempel biblioteket, skolen eller idrettslaget. En viktig innsikt er at disse to formene for sosial kapital ikke trenger å stå i motstrid til hverandre, men at sammenbindende sosial kapital ofte er en forutsetning for den brobyggende – mange trenger en trygg tilhørighet blant likesinnede før man orienterer seg mot dem som oppleves som mer ulike seg selv. Samtidig påpekes det at den brobyggende sosiale kapitalen ofte ikke kommer av seg selv (Ødegård mfl. 2014), men er mer krevende 'å få til' og at lokale myndigheter må spille en aktiv rolle i dette. Ødegård og hennes kolleger har studert organisasjonslivet og integrering i flerkulturelle lokalsamfunn i norske storbyer. De viser hvordan forskjellige typer av organisasjoner kan spille en viktig rolle for innvandrere med ulike ressurser, og i ulike faser av den enkelte innvandrers integreringsprosess. En viktig innsikt fra norsk og internasjonal byforskning, er hvilken rolle nabolaget spiller i utviklingen av sosial så vel som kulturell kapital.

I tillegg til begrepsparet sammenbindende og brobyggende sosial kapital kan vi snakke om *lenkende* sosial kapital (linking) som handler om institusjonell tillit eller tillitsfulle relasjoner mellom aktører i ulike autoritets- eller maktposisjoner (se blant annet Andersen m fl 2015). Denne linsen kan vi benytte når vi ser på relasjonene mellom foreningsliv/beboere og myndigheter. Ifølge Wollebæk og Seggaard har vi i Norge tradisjonelt hatt stor såkalt systemtillit, det vil si at befolkningen har tillit til offentlige myndigheter og staten, langt mer enn i visse land der myndighetene er korrupte eller misbruker sin maktposisjon (Wollebæk & Seggaard 2011).

Sosial kapital assosieres med noe positivt. «Nettverk (...) er generelt et gode for de som er på innsiden, men de eksterne effektene av sosial kapital er ikke alltid positive» (Putnam 2000, s. 21). Nettverk kan også være ekskluderende.

7.1.1 Tillit som integrerende faktor

I tillegg til å skille analytisk mellom ulike former for sosial kapital, så er det nyttig å gjøre det samme med begrepet «tillit» eller «sosial tillit» for å bedre forstå sosiale relasjoner og samarbeidsbetingelser særlig i nabolag eller mindre geografiske områder. I forskningslitteraturen er tillit koblet til en rekke positive utfall eller resultater. Tillit holder familier, vennegrupper, organisasjoner, bedrifter, ja – hele samfunn, sammen. Ikke bare har tillit dermed en integrerende effekt, tillit får sosiale grupper til å fungere bedre og er helt avgjørende for at et representativt demokrati skal oppstå eller opprettholdes. Videre bidrar tillit, ifølge flere forskere, til å forhindre eller redusere omfanget av kriminalitet eller til å fremme mer positiv eller lovlydig atferd (Wollebæk m fl 2012, s. 320).

Det er imidlertid viktig å skille mellom ulike former for tillit. I en studie fra Sverige understreker Wollebæk og medforfatterne at man kan ha tillit til noen eller noe, men ikke til andre eller noe annet (Wollebæk m fl 2012). Selv om Ola har tillit til at politiet eller skatteetaten opptrer rettferdig, og at han har tillit til nordmenn flest, så betyr det nødvendigvis ikke at Ola også har tillit til sine nærmeste naboer. «Generalisert tillit» blir brukt for å kategorisere ideen om at folk flest er snille eller godhjertete. Har man høy generalisert tillit, vil man møte sine medmennesker med vennlighet fordi man forventer at man kan stole på dem. Videre snakker man om «partikulær tillit» for å beskrive den tilliten vi har til konkrete eller spesifikke andre, som ektefeller, barn, gode venner og bekjente. I tillegg snakker noen forskere også om «politisk tillit» - det vil si at man har tillit til samfunnsinstitusjoner som politiet.

I studien fra Sverige avdekket forskerne at det var få lokale forskjeller mellom den tilliten folk hadde til venner og familie eller til «folk flest». Der man fant forskjeller, var den tilliten eller mistilliten man hadde til sine nærmeste naboer – det vil si de som bodde i ens geografiske nærmiljø (Wollebæk m fl 2012, s. 322). Forskerne fant at forskjellene ikke kunne utelukkende forklares med å ta hensyn til om naboer kjente hverandre eller ikke. Ei heller om man ellers rapporterte å stole på mennesker generelt. Snarere var det de omtaler som lokalsamfunnstillit eller nabolagstillit betinget av de personlige erfaringene man har med de en deler geografisk rom

med. Det vil si, hva slags erfaringer en har med sine naboer. Og dette igjen, er påvirket av sosialt skapte oppfatninger av det delte, levde rommet som kontekst. Det kan ses på som en form for lokalisert kollektivt minne hvor faktiske opplevde erfaringer blandes med inntrykk fra lokale fortellinger, historier fortalte av andre i nærmiljøet og rapportert av media (ibid).

Lave nivåer av nabolagstillit synes å være koblet til inntektsulikhet, og særlig til «immigrasjons-relatert mangfold» (Wollebæk m fl 2012, s. 336). Slike funn gjør det nødvendig å se nærmere på hva som preger faktiske relasjoner, omgangsformer og forestillinger om hverandre også i områder preget nettopp av mangfold og der gjennomsnittsinntekten er lavere enn ellers i hovedstaden. Akkurat som det brede begrepet «tillit» med fordel kan nyanseres for å fange opp ulike sosiale fenomener, fellesskap og ideer om andre, er «sosial kapital» et begrep som kan fange en mer kompleks virkelighet enn det man kanskje først antar.

For di høy sosial kapital i et område er forstått som felles normer og verdier, er sosial kapital ofte knyttet opp mot områder med ensartet sosiokulturell befolkning. I miljøer med mange ulike beboere med forskjellig bakgrunn kan det derfor antas at felles normer og verdier er mindre utviklet. I slike miljøer kan sosial kapital synliggjøres og utvikles gjennom andre dimensjoner, for eksempel gjennom toleranse og respekt for andres vaner, skikker og trosretninger. En undersøkelse om barn og unge fra indre Oslo øst og Groruddalen (Søholt, 2001) viser at de som vokste opp i samme multietniske boligområde, ikke var opptatt av å holde fast på egen kultur når de var sammen på tvers av bakgrunner i nærmiljøet. Det som bandt dem sammen var felles aktiviteter som sport, hobbyer og religionsundervisning i nærmiljøet, noe som medførte at de utviklet overlappende nettverk innenfor sitt geografiske område (Søholt, 2001). De både utviklet og styrket identitet til et etablert sted og gjorde det til sitt gjennom sosial aktivitet med andre. Sosial kapital kan altså forstås som resultat av både individuelle og kollektive ressurser, og viser at sosiale relasjoner er en viktig dimensjon for å forstå stedstilhørighet. I tillegg kan også den sosiale kapitalen som utvikles i et område, bidra til å opprettholde usynlige grenser for hvem som er inkludert, hvem som hører til på stedet, og hvem som ikke hører til.

7.2 Frivillighet og deltakelse på Furuset

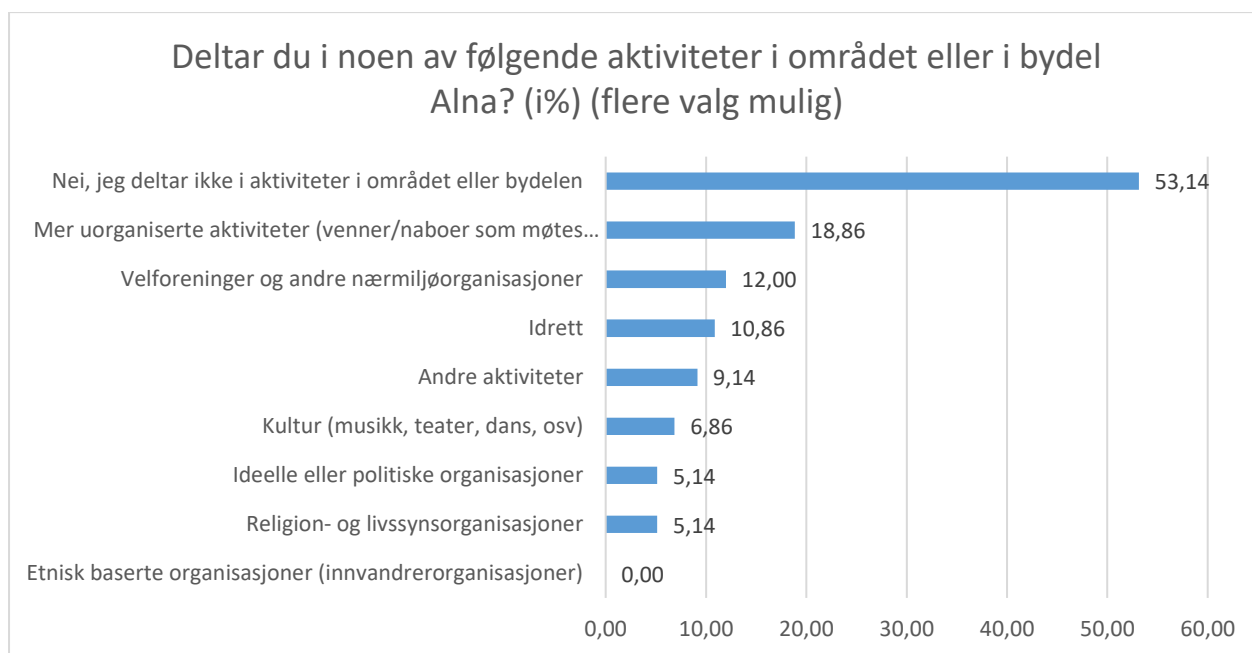
Organisasjons- og kulturlivet på Furuset viser seg å stå ganske sterkt på Furuset, noe som blant annet kommer frem i en rapport om frivillighet i Groruddalen (Skogheim, et.al 2019). Frivillige aktiviteter varer lengre og ansvar overføres til nye personer enn de fleste andre deler av Groruddalen. Dette gjelder spesielt i idrettsorganisasjoner, som Furuset IF, men det foregår også mye frivillig innsats på Fubiak, som vi har vist i rapporten, og gjennom bydelsmødrene og annen frivillig innsats som bidrar til å styrke stedets sosiale kapital. Frivilligheten og dugnadsinnsats er imidlertid under press her som andre steder. Ildsjeler er gjerne frivillige i idretten, i tilknytning til skolen eller i annen organisert virksomhet. Det blir derfor ofte mange oppgaver på få personer, og om disse trekker seg står aktivitetene i fare for å opphøre.

Mye av innsatsen kan sies å være «ekstra», sånn som oppfølging av enkeltbarn som er med på aktiviteter og som av ulike årsaker ikke har så mye oppbakking hjemmefra. Funn fra tidligere undersøkelser viser at det er vanskelig å få rekruttert foreldre til frivillig innsats i lag og foreninger, og spesielt vanskelig er det å få med innvandrerbefolkningen (Ruud og Vestby 2018, Skogheim et.al 2019). Det er en sammensatt befolkning, mange landbakgrunner, og det er derfor vanskelig å få til en felles frivillighetskultur.

Deltakelse i aktiviteter på Furuset eller Alna

I hvilken grad deltar beboerne i aktivitetene i nærområdet? Figuren under viser andel som deltar på ulike aktiviteter. Av 175 respondenter som bor på Furuset, har 12 (6,86 prosent) systematisk ikke svart på noen av de 9 aktivitetsspørsmålene. Over halvparten deltar ikke på noen av aktivitetene som er nevnt (53,14 prosent). Uorganiserte aktiviteter (19 prosent), velforening (12 prosent) og idrett (11 prosent) er de mest populære aktivitetene.

Figur 7.1: *Deltakelse i aktiviteter i bydelen (i prosent). N=175.*
Kilde: Survey

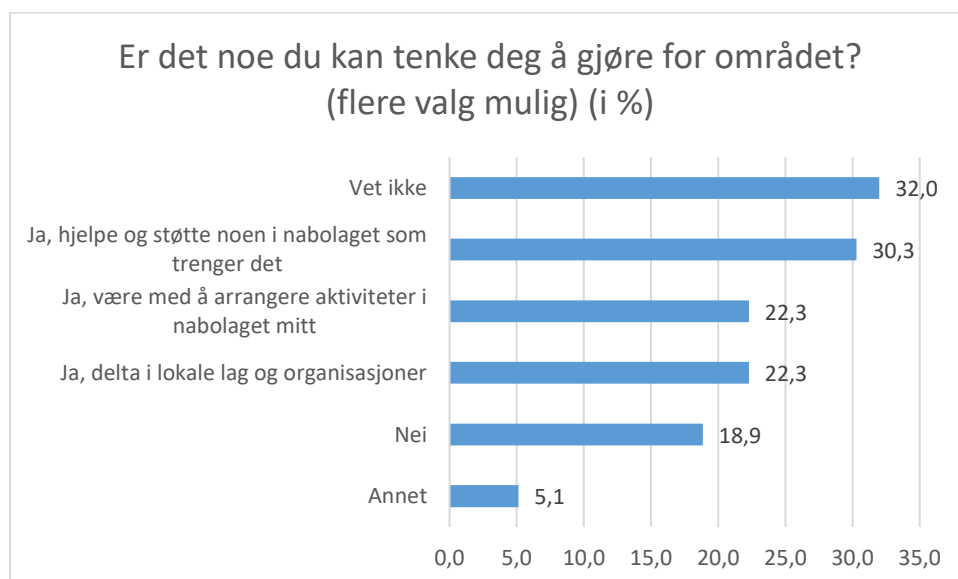

Som vi ser svarer over halvparten at de ikke deltar i aktiviteter, og svarene underbygger dermed funnene om at det er vanskelig å få med seg beboere på de aktivitetene som finnes i nærmiljøet. Samtidig viser oversikten nedenfor at beboerne svarer at de er villig til å gjøre noe for lokalmiljøet.

Er det noe innbyggerne kan tenke seg å gjøre for området?

Av 175 respondenter er det 12 som systematisk ikke har svart på spørsmål om de kan tenke seg å gjøre noe for Furuset (6,86 prosent). En av fem svarte «nei», en av tre «vet ikke», men mellom 20 prosent og 30 prosent ønsker å delta i lokale lag, arrangere aktiviteter i nabolaget eller hjelpe og støtte naboer.

Figur 7.2: *Beboeres vilje til å gjøre noe for området (i prosent). N=175.*
Kilde: Survey

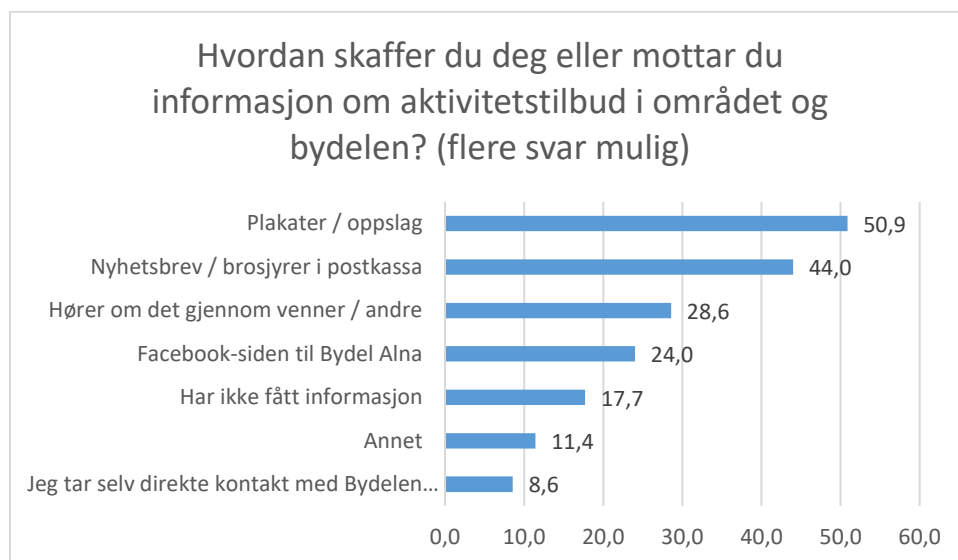

Hvordan skaffer du deg informasjon om aktivitetstilbud i området og bydelen?

Figuren under viser hvordan respondentene har skaffet seg eller mottatt informasjon fra bydelen. Den mest vanlige måten å motta informasjon på er gjennom plakater/oppslag, etterfulgt av brosjyrer i postkassen, fått vite gjennom venner og Facebook. En av fem sier at de ikke har mottatt informasjon fra bydelen. Under en av ti tar direkte kontakt med bydelen selv for å få informasjon, mens en av ti også får informasjon på andre måter («annet»), blant annet ved å lese Akers avis Groruddalen, Groruddalens avis og Furuset vel.

Figur 7.3: *Hvordan innhentes informasjon om tilbud i området. N=175.*

Kilde: Survey

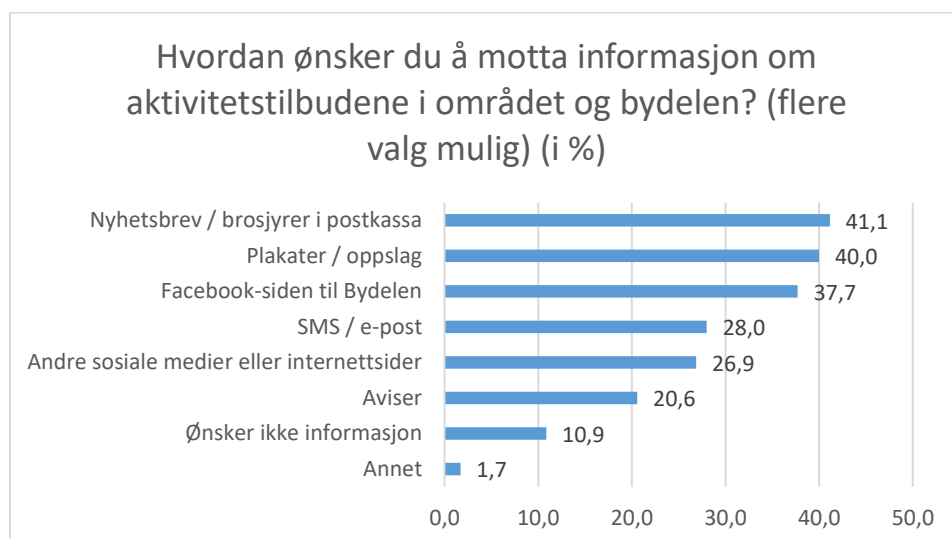

Hvordan ønsker respondentene å motta informasjon om aktivitetstilbudene i området og bydelen?

Den siste figuren viser at flest (omkring 40 prosent) ønsker å motta informasjon fra bydelen i egen postkasse, på plakater, og på Facebook-siden til bydel Alna, men at også at mange ønsker informasjon i andre sosiale medier og sms (omkring 30 prosent). En av ti ønsker ikke å motta informasjon fra bydelen.

Figur 7.4: *Preferanser på informasjonsform fra bydelen (i prosent). N=175.*

Kilde: Survey

7.2.1 Bydelismødrene

I 2015 startet den frivillige organisasjonen Bydelismødrene opp på initiativ fra seksbarnsmoren Nasreen Begum. Hun begynte å engasjere seg i nærmiljøet da hun flytte til Norge, for å lære hvordan hun skulle oppdra barna sine i tråd med norsk lov og kultur. Hun ønsket å bruke erfaringene sine til å hjelpe andre kvinner i samme situasjon. Bydelismødrene har blitt en organisasjon av frivillige kvinner med minoritetsbakgrunn som hjelper andre kvinner i nærmiljøet. De støtter kvinner på viktige livsområder som foreldreskap, arbeid og helse, der tanken er at dette styrker kvinnene selv, deres barn og familien. Krav til bydelismødrene er at de snakker godt norsk, er engasjerte personer som ønsker å jobbe frivillig og har tid til å ta bydelismødre-kursene som omhandler emner som helse, familie og samfunn. Etter endt utdanning skal bydelismødrene ha god oversikt over de ulike tilbudene og tjenestene i bydelen og kan hjelpe andre, bla. ved å henvise dem til riktig tjeneste. Bydelismødrene fungerer dermed som brobyggere mellom det offentlige og det lokale samfunnet med tillit som en grunnstein i sitt arbeid.

Hva er det unike med ordningen? Bydelismødrene kan nå frem til isolerte kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn, som mangler kunnskap om samfunnet de lever i (målgruppen). I denne gruppen er det flere som er belastet med sosiale, økonomiske og helsemessige utfordringer. Bydelismødrene kan i større grad nå denne målgruppen enn det offentlige tjenesteapparatet klarer. Det kan være på grunn av deres (bydelismødrenes) språklige mangfold, lokale tilstedeværelse, fleksible og dialogbaserte arbeidsmåte og den gjenkjennelighet kvinnene opplever i møtet med bydelismødrene. I tillegg til brobyggerrollen bydelismødrene har (mellom kvinner og tjenestetilbud), kan de også skape lokale nettverk og aktiviteter som gjør at kvinnene blir mer inkludert i nærmiljøet.

De aktive bydelismødre ser gevinsten av samarbeid med lokale aktører. Det har vært en viktig suksessfaktor for bydelismødrenes arbeid. De samarbeider med aktører i nærmiljøet både i forhold til egne aktiviteter og ved å bidra i aktørenes aktiviteter eller tilbud.

Det finnes bydelismødre i de fleste bydelene i Groruddalen, inkludert Bydel Alna. Pr 2018 var det 18 bydelismødre fra 11 nasjonaliteter i bydelen. Bydelen tilrettelegger for bydelismødrene ved å tilby lokaler hvor de kan ha sine aktiviteter og ved å introdusere bydelismødrene for aktuelle samarbeidspartnere. Bydelismødrene bistår til gjengjeld bydelen i ulike prosjekter og tiltak som har til formål å mobilisere lokalbefolkningen.

I sluttrapport bydelismødre 2017 heter det at selv om flertall av innbyggerne i Bydel Alna har gode levekår og opplever å ha god livskvalitet, har Alna større levekårsutfordringer enn gjennomsnittet for bydelene i Oslo. Hovedårsakene til det er høy andel av familier med svake norskferdigheter, helseutfordringer, lav sysselsetting og familier som er berørt av fattigdomsproblematikk.

Det påpekes at resultatene fra bydel Alna viser at det er behov for brobyggere mellom lokalbefolkningen og det offentlige, og at ulike barrierer gjør det vanskelig for spesielt kvinner å ta kontakt med tjenesteområdene. Språkproblemer og lite kjennskap til det norske systemet, er to viktige hindringer som bydelismødrene gjennom sitt arbeid hjelper kvinnene med å overkomme.

Aktiviteter: Bydelismødrene har deltatt på en rekke arrangementer i bydelen i 2018, som Furusetfestivalen, Grønt-marked, fagdager om negativ sosial kontroll i regi av barnevernstjenestene i bydelene og X-games på Furuset, med hovedfokus på å få jenter inn i idrett, trening og friluftsliv. De har vært aktive som natteravner, arrangert friluftstur, etablert møteplasser og nettverkskvelder for kvinner (inkludert eldre) med tyrkisk, somalisk og afghansk bakgrunn, holdt matlagingskurs og bakekurs. Flere treningsgrupper er etablert, som Stolte jenter. De har vært tilgjengelige for beboere og samarbeidspartnere hver uke på Fubiak. Temaer på nettverkskvelder er i særlig grad økonomi og familieforhold, tett fulgt av barn og ungdom, psykisk helse og utdanning. Bydelismødrene henviser i høyest grad til NAV, deretter flere offentlige tjenester i bydelen, lege, psykolog, skole og ulike organisasjoner.

Samarbeidspartnere: Bydelsmødre Alna samarbeider med flere av bydelens tjenester og tilbud, inkludert Barnevernet, Blå kors, Bystyrets Helse- og sosialkomité, Ellingsrud fritidsklubb, Familekontakten, Foreldreutvalget for barnehager (FUB), Frivilligsentralen, Fubiak, Furuset skole, Furuset moské, Furuset IF og NAV. De sitter i styringsgruppa for områdeløft Haugerud og områdeløft Lindeberg og har prosjektsamarbeid med jordmødre på helsestasjonen på Furuset, i tillegg til andre samarbeidsrelasjoner. Det er inngått en strategisk partnerskapsavtale mellom bydelen og bydelsmødrene. Formålet er å fremme samarbeid mellom frivilligheten og bydelen gjennom samskaping for å nå felles mål. Områdeløft Lindeberg er en viktig støtte for bydelmødrene i Bydel Alna.

Hva bør et eventuelt områdeløft for Furuset vektlegge? Vurdering fra Bydelsmødre sentralt

- I Bydelsmødre jobber vi inn mot målgruppen isolerte og hjemmевærende kvinner, deres barn og familier. Vi ser at barn av isolerte mødre og fedre ofte har flere utfordringer. Vi tenker derfor at det ville vært fint med et særlig fokus rettet mot denne gruppen, for eksempel med et tilbud om leksehjelp i videregående skole.
- For å forebygge og motvirke isolasjon og vedvarende lavinntekt tenker vi at det er viktig med et særlig fokus på prosjekter som skal øke sysselsetting blant kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn. Bydelsmødre har blant annet planer om å starte et slikt prosjekt i 2020.

7.2.2 Alnaskolen

Alnaskolen for unge ledere drives av Furuset IF og får støtte fra blant annet Idrettsforbundet og bydel Alna, først med midler fra områdeløft Furuset i Groruddalssatsingen, men er nå en årlig avsetting i bydelens ordinære budsjett. Skolen ble etablert i 2008 i regi av områdeløftet og er et ettermiddagskurs for ungdom mellom 15 og 25 år (flestepå i gruppa 17-18). De har også et juniortilbud til 10-klassinger. Alnaskolen har hatt over 300 deltakere på grunnkurset siden 2008 (tall fra 2019). Det er en målsetting at de som har gjennomgått skolen kan påta seg verv og/eller være aktivitetsledere i lag og organisasjoner og få kunnskaper som kan benyttes i nærmiljøet eller på andre måter kan komme til nytte. Det dreier seg om konflikthåndtering, frivillig arbeid, ungt entreprenørskap, trening og aktivitetsarbeid, planlegging og gjennomføring av arrangementer, for å nevne noe. Gjennom Alnaskolen blir deltakerne involvert i framtidens Alnaskole, som hel- eller deltidsansatte, og skolen skal være en viktig faktor i positiv omdømmebygging i bydel Alna. Det er stor pågang og interesse fra Groruddalen og byen for øvrig for å delta på Alnaskolen, men det er ønskelig at det i hovedsak skal være et tilbud til ungdom i bydelen, men det rekrutteres også fra andre deler av Groruddalen, i byen for øvrig og nabokommuner (80 prosent fra bydelen, og i særlig grad fra Furuset, 20 prosent fra Groruddalen for øvrig og 10 prosent utenfra). Det er 100 søkere på 25 plasser, og blant elevene på Gransdalen skole er interessen stor for å få plass.

De fleste som rekrutteres til Alnaskolen har minoritetsbakgrunn, noe som avspeiler befolkningssammensetningen i bydelen. En viktig målsetting er å utvikle positive rollemodeller for ungdom i bydelen og få ungdom til å engasjere seg. De unge lederne kjenner ungdommen i nærmiljøet, og de når lettere enn voksne fram til dem som ikke har noe å holde på med (eller er i fare for å dras mot dårlige miljøer). De har gensere med logoen både til Furuset IF og Alnaskolen og er dermed synlige i nærmiljøet. Flere fra Alnaskolen tar utdanning og får formell kompetanse som kan brukes på ulike felt. Flere kommer også tilbake til Furuset og får jobber i bydelen (skole og barnevern, der 3-4 fra Alnaskolen har fått jobb i barnevernet med lokal forebygging. Det er unge voksne som ønsker å stifte familie på Furuset «*Våre ungdommer er forbilder*». Det gjelder både tilbakeflyttere som har tatt utdanning og unge ledere som er ute i miljøene.

Alnaskolen som del av lokalmiljøet

Informanten vi snakket med understreket at det ikke nødvendigvis er en økning i kriminalitet på Furuset, men at det er politiet er mer til stede og synlige og kan dermed følge bedre med og fange opp uønsket aktivitet. Politireformen har mange bra sider, men det er uheldig at det er lite stabilitet, dvs. at det stadig er nye politifolk, gjerne også nyutdannede, som befinner seg der, understreket informanten fra Alnaskolen/Furuset IF. Alnaskolen samarbeider godt med bydelen, og befinner seg også på samme sted og ved at Alnaskolen er engasjerte i det som skjer i bydelen/delområde Furuset. De får faste driftsmidler fra bydelens ordinære budsjett, noe de håper vil opprettholdes.

Alnaskolen/Furuset IF eier Furuset Forum. Anlegget ble åpnet i 1998 og ble finansiert av IKEA som erstatning for hallen som måtte rives da IKEA skulle oppføre et nytt senter på Furuset. Furuset Forum er en flerbrukshall med ca 1500 sitteplasser og som brukes til mange ulike hallidretter, allidrett og ulike kulturarrangementer. Hallen benyttes også til gym for skolene og aktivitetsskolene i nærmiljøet. Furuset Forum har ansatte og frivillige som deltar i ulike arbeidsmarkeds- og miljøtiltak.

Furuset IF har spilt inn vurderinger til *et fremtidig områdeløft* til bydelen. Blant annet er de opptatt av lokk over E6 som et miljøtiltak. Reguleringsplanen for fortetting er det ulike syn på, der de yngre ønsker mer bymessig utbygging. De ser også at det er uheldig at det blir busstrase rundt Furuset Forum, dette handler om sikkerhet for barn og unge. Det gjelder også veinettet i området. Veisystemet har ikke endret seg siden 70-tallet, slik at det er mange private veier som er dimensjonert for lite trafikk, ikke den økte trafikken på veiene. Ifølge informanten burde disse veiene vært offentlig eid.

7.2.3 Andre aktiviteter i nærmiljøet

Speider'n på Furuset er ett av tiltakene som ivaretar barns behov for aktiviteter i nærmiljøet. Tilbudet omfatter området Furuset, Lindeberg og Ellingsrud, og er et tilbud til barn og unge mellom 5 år til 10. trinn på ungdomsskolen. Naturlig nok er det først og fremst barn som tilhører et kristent trossamfunn (f.eks. Den norske kirke) som er med, men det betyr ikke bare etnisk norske barn. Blant de 60-70 medlemmene er det barn fra mange land og kulturer som er med, men ikke fra muslimske familier. Rekrutteringen skjer først og fremst gjennom venner og bekjente, samt i barnehagene. Brev sendes også til de som er døpt. Selv om de har et konstant antall medlemmer, ser de som driver speider'n at det er flere som har behov for et slikt tilbud. Problemet er at de ikke kan sende brev til folk som ikke på forhånd har sagt ja til å motta brev pga. personvern. Det skapes gode og trygge møteplasser for barn og unge, og de legger vekt på at det utvikles gode vennskap. Aktivitetene dreier seg om å bli glad i naturen og bli kjent i skog og mark, og de arrangerer sommerleire. Ledere jobber som frivillige uten lønn.

Som tidligere vist i surveyen (kapittel 4.3) har Furuset i tillegg en rekke tilbud til beboere i alle aldre og for forskjellige grupper. Det er blant annet etablert flere tilbud til kvinner med minoritetsbakgrunn, både relatert til arbeidskvalifisering og sportsaktiviteter, vi finner seniorsenter, foreninger knyttet til både kristen og muslimsk menighet, velforeninger samt skolekorps. Surveyen viser liten deltakelse på disse aktivitetene, men fordi vi fikk en generelt lav svarprosent er det vanskelig å gi et bilde av deltakelse og aktivitetsnivået ut fra svarene. Gjennom intervjuer og samtaler med beboere har vi imidlertid fått inntrykk av at tilbudene brukes.

7.3 Oppsummering

I dette kapitlet kobler vi stedets sosiale bærekraft og sosial kapital med aktivitetene som vi finner på Furuset. Sosial kapital er en ressurs både for individet og samfunnet, og kan oppstå i ulike former: sosial kapital forstått som *sammenbindende* (bonding) – møteplasser og nettverk av individer som deler viktige kjennetegn (alder, kjønn, etnisitet, klasse). Eksempler på dette kan være ungdomsklubber eller kvinnekafeer. En annen form er den *brobyggende* (bridging) –

møteplasser og nettverk som kobler sammen individer på tvers av forskjellighet, for eksempel biblioteket, skolen eller idrettslaget. En viktig innsikt er at disse to formene for sosial kapital ikke trenger å stå i motstrid til hverandre, men at sammenbindende sosial kapital ofte er en forutsetning for den brobyggende – mange trenger en trygg tilhørighet blant likesinnede før man orienterer seg mot dem som oppleves som mer ulike seg selv. Samtidig påpekes det at den brobyggende sosiale kapitalen ofte ikke kommer av seg selv men er mer krevende 'å få til' og at lokale myndigheter må spille en aktiv rolle i dette.

Vi har særlig løftet fram Alnaskolen, Furuset IF og Bydelsmødrene som har bidratt til å styrke sosiale nettverk og sosial kapital i området. Både Alnaskolen og Furuset IF er tiltak som startet opp ved hjelp av det forrige områdeløftet og som har utviklet seg til å bli sterke «spydspisser» på Furuset. Samtidig er det en rekke andre aktiviteter og tilbud som beboere i alle aldre nyter godt av, og som vi også har vist i tidligere kapitler.

8 Videre utvikling av Furuset – muligheter og utfordringer

Hensikten med denne stedsanalysen har vært å skape interesse og engasjement for utviklingen av Furuset blant lokalbefolkningen, og som er gjort ved å ta dem med som aktører gjennom ulike former for medvirkning. Gjennom dette arbeidet har vi møtte mange innbyggere og lokale aktører som har fått anledning til å fortelle om styrker og svakheter ved Furuset, og som har gitt innspill til hva de mener bør bli bedre. I denne prosessen har Furusetbeboerne fått et mer bevisst forhold til sitt bosted. Og som vi har sett er det mange som ønsker å formidle de positive sidene ved Furuset, hvor fint det er å bo der, selv om de har innspill til hva som kan bli bedre.

Furuset fremstår på flere måter som et delt område. På den ene siden har vi den gamle Furusetbebyggelsen med villaer og rekkehus, de eldste fra 1920-årene, og med beboere som har bodd i dette området i mange år. De kaller seg gjerne «urbefolkningen» på Furuset, og representerer i stor grad majoritetsbefolkningen med «etnisk norsk» bakgrunn. På den andre siden består Furuset av de mange borettslagene, lavblokkene som ble bygget ut på 1970-tallet. I disse boligområdene har flertallet av beboerne opprinnelse fra andre land, det vi kaller minoritetsbefolkningen. Likevel finner vi en viss grad av en felles stedstilhørighet, «vi her på Furuset», selv om det ikke nødvendigvis handler om et ubetinget fellesskap.

I forrige områdesatsing ble det gjennomført en rekke tiltak, både fysiske og sosiale, og med vekt på lokal medvirkning, for å gi befolkningen gode møterom og for å styrke sosiale relasjoner. Disse tiltakene preger i stor grad dagens Furuset og kan sies å ha styrket stedets sosiale bærekraft. Likevel er det fremdeles forhold som det bør settes søkelys på i det videre arbeidet med utviklingen av Furuset. Først vil vi summere opp hovedfunnene med utgangspunkt i problemstillingene som ble beskrevet innledningsvis, for så å diskutere hva funnene har å si for stedstilhørighet. Deretter vil vi presentere forslag til strategier og tiltak som kan være aktuelt i et nytt områdeløft.

8.1 Hovedfunn

Hva er hovedtrekkene ved dagens Furuset basert på funnene fra denne stedsanalysen? Som vi skrev innledningsvis har oppdraget hatt en tredelt tilnærming:

- *Utviklingstrekk* når det gjelder befolkning, levekår, mobilitet, fysisk miljø og sosial bærekraft fra det første områdeløftet startet og frem til i dag
- *Utfordringer og muligheter* som Furuset har. Hva er det som oppleves som utfordrende for de som bor og bruker Furuset og som bør gjøres noe med, og hva er det som er bra med Furuset som kan styrkes og videreutvikles?
- *Lokale interesser, behov og ressurser* på Furuset. Det innebærer kunnskap om hvilke interesser og behov ulike deler av befolkningen har avhengig av alder og livssituasjon, og hvilke ressurser vi finner i lokalsamfunnet.

Arbeidet har vært gjennomført som en sosiokulturell stedsanalyse, i tråd med oppdragsbeskrivelsen. Dette innebærer å ta utgangspunkt i et aktørperspektiv for å få frem hvordan Furuset *brukes*, hvilke *behov og interesser* de ulike lokale aktørene har, om de er sammenfallende eller forskjellig, hvilke ressurser og utfordringer vi finner, samt hvilke *stedsbilder* folk har av Furuset. Gjennom denne tilnærmingen har vi fått kunnskap om kvaliteter og eventuelle mangler i nærmiljøet, om stedstilknytninger og om hva beboere og andre aktører ønsker av endringer.

Vi har valgt å først presentere de viktigste utviklingstrekkene og hovedfunn fra surveyen, deretter hva som fremstår som de viktigste utfordringene på Furuset, for så å trekke frem interesser, behov og ressurser.

8.1.1 Funn fra surveyen

Det er viktig å påpeke at vi gjennom spørreundersøkelse har analysert 175 svar fra personer som er bosatt på Furuset. Fokus for undersøkelse var trivsel, hva de er opptatt av, deres erfaringer og opplevelser av delbydelen, og hva som kan gjøre stedet til et tryggere og bedre sted å bo. Med ekstremt lav responsrate (2,11 prosent) og dokumenterte skjevheter i utvalget (alder, utdanning og landbakgrunn) har vi grunn til å tvile på hvor representative svarene er for hele befolkningen på Furuset. Vi anbefaler derfor oppdragsgiver å tolke de kvantitative resultatene med forsiktighet og at de sees i sammenheng med resultatene fra de øvrige kvantitative og kvalitative analysene i rapporten samt foreliggende forskning. Resultatene peker allikevel i retning av noen robuste funn:

- Respondentene er mest fornøyd med barnehagetilbudet og mest misfornøyd med tilbudet for videregående skoleelever
- Respondentene ser generelt ut til å være mer fornøyd med fritidstilbudet for de eldre barna/ungdommene enn for de yngre.
- Respondentene har høyest enighet/gjennomsnittscore i påstandene om at «området har gode turmuligheter», etterfulgt av «jeg trives godt i området» og området er trygt å bo i». På påstander om at området er et godt sted å bli gammel eller å vokse opp, får dårligere score, og aller lavest er scoren «området har et godt rykte»
- Av ulike aktiviteter og steder er Furuset senter mest brukt (høyest gjennomsnittscore), etterfulgt av Verdensparken, Fubiak og Furuset Forum.
- Mellom 20 prosent og 30 prosent ønsker å delta i lokale lag, arrangere aktiviteter i nabolaget eller hjelpe og støtte naboer på Furuset. Villighet til frivillig innsats for Furuset er derfor tilstede.
- En av fem sier at de ikke har mottatt informasjon fra bydelen, mens en av ti ønsker ikke å motta informasjon fra bydelen.
- Flest (omkring 40 prosent) ønsker å motta informasjon fra bydelen i egen postkasse, på plakater, og på Facebook-siden til bydel Alna, men mange ønsker også informasjon i andre sosiale medier og sms (omkring 30 prosent).

8.1.2 Utviklingstrekk

Fordi vi ikke har hatt et «nullpunkt» eller en oppstartsanalyse fra det første områdeløftet har det vært vanskelig å si noe om hvordan Furuset var for ti- tolv år siden, og vi har dermed ikke hatt et optimalt sammenligningsgrunnlag for analysen av dagens Furuset. Det vi imidlertid har kunnet se er hvordan dagens Furuset har blitt blant annet på bakgrunn av tiltak som ble satt i gang i det første områdeløftet i Groruddalssatsingen. Samtidig har vi også sett utviklingen av Furuset i lys av en generell samfunnsutvikling, samt i relasjon til fremtidige planer for Furuset.

Furuset har fått flere møtesteder som har løftet området de siste årene, og det er særlig Fubiak og Verdensparken som har vært årsak til det. I den sammenhengen har også de fysiske miljøet på Furuset blitt bedre. Imidlertid ser vi også forsøpling og manglende vedlikehold som trekker ned et ellers positivt inntrykk.

Vi finner videre at det er flere beboere med majoritetsbakgrunn som flytter ut av området enn inn til Furuset, noe som har pågått over flere år. Det er vanskelig å si noe om hovedårsaken til dette og bildet er sammensatt. En forklaring kan se ut til å være at barnefamilier begrunner flytting med et ensidig sammensatt skolemiljø med omtrent ingen barn med majoritetsbakgrunn.

Furuset har og har hatt relativt lave boligpriser sammenlignet med andre naboområder. Dette til tross for tiltakene i områdeløftet.

8.1.3 utfordringer

I dette avsnittet skal vi summere opp både hvilke utfordringer og hvilke muligheter vi finner på Furuset og som har kommet frem gjennom denne stedsanalysen. Vi har valgt å sette søkelyset

på de forholdene ved Furuset som er mest fremtredende i datamaterialet og som beboere og andre lokale aktører har formidlet. Selv om det ikke går klare skiller mellom disse to kategoriene, handler utfordringene særlig om sosiale forhold, mens mulighetene er relatert til det fysiske miljøet.

Trygghet og utrygghet: Statistikkene viser at Bydel Alna oppleves som mer utrygt enn andre ikke-sentrumsnære steder i Oslo, og det er særlig på kveldstid at steder oppleves som utrygge. Disse funnene bekreftes av beboeres erfaringer fra Furuset. Furuset oppleves som utrygge av 32 prosent av de som svarte på surveyen, i tillegg til at intervjuer vitner som om det samme. Tidligere studier fra Furuset gir det samme bildet, men fordi vi ikke har sammenligningsgrunnlag er det vanskelig å si om dette har endret seg. Svarene utdypes med at særlig ansamlinger av ungdom ved senteret på kveldstid skaper utrygghet. Samtidig forteller ungdommen at de *ikke* føler seg utrygge, og dette har endret seg de senere årene i en positiv retning. Dette gjelder både jenter og gutter, men jentene er mer nyanserte i sine fortellinger og opplever for eksempel narkotikaomsetning i oppgangene som utrygt.

Kriminalitet. Det ble i første halvår 2019 registrert en høy andel straffbare forhold blant barn mellom 10 og 17 år i bydelen, som ligger som nummer tre etter Bydel Gamle Oslo og Sentrum. Etter 2006 ble det bygget opp en rekke tilbud til ungdom, noe som sies å ha bidratt til å dempe kriminaliteten. Nå øker dette igjen og med størst antall gjengangere sammenlignet med andre bydeler. I tillegg har alderen på unge kriminelle sunket.

Noen ungdom utvikler negative holdninger. De som jobber med ungdom opplever at en del ungdom ikke kommuniserer om egne utfordringer eller utfordringer i ungdomsmiljøet. Ungdomsledere har erfart at det utvikles holdninger som ikke er bra, for eksempel relatert til myndighetspersoner, seksualitet eller homofile. Det fremheves at dette må tas på alvor blant voksne som jobber der ungdom ferdes, enten det er på skole eller i fritidsarenaer.

Fubiak - ikke for alle. Kanskje noe overraskende er det flere som forteller at de aldri bruker Fubiak. Dette er overraskende fordi Fubiak ble etablert som ett av de store «fyrtårnene» i det forrige områdeløftet, og legger i stor grad til rette for at ulike beboergrupper skal føle seg velkomne og bruke stedet enten som en fast møteplass eller for bare å stikke innom for å låne en bok. I den grad dette begrunnes, handler det om at det er mye støy inne og at det dermed ikke egner seg dersom man trenger ro til å lese etc. Det sies også at Fubiak ikke samspiller optimalt med det lokale foreningslivet og frivilligheten som allerede finnes på Furuset.

Skoletilbudet. Barneskolen på Furuset har så nær som hundre prosent elevmasse med innvandrerbakgrunn. Dette påpekes av beboerne som en uheldig utvikling, ikke minst fordi det fører til at barn med majoritetsbakgrunn flyttes til eller allerede starter på andre skoler i bydelen eller i sentrum. Vi finner også at barnefamilier flytter ut av området nettopp på grunn av skolen. Det utvikles og forsterkes dermed uheldige sosiale og kulturelle skillelinjer mellom boområdene på Furuset, og mellom Furuset og andre naboområder.

Forsøpling i enkelte områder. Beboere forteller om en del søppel rundt i området, både rundt senterområdet og ved Verdensparken. Det samme observerte vi i forbindelse med feltarbeidet på Furuset. Forsøpling bidrar til at stedet gir et negativt inntrykk og kan bidra til å hemme trivsel og trygghet.

«Hyblifisering» i etablerte bomiljøer. Det ses en økende tendens til at utviklere kjøper opp eldre villaer i det gamle, etablerte bomiljøet på Furuset der det etableres midlertidige utleieboliger, først og fremst hybler til sesongarbeidere. Dette fører til fysisk forfall av eiendommene (verken beboere eller eiere har interesse av vedlikehold), det blir stor belastning på småveiene med økt parkering, og beboere opplever utrygghet.

8.1.4 Lokale interesser og ressurser

Stedsanalysen har også avdekket en rekke positive trekk ved Furuset, og som det er viktig å forsterke og bygge videre på.

Selv om det kommer frem at frivilligheten er sårbar, og at det oppleves som vanskelig å rekruttere folk til å bidra, er Furuset i stor grad en sosial bærekraftig delbydel. Dette bildet forsterkes av funnene fra surveyen som viser at folk gjerne vil bidra i lokalmiljøet (vi kommer tilbake til dette punktet under forslag til tiltak). Ikke minst har det første områdeløftet bidratt til dette gjennom tiltak som har gitt befolkningen gode innendørs og utendørs møtesteder og aktiviteter som favner alle aldergrupper, ulike interessefelt og ulike bakgrunn. Gjennom disse tiltakene er det dermed gitt grobunn for å utvikle sosiale nettverk og styrke den sosiale kapitalen i nærmiljøene.

Vi vil særlig løfte fram betydningen av Fubiak og Verdensparken som lavterskeltilbud og som favner bredt i lokalmiljøet. Det samme gjelder Alnaskolen og Furuset IF. Dette er tiltak som har fått godt feste gjennom flere års drift, og denne modellen med å lære opp ungdom til å bli ledere har også blitt kjent langt utenfor Furusets grenser. En av fellesnevnerne for disse nevnte tiltakene er at de har forebyggende voksenpersoner som bidrar til trygghet og fungerer som forbilder for ungdom.

I tillegg finnes det også langt flere, kanskje mindre kjente, aktiviteter som har en lang historie i lokalmiljøet, og med ildsjeler som bidrar aktivt for at Furuset skal være et bra sted å bo. Eksempler her er speider'n og skolens musikkorps for unge, seniorsentre, kvinne- og jentegrupper og aktiviteter i tilknytning til ulike trossamfunn.

8.2 Stedsidentitet og stedstilknytning

Stedsidentitet og stedstilknytning handler om menneskers personlige erfaringer, opplevelser, minner og forventninger som knyttes til stedet, og som relateres til individers betydningssystemer og forestillinger om rom (Relph, 1985, gjengitt i Ruud, 2015). De fysiske omgivelsene og de følelsesmessige båndene til stedet er følgelig nært knyttet til hverandre. Samtidig er følelser og meningsinnhold formet av sosiale, kulturelle og økonomiske omstendigheter. Hvordan stedsfølelse konstrueres av den enkelte, er følgelig et produkt både av de subjektive dimensjonene og av ytre strukturelle påvirkninger (Carlsen, 2013). Steder kan således betraktes som sosiale settinger som preges av de aktiviteter som foregår, og som samtidig setter preg på disse aktivitetene. Stedsfølelser blir i overveiende grad forbundet med emosjonelle, og mest positive, dimensjoner (Vestby, 2015). Å føle seg hjemme et sted har gjerne sterke innslag av sosial tilhørighet, som bygger på en form for samhörighet og likhet fordi det der er mennesker som ligner en selv. Det kan dreie seg om å tilhøre samme sosioøkonomiske sjikt, eller man deler verdier og kulturelle preferanser (ibid.).

På Furuset finner vi ulike grader av tilhørighet. Noen deler verdier og preferanser med naboene, mens andre ikke finner tilhørighet med andre. Vi finner også at beboere ikke lenger føler seg hjemme i eget nabolag fordi «deres» sted har endret seg med naboer som ikke tilhører det samme sosioøkonomiske sjikt eller deler deres verdier.

På samme måte som graden av stedstilknytning varierer, er stedet en dynamisk enhet som stadig er i endring, avhengig av folk som bor der, bruken av stedet og endringer i fysiske omgivelser. Det betyr også at nabolag eller boligområder ikke kan refereres til som statiske fysiske strukturer eller som én meningsstruktur. Å knytte seg til et sted er en kontinuerlig og kontekstuell prosess som utkrystalliserer seg mellom dimensjonene mennesker, sted og mobilitet, og som er betinget av tid, ressurser og meningsstrukturer (Fallov mfl., 2013). Dette betyr at stedstilknytning må betraktes som en kontinuerlig prosess relatert både til konteksten i nabolaget på Furuset og individets livsmønster og livsfaser.

8.2.1 Stedstilknytning på spill?

Hva skjer med Furusetbeboeres stedstilknytning, og hvordan formes dette i områder som er i endring gjennom områdesatsinger? Ulike former for områdesatsinger i storbyer er et velkjent byplangrep i europeisk byutvikling for å bedre utsatte strøk som har store levekårsutfordringer. Områdesatsingene kan handle om alt fra omfattende transformasjonsprosesser til små tiltak som legger til rette for sosiale treffpunkt i nabolaget. Tilknytningen til Furuset kan også forsterkes gjennom aktiv deltakelse og engasjement, og den kan svekkes fordi endringene fører til fremmedgjøring og stedstap.

Slike prosesser påvirker ikke bare befolkningens levekår, men også deres relasjon til omgivelsene (Ruud 2015). Når boligområder får søkelyset rettet mot seg, skjer det både noe med beboernes forhold til stedet og andres oppfatninger av Furuset. De eksterne og interne stedsbildene endres. En politisk begrunnelse for å velge ut byområder for områdesatsinger er ofte forestillingen om mangel på sosiale relasjoner og fravær av møtestedet, noe som gjenspeiles i målformuleringen fra programbeskrivelsen for Groruddalssatsingen 2017-2026 «Programmet skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn» (s. 6).

8.3 Interne og eksterne blikk – stedsbilder av Furuset

«Fortellingen om Furuset», eller stedsbildene som rommer forestillinger og oppfatninger om hvordan stedet er, er ikke bare ett bilde men eksisterer i flere varianter. Først og fremst kan det skilles mellom det eksterne omdømmet, dvs. slik folk og media utenfor stedet ser det, og slik de som bor eller oppholder seg på Furuset opplever det. Generelt er de eksterne stedsbildene langt mindre innholdsrike enn de interne, samtidig som de er basert på en rekke mer eller mindre tilfeldige inntrykk. Ikke sjelden er det stereotype forestillinger om steder, eller mytebefengte bilder, som i varierende grad stemmer med virkeligheten. Folk kan også ha et bilde av et sted uten selv å ha vært der. Sammenhengen mellom interne selvbilder og det eksterne omdømmet er interessant. For det første er det slik at de som bor på et sted har et langt mer nyansert bilde av stedet, og de erfarer ofte at omdømme ikke samsvarer med virkeligheten. For det andre er det også gjerne slik at stedende speiler seg i omverdenenes blikk, og hvordan andre betrakter stedet og folkene som bor der påvirker igjen det vi kan kalle det kollektive selvbildet (Vestby og Johannessen 2010).

8.3.1 Det eksterne blikket

Det er tydelig at folk på Furuset identifiserer seg med stedet, og som de opplever som et eget lokalsamfunn. De er også opptatt av hva slags omdømme Furuset har eksternt, og beboerne har nokså sammenfallende erfaringer med andres blikk på Furuset. Forestillingene dreier seg om enten et negativt, et feilaktig eller et mangelfullt bilde. Det oppleves som en urettferdig nedvurdering av hjemstedet deres som ikke stemmer med deres virkelighet. Samtidig virker det som nettopp disse eksterne bildene har bidratt til at både beboere og lokale aktører på Furuset fra så vel foreningsliv, skole og barn og unge vil være gode ambassadører for stedet. F.eks. har Alnaskolen dette som en viktig målsetting, men også de som jobber innen frivilligheten lokalt.

Det er imidlertid relevant å vise til at Furuset, som en rekke andre områder i Groruddalen, i lang tid har vært stigmatisert (Andersen 2014). Det vil si, at eksterne aktører som journalister og andre, har bidratt til å skape et bilde av Furuset, som et utsatt eller problematisk område. Det betyr ikke at Furuset er uten kvaliteter eller karakteristika som 1) bidrar til å skille området fra andre nabolag eller 2) at det ikke er utfordringer på Furuset. Vedrørende sistnevnte poeng, så hadde ikke Bydel Alna vurdert et områdeløft eller bestilt denne stedsanalysen. Dette er viktig å understreke da et områdestigma ikke nødvendigvis kun viser til ideer eller myter (Andersen and Biseth 2013), men også til materielle virkeligheter (Andersen 2019). Vedrørende det første poenget, at Furuset kan ha kvaliteter eller karakteristika som bidrar til å skille området fra andre

nabolag, kan dette være ting eller fenomener som boligtypologier, uterom og lukter (Andersen 2014). En annet poeng som kan nevnes, er at både utenforstående og bosatte på Furuset, kan erfare området som for eksempel til tider skummelt. Det er med andre ord ikke bare eksterne aktører eller personer som bidrar til å skape et bilde av Furuset som et utsatt område.

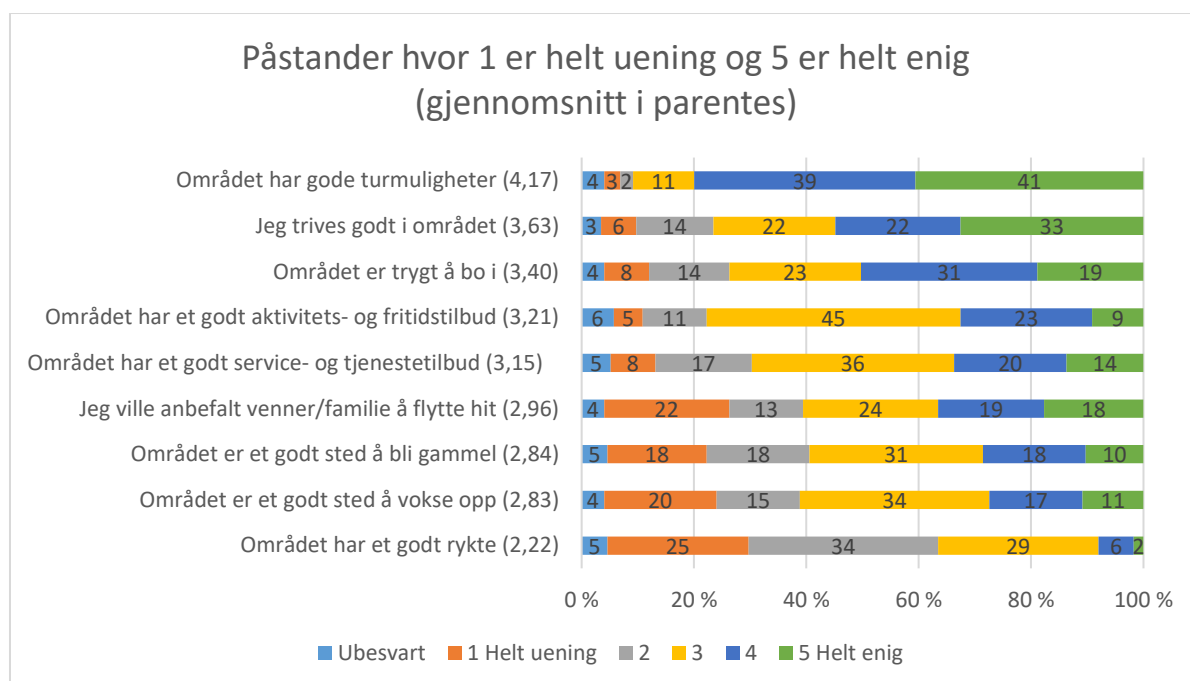
8.3.2 Beboernes blikk

Hva slags sted, steder eller stedsbilder er det vi finner hos Furusetfolket? Først vil vi gi en oversikt over hvordan respondentene i surveyen vurderer Furuset.

Vi kom med 9 påstander om Furuset og ville at respondentene skulle gi svar på en skala der 1 var helt uenig og 5 var helt enig. Vi har beregnet gjennomsnittscore og rangert påstandene. Påstandene som får høyst gjennomsnittscore og dermed høyest enighet er «området har gode turmuligheter» (4,17), etterfulgt av «jeg trives godt i området» (3,63) og området er trygt å bo i» (3,40). På påstander om at området er et godt sted å bli gammel eller å vokse opp, er scoren under 3, og aller lavest er scoren «området har et godt rykte» (2,22).

Figur 8.1: Stedsbilder: Beboeres vurdering av egenskaper ved Furuset. N=175.

Kilde: Survey

Et tydelig stedsbilde som går igjen hos de aller fleste informantene vi snakket med, og som her gjenspeiles i surveyen, er Furuset som et fint sted å bo. Dette kom til uttrykk både fra unge og eldre, og fra beboer med majoritetsbakgrunn så vel som minoritetsbakgrunn. I tillegg fortalte mange informanter at de var lei av å høre og lese negative beskrivelser av Furuset, som de sa: «folk har aldri vært her og vet ikke hvordan det er å bo her». Et negativt bilde fester seg i folks bevissthet. En av beboerne som har bodd i området i over 40 år sa: «Jeg bruker enhver anledning til å si hvor bra det er på Furuset.» Han begrunner det blant annet med hvor fint det er med alle borettslagene som er pusset opp, og at forrige områdeløft ga området nye parker og fine uteområder. «Folk kommer langveisfra for å bruke Verdensparken på formiddagen». Gode grøntområder og natur, og ikke minst Fubiak og Verdensparken har bidratt til å endre omdømme i en positiv retning, og det er mye bra som skjer for ungdom, ifølge en annen beboer.

Eksempel på interne stedsbilder:

Eldre informanter trekker særlig frem de *grønne omgivelsene* som viktige kvaliteter på Furuset. Det gjelder i særlig grad Verdensparken. Selv om de mange av informantene er eldre mennesker,

synes de det er hyggelig at så mange barnehagebarn oppsøker parken, men også betydningen av å ha grønne omgivelser, og for mange, utsikt mot grøntområder er noe som verdsettes.

Bomiljø beskrives som trygt og godt, stille og rolig. Det gjelder for eksempel Gransdalen, der noen synes det er fint at det kryr av barn. Noen sier også stabilt, men det er også noen som sier at det ikke er stabilt, som det fremkommer i eget avsnitt, der mangler og svakheter presenteres. De aller fleste er fornøyd med egen bolig og noen har ikke behov for å omgås naboer. Dersom det ikke er bråk fra naboene, synes det å gå greit.

En som vektla det berikende, understreket at det er *hyggelige folk fra mange land* der han bor, og synes det er fint å ha ikke-vestlige naboer. En nabo kom på døren med, for ham, eksotisk og spennende matretter. Det er også dem som ønsker mer kontakt med ikke-norske naboer, men mente at de gjerne holder seg for seg selv, noe som kan skyldes manglende norskkunnskaper, at man trives best med folk fra samme kultur eller opprinnelsesland eller usikkerhet. Dette går selvsagt begge veier. Det ble understreket at det er veldig mange kjekke ungdommer som bor på Furuset, de er høflige og hilser.

Ikke alle stedsbildene har en positiv valør. Med unntak av Fubiak og de grønne omgivelsene, er det flere som peker på svakheter enn kvaliteter, særlig når det gjelder tilbudet på senteret som de mener er mangelfull. Og noen trekker ned forhold ved bomiljøet. Dette gjelder særlig naboer med annen bakgrunn som flytter inn og de ikke blir kjent med. Hvorvidt man opplever stor andel ikke-vestlige innvandrere i bomiljøet som fremmedgjørende eller berikende og uproblematisk, er knyttet til personlige erfaringer og livssituasjon.

8.4 Forslag til strategier og tiltak

I denne delen av kapitlet bruker vi hovedfunnene som grunnlag for å foreslå strategier og innsatsområder som vi mener bør være sentrale i et eventuelt nytt områdeløftet på Furuset. Disse kan bydelen bruke for å drøfte innretningen på områdeløftet og prioriteringene som må gjøres. Strategiene som foreslås knyttes opp mot strategiene i den nye Groruddalssatsingen. Der er følgende målsettinger lagt til grunn: «Satsingen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktiv deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn».³³ Satsingen er delt inn i tre delprogram for følgende områder: Oppvekst og utdanning, sysselsetting og nærmiljø. Under nærmiljøprogrammet legges det særlig vekt på at innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende, og at nærmiljøet skal oppleves som trygt, godt og inkluderende.

Som det fremgår av de situasjonsbildene som tegner seg på grunnlag av kvantitative og kvalitative data er utfordringene sammensatte, også på den måten at de er flettet inn i hverandre og påvirker hverandre gjensidig. Dette betyr at strategier og tiltak må ses i sammenheng, noe som gjør at det kan synes kunstig å adskille klart definerte strategier. For eksempel kan utenforskap og fattigdom ses i sammenheng med språk og manglende arbeidslivstilknytning, som også kan ha sin årsak i sårbare livssituasjoner i barnefamilier. Dette er selvsagt forhold som bydelens ansatte og tjenesteapparatet er fullt klar over, og er funn som går igjen i stedsanalysene fra de andre områdene i Groruddalen og Søndre Nordstrand.³⁴

Tiltak er ofte ferskvare

Også når det gjelder å styrke sosiale ressurser ble det satt i gang en rekke tiltak under det forrige områdeløftet og som viste seg vellykket. Erfaringene viser imidlertid at tiltak trenger kontinuitet og må gjentas. Det kan for eksempel være tiltak som skal bidra til å styrke foreldrerollen blant minoritetsfamilier, rekruttere barn til barnehaven, tilbud om sosiale møtesteder for

³³ «Programbeskrivelse for Groruddalssatsingen 2017-2026». Oslo kommune & Departementene 2016.

³⁴ Her henvises til stedsanalyser fra *Trosterud & Haugerud* (Ruud & Vestby 2017), *Romsås & Grorud* (Ruud et al 2018), *Vestli* (Andersen et al 2018), *Søndre Nordstrand* (Ruud & Vestby 2017) og *Bjørnerud* (Andersen et al 2018)

minoritetskvinner eller bomiljøsatsing for å fremme deltakelse og trivsel. Det er viktig å hele tiden huske at tiltak rettet mot en gruppe eller et miljø er *ferskvare*. Det betyr at selv om tiltak viser seg å være vellykket og etter hvert er «oppe og står av seg selv» vil det alltid være behov for kontinuitet fordi det er nye folk og nye grupper som har behov for tilbudene. Derfor kan forslagene om nye strategier og tiltak fremstå som lite nyskapende. *Det er imidlertid like viktig å vurdere i hvilken grad det er mulig å legge tiltak eller satsinger under bydelens ordinære tjenester og ikke under et tidsbegrenset program.*

Over har vi hevdet at en del tiltak som er gjennomført, med fordel burde bli gjenstand for studier/evalueringer da vi per i dag har et skjørt kunnskapsgrunnlag for å si både hvordan de norske områdesatsingene/-løftene fungerer, dette gjelder også andre tiltak, som de som spesifikt er rettet inn mot å forebygge kriminalitet. Både for de mer generelle områdesatsingene og de målrettede kriminalitetsforebyggende tiltakene er få, om noen, vitenskapelige studier fra Norge å trekke på.

Utover dette, så er våre forslag til strategier og tiltak er likevel et forsøk på å definere og rendyrke noen temaer som vi mener kan prioriteres i en eventuell ny satsing:

1) Styrke områdets fysiske kvaliteter 2) Styrke og utvikle lokale ressurser 3) Styrke integreringen lokalt

8.4.1 Strategi 1: Styrke de fysiske omgivelsene

Til tross for at det tidligere er lagt store ressurser i å ruste opp uterom og grøntområder på Furuset, ikke minst Verdensparken, bør ikke tidligere etablering og opprusting av grøntområder og møtesteder bli en «sovepute» - gjort en gang for alle. Uteområder krever jevnlig skjøtsel og vedlikehold, og ikke minst fornying etter noen års bruk. Dersom uteområder og fysiske omgivelser fremstår som forfallent bidrar det til negative stedsbilder og negativt omdømme. Videre er det viktig å ivareta tilgjengelighet i uteområder for bevegelseshemmede og eldre.

Tiltak: Tilpasse områdets fysiske kvaliteter for å fremme bruk

Datamaterialet viser at uteområdene bør tilpasses flere brukergrupper. Det gjelder eldre som går turer i nærområdet og som savner flere benker, og som har «rekkeviddeangst» og som dermed er engstelige for at de ikke orker å gå til seniorsenteret eller butikken. Videre har flere brukere av Verdensparken for eksempel fremmet forslag om toalett og et overbygd skur, og om vinteren godt oppkjørte skiløyper. Dette vil fremme bruk for flere befolkningsgrupper; barnefamilier og barnehager som bruker parken til lek og picnic, barn og voksne som vil gå på ski. Andre forslag er også små «varmeskur» ved fotballarenaene for å lokke flere foreldre ut når barna spiller fotball i dårlig vær.

8.4.2 Strategi 2: Styrke og utvikle lokale ressurser

Befolkning og bydelsansatte er verdifulle ressurser, og det er viktig at ressurser kartlegges og ses i sammenheng: hvem kan samspille med hvem, hvilke personer og miljøer finnes innenfor de ulike tjenester og institusjoner i bydelen så vel som blant innbyggere, sivilsamfunn og private aktører i næringsliv og private institusjoner?

Ett av de tre delprogrammene i områdesatsingen er innsatser for nærmiljø. Som vi viser foran er det flere kvaliteter som må ivaretas og sikres slik at de ikke forringes eller forsvinner. Vi understreker betydningen av å bygge videre på de positive stedskvaliteter og ressurser som allerede finnes, som idrettsarena, uteområder i boligmiljøene, foreningene og ikke minst alle aktiviteten som foregår på Fubiak. Også dette er et felt der offentlige og private kan samarbeide om en rekke tiltak. Sentrale aktører vil være borettslagene, ildsjeler blant beboere, fritidsklubben, idrettslag, frivilligheten, politi og skolene.

Tiltak: Koordinering av frivilligheten og tilbudene i nærmiljøet

Det viser seg å være behov for at de ulike typer tilbud på Furuset koordineres slik at ikke likeartede tilbud arrangeres samtidig. Et forslag er å sørge for at det som skjer av aktiviteter på Furuset, enten det gjelder foreningenes faste aktiviteter gjennom året, eller det dreier seg om ad hoc. arrangementer, koordineres gjennom en fast kanal. Det vi ser er for eksempel at Fubiak henvender seg til et bredt publikum også utenfor Furuset med sine arrangementer og tilbud, og ivaretar en stor etterspørsel etter et aktivt møtested. Men det vi ser er også at Fubiak i mindre grad koordinerer sine aktiviteter mot det lokale foreningslivet som allerede eksisterer i nærmiljøet. Det innebærer blant annet at samme typen tilbud arrangeres samtidig og dermed konkurrerer om deltakere.

Tiltak: Styrke frivilligheten og lokal medvirkning

Et annet forslag er å styrke kapasiteten og styrke de ressursene som ligger i det frivillige arbeidet. Lokal medvirkning i form av beboerinnnsats og lokalt engasjement i frivillige foreninger, borettslag og lokale institusjoner er sentralt innenfor områderettede innsatser. Det er på mange måter de frivillige som bærer sivilsamfunnet. På Furuset finnes det mange eksempler på dette. Mange lokale ildsjeler har i mange år stått på for sine saksområder og til beste for lokalsamfunnet. Det må sies å være en klar fordel at mange av dem kjenner bydelen godt og har tykke erfaringslagre og nettverk å spille på. Fra studier av ildsjeler i lokalt utviklingsarbeid vet vi at ildsjeler brenner for å skape noe av betydning for stedet, det sosiale miljøet, trivselen, aktivitetsmangfoldet og oppvekstmiljøet. De er motorer og pådrivere som får andre med seg og særlig brenner de for å skape noe sammen med andre. Engasjementet utløses ofte av at de ser et behov, en mulighet, et problem eller en utfordring (Vestby, Gundersen og Skogheim 2014).

Vi ser både på Furuset og andre områder vi studerer at det å engasjere seg i nærmiljøet oppleves om givende, men også slitsomt. Beboere forteller om utbrenthet, og ser at det er vanskelig å få med seg andre til å stille opp. Vi ser også at det er mange av de samme som engasjerer seg, og er gjerne med som tillitsvalgte i flere foreninger og aktiviteter. Det er stor slitasje på enkelte. Vi ser også at flere av de vellykkede tiltakene som delvis er og delvis har vært på Furuset har vært avhengig av enkeltpersoners engasjement. Når de ikke lenger er med, faller også tiltakene. Eksempel på dette er bomiljøtiltaket fra forrige områdeløftet. Dette er funn som går igjen fra andre områder vi har studert. Det kan være flere måter å bidra til å styrke de ressursene som finnes blant beboerne. En tilnærming er at bydelen setter av penger til en symbolsk lønn til de som påtar seg å stille opp for lag og foreninger. Dette hadde den første Oslo-Sør satsingen gode erfaringer med (Ruud og Vestby 2017). En liten lønn eller kompensasjon hadde stor symbolsk verdi fordi de som påtok seg verv og oppgaver i nærmiljøet følte seg verdsatt og sett av bydelen. Det er også en mulighet å tenke at eldre kan være en verdifull ressurs i nærmiljøarbeid. Eldre kan for eksempel brukes som voksenkontakter inn i barn- og ungdomsmiljøet.

Funnene fra surveyen viser at beboere kan tenke seg å bidra med frivillig arbeid i lokalmiljøet. De viser at det kan være uutnyttede ressurser i bomiljøene, men som kanskje ikke vet hvordan de skal komme på «innsiden» av frivillig arbeid. Å etablere et rekrutteringsprogram for frivillig arbeid vil kunne være vei å gå, samt å koordinere og kommunisere bedre hva som finnes for eksempel på en lett tilgjengelig hjemmeside.

Tiltak: Bidra til lokal medvirkning i forbindelse med skolen og etablering av ny skole

Om noen år har Furuset fått en ny barneskole, noe som det knyttes forventninger til i lokalmiljøet. Selv om ferdigstilling planlegges 2024-2025 er det uklart når den nye skolen vil stå ferdig, og for de som har barn i småskolen i dag vil det antakelig ikke være aktuelt at deres barna vil gå på den nye skolen. Likevel kan en ny skole bidra til et nytt «løft» for området, og at den kan bli attraktiv for flere elever med majoritetsbakgrunn, og at den dermed får en mer blandet elevsammensetning enn den eksisterende barneskolen har i dag. Det er viktig at beboere med

små barn, da særlig foreldre i barnehagene, trekkes inn i prosessen både når det gjelder informasjon om hva som skjer når, hvilke planer / målsettinger en har for skolen relatert til lokalsamfunnet, og ikke minst for å få innspill til utforming og innhold slik at lokalbefolkningen «får eierskap» til den nye skolen.

Et annet forslag til tiltak er å samle og skape nettverk med førskolebarn og deres foreldre det året før de starter på skolen (dette er uavhengig av ny eller gammel skole). Nettverksbygging vil kunne bidra til at flere blir kjent med og dermed engasjert i skolemiljøet og nærmiljøskolen.

Tiltak: Utvikle tettere samarbeid mellom bydelen og de kommunale etatene

Selv om det er etablert samarbeidet mellom etatene i kommunen og Bydel Alna (områdeløftet) foreslår vi at dette settes på dagsorden i større grad. Det samme behovet ser vi når det gjelder de ulike tjenestekontorene i bydelen. Også når de gjelder bydelens interne samarbeidsrelasjoner vet vi at det blant annet er satt i gang piloter med tverrfaglige team som skal hjelpe utsatte familier, og at det forventes mer samarbeid når det nye bydelshuset på senteret står ferdig.

I strategien for å utvikle tettere samarbeid kan bydelen prøve ut en systematikk for hvem / hvilke aktører og ressurser som er rette adressat for de ulike oppgavene som er viktige for utviklingen av Furuset.

8.4.3 Strategi 3: Styrke integreringen lokalt

Den tredje strategien vi mener det bør jobbes videre med er integreringsfeltet. Det dreier seg både om å fortsette med innsats til familier som har behov for hjelp til å bli gode familieforsørgere, eller bli kvalifisert til arbeidslivet, og til integreringsarbeidet i tilknytning til barn og unges fritid.

Tiltak: Bedre språkopplæring

Når vi løfter frem dette som forslag til egen strategi er det fordi vi ser behovet for spesifikk og mer samlet innsats overfor blant annet beboere med innvandrerbakgrunn som ikke kommer seg inn på arbeidsmarkedet og grupper som sliter med sammensatte problemer og der det psykiske er et sentralt element. For alle som av ulike årsaker befinner seg utenfor eller er marginale i utdanningsløp eller arbeidsliv så er det ifølge NAV også behov for kvalifisering i form av å forstå og mestre normer, oppfølging og kulturelle koder i samfunnslivet. Vi dokumenterte at rundt en av fem i alderen 16-66 år på Furuset av ulike årsaker har såkalt redusert funksjonsevne, høyere andel enn i bydelen som helhet.

Språkopplæring. For innvandrere, som finnes i alle disse gruppene, er språkbarrierer en grunnleggende årsak til utenforskap. Enten finnes det ikke språkopplæring, de kvalifiserer ikke for å få det, det koster penger eller det er på ulike andre måter ikke rettet inn mot deres livssituasjon. Både bydelen selv og andre informanter peker på det selvsagte i nødvendigheten av å styrke språkopplæringen som starter allerede i barnehagene. En ting er at barna går i barnehage og starter dette løpet tidlig nok. En annen ting er spesifikke tiltak rettet mot foreldre i barn-foreldre-grupper og tilby norskopplæring til foreldre med kurs i barnehagen og i skolene. På den måten blir foreldrene også mer involvert i barnas hverdag fordi det foregår i barnas miljø. En tredje ting er mer lokalbasert norskopplæring som kan relateres til nærmiljøet, for eksempel bør en drøfte nyskapende tiltak for systematisk språktrening gjennom aktivitet i fritidsgrupper. Også her bør en tenke i barn- foreldre-grupper når dette er naturlig. Dessuten bygge videre på Frivilligsentralens eller idrettslagenes erfaringer.

Uansett veier som velges så bør kurstilbudene være gratis og språkopplæring være en integrert del av fritidsaktiviteter eller barnehage/skole/fritidsaktiviteter. Disse arenaene/miljøene bør tilføres flere ressurser dersom dette skal lykkes.

Tiltak: Bedre arbeidslivskvalifisering

Også arbeidslivskvalifisering, utover det språklige, er et felt det allerede gjøres mye på. Likevel er dette et av temaene som er viet mye oppmerksomhet i intervjuene og ulike informanter peker på behovet for forsterket innsats. Dette underbygges av de kvantitative data om situasjonen, både når det gjelder unge som ikke mestrer videre utdanningsløp og voksne som enten ikke har hatt tilknytning til arbeidsliv eller bare har vært sysselsatt i perioder for så å falle utenfor igjen. Dette er et komplekst problem som er innvevd i andre levekårstematikker.

De eksisterende tiltakene for økt sysselsetting bør intensiveres; det er et klart behov for flere praksisplasser, for at de unge blir i jobb og følges opp, ikke bare blir hjulpet til å få en jobb, og for at det skal foregå en systematisk oppbygging av kompetanse for de litt eldre som skal ut i jobb basert på erfaringer om økte krav til tekniske kvalifikasjoner.

I tillegg tror vi det er spesielt behov for å tenke i nye baner på arbeidslivet. Vårt inntrykk er at det til nå i liten grad har vært gjort forsøk på systematiske samarbeidstiltak med det lokale næringslivet, lokalt i bydelen eller nabobydeler sammen. Et strategisk grep kan være forsterkede innsatser der tjenesteapparatet og næringslivet sammen finner innovative løsninger som kan prøves ut for mennesker med problemer i forhold til arbeidslivstilknytning. I andre kommuner er næringsutvikling og stedsutvikling ofte to sider av samme sak, der næringsutvikling og arbeidslivstiltak både er et ansvar for kommunale næringsetater og private bedrifter og lokale næringslivsorganisasjoner og bransjeorganisasjoner. Flere steder finnes det eksempler på sysselsettingstiltak for innvandrere og flyktninger. Spørsmålet er: hvordan kan det etableres strategisk samarbeid, eventuelt etter partnerskapsmodeller, mellom bydelen og (i) lokale bedrifter og næringsaktører, og (ii) den sentrale næringsetaten i Oslo kommune og næringslivsorganisasjoner? Et annet relevant spørsmål er: kan det prøves ut lokale ordninger med sosialt entreprenørskap basert på erfaringer fra aktører som har jobbet lenge med dette? Dette kan for eksempel være de som bistår etablerere som tar tak i sosiale problemer eller grupper som sliter på arbeidsmarkedet og som har en prosjektidé, men mangler erfaring med forretningsdrift.

I tillegg til innsatser på skole- og utdanningsfronten foreslås en forsterket innsats på eksisterende tiltak for økt sysselsetting og å prøve ut nye former for samarbeid, partnerskap og sosialt entreprenørskap med næringsaktører i kommunen og i privat sektor.

Tiltak: Forsterke antall ungdomsledere, trenere og tilbud til ungdom

Som funnene viser er det vanskelig å få frivillige til å stille opp som ledere eller trenere til for eksempel idrettslag, noe vi finner i alle stedsanalysene som vi har gjennomført i Groruddalen og Søndre Nordstrand. I tillegg viser funn både fra denne og andre studier at det alltid trengs flere tilbud til ungdom – særlig de yngre. Denne gruppen havner ofte mellom det som er egnet for større barn og unge voksne. Det å ha nok trygge voksenpersoner rundt seg er viktig av flere grunner. I ungdomsklubbene ser vi at behovet for å ha noen ledere å snakke med fyller et behov som mange ikke får hjemme (som vi blant annet så på Romsås). Voksne som er tilgjengelig i nærmiljø, enten det er i uterommene om kvelden, eller det er i den organiserte fritiden, skaper dessuten trygghet. Her foreslås det natteravner med minoritetsbakgrunn. Erfaringene viser også at det er behov for å mobilisere flere trenere eller ledere i miljøer der andel ungdom med minoritetsbakgrunn dominerer. Det kan dreie seg om språklige utfordringer eller om kulturelle forhold som handler om kjønn eller religion.

8.5 Hva kan et områdeløft ikke gjøre noe med?

Det er også forhold som utmerker seg i datamaterialet fra denne stedsanalysen, men som ikke vil være innenfor et områdeløft å gjøre noe med. Det ene er frustrasjon over manglende styring over oppkjøp av eldre boliger i de gamle boligområdene på Furuset, og som i påvente av videre utbygging og utvikling av Furuset (f.eks. utviklingen av senteret), leier ut boliger på korttidskontrakter til blant annet bygningsarbeidere. Den såkalte «hyblifiseringen» av områdene

bidrar blant annet til fysisk forslumming og stedet endrer karakter som utfordrer beboeres stedstilhørighet. Denne utviklingen kan ikke beboerne påvirke. Beboere etterlyser sterkere virkemidler som kommunen kunne bruke for å bremse det som skjer i disse områdene.

Det andre forholdet dreier seg om barneskolen som har en ensidig elevsammensetning, så å si uten barn med majoritetsbakgrunn. Dette forsterkes ved at foreldre velger bort nærskolen og sender barna til byskoler eller til andre skoler i nabobydelene. Det gjelder også foreldre med minoritetsbakgrunn som ønsker en mer blandet elevsammensetning. Denne utviklingen påvirker også barnas oppvekstmiljø ved at de barna som ikke går på nærskolen ikke knytter de samme båndene med andre barn i nærmiljøet. Dette bidrar til å forsterke segregering internt i bomiljøene.

Både utfordringene med «hyblifisering» og forslumming av de eldre bomiljøene på Furuset og et lite mangfoldig skolemiljø inngår i en større diskusjon om en generell by- og boligpolitikk.

Mange legger vekt på sosiale eller kulturelle faktorer som myndighetene vanskelig kan endre eller manipulere, og det er derfor vanskelig å foreslå tiltak for å styrke Furusets «attraktivitet». Oslo kommune kan heller ikke enkelt gjøre noe med befolkningssammensetningen for å imøtekomme dem som eventuelt kunne flytte til/bli boende om denne var annerledes. Siden dagens boligmarked nettopp vil endres i overskuelig framtid, kan det ut fra et sosialt rettferdighetshensyn (B. Andersen & Røe, 2016, 2017a, 2017b), hevdes å være positivt at det finnes relativt rimelige boligområder som Furuset i Oslo slik at flere har mulighet til å etablere seg med egen bolig (også via startlån). Om Furuset skulle bli mer attraktivt (noe som kan resultere i høyere boligpriser), kan det være at enda et område blir mindre tilgjengelig for vise kjøpegrupper.

Dermed er det ikke sagt at man ikke burde «løfte» Furuset. Vi har også vist at mange beboere, inkludert ungdom, har en sterk stedstilhørighet. Mange setter stor pris på nyetableringer som Fubiak, og det kan ikke utelukkes at slike tiltak styrker bolysten og gleden ved å bo her. I neste kapittel belyser vi bruken av slike tilbud i detalj.

9 Fremtidsbilder for Furuset

I spørreundersøkelsen stilte vi følgende spørsmål: *Hvordan vil du at området skal være om 5 år?* Under følger svarene vi fikk fra respondentene, kategorisert etter de temaene som respondentene er opptatt av. Vi lar de stå ukommentert da dette nettopp er befolkningens egne ønsker eller visjoner for Furuset. Hvert punkt representerer innspillene fra ulike individer.

Fysisk miljø og infrastruktur (20)

Lokk over E6
Bane til A-hus, nyoppusset T-bane
Flere busstopp i ulike deler av Furuset
Mindre gateparkering, bedre veier, mer brøyting og bedre veivedlikehold
Færre parkerte biler på smale veier
Mindre støy fra motorveiene, mindre støv i luften
Bedre renhold på bussholdeplassene
Mindre søppel, renere områder
Stort sett som det er, men med bedre veier med asfalt
Mindre trafikk i Grorudveien
Mindre slitent, mer oppusset og moderne

Trygghet (13)

Trygt – et område man kan være stolt av
Et trygt sted der folk har respekt for hverandre
Et trygt sted å bo for alle
Trygt med godt rykte
Mindre kriminalitet, mer trygghet
Et fint møtested der folk ikke er redde for å komme
Masse belysning
Håper politi-helikopteret og skudd/bilkjøring blir borte
Ha hunder i bånd – løse hunder skaper utrygghet
Ønsker mer aktiv uteseksjon

Boliger

Velholdt, med nye små leiligheter og fellesrom
Mye av det samme, men ønsker at folk i større grad bor og eier eiendommene og ikke leier dem ut
Fortsatt mye grønt men med nye boliger
Flere småhus, garasjemuligheter
Alle borettslagene er ferdig oppusset og Furuset er blitt finere
Flere attraktive og prisgunstige boliger

Omgivelser/nærmiljø

Like grønt og hyggelig som i dag, men med flere grantrær som opprettholder den grønne følelsen om vinteren
Flere søppelkasser på gangveiene
Stille og rolig som nå
Ryddig og innbydende
Mer velskjøttet – mindre forsøpling og tagging
Bevare grøntområder (grønne lunger) og skogholt
Mykere gang-underlag, færre plener, mer blomsterenger og flere og høyere trær
Mer gress – gjerne med beitende sauer

Tilbud og tjenester

Mer liv og bymiljø, med tilbud som man finner i sentrum
Bedre spisesteder og kafèer som er åpne på kveldstid – og koselige familierestauranter
Et mer variert og moderne senter
Flere merkebutikker på senteret
Et levende senter og et levende Fubiak
Bedre tilbud til eldre/den voksne delen av befolkningen
Et område det ikke er nødvendig å forlate for å få nødvendige tjenester
Nytt sykehjem, det er på høy tid
Fortsatt god drift av seniorsenteret, bedre tilrettelegging for eldre som må bo på Furusetheimen
Bedre oppfølging av eldre

Sosialt liv/nabolag

Flere norsktalende innvandrere
Gjensidig respekt mellom alle grupperinger
Bedre oppfølging/opplysning mot grupper som er nye i Norge om lover og regler
Pent og ryddig, uten pøbler som burde vært tatt for lenge siden
Forhåpentligvis mindre segregert fra resten av Oslo
Like bra som nå – men skulle ønske at flere norske bor her
Bedre miljø med mindre kriminalitet og bedre integrerte barn og foreldre

Furuset som urbant sted – eller ikke

Mer liv og bymiljø, med økte tilbud som man finner i sentrum
Urbant, vakkert og modernisert
Mer urbant med flotte turstier. En blanding av det beste
Gentrifisert
Området preges av nye leiligheter, torg og gater
Det er ikke mer fortettet og utbygd med flere boligblokker enn det er nå. En urbanisering a la Løren, hvor det mangler grønne lunger, vil rasere miljøet
Ønsker at de nye blokkene ikke blir bygget og at det ikke blir en sentergate forbi borettslaget

Skoler, barnehager og tilbud til barn og unge

Flere fritidsklubber med tydelige, gode voksne
Bruk pengene i Groruddalssatsingen på gode oppvekstvilkår for barn og unge i fortsettelsen, så vil området være trygt og fint om fem år også
Flere skoler, barnehager og lekeplasser
Ønsker at skolene løftes og bidrar til et bedre rykte
En bedre skole med 50/50 etnisk norsk og ikke-etnisk norske
Kunstgressbane på Nordre Gran hadde vært noe!

Furusets fremtid som sted og bosted

Håper det fortsatt er bra å bo er, men har mine tvil
Furuset vil fortsette å være en getto med enda færre nordmenn. Jeg har bodd her i over 20 år og ingenting sier meg at dette kan bli bedre
Dessverre har jeg ingen tro på at området kan bli slik jeg vil ha det. Så er det vel heller ikke sikkert at det skal være et mål om at det skal bli slik jeg vil
Håper jeg ikke bor her om fem år
Om fem år har jeg flyttet og bryr meg ikke
Jeg venter ikke på store endringer
Slik det var for femti år siden
Om fem år vil jeg at Furuset skal være et trygt og populært sted for alle mennesker å komme til
Er fornøyd som det er – det er ikke noe galt med det
Like trygt som nå
Bedre enn nå, med tilbud til alle, ikke ta bort tilbud. Høyere andel med høyere utdanning og generelt høyere levestandard for de svakeste i bydelen
Gjensidig respekt mellom alle grupper
Jeg ønsker at det skal være et område folk ønsker å flytte til, ikke fra
Har en kommune som faktisk bryr seg om området. Da jeg gikk på barneskolen var det ødelagte bøker, lite skrivebøker, PC som ikke funket, ikke nok lærere med erfaring for elever med spesialbehov. Jeg håper at skolemiljøet blir bedre med flere lærere
Barnevennlig, inkluderende og åpent for alle
Ønsker at området er så attraktivt at etnisk norske fortsetter å bo her og at flere norske flytter inn
At Furuset får et bra rykte og at de unge flytter tilbake
Stort sett det samme som nå, men med litt flere kulturtilbud
Et perfekt sted å vokse opp i Oslo (hvis ikke, flytter vi)
Attraktivt for ressurssterke mennesker og et sted jeg kunne tenke meg å flytte tilbake til med familie
Fysisk som nå, sosialt en bedre utgave av nå
Ønsker det beste for dem som bygget opp landet og velferden

Referanser

- Andersen, Bengt 2009. *Evaluering av URO: et kriminalitetsforebyggende prosjekt i regi av Oslo røde kors*. Vol. 2009 nr. 15, *HiO-rapport (trykt utg.)*. Oslo: Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier.
- Andersen, Bengt 2012. "Oslo gettoiseres." I: *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen*, edited by Sigve Indregard, 172-186. Oslo: Flamme forlag & Forlaget Manifest.
- Andersen, Bengt, Ingar Brattbakk, og Astri Margareta Dalseide 2017. "Vinderenliv og Tøyenliv. Ro og uro i en segregert by." I *Oslo - ulikhetenes by* (red.) Jørn Ljunggren, 189-208. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, Bengt, Marit Owren Nygaard, Astri Margareta Dalseide, Yngvild Margrete Mæhle, Hanna Breistrand, Marit Ekne Ruud, og Ingar Brattbakk 2018. Fellesskapets utfordringer på Bjørnerud. Sosiokulturell stedsanalyse av Bjørnerud i Bydel Søndre Nordstrand. I *AFI Rapport*. Oslo: AFI.
- Andersen, Patrick Lie 2018. Levekårsforskjeller blant Oslo-ungdom. Sosial ulikhet og bostedssegregering i 2015. Oslo: NOVA, HIOA.
- Andersen, Bengt. 2014. "Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo." PhD, Social Anthropology, University of Oslo.
- Andersen, Bengt. 2019. "Marginality and banality in the segregated city: Reflections on the 'riots' in Oslo." *Ethnicities* 0 (0):1468796819866334. doi: 10.1177/1468796819866334.
- Andersen, Bengt, and Heidi Biseth. 2013. "The Myth of Failed Integration: The Case of Eastern Oslo." *City & Society* 25 (1):5-24.
- Andersen, Bengt 2001. *The Quest for Community: A Study of Kentlands*. (Cand polit. Monograph), University of Oslo, Oslo.
- Andersen, Bengt 2008. Eksklusive fellesskap: Et kritisk blikk på nyurbanismen i lys av Kentlands, USA. *FORMakademisk*, 1(1), 58-69.
- Andersen, Bengt 2009. *Evaluering av URO: et kriminalitetsforebyggende prosjekt i regi av Oslo røde kors* (Vol. 2009 nr. 15). Oslo: Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier.
- Andersen, Bengt 2012. Oslo gettoiseres. I S. Indregard (red.), *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen* (pp. 172-186). Oslo: Flamme forlag & Forlaget Manifest.
- Andersen, Bengt 2014. *Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo*. (PhD), University of Oslo, Oslo.
- Andersen, Bengt (2019a). Marginality and banality in the segregated city: Reflections on the 'riots' in Oslo. *Ethnicities*, 0(0), 1468796819866334. doi:10.1177/1468796819866334.
- Andersen, Bengt 2019b. Marginality and banality in the segregated city: Reflections on the 'riots' in Oslo. *Ethnicities*, 19(6), 1121-1137. doi:10.1177/1468796819866334.
- Andersen, Bengt 2019c. *Sosioromlig fragmentering i Oslo fra 1624 og til i dag: Betingelser, mønstre og mulige konsekvenser*. Paper presented at the OsloMet.
- Andersen, Bengt & Ander, H. E. 2018. Oslos byrom som arenaer for kos, konflikt og kommers. *Plan*, 50(2), 34-41.

- Andersen, Bengt, & Biseth, H. 2013. The Myth of Failed Integration: The Case of Eastern Oslo. *City & Society*, 25(1), 5-24.
- Andersen, Bengt, Brattbakk, I. & Dalseide, A. M. 2017. Vinderenliv og Tøyenliv. Ro og uro i en segregert by. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by* (pp. 189-208). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, Bengt, Brattbakk, I Dalseide, A. M., Mæhle, Y. M. & Ruud, M. E. 2018. *Hverdagsstedet Vestli. Sosiokulturell stedsanalyse av Vestli i Bydel Stovner*. Retrieved from Oslo: <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/AFI/Publikasjoner-AFI/Hverdagsstedet-Vestli>
- Andersen, Bengt & Dalseide, A. M. 2019. Invisible Infrastructures. Retrieved from <http://www.invisibleinfrastructures.com>
- Andersen, Bengt & Røe, P. G. 2016. The social context and politics of large scale urban architecture: Investigating the design of Barcode, Oslo. *European Urban and Regional Studies*. doi:10.1177/0969776416643751
- Andersen, Bengt, & Røe, P. G. 2017a. Arkitektur og sosial ulikhet i Oslo. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by* (pp. 325-337). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, Bengt & Røe, P. G. 2017b. Arkitekturpolitikk for sosialt bærekraftig byutvikling. I J. Askim, K. Kolltveit, & P. G. Røe (red.), *En smartere stat. Veier til bedre politikk og styring* (pp. 89-104). Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, Bengt & Røe, P. G. 2017c. The social context and politics of large scale urban architecture: Investigating the design of Barcode, Oslo. *European Urban and Regional Studies*, 24(3), 304-317. doi:10.1177/0969776416643751.
- Andersen, Bengt, Røe, P. G., & Sæter, O. (2015). Trust and distrust in Oslo: Examining the relationship between the ideals of urban policy and (re)actions and ideals of citizens. I E. Righard, M. Johansson, & T. Salonen red.), *Social Transformations in Scandinavian Cities: Nordic Perspectives on Urban Marginalisation and Social Sustainability* (pp. 107-123). Lund: Nordic Academic Press.
- Andersen, B., & Skrede, J. 2017. Planning for a Sustainable Oslo: The Challenge of Turning Urban Theory into Practice. *Local Environment. The International Journal of Justice and Sustainability*, 22(5), 581-594. doi:10.1080/13549839.2016.1236783
- Andersen, B., & Skrede, J. 2019. Steder og identiteter i Oslo. *Plan*, 51(1), 8-13.
- Andersen, H. S. 2017. Selective moving behaviour in ethnic neighbourhoods: white flight, white avoidance, ethnic attraction or ethnic retention? *Housing Studies*, 32(3), 296-318. doi:10.1080/02673037.2016.1208161.
- Andersen, P. L. 2018. Levekårsforskjeller blant Oslo-ungdom. Sosial ulikhet og bostedssegregering i 2015. Oslo: NOVA, HIOA.
- Anderson, A. 1998. Sans av steder i Melanesia. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, 9(1), 21-33.
- Andersson, R. (2006). 'Breaking Segregation'—Rhetorical Construct or Effective Policy? The Case of the Metropolitan Development Initiative in Sweden. *Urban Studies*, 43(4), 787-799. doi:10.1080/00420980600597608
- Alexander, J. C. 2013. Struggling over the mode of incorporation: backlash against multiculturalism in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 36(4), 531-556. doi:10.1080/01419870.2012.752515

- Alghasi, S., Eide, E., & Eriksen, T. H. 2012. *Den Globale drabantbyen : Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Andersson, R., Brattbakk, I., & Vaattovaara, M. 2017. Natives' opinions on ethnic residential segregation and neighbourhood diversity in Helsinki, Oslo and Stockholm. *Housing Studies*, 32(4), 491-516. doi:10.1080/02673037.2016.1219332
- Barlindhaug, R., Langset, B., Nygaard, M. O., & Ruud, M. E. 2018. *Bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo*. Retrieved from Oslo: <https://fagarkivet-hioa.archive.knowledgearc.net/handle/20.500.12199/1294?show=full>
- Berge, S., Johannessen, K. H., Andersen, B. & Brattbakk, I. 2019. Flyttemotiver blant startlånsøkere. Retrieved from <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/AFI/Prosjekter-AFI/Flyttemotiver-blant-startlaansoekere>
- Blom, S. 1995. *Innvandrere og bokonsentrasjoner i Oslo*. Retrieved from Oslo: https://www.ssb.no/a/histstat/rapp/rapp_199532.pdf
- Bolt, G. 2009. Combating residential segregation of ethnic minorities in European cities. *Journal of Housing and the Built Environment*, 24(4), 397. doi:10.1007/s10901-009-9163-z.
- Bragen, M. S. 2013. *Barnefamiliers flytting fra Groruddalen: hva betyr skole?* (Masteroppgave), Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.
- Brattbakk, I. 2014. BLOCK, NEIGHBOURHOOD OR DISTRICT? THE IMPORTANCE OF GEOGRAPHICAL SCALE FOR AREA EFFECTS ON EDUCATIONAL ATTAINMENT. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 96(2), 109-125. doi:10.1111/geob.12040
- Brattbakk, I., Hagen, A. L., Rosten, M. G., Sæter, O., Osuldsen, J., Andersen, B. & Bratseth, K. 2015. *Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo*. Retrieved from Oslo: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/AFI/Publikasjoner-AFI/Hva-naa-Toeyen>
- Brattbakk, I., & Hansen, T. 2004. Post-war large housing estates in Norway – Well-kept residential areas still stigmatised? *Journal of Housing and the Built Environment*, 19(3), 311-332. doi:10.1007/s10901-004-0697-9
- Brattbakk, I., & Wessel, T. 2012. Long-term Neighbourhood Effects on Education, Income and Employment among Adolescents in Oslo. *Urban Studies*, 50(2), 391-406. doi:10.1177/0042098012448548.
- Brattbakk, Ingar & Bengt Andersen 2017. Oppvekststedets betydning for barn og unge - nabolaget som ressurs og utfordring. I *AFI-rapport*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- Brattbakk, Ingar, og Bengt Andersen 2018. Barn og unge på Grønland og Tøyen. Trange innerom og risikable uterom. I *Oslospeilet*. Oslo: Oslo kommune.
- Brattbakk, Ingar, Bengt Andersen, A. L. Hagen, Marit Ekne Ruud, Hannah Eline Ander, Hanna Breistrand, Joakim Skajaa og Astri Margareta Dalseide 2017. På sporet av det nye Grønland Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo. I *AFI Rapport*. Oslo: AFI.
- Brattbakk, Ingar, Aina Landsverk Hagen, Monika Grønli Rosten, Oddrun Sæter, Jenny Osuldsen, Bengt Andersen, Erik Thorstensen og Katja Bratseth 2015. Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo. I *THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S REPORT SERIES*. Oslo: AFI.

- Brevik, I. 2001. Income Inequalities and Socio-economic Segregation in Oslo: Governance by the Market. In H. T. Andersen & R. van Kempen (red.), *Governing European Cities: Social Fragmentation, Social Exclusion and Urban Governance*. Aldershot:: Ashgate.
- Bråmås, Å. 2006. 'White Flight'? The Production and Reproduction of Immigrant Concentration Areas in Swedish Cities, 1990-2000. *Urban Studies*, 43(7), 1127-1146. doi:10.1080/00420980500406736.
- Bråmås, Å. (2008). Dynamics of ethnic residential segregation in Göteborg, Sweden, 1995–2000. *Population, Space and Place*, 14(2), 101-117. doi:10.1002/psp.479
- Carlsen, R. 2013. *Årvollskogen. En livsstilsenklave i Oslos skogkant*. (Master i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/36612/masteroppgave-carlsen-korrigert.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. 2011. The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable Development*, 19(5), 289-300. doi:10.1002/sd.417.
- Dijkema, C. 2019. "If You Can't Hear Me, I Will Show You": Insurgent Claims to Public Space in a Marginalized Social Housing Neighborhood in France. *Space and Culture*, 22(3), 250-262. doi:10.1177/1206331218794607.
- Dikec, M. 2017. *Urban Rage. The Revolt of the Excluded*. New Haven: Yale University Press.
- Easton, S., & Pryce, G. 2019. Not so welcome here? Modelling the impact of ethnic in-movers on the length of stay of home-owners in micro-neighbourhoods. *Urban Studies*, 0(0), 0042098018822615. doi:10.1177/0042098018822615.
- Econ Pöyry AS. 2008. *Følgeevaluering av områdesatsingen i Groruddalen. Utarbeidet for Husbanken*. Retrieved from Oslo: https://evalueringsportalen.no/evaluering/folgeevaluering-av-omraedesatsingen-i-groruddalen/Folgeevaluering_prosent20av_prosent20omradesats.pdf/@@inline
- Eriksen, L. B. 2017, 16. april. Vi trenger et områdeløft for Søndre Nordstrand. *Dagsavisen*. Retrieved from <https://www.dagsavisen.no/debatt/vi-trenger-et-omradeloft-for-sondre-nordstrand-1.951109>.
- Eriksen, T. H. (2015a). Alna mellom drabantbygd og hypermangfold. *Cursiv*(17), 77-93.
- Eriksen, T. H. 2015b. Person, Time and Conduct in Alna. *Nordic Journal of Migration Research*, 5(1), 11. doi:<https://doi.org/10.1515/njmr-2015-0006>
- Eriksen, T. H. 2015c. Rebuilding the ship at sea: super-diversity, person and conduct in eastern Oslo. *Global Networks*, 15(1), 1-20.
- Eriksen, T. H. 2019. Security and insecurity in fragile urban fabrics. A suburb in Norway. In S. M. Low (red.), *The Routledge Handbook of Anthropology and the City* (pp. 167–181). Oxon: Routledge.
- Erstad, I. 2018. How Deep into Their Lives Can We Really Go? Diverse Populations, Professionals, and Contested Egalitarianisms in an Institutional Setting. In S. Bendixsen, M. B. Bringslid, & H. Vike (red.), *Egalitarianism in Scandinavia: Historical and Contemporary Perspectives* (pp. 201-221). Cham: Springer International Publishing.
- Galster, G. C. 1990. White Flight from Racially Integrated Neighbourhoods in the 1970s: the Cleveland Experience. *Urban Studies*, 27(3), 385-399. doi:10.1080/00420989020080341.

- Hellevik O. Extreme nonresponse and response bias. *Quality & Quantity*. 2016;50(5):1969-91.
- Hindhammer, Nadja, og Christina D. Skaland 2009. "På ungdommenes hjemmebane". Stedsanalyse, Groruddalen; Furuset-området - beboernes ståsted. (red.) Enhet for ungdom og kultur Bydel Alna. Oslo: Oslo kommune.
- http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/3566/ungdommenes_hjemmebane.pdf.
- Hoelseth, M. S. 2018. *En kvalitativ undersøkelse av beboeres forståelse av områdeløft i et ulikhetsperspektiv*. (Masteroppgave i sosiologi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/66481/Masteroppgave---Marie-Hoelseth.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Huse, T. 2010. *Tøyengata. Et nyrikt stykke Norge*. Oslo: Flamme forlag.
- Huse, T. 2014. *Everyday life in the gentrifying city: On displacement, ethnic privileging and the right to stay put*. Farnham: Ashgate.
- Ibraimovic, T., & Masiero, L. 2014. Do Birds of a Feather Flock Together? The Impact of Ethnic Segregation Preferences on Neighbourhood Choice. *Urban Studies*, 51(4), 693-711. doi:10.1177/0042098013493026
- IMDi. 2014. *Tverrsektorielt samarbeid i områdesatsing. Eit statleg perspektiv på områdesatsing som tverrsektorielt grep i velferdspolitikken*. Retrieved from Oslo: <https://www.imdi.no/contentassets/7e5fe02d80aa4cb299bb5b92ffbebb88/imdi-rapport-2014.-tverrsektorielt-samarbeid-i-omradesatsing--eit-statleg-perspektiv-pa-omradesatsing-som-tverrsektorielt-grep-i-velferdspolitikken>
- Ireland, P. 2008. Comparing Responses to Ethnic Segregation in Urban Europe. *Urban Studies*, 45(7), 1333-1358. doi:10.1177/0042098008090677.
- Kantar TNS. 2018. *Publikumsundersøkelsen 2018*. Oslo: Oslo kommune Retrieved from https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13300061-1540290571/Tjenester_prosent20og_prosent20tilbud/Politikk_prosent20og_prosent20administrasjon/Statistikk/Publikumsundersøkelsen/Hovedrapport_prosent20Publikumsundersøkelsen_prosent202018.pdf.
- Kaski, K. E., & Eide, P. 2018. *Representantforslag 240 S (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Petter Eide*. (Dokument 8:240 S (2017–2018)). Oslo: Stortinget Retrieved from <https://www.stortinget.no/globalassets/dok8-201718-240s.pdf>.
- Kleinhaus, R. 2009. Does Social Capital Affect Residents' Propensity to Move from Restructured Neighbourhoods? *Housing Studies*, 24(5), 629-651. doi:10.1080/02673030903085784
- Kleivan, N. M. 2019, 5. juli. Krysspress i sjøkanten. *Morgenbladet*, pp. 8-14.
- Konstali, E. 2014. *Bånd som binder – betydningen av sosiale nettverk for bostedsvalg*. (Masteroppgave i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/handle/10852/41070>.
- Kornstad, T., Skjerpen, T., & Stambøl, L. S. 2018. *Utviklingen i bostedssegregering i utvalgte store og sentrale kommuner etter 2005*. Retrieved from Oslo: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/354620?_ts=164412c03e8
- Kvamme, A. J. 2013. *Barnefamiliers bostedsvalg i bydel Grorud: norsk likhetstankegang sompremiss i flerkulturelle skoler og barnehager*. (Masteroppgave), Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.

- Lauglo, J. 2017. Does ethnic identification promote integration into the larger society? A study of youth in Oslo. *Ethnicities*, 17(3), 392-417. doi:10.1177/1468796815595819.
- Ljunggren, J. (red.) (2017). *Oslo - ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Lash, s. & J. Urry (1994). *Economies of signs and space*. London: Sage.
- Ljunggren, J., & Andersen, P. L. 2014. Vertical and Horizontal Segregation: Spatial Class Divisions in Oslo, 1970–2003. *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(2), 305-322. doi:10.1111/1468-2427.12167.
- Ljunggren, J., & Andersen, P. L. 2017. Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? Bostedssegregasjon blant Oslo-ungdom mellom 2003 og 2012. In J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (pp. 57-79). Oslo: Cappelen Damm Akademisk..
- Ljunggren, J., Toft, M., & Flemmen, M. 2017. Geografiske klasseskiller. Fordelingen av goder og byrder mellom Oslos bydeler. In J. Ljunggren (Ed.), *Oslo – ulikhetenes by* (pp. 359–376). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Magnusson Turner, L., & Wessel, T. 2013. UPWARDS, OUTWARDS AND WESTWARDS: RELOCATION OF ETHNIC MINORITY GROUPS IN THE OSLO REGION. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 95(1), 1-16. doi:10.1111/geob.12006.
- Malmberg, B., Andersson, E., & Östh, J. 2013. Segregation and Urban Unrest in Sweden. *Urban Geography*, 34(7), 1031-1046. doi:10.1080/02723638.2013.799370.
- Mayer, M., Thörn, C., & Thörn, H. 2016. *Urban Uprisings: Challenging Neoliberal Urbanism in Europe*. In Palgrave Studies in European Political Sociology.
- Midtbøen, A. H. 2018. The making and unmaking of ethnic boundaries in the public sphere: The case of Norway. *Ethnicities*, 18(3), 344-362. doi:10.1177/1468796816684149.
- Musterd, S. (2005). Social and Ethnic Segregation in Europe: Levels, Causes, and Effects. *Journal of Urban Affairs*, 27(3), 331-348. doi:10.1111/j.0735-2166.2005.00239.
- Mæhle, Y. M. 2019. *Sørenga: en p.ørøs enklave. En kvalitativ studie av forsøk på naboskap og grensetrekking i Fjordbyen*. (Masteroppgave i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/handle/10852/69821>.
- Nordvik, V., & Magnusson Turner, L. 2014. Survival and Exits in Neighbourhoods: A Long-Term Analyses. *Housing Studies*, 30(2), 228-251.
- Nordvik, V., Osland, L., Thorsen, I., & Thorsen, I. S. 2019. Capitalization of neighbourhood diversity and segregation. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 0(0), 0308518X19861108. doi:10.1177/0308518x19861108.
- Oslo kommune. 2018. *Vår by. Vår framtid. Kommuneplan for Oslo 2018. Samfunnsdel med byutviklingsstrategi. Visjon, mål og strategier mot 2040*. Oslo: Oslo kommune Retrieved from [https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13324093-1557387648/Tjenester prosent20og prosent20tilbud/Politikk prosent20og prosent20administrasjon/Politikk/Kommuneplan/Vedtatt prosent20kommuneplan prosent202018/KPS_2019-05-08 Utskriftvennlig.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13324093-1557387648/Tjenester%20prosent20og%20prosent20tilbud/Politikk%20prosent20og%20administrasjon/Politikk/Kommuneplan/Vedtatt%20kommuneplan%20prosent202018/KPS_2019-05-08_Utskriftvennlig.pdf).
- Oslo kommune Byrådet. 2017. *Områdepolitikk*. (Byrådssak 176/17). Oslo: Oslo kommune Retrieved from [https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13269749-1518610074/Tjenester prosent20og prosent20tilbud/Politikk prosent20og prosent20administrasjon/Byutvikling/Områdesatsingene prosent20i prosent20Oslo/Byrådssak_områdepolitikk.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13269749-1518610074/Tjenester%20prosent20og%20prosent20tilbud/Politikk%20prosent20og%20administrasjon/Byutvikling/Områdesatsingene%20prosent20prosent20Oslo/Byrådssak_områdepolitikk.pdf).

- Oslo politidistrikt 2019. Barne- og ungdomskriminalitet med gjerningssted i Oslo kommune 1. halvår 2019. Registrert kriminalitet 1. halvår 2019 og utviklingen av unge som begår gjentatt kriminalitet. Oslo: Oslo politidistrikt, Stab for virksomhetsstyring.
- Passell, A. 2013. *Building the New Urbanism: Places, professions, and profits in the American metropolitan landscape*. London: Routledge.
- Phillips, D. 2010. Minority Ethnic Segregation, Integration and Citizenship: A European Perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(2), 209-225. doi:10.1080/13691830903387337.
- Programbeskrivelse for Groruddalssatingen 2017-2026*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Oslo kommune 2016.
- Reichborn-Kjennerud, K. 2017) Professor: Politikerne bør stimulere til sosial blanding for å hindre økt segregering. Retrieved from <https://blogg.hioa.no/byer/2017/03/28/segregering-politikk-sosial-blanding/>
- Rogne, A., Andersson, E., Malmberg, B.med flere 2019. Neighbourhood concentration and representation of non-European migrants: New results from Norway. *European Journal of Population*, 1-13.
- Rosten, M. G. 2015. "Nest siste stasjon, linje 2" - Sted, tilhørighet og unge voksne i Groruddalen. (PhD), Universitetet i Oslo, Oslo.
- Rosten, M. G. 2017. Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(01), 53-70. doi:10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04.
- Rosten, M. G., A. L. Hagen, and I. M. Tolstad 2019. Samskaping og usynlige barrierer i et åpent hus. Evaluering av partnerskapet i Furuset bibliotek og aktivitetshus (FUBIAK). I NOVA notat. Oslo: NOVA.
- Roaas, E. S. 2016. *Ullevål hageby. Verdienes landskap*. (Masteroppgave i sosiologi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/52826/Elisabeth-Synn-ve-Roaas-masteroppgave--DUO--uten-vedlegg.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ruud, M.E 2001: *Hindringer for deltakelse i multietniske boligområder*. Prosjektrapport 299. Oslo: Byggforsk. 74 s.
- Ruud, M. E 2003: *Byfornyelse og endringer i urbane bomiljøer. En studie av beboeres erfaringer fra området Grønland /Nedre Tøyen i Oslo fra 1980-2000*. Avhandling for dr.art graden. Acta humaniora, HF, Universitetet i Oslo. 330s.
- Ruud, M. E og Vestby, G.M 2011. *Utviklingen av Søndre Nordstrand. Deltakelse og medvirkning fra innbyggerne*. NIBR-rapport 2011:19.
- Ruud, M. E., B. Andersen, I Brattbakk, H. Breistrand, M. Nygaard, and G. M. Vestby 2018. *Utfordringer og mulighetsrom. Oppstartsanalyse for områdeløft på Romsås og Grorud*. Oslo: NIBR & AFI.
- Ruud, M., G.M. Vestby, I Brattbakk, and B. Andersen 2016. *Områdeløft Ammerud. Trivsel og trygghet på spill*. Oslo: NIBR & AFI
- Ruud, M. E 2015. Stedskonstruksjoner og stedstilhørighet i boligområder under endring. I Aure, M et.al (red): *Med sans for sted – nyere teorier*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 179-195.
- Ruud, M.E og Vestby, G.M. 2017. *Områdeløft Trosterud og Haugerud. Nullpunktsanalyse for måling av effekter*. NIBR-rapport 2017:18. Oslo: NIBR.

- Ruud, M.E. 2018. Strategier for stedstilhørighet blant ungdom i byer og tettsteder i endring. I Seim, S og Sæther, O (red.): *Barn og unge. By. Sted og sosiomaterialitet*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 39-59.
- Røe, P. G., & Sæter, O. 2015. Med kroppsminner som flyttefølge mellom steder. I M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickshank, & B. Dale red.), *Med sans for sted. Nyere teorier* (pp. 149-163). Bergen: Fagbokforlaget.
- Røvik, A.(2018. *Å bo på Bygdøy - En kvalitativ studie av flyttemotiver og stedstilhørighet*. (Master Monografi. Masteroppgave i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/handle/10852/64047>.
- Sampson, R. J. 2019. Neighbourhood effects and beyond: Explaining the paradoxes of inequality in the changing American metropolis. *Urban Studies*, 56(1), 3-32. doi:10.1177/0042098018795363.
- Sharp, G. 2019. Changing in place? Neighbourhood change and place attachment among movers and stayers in Los Angeles. *Population, Space and Place*, 25(5), e2189. doi:10.1002/psp.2189.
- Skifter Andersen, H., Andersson, R., Wessel, T., & Vilka, K. 2016. The impact of housing policies and housing markets on ethnic spatial segregation: comparing the capital cities of four Nordic welfare states. *International Journal of Housing Policy*, 16(1), 1-30. doi:10.1080/14616718.2015.1110375.
- Skrede, J., & Andersen, B. 2019. A Suburban Dreamscape Outshining Urbanism: The Case of Housing Advertisements. *Space and Culture*, 0(0). doi:10.1177/1206331219850443.
- Skogheim, R, Holm-Hansen, J & Nygaard, M 2019. *Kultur og frivillighet i Groruddalen - an aktørkartlegging*. NIBR-rapport 2019:1. OsloMet - Storbyuniversitetet
- South, S. J., & Crowder, K. D. 1997. Residential mobility between cities and suburbs: race, suburbanization, and back-to-the-city moves. *Demography*, 34(4), 525-538. doi:10.2307/3038307.
- Sundell, T. 2008. *"Hvit flukt" blant norske barnefamilier i Oslo? En kvantitativ studie*. (Masteroppgave i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/16076/4/Sundell.pdf> .
- Søholt, S., & Lynnebakke, B. 2015. Do immigrants' preferences for neighbourhood qualities contribute to segregation? The case of Oslo. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(14), 2314–2335.
- Søholt, S, Ruud, M.E. & Braathen, E. 2012. A question of social sustainability: Urban interventions in critical neighbourhoods in Portugal and Norway. *Urban Research & Practice*, 5:2, 256-272
- Toft, M., & Ljunggren, J. 2016. Geographies of class advantage: The influence of adolescent neighbourhoods in Oslo. *Urban Studies*, 53(14), 2939-2955. doi:10.1177/0042098015601770.
- Toren, C. 1995. Seeing the Ancestral Sites: Transformations in Fijian Notions of the Land. In E. Hirsch & M. O'Hanlon (red.), *The Anthropology of Landscape: Perspectives on Place and Space* (pp. 163-183). Oxford: Clarendon Press.
- Tuhus, S. 2013. *Tilhørighet, grensedragninger & flytting i et flerkulturelt område: En kvalitativ studie av flyttemotiver blant beboere på Mortensrud*. (Masteroppgave i samfunnsgeografi), Universitetet i Oslo, Oslo. Retrieved from <https://www.duo.uio.no/handle/10852/36614>.

- Turner, L. M., & Wessel, T. 2019. Housing market filtering in the Oslo region: pro-market housing policies in a Nordic welfare-state context. *International Journal of Housing Policy*, 1-26. doi:10.1080/19491247.2018.1540740
- Ungdatasenteret, and Korus Oslo. 2018. Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Alna. Elever på videregående skole. I *ungdata*. Oslo: NOVA, HiOA & Velferdsetaten, Oslo kommune. Retrieved from Oslo: <https://www.korusoslo.no/wp-content/uploads/Ung-i-Oslo-2018-Bydel-Alna-Nøkkeltallsrapport-videregående.pdf>.
- Uslaner, E. M. 2012. *Segregation and Mistrust. Diversity, Isolation, and Social Cohesion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Assche, J., Haesevoets, T., & Roets, A. 2019. Local norms and moving intentions: The mediating role of neighborhood satisfaction. *Journal of Environmental Psychology*, 63, 19-25. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2019.03.003>.
- Vestby, G.M. & Johannessen, K 2010. Vi her på Ammerud. Vestby, G. M og K. Johannessen (2010) «Vi her på Ammerud» - fellesskap og skillelinjer i et lokalsamfunn i Groruddalen. NIBRrapport 2010:29. Oslo: NIBR
- Vestby, G. M (2015) Stedsutviklingens råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og steder. I: M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (Red.) Med sans for sted. Nyere teorier (s. 149-165). Bergen: Fagbokforlaget.
- Vestby, G.M., Skogheim, R, & Gundersen, F. 2014. *Ildsjeler og lokalt utviklingsarbeid*. NIBR-rapport 2014:2.
- Wacquant, L. 2015. Revisiting territories of relegation: Class, ethnicity and state in the making of advanced marginality. *Urban Studies*. doi:10.1177/0042098015613259.
- Wacquant, L. J. D. 2008a. Ghettos and Anti-Ghettos: An Anatomy of the New Urban Poverty. *Thesis Eleven*(94), 113–118.
- Wacquant, L. J. D. 2008b. Red Belt, Black Belt: Racial Division, Class Inequality and the State in the French Urban Periphery and the American Ghetto. In *Urban Poverty and the Underclass* (pp. 234-274): Blackwell Publishers Ltd.
- Wacquant, L. J. D. 2008c. *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Cambridge: Polity Press.
- Wessel, T. 2015. Economic segregation in Oslo: polarisation as a contingent outcome. In T. Tammaru , S. Marcińczak, M. van Ham, & S. Musterd (red.), *Socio-Economic Segregation in European Capital Cities: East meets West*. London: Routledge.
- Wessel, T. (2017). Det todelte oslo – etniske minoriteter i øst og vest. In J. Ljunggren (Ed.), *Oslo – ulikhetenes by* (pp. 81–104). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wessel, T., Magnusson Turner, L., & Nordvik, V. 2018. Population dynamics and ethnic geographies in Oslo: The impact of migration and natural demographic change on ethnic composition and segregation. *Journal of Housing and the Built Environment*, 33.
- Wessel, T., & Nordvik, V.(2019). Mixed neighbourhoods and native out-mobility in the Oslo region: The importance of parenthood. *Urban Studies*, 56(5), 885-905. doi:10.1177/0042098018768452.
- Wollebæk, D., Lundåsen, S. W., & Trägårdh, L. 2012. Three Forms of Interpersonal Trust: Evidence from Swedish Municipalities. *Scandinavian Political Studies*, 35(4), 319-346. doi:10.1111/j.1467-9477.2012.00291.x

Wurdock, C. J. 1981. Neighborhood Racial Transition: A Study of the Role of White Flight. *Urban Affairs Quarterly*, 17(1), 75-89. doi:10.1177/004208168101700105

Aarland, K., Osland, L., & Gjestland, A. 2017. Do area-based intervention programs affect house prices? A quasi-experimental approach. *Journal of Housing Economics*, 37, 67-83. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jhe.2017.05.002>

Velferdsforskningsinstituttet NOVA:

<https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/asset/dspace:13324/NOVA-Notat-3-2019-FUBIAK.pdf>

<https://groruddalen.no/nyheter/karl-johan-pa-furuset-bygate-med-boliger-butikker-og-kafeer-men-ogsaa-57-busser-i-timen/19.25099>

<https://lpo.no/prosjekter/the-urban-village-pa-furuset>

<https://www.dagsavisen.no/kultur/fra-ost-london-til-oslo-ost-1.350116#carousel-example-generic>

<https://www.futurebuilt.no/Nyheter?page=2#!/Nyheter/Vinnere-kaaret-i-Reinventing-Cities-konkurransen>

<https://www.arkitekturskaperverdi.no/furuset-bibliotek-og-aktivitetshus>

<https://www.futurebuilt.no/Forbildeprosjekter#!/Forbildeprosjekter/Granstangen-skole>